

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Μίλα της

«**Έπρεπε** να καταστραφεί μια ολόκληρη χώρα για να βρει η Ιουλία τον δρόμο προς την κουζίνα» σάρκασε η Φώφη Κούταλου, καθώς έβλεπε τη χήρα να ψάχνει απεγνωσμένα τα σωστά ποτήρια για τα Gin and Tonic. «Η Ρωσίδα πού βρίσκεται;» ρώτησε η Ευγενία η Καλαμαρού. «Είναι κλεισμένη στο δωμάτιό της και δεν μιλιέται» απάντησε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού και μοίρασε χαρτιά.

Δεν είχε κέφι η Σβετλάνα Αλεξάντροβα να δει άνθρωπο, πόσω μάλλον να περιποιηθεί τέσσερις αργόσχολες γριές που μοίραζαν τον χρόνο τους ανάμεσα στην μπιρίμπα και το πολιτικό κουτσομπολιό. Κλείσπηκε στον εαυτό της, έκλεισε και την πόρτα του δωματίου της κι έκανε αυτό που διδάχτηκε στα πέτρινα χρόνια της νεότητάς της: τη σιωπή. Από τότε που ξέσπασε ο πόλεμος ένιωθε τα καχύποπτα βλέμματα να τη βαραίνουν, σαν να της χρέωναν μερίδιο ευθύνης για το μακελειό στην Ουκρανία. Γι’ αυτό δεν μίλαγε. Αλλά και γιατί κανένας δεν της ζήτησε ποτέ να μιλήσει.

Γύρω από την πράσινη τσάχα οι κυρίες είχαν άλλες προτεραιότητες να διαχειριστούν... «Μα να αρρωστήσει ο Φούλλης με Covid και ν’ ακυρώσει τη φιέστα για την ανακήρυξη του υποψηφίου; Πόση γκαντεμιά πιά!» σχολίασε η σιεροκουτάλα Κούταλου, ρίνκοντας αλάτι στη συναγερμική πληγή. «Λες και δεν ήταν αρκετή η δημοσκόπηση του Reporter που μας έκανε τα νεύρα τσατάλια» μουρμούρισε η Ευγενία. «Αν συνεχίσουμε έτσι, θα αναρτήσουμε πινακίδα στην Πινδάρου “Κλειστόν λόγω μελαγχολίας”».

Αν δεν ήταν και η Ιουλία να θυμνηθεί την ανεκδιήγητη δήλωση του Δόκτορα Καραγιάννη, το καρέ ένα βήμα απέιχε μόνο από την κατάθλιψη. «Τι είπε πάλι ο πανδημιολόγος

Η Σβετλάνα Αλεξάντροβα, θυμήθηκε το κορίτσι που άφησε πίσω, στα περικόρω της Μόσχας. Μια ζωή που κατέρρεε με πάταγο, καθώς αναδυόταν το άστρο του Πούτιν.

της καρδιάς μας;» ρώτησε η Κουλλίτσα, εκλιπαρώντας για μια εύθυμη νότα στη μαυρίλα των ημερών. «Ότι αναμένει έξαρση του κορωνοϊού επειδή μαζεύονται οι Ουκρανοί στα υπόγεια! Τι ακούμε, Θεέ μου, και δεν τρελαινόμαστε;». «Μπροστά στις δηλώσεις του Πατριάρχη Μόσχας αυτό είναι πταίσμα» σχολίασε η συνήθως φειδωλή περί τα εκκλησιαστικά Καλαμαρού και ζήτησε μπιριμπάκι.

Ο προκαθήμενος της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και επί χρόνια σύμμαχος του Βλαντιμίρ Πούτιν, σχολιάζοντας την εισβολή στην Ου-

κρανία, έστρεψε τα πυρά του στο... Gay Pride! «Ο Κύριλλος, σε μια προχωρημένη γεωπολιτική ανάλυση, δήλωσε επί λέξει: “Το τεστ για το ποια πλευρά στηρίζετε, είναι αν η χώρα σας είναι πρόθυμη να διοργανώσει παρελάσεις Gay Pride». «Τι πίνουν οι παπάδες και δεν μας δίνουν;» έθεσε το βαθύ φιλοσοφικό ερώτημα η Κουλλίτσα Κυριακού ενώ σέρβιρε τα Gin and Tonic.

«Και καλά οι παπάδες. Η Βρετανίδα υπουργός Εξωτερικών σε ποιο ουράνιο και ποιο τόξο βρίσκεται ώστε να συλλυπηθεί τον... Νίκο Βέρτη που τους θανάτους Ελλήνων στην Ου-

κρανία;» εξεμάνη η ηγερία της αγγλόφωνης Δεξιάς. Η Ιουλία αναφερόταν στην ανάρτηση της Λιζ Τρας που μπέρδευσε τον Νίκο Δένδια με τον συνονόμάτο του λαϊκό σσιδό, σκορπώντας χαμόγελα στο ελληνικό Twitter. «Μιλάμε για την ίδια κυρία, που τον περασμένο μήνα ο Λαβρόφ χαρακτήρισε τις συνομιλίες μαζί της “συζήτηση μεταξύ κωφών και κλιθίων”» διευκρίνισε.

Με τούτα και με κείνα πέρασε η ώρα. Οι κυρίες βοήθησαν την Ιουλία να συμμαζέψει, ενώ η Ρωσίδα παρέμενε κλεισμένη στο δωμάτιό της ακούγοντας την 7η Συμφωνία

του Ντιμίτρι Σοστακόβιτς. «Μίλα της» συμβούλευσε τη χήρα η Ευγενία η Καλαμαρού και οι υπόλοιπες, συμπεριλαμβανομένης της ξινης Φώφης Κούταλου, συμφώνησαν ότι αυτό έπρεπε να πράξει.

«Μίλα της». Αυτές οι δυο λέξεις στριφογύριζαν διαρκώς στο μυαλό της Ιουλίας, καθώς προσπαθούσε να σκοτώσει την ώρα πλένοντας τα πιάτα στην κουζίνα. Έπειτα από τόσα χρόνια που ήταν η Σβετλάνα Αλεξάντροβα στη δούλεψή της, συνειδητοποίησε πως δεν μίλησαν ποτέ για κείννη. Ποτέ δεν τη ρώτησε, γιατί ποτέ δεν την ενδιέφερε να

μάθει για τη ζωή που άφησε πίσω. «Μίλα της θα πει άκουσε την» σκέφτηκε η χήρα. «Μίλα της πάει να πει για μια φορά σταμάτα να μιλάς για σένα» επανέλαβε σιωπηλά, ενώ κτυπούσε την πόρτα του υπνοδωματίου της.

Είναι στιγμές που και η ίδια ξαφνιάζεται από τα δαιδαλώδη μονοπάτια του μυαλού της. Δεν κατάλαβε από ποια μυστική κρύπτη ανέσυρε τους στίχους του Γεβγκένι Γεφτουσένκο. Κάθισε όμως απέναντι στη Ρωσίδα και της απαγγέιλε ψιθυριστά... «Με ευπρέπεια, το κυριότερο, να δέχεσαι / με ευπρέπεια όποιους καιρούς και να ’ρθουν, / όταν λιμνάζουν οι εποχές / ή συνταράζονται μέχρι το βάθος». Στο άκουσμα του στίχου «ο φόβος των καιρών φέρνει την πτώση» βούρκωσαν τα μάτια της Σβετλάνας.

«Μίλα μου» της είπε η Ιουλία. Κι εκείνη, έπειτα από ένα μικρό διασταγμό, άφησε τις αναμνήσεις σαν χείμαρρο να την παρασύρουν... Για τη ζωή στα περικόρω της Μόσχας που κατέρρευσε με πάταγο, ενώ αναδυόταν το αστέρι του Πούτιν. Για το βαθύ χαντάκι που τη χώριζε απ’ όσους πρόλαβαν να πηδήξουν στο τρένο της νέας εποχής. Για τον μεταγολιδεατισμό και τον επεκτατισμό του νέου πατερούλη που της ήταν ξένος και για τη βία που τόσο απεχθανόταν. «Ενώ εσείς ξεσκονίζατε τα παπούτσια των λακέδων του νέου καθεστώτος, εμείς πληρώναμε και πάλι το τμήμα της σιωπής» είπε σιγανά στην Ιουλία.

«Αν γύρω σου η καταστροφική ακραία / τόσο ακραία που δεν μπορούσες να προβλέψεις / θυμήσου εκείνο που μουρμούρισες μια μέρα: / “Κι αυτό ακόμα πρέπει να τ’αντέξω”» συγκατάνευσαν οι δυο γυναίκες.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ» 13.3.1932

ΣΥΡΡΟΗ: Η απόφασις του Αμερικανού μεγαλοβιομηχάνου των αυτοκινήτων κ. Φορντ, όπως ανοίξη πάλιν τα εργοστάσιά του προεκάλεσεν αθρόαν συρροήν αέργων εις τα γραφεία της προσλήψεως εργατών. Τόση ήτο η συρροή αυτή ώστε εχρειάσθη να επέμβη η αστυνομία διά να απαγορεύση την προσέλευσιν νέων υποψηφίων εργατών

περίπου εκ των αέργων διανύσαντες πεζή την χωρίζουσαν το Ντήμπορν από το Ντιπρόιτ απόστασιν επορευόντο όπως επιτεθούν κατά των γραφείων του εργοστασίου. Πενήντα αστυνομικοί επεχείρησαν να τους διαλύσουν, αλλ’ οι άεργοι, μεταξύ των οποίων υπήρχον και πολλαί γυναίκες, ήρχισαν να τους λιθοβολούν. Οι αστυνομικοί επιυροδόλησαν τότε επανειλημμένως και εφόνευσαν 4 εκ των εργατών, τραυματίσαντες περί τους εξήκοντα.

ΕΓΚΛΙΝΙΑ: Το προσεχές Σάββατον 21ην Μαρτίου το Εθνικόν Θέατρον ανοίγει τας πύλας του εις το κοινόν. Η έναρξις του θα έχη μεγάλην σημασίαν διά την καλλιτεχνικήν ζωήν του τόπου διότι οφείλομεν να ομολογήσωμεν ότι κατοπιν των τελευταίων μεταβολών εις την σκηνήν αυτού και των διαφόρων τεχνικών εγκαταστάσεων, το Εθνικόν Θέατρον δύναται να συναγωνισθῇ επιτυχώς, από απόψεως τουλάχιστον τεχνικής και τα πλουσιώτερα θέατρα της Ευρώπης.

ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ: Σχεδόν χωρίς καμμίαν κίνησιν, χωρίς ενθουσιασμόν και χωρίς ζωηρότητα παρήλθεν η περίοδος της Αποκράς εις την πρωτεύουσιν. Εκτός των δημοσίων χορών εις τα διάφορα μικρά και μεγάλα κέντρα ουδέν το αποκρηπτικόν συνέβη εις την πρωτεύουσιν. Εις μάτην εγένετο απόπειρα οργανώσεως λαϊκού καρναβάλου. Ο λαός δεν είχε καμμίαν όρεξιν να διασκεδάσῃ. Και αι Απόκρεω απέμειναν, μαζί με τόσα και τόσα άλλα, ως μια αμυδρά ανάμνησις μακρυνού παρελθόντος.

ευθύς ως συνεληρώθη ο αριθμός των απαιτούμενων διά την έναρξιν της λειτουργίας των εργοστασίων. Αλλά οι άεργοι κατά χιλιάδας εξηκολούθησαν να πολιορκούν τα γραφεία των εργοστασίων προκαλέσαντες αιματηράς συμπλοκάς με τας αστυνομικάς δυνάμεις. Τρισχίλιοι

Καταδίκασε κι η Ακαδημία μας

Την περασμένη εβδομάδα έγραφα πως η Κυπριακή Ακαδημία Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών δεν είχε εκδώσει καμία ανακοίνωση σχετικά με τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Τελικά, το έκανε το πρωί της Παρασκευής 4 Μαρτίου. Το κείμενο του «Αυθορμητώνς» όμως είχε πάει για τύπωμα πιο πριν. Άρα και η Ακαδημία μας καταδίκασε την εισβολή με ανακοίνωσή της και το σωστό είναι να το γράψω, για να μη δημιουργούνται εσφαλμένες εντυπώσεις. Πάντως, στη Μητρόπολη Ταμσού και Ορεινής ακόμα αναπολούν τις τραγικές ημέρες του 1974 και άλλο δεν ξέρω τι να πω...

Εν κουλί... εμ... ΓεΣΥ αυτό;

Πεδίο μάχης η Επιτροπή Ελέγχου της Βουλής, με τον πρόεδρό της Ζαχαρία Κουλία να καλεί την αστυνομία για να συνοδεύσει στην έξοδο τον πρόεδρο της Ομοσπονδίας Συνδέσμων Ασθενών Κύπρου, Μάριο Κουλούμα, μετά από σύντομο επεισόδιο, και ενώ συζητούσαν την έκθεση του γενικού ελεγκτή για τον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας. Κάποιοι τα έχουν βάλει με το ΓεΣΥ και με μεθοδικότητα απεργάζονται, φρονών, τρόπους για να το αλλάξουμε... Ένα σύστημα που ωφελεί πολλούς και πολλές, και αν χρειάζεται διορθώσεις να τις κάνουν. Μη χύσουμε την καρδιάρα με το γάλα, γιατί κάποιο το προτιμούν σοκολατούχο!

Μπον Νουί... Κεράλ!

Στο Πουρνάρα χάθηκε η τοίπα και η ανθρωπιά, πνίγηκε στη λασπουριά η μνήμη μας, φώλιασε η ανασφάλεια, και ο πολιτισμός κρύφτηκε κάτω από το χώμα. Βέβαια, αυτά είναι πολύ ποιητικά για να ενδιαφέρουν τεχνοκράτες και υπουργούς που όλα καλά τα κάνουν και πάντα υπάρχει ένα κακό και φθονερό πνεύμα που τους κατατρέπει. Κύριε υπουργέ των Εσωτερικών, δεν είστε υποχρεωμένος να παραμένετε, μπορείτε να αποχωρήσετε και γιατί όχι, ως ήρωας. «Είναι τόσα τα προβλήματα / που να τα λύσω δεν μπορώ, / και φεύγω, όχι για να σωθώ, / αλλά για να πω “προσπάθησα” τους άλλους για να δω».

Ασυνόδευτες ευθύνες, ξαμολημένες ευαισθησίες, χοντρόπετσες δηλώσεις και ας αλλάξουμε πλευρό, πιαστήκαμε από την συμπόνια την πολλή, κι εμείς και οι ταγοί...

Του Πουρνάρα το δράμα

Πάντως, δύο Επίτροποι της Δημοκρατίας είπαν πως τα πράγματα δεν είναι καλά στο Πουρνάρα, και η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, Δέσπω Μιχαηλίδου και η Επίτροπος Διοικήσεως Μαρία Στυλιανού Λοττίδη. Νομίζω ότι καμία από τις δύο αξιωματούχους της Δημοκρατίας δεν τα ονειρεύτηκε και αποφάσισε να τα πει, έτσι για το γούστο και για να γίνεται κουβέντα. Προφανώς κάτι πάρα πολύ σάπιο συμβαίνει στο βασίλειο του Πουρνάρα, με τον κ. Νουρή να βάλει τον ρόλο του Άμλετ, αλλά ως θεατρόφιλος θα του συνιστούσα να διαλέξει κάποιον άλλο, έργα και ρόλοι πολλοί!

Πρόσω για υφυπουργείο

Πάει για ψήφιση του νομοσχεδίου για τη δημιουργία υφυπουργείου Πολιτισμού, με ή χωρίς το Τμήμα Αρχαιοτήτων. Εγώ χαίρομαι και ελπίζω αυτό να γίνει η αρχή για να δούμε μια καθαρή πολιτιστική στρατηγική, μακροπρόθεσμη και συστηματική. Να ξέριουμε ποιος φταίει και πόσο, να έχουμε πρόσωπο αναφοράς, όχι όπως τώρα, που φταίνει όλοι για όλα. Από τις κεφαλές μέχρι τα πόμολα. Πάντως, και που δεν πήγαμε στην Μπιενάλε Βενετίας δεν έγινε και τίποτα. Σιγά, άλλωστε στη Βενετία αυτή την εποχή έχει υγρασία... δεν βαριέσαι, μάλλον θα σκέφτηκαν εικαστικοί και άλλοι άνθρωποι του πολιτισμού, ομού με λειτουργούς και υπηρεσιακούς του ΥΠΠΑΝ.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

“ΣΗΜΕΡΑ
ΕΧΟΥΜΕ ΤΟ ΣΠΙΤΙ,
ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ
ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ

ΑΛΛΑ ΑΥΡΙΟ
ΘΑ ΕΧΟΥΜΕ ΚΑΙ
ΤΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ
ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ.”

**Λύση
ONE**
Λύση Δανεισμού
Σήμερα και Αύριο

Στην Ελληνική Τράπεζα καταλαβαίνουμε πόσο σημαντικό είναι να μπορείς να καταφέρεις όσα θες και σήμερα και αύριο, και έχουμε λύση. Λύση ONE. Μία και μοναδική λύση δανεισμού, βάσει αξίας κύριας κατοικίας, για τις στεγαστικές σου ανάγκες και ό,τι άλλο χρειαστείς, από σήμερα και στο εξής.

Περισσότερα ή για διευθέτηση ραντεβού στο www.hellenicbank.com/one

Προειδοποίηση: Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας.

Προειδοποίηση: Υπάρχουν χρεώσεις αν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας.

Προειδοποίηση: Το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

ΗΠΑ - Ρωσία συνθλίβουν την Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρώπη σε αχαρτογράφητα νερά

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Μετωπική σύγκρουση, η οποία υπερβαίνει το «Ουκρανικό» και παραπέμπει σε ξεκαθάρισμα λογαριασμών που χρονολογούνται, αναδεικνύεται μέσα από την εισβολή της Ρωσίας, με πρωταγωνίστρια την ομώνυμη χώρα και τις ΗΠΑ. Αντίθετα, η Ε.Ε. περιορίζεται σε ρόλο κομπάρσου, συμμετέχοντας σε ένα παιχνίδι κυρώσεων, τους όρους του οποίου, όχι μόνο δεν καθορίζει, αλλά δεν είναι καν σε θέση να αξιολογήσει το κόστος που θα έχει για ένα έκαστο εκ των 27 κρατών-μελών, ως επίσης και για το σύνολο του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, με αποτέλεσμα να πλέει σε αχαρτογράφητα νερά. Οι όροι είναι άλλωστε σαφείς και ανήκουν αποκλειστικά στους δύο πρωταγωνιστές:

Κατά κύριο λόγο στη Ρωσία που εισέβαλε στην Ουκρανία και συνεχίζει ακάθεκτα μια βάρβαρη εισβολή σε ευρωπαϊκό έδαφος, αδιαφορώντας για τον θάνατο, τον πόνο, τους πρόσφυγες και τα συντρίμια που αφήνει πίσω της. Υπό την ηγεσία του Βλαντιμίρ Πούτιν, ο οποίος αποδεικνύεται «επικώς αδίστακτος», καθώς έφτασε σε σημείο να χρησιμοποιήσει ακόμη και θερμοβαρικές ρουκέτες (TOS-1A), οι οποίες λειτουργούν σαν «πλεκτρικές σκούπες», απορροφώντας το οξυγόνο στην περιοχή που εκρήγνυνται, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την ανθρώπινη υπόσταση, την οποία προφανέστατα δεν υπολογίζει. Τα δεδομένα που προκαλεί ο Ρώσος πρόεδρος και παραπέμπουν σε εικόνες εγκλημάτων πολέμου, σε συνδυασμό με κάποιες πληροφορίες υπηρεσιών ασφαλείας, οδήγησαν τον Λευκό Οίκο – ενώ γράφονταν αυτές οι γραμμές – να εκφράσει φόβο ότι η Μόσχα ενδέχεται να σχεδιάζει επίθεση με χημικά ή βιολογικά όπλα στην Ουκρανία...

Και δευτερευόντως στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι οποίες αν και γνώριζαν πολύ καλά τις ρωσικές προθέσεις, δεν ενήργησαν όσο

αποτρεπτικά θα περίμενε κανείς, γεγονός που εκ του αποτελέσματος δημιουργεί –αν μη τι άλλο– την εντύπωση ότι ανέμεναν να τους δοθεί μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία όχι μόνο για να χτυπήσουν την ηγεσία της Ρωσίας, αλλά και για να εξοντώσουν οικονομικά όλη τη χώρα και να την «στείλουν» 100 χρόνια πίσω. Κάτι που φαίνεται ότι είναι το μεγάλο ζητούμενο για την Ουάσινγκτον. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα είναι η δήλωση του ΥΠΕΞ των ΗΠΑ Αντονι Μπλίνκεν, ο οποίος έχοντας δίπλα του τον Υπάτο Εκπρόσωπο της Ε.Ε., Γιοσέπ Μπιντ, ανέφερε: «Οι δύο μας εργαζόμαστε με τέτοιο τρόπο (σ.σ. και έδωσε τα χέρια για να καταδείξει πόσο στενή είναι η συνεργασία) για πολλούς-πολλούς μήνες». Εύλογα λοιπόν μπορεί κάποιος να διερωτηθεί τι έκαναν οι ΗΠΑ όλους αυτούς τους «πολλούς-πολλούς μήνες» που «εργάζονταν» (σ.σ. και συνεπώς γνώριζαν) για να αποτρέψουν τη ρωσική εισβολή; Κρίνοντας εκ του αποτελέσματος, μάλλον δεν έκαναν όσα όφειλαν να είχαν κάνει...

Κατ' εξοχήν θύμα της ρωσικής εισβολής είναι η Ουκρανία. Την ίδια όμως στιγμή, θύμα του υπό διαμόρφωση σκηνικού τείνει να καταστεί και η Ε.Ε. και τα κράτη-μέλη της. Κατά κύριο λόγο συνεπεία της εισβολής Πούτιν και δευτερευόντως εξαιτίας της αδράνειας –αν μη τι άλλο– των ΗΠΑ, που γνώριζαν τις ρωσικές προθέσεις.

Κοινοτική πηγή, η οποία χαρακτηρίζεται για την κριτική της σκέψη έναντι όλων, ανέφερε στην «Κ» ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση «έγινε σάντουιτς» μεταξύ της εισβολής της Ρωσίας και της νέας τάξης πραγμάτων που επιχειρούν να επιβάλουν οι Αμερικανοί, με εργαλείο τις κυρώσεις. Κυρώσεις, οι οποίες προφανέστατα δεν εξαντλούνται στην ανακαίτιση της εισβολής του Πούτιν στην Ουκρανία (σ.σ. οι ίδιες οι ΗΠΑ άλλωστε έχουν επανειλημμένα εκτιμήσει ότι ο Ρώσος πρόεδρος δεν θα κάνει πίσω). Αλλά εκτείνονται σε μια προσπάθεια οικονομικού στραγγαλισμού και ισοπέδωσης της Ρωσίας, επιδιώκοντας προφανέστατα να τη στρέψουν πίσω στη «λίθινη εποχή».

Αν και η επιβολή κυρώσεων

Στην άτυπη Σύνοδο των Βερσαλλιών, υπάρχουν τουλάχιστον δύο στρατόπεδα, με τις χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ να επιδιώκουν εν πολλοίς ταύτιση των κυρώσεων ΗΠΑ-Ε.Ε. (και σε κάποιες περιπτώσεις πιο «προχωρημένες» και από την Ουάσινγκτον), ενώ άλλα κράτη-μέλη εμφανίζονται μάλλον διστακτικά.

ήταν και είναι επιβεβλημένη και συνεπώς δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση, το εύρος τους και η στόχευσή τους χωρίς καν αξιολόγηση συνεπειών για την Ε.Ε., ενισχύουν τα ερωτηματικά γύρω από τις προθέσεις των ΗΠΑ, αλλά και σε σχέση με την ηγεσία της Ε.Ε., η οποία αποδείχθηκε επιρρεπής στις αμερικανικές αξιώσεις (στα πρώτα τρία πακέτα μέτρων). Τις τελευταίες πάντως μέρες προκλήθηκαν αναταράξεις στο ευρωπαϊκό στρατόπεδο, το οποίο επιδιώκει να εμφανίζεται ως συμπαγές, αλλά μάλλον δεν είναι. Όπως έχει διαφανεί από τις συζητήσεις, ακόμη και προχθές στην άτυπη Σύνοδο των Βερσαλλιών, υπάρχουν τουλάχιστον δύο στρατόπεδα, με τις χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ να επιδιώκουν εν πολλοίς ταύτιση των κυρώσεων ΗΠΑ-Ε.Ε. (και σε κάποιες περιπτώσεις πιο «προχωρημένες» και από την Ουάσινγκτον), ενώ άλλα κράτη-μέλη εμφανίζονται μάλλον διστακτικά. Διαφορετική προσέγγιση μεταξύ των στρατοπέδων αυτών καταγράφηκε και στο ζήτημα της ευρωπαϊκής προοπτικής της Ουκρανίας για το οποίο οι 27 αρκέστηκαν να δώσουν απλώς ένα ενθαρρυντικό μήνυμα ότι η χώρα ανήκει στην ευρωπαϊκή οικογένεια.

Μέτωπα και διαφωνίες...

Τα ανοικτά πλέον μέτωπα της Ε.Ε. είναι πολλά. Η Ε.Ε. που δεν έχει ξεπεράσει την πανδημία Covid-19 και έχει δανειστεί για να κρατηθεί ζωντανή την τελευταία διετία, βρίσκεται πλέον αντιμέτωπη με το ράλι τιμών στην ενέργεια, το οποίο προκάλεσε η εισβολή της

Η Ε.Ε. «έγινε σάντουιτς» μεταξύ της εισβολής της Ρωσίας και της νέας τάξης πραγμάτων που επιχειρούν να επιβάλουν οι Αμερικανοί, με εργαλείο τις κυρώσεις.

Ρωσίας και επιτείνει η διαχείριση των ΗΠΑ. Ο Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν, ο οποίος επέβαλε εμπάργκο στο ρωσικό φυσικό αέριο και πετρέλαιο, αδιαφορώντας για το ράλι τιμών και έχοντας ως αποκλειστικό κριτήριο την ισοπέδωση της ρωσικής οικονομίας, άσκησε πιέσεις προς την Ε.Ε. για λήψη ανάλογης απόφασης. Ωστόσο, για πρώτη φορά από την έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία, η Γερμανία εμφανίστηκε απρόθυμη να συναινέσει άμεσα σε μια τέτοια εξέλιξη, με τον καγκελάριο Όλαφ Σολτς να διαμνύει ότι δεν έχει εναλλακτική επιλογή στο φυσικό αέριο για να διασφαλιστεί ο εφοδιασμός σε ενέργεια για θέρμανση, μετακίνηση, παροχή ρεύματος και βιομηχανία, επισημαίνοντας ταυτόχρονα ότι η προσπάθεια απεξάρτησης βρίσκεται σε εξέλιξη, «αλλά θα πάρει κάποιο χρόνο» και δεν μπορεί να συμβεί «από τη μία μέρα στην άλλη».

Αυτός ακριβώς ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός, καθώς και οι προτάσεις της Κομισιόν για πλήρη απεξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο μέχρι το 2030 (και εδώ υπάρχουν διαφωνίες, κάποια κράτη ζη-

τούν το 2027), καταδεικνύουν ότι η στόχευση που επιβάλλουν οι ΗΠΑ στην Ε.Ε., υπερβαίνει χρονικά τουλάχιστον το ζήτημα της εισβολής της Ρωσίας. Εκτείνεται σε βάθος χρόνου και παραπέμπει στη δημιουργία συνθηκών απομόνωσης της χώρας και στον στραγγαλισμό της οικονομίας της.

Υπενθυμίζεται ότι τα πρώτα πακέτα κυρώσεων κατά της Ρωσίας αποφασίστηκαν από την Ε.Ε. μετά από διαβουλεύσεις των ΗΠΑ, της Βρετανίας, της Γερμανίας, της Γαλλίας και της Κομισιόν. Πέραν του κλεισίματος του εναερίου χώρου της Ε.Ε., που συνεπάγεται οικονομικό κόστος για τουριστικούς προορισμούς, περιλαμβανομένης της Κύπρου, η Ένωση έλαβε όσα μέτρα της ζήτησε η Ουάσινγκτον. Κομπίζοντας για τις αποφάσεις που έλαβε η Ε.Ε. και έχοντας δίπλα της τον Άντονι Μπλίνκεν, η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, ανέφερε μεταξύ άλλων: Η Κεντρική Τράπεζα της Ρωσίας δεν μπορεί πλέον να χρησιμοποιήσει τα αποθεματικά της για να στηρίξει το ρούβλι που είναι πλέον σε ελεύθερη πτώση, ενώ αναγκάστηκε να προχωρήσει σε αύξηση επιτοκίων κατά 20%, επέβαλε περιορισμούς (capital controls).

Όλα αυτά και πολλά άλλα, με πρόσχημα να μη χρηματοδοτείται η εισβολή του Πούτιν στην Ουκρανία, κάτι πάντως που φαίνεται να μην ισχύει, τουλάχιστον απόλυτα, καθώς τα μέτρα που λαμβάνονται εκτείνονται προφανέστατα στην οικονομική ισοπέδωση της Ρωσίας, σε βάθος χρόνου, όπως ακριβώς απαιτεί η Ουάσινγκτον.

ΗΠΑ: Ειρηνοποιοίς η Τουρκία...

Μέσα σε όλα αυτά που συμβαίνουν με επίκεντρο το Ουκρανικό, η Τουρκία έχει καταφέρει όχι μόνο να «νομιμοποιήσει» την προκλητική ουδετερότητα που τηρεί στο ζήτημα των κυρώσεων σε βάρος της Ρωσίας, αλλά και να πλάσαριστει ως διαμεσολαβητής, την παρουσία του οποίου φαίνεται να θεωρεί μάλιστα ως εγγύηση το Κίεβο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη Λευκωσία. Οι Ηνωμένες Πολιτείες, διά του προέδρου Τζο Μπάιντεν, εξέφρασαν την εκτίμησή τους για τις προσπάθειες διπλωματικής επίλυσης του προβλήματος, ως επίσης και για την εμπλοκή της Τουρκίας για την προώθηση της ειρήνης και της σταθερότητας! Με άλλα λόγια, οι ΗΠΑ θεωρούν ότι η Τουρκία ενεργεί ως ειρηνοποιοίς στο Ουκρανικό, γεγονός που οδήγησε ήδη την Άγκυρα να ζητήσει από την Ουάσινγκτον την άρση των κυρώσεων εις βάρος της τουρκικής αμυντικής βιομηχανίας (σ.σ. για τους S-400) και την αγορά 40 μαχητικών αεροσκαφών F-16. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι στην Επιτροπή Πολιτικής Προστασίας της Ε.Ε. (ΕΠΑ), αρκετά κράτη-μέλη έθεσαν θέμα εφαρμογής των κυρώσεων κατά της Ρωσίας από την Τουρκία, κάτι που αποτελεί θέση και της Κύπρου (τέθηκε και από τον ίδιο τον πρόεδρο Αναστασιάδη στην άτυπη Σύνοδο των Βερσαλλιών). Ωστόσο, εκπρόσωπος της Κομισιόν που συμμετείχε στη συνεδρία της ΕΠΑ, απάντησε στα κράτη-μέλη, ότι η στάση που τηρεί η Άγκυρα είναι υποβοηθητική και εξυπηρετεί την προσπάθεια διαμεσολάβησης στο Ουκρανικό.

Όπλα για να τα βγάλουν πέρα μόνοι τους...

Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ευρωπαϊκή Ένωση εξοπλίζουν το Κίεβο, δίνοντας μεν όπλα στον Βολοντιμίρ Ζελένσκι, αλλά αφήνοντάς τον μόνο του να τα βγάλει πέρα με τη στρατιωτική μηχανή της Ρωσίας, η ηγεσία της οποίας δεν διστάζει να προβεί σε ενέργειες που μόνο ως εγκλήματα πολέμου θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν. Αν και ουδείς θα ήθελε εμπλοκή των ΗΠΑ και του NATO στο ουκρανικό μέτωπο, προ του κινδύνου μιας παγκόσμιας σύρραξης, η διαιώνιση ενός πολέμου χωρίς ουσιαστική προοπτική νίκης για την Ουκρανία, μέσω της παροχής πολεμικού υλικού και μηνυμάτων τόνωσης του ουκρανικού λαού, δημιουργεί εύλογους συνημμούς για τους στόχους που εξυπηρετεί. Και εντυπώσεις ότι η μεγάλη εικόνα δεν είναι άλλη από την παραδειγματική τιμωρία και την οικονομική συντριβή της Ρωσίας. Γιατί όσο καιρό διαρκεί ο πόλεμος και οι εγκληματικές πράξεις της Μόσχας και του Πούτιν, άλλο τόσο καιρό οι ΗΠΑ θα αισθάνονται ότι έχουν την «απαραιτήτη νομιμοποίηση» για να δρομολογούν κυρώσεις εις βάρος της Ρωσίας, αξιώνοντας και τη σύμπραξη της Ε.Ε. και των κρατών-μελών της. Αξίζει πάντως να σημειωθεί, ότι υπάρχουν κράτη-μέλη της Ε.Ε., τα οποία ανήκουν σε ακόμη πιο «προχωρημένη» σχολή σκέψης από τις ΗΠΑ, σε ό,τι αφορά τη στάση της παγκόσμιας κοινότητας έναντι στη Ρωσία. Ενδεικτική είναι η περίπτωση της Πολωνίας, η οποία επεδίωξε την παραχώρηση των μαχητικών αεροσκαφών MIG-29 που διαθέτει, προς την Ουκρανία, ζητώντας μάλιστα να ληφθεί σχετική απόφαση υπό την ομπρέλα του NATO. Κάτι που απέρριψε όχι μόνο η Γερμανία, αλλά και οι ΗΠΑ, καθώς μια τέτοια εξέλιξη θα μπορούσε να αποτελέσει το έναυσμα για εμπλοκή της βορειοατλαντικής συμμαχίας στο Ουκρανικό, οδηγώντας σε μια παγκόσμια σύρραξη. Ανάλογες επικίνδυνες και ανεύθυνες προσεγγίσεις, όπως το αίτημα της Βαρσοβίας, έχουν ακουστεί όπως πληροφορούμαστε και από άλλα κράτη-μέλη της Ε.Ε., που ανήκουν στο πρώην ανατολικό μπλοκ και αναδεικνύουν –αν μη τι άλλο– τη διαφορετικότητα των προσεγγίσεων που υπάρχουν εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το κατ' εξοχήν θύμα και η Κύπρος

Κατ' εξοχήν θύμα της ρωσικής εισβολής είναι αναμφισβήτητη η Ουκρανία, η οποία με μια πρώτη ανάγνωση των σημερινών δεδομένων, κινδυνεύει να τριτοκομηθεί. Πέραν των χιλιάδων θυμάτων που προκαλεί η ρωσική θηριωδία και των προσφύγων, η Μόσχα φέρεται, τουλάχιστον ως έχουν σήμερα τα πράγματα, να επιδιώκει: Νομιμοποίηση της προσάρτησης της Κριμαίας, στο ρωσικό έδαφος (κάτι που θεωρεί ότι έχει εν πολλοίς εξασφαλίσει). Έναρξη διαδικασίας συνομιλιών για το καθεστώς των λεγόμενων «Λαϊκών Δημοκρατιών» του Ντονέσκ και του Λουγκάνσκ, ως αποτέλεσμα της παράνομης απόσχισής τους, κατά το πρότυπο της «ΤΔΒΚ». Όπως εύγλωττα εξήγησε δύο φορές ο Ρώσος ΥΠΕΞ Σεργκέι Λαβρόφ, άκουσε η Λευκωσία, αλλά δεν αντέδρασε επαρκώς. Και συρρίκνωση της Ουκρανίας στο υπόλοιπο έδαφος που απομένει, με μια μάλιστα κυβέρνηση, η οποία θα είναι «στα μέτρα» της Μόσχας, προκειμένου να υπακούει στα θέλω του Βλαντιμίρ Πούτιν και της παρέας του. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι το ΥΠΕΞ, σε ανώτατο διπλωματικό επίπεδο, ενημέρωσε τον πρέσβη της Ρωσίας Στατισλάβ Οσάτσι αναφορικά με τις κυρώσεις που επιβλήθηκαν από την Ε.Ε. προς τη Μόσχα. Στο πλαίσιο αυτό, ζητήθηκαν και κάποιες εξηγήσεις αναφορικά με τις δηλώσεις Λαβρόφ, σε εξαιρετικά ήπιους τόνους, οι οποίοι σε καμιά περίπτωση δεν θα μπορούσαν να εκληφθούν ως διάβημα της Κύπρου προς τη Ρωσία...

Αν και ουδείς θα ήθελε εμπλοκή των ΗΠΑ και του NATO στο ουκρανικό μέτωπο, προ του κινδύνου μιας παγκόσμιας σύρραξης, η διαιώνιση ενός πολέμου χωρίς ουσιαστική προοπτική νίκης για την Ουκρανία, δημιουργεί εύλογους συνημμούς για τους στόχους που εξυπηρετεί.

Ο Κύπριος ολιγάρχης και τα διαβατήρια

Μηχανισμό για διασφάλιση εφαρμογής των στοχευμένων κυρώσεων για τη ρωσική εισβολή βάζει μπροστά η Κομισιόν

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες, **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Την πρώτη ημέρα της εισβολής, την Πέμπτη 24 Φεβρουαρίου, καθώς οι πόλεις της Ουκρανίας δέχονταν βομβαρδισμό από τον ρωσικό στρατό, ο Βλαντιμίρ Πούτιν συναντήθηκε με 37 επιχειρηματίες και μέλη της κυβέρνησής του για αξιολόγηση των επιπτώσεων των κυρώσεων που είχαν ήδη αρχίσει να επιβάλλονται από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη συνάντηση, παρών φέρεται να ήταν τουλάχιστον ένας Κύπριος πολίτης, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η Ε.Ε. για τα πρόσωπα που προστέθηκαν στη λίστα στοχευμένων μέτρων την 9η Μαρτίου 2022. Το όνομά του, σύμφωνα με την Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε., είναι Βαντίμ Νικολάεβιτς Μόσκοβιτς. Πρόκειται για τον ιδρυτή της εταιρείας Rusagro Group, που παράγει χοιρινό κρέας, λίπη και ζάχαρη, και μισοιψηφικό μέτοχο της Sberbank, της μεγαλύτερης τράπεζας της Ρωσίας που έχει μπει στις κυρώσεις των ΗΠΑ αλλά προς το παρόν μένει εκτός των κυρώσεων της Ε.Ε. Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, ο κ. Μόσκοβιτς είναι κάτοχος ρωσικού και κυπριακού διαβατηρίου. Αν και δεν υπάρχουν ενδείξεις κατά πόσο το συγκεκριμένο άτομο συνδέεται με το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα, η εξέλιξη αυτή καθώς και οι κυρώσεις από το Ηνωμένο Βασίλειο κατά του Ρόμαν Αμπράμοβιτς, κατόχου πορτογαλικού διαβατηρίου, εγείρουν ερωτήματα για το πώς η Ε.Ε. θα διαχειριστεί την

Ο Βαντίμ Νικολάεβιτς Μόσκοβιτς είναι ιδρυτής της εταιρείας Rusagro Group που παράγει χοιρινό κρέας, λίπη και ζάχαρη, είναι μισοιψηφικός μέτοχος της μεγαλύτερης τράπεζας της Ρωσίας, έχει μπει στις κυρώσεις των ΗΠΑ και διαθέτει ρωσικό και κυπριακό διαβατήριο.

εδώ και χρόνια παρουσία στις οικονομίες της εκπροσώπων της ρωσικής επιχειρηματικής και πολιτικής άρχουσας τάξης – με δεσμούς με τον ίδιο τον Πρόεδρο Πούτιν. Την ίδια στιγμή, η Κομισιόν έχει ενεργοποιήσει από την Παρασκευή μηχανισμό συντονισμού της επιβολής στην πράξη, σε όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε., των στοχευμένων κυρώσεων κατά Ρώσων ολιγάρχων που συμμετέχουν στη χρηματοδότηση ή οργάνωση της εισβολής στην Ουκρανία, σύμφωνα με κοινοτικό αξιωματούχο που μίλησε στην «Κ» για την ανάγκη αποτελεσματικής εφαρμογής των μέτρων.

Εκπρόσωπος της Κομισιόν υπενθύμισε στην «Κ» πως η διαδικασία επί παραβάσει κατά της Κύπρου παραμένει ανοιχτή και πως «η Κομισιόν δεν θα διστάσει να αναλάβει περαιτέρω βήματα στη διαδικασία».

Το ψήφισμα και η Κύπρος
Λίγες μέρες πριν, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αξιοποιώντας τα σημάδια των καιρών, ενίσχυε τις πιέσεις του προς την Κομισιόν, μέσω της υπερψήφησης από μεγάλη πλειοψηφία ψηφίσματος που ζητάει κατάθεση νομοθεσίας για απαγόρευση της πρακτικής των «χρυσών διαβατηρίων» και γι' αυστηρή ρύθμιση της πρακτικής της «χρυσής βίζας», δεδομένης της κατάχρησης της από Ρώσους ολιγάρχες και από πολιτικά και ποινικά εκτεθειμένα άτομα από άλλες χώρες.

Ο Επίτροπος Δικαιοσύνης Ντιντιέρ Ρένιντερς μάλιστα έστειλε ξανά από το βήμα της Ολομέλειας το

μήνυμα πως, πέρα από την κατάργηση του προγράμματος, η Κύπρος θα πρέπει να ελέγξει όλες τις υπηκοότητες που έχουν ήδη παραχωρηθεί.

Υπενθυμίζεται πως τον Δεκέμβριο ο Επίτροπος είχε αναφέρει σε συνέντευξη στην «Κ» πως παρακολουθεί στενά την πρόοδο των διώξεων για το θέμα. Εκπρόσωπος της Κομισιόν υπενθύμισε παράλληλα την «Κ» πως η διαδικασία επί παραβάσει κατά της Κύπρου παραμένει ανοιχτή και πως «η Κομισιόν δεν θα διστάσει να αναλάβει περαιτέρω βήματα στη διαδικασία». Μιλώντας στην «Κ», η εισαγγήτρια της έκθεσης, Ολλανδή ευρωβου-

λευτής Σόφι ιν ΄τ Βέλντ, υπογράμμισε πάντως πως ο ισχύων σχετικός κανονισμός προβλέπει το ενδεχόμενο επιβολής κυρώσεων σε άτομο το οποίο είναι πολίτης κράτους μέλους της Ε.Ε.

Δηλαδή, με άλλα λόγια, η κατοχή διαβατηρίου ή βίζας «δεν προστατεύει από κυρώσεις». Εξ όσων αντιλαμβάνεται η «Κ» από συνομιλίες με ενημερωμένες πηγές, τα στοχευμένα μέτρα στην Ε.Ε. ισχύουν ασχέτως της υπηκοότητας. Ωστόσο, η απόφαση κατά πόσο ένα άτομο που κατέχει την υπηκοότητα κράτους μέλους μπορεί να μπει στην Ε.Ε. αποτελεί αρμοδιότητα του κράτους μέλους.

«Κύπριος» στις κυρώσεις - Ιν ΄τ Βελντ: «Χρειάζεται διαφάνεια»

Η σύσκεψη της 24ης Φεβρουαρίου στο Κρεμλίνο αποτέλεσε τόπο συνάντησης για πολλούς από τους ολιγάρχες και επιχειρηματίες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο κυρώσεων της Ε.Ε., και αποτελεί μέρος της αιτιολόγησης της καταχώρησης. Όπως σημειώνεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε., ο Βαντίμ Μόσκοβιτς «δραστηριοποιείται σε οικονομικούς τομείς οι οποίοι παρέχουν σημαντική πηγή εσόδων στην κυβέρνηση της Ρωσικής Ομοσπονδίας». «Το γεγονός ότι προσκλήθηκε να παραστεί στη συνεδρίαση αυτή αποδεικνύει ότι είναι μέλος του στενότερου περιβάλλοντος του Βλαντιμίρ Πούτιν και ότι υποστηρίζει ή υλοποιεί δράσεις ή πολιτικές που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανε-

ξαρτησία της Ουκρανίας, καθώς και τη σταθερότητα και την ασφάλεια στην Ουκρανία. Αποδεικνύει επίσης ότι είναι ένας από τους εξέχοντες επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται σε οικονομικούς τομείς, οι οποίοι παρέχουν σημαντική πηγή εσόδων στην κυβέρνηση της Ρωσικής Ομοσπονδίας, η οποία είναι υπεύθυνη για την προσάρτηση της Κριμαίας και την αποσταθεροποίηση της Ουκρανίας» σύμφωνα πάντα με το σκεπτικό της καταχώρησης.

Στον κατάλογο προστέθηκε στις 9 Μαρτίου και ο Ντμίτρι Αρκαντιέβιτς Μαζέπιν, γεννηθείς στη Λευκορωσία αλλά υπήκοος της Ρωσίας, ιδιοκτήτης και διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας ορυκτών λιπασμάτων Uralchem, με την αιτιολόγηση πως ήταν ακόμα ένα από τα

Μιλώντας στην «Κ», η Ολλανδή ευρωβουλευτής Σόφι ιν ΄τ Βέλντ υπογράμμισε πως ο ισχύων σχετικός κανονισμός προβλέπει το ενδεχόμενο επιβολής κυρώσεων σε άτομο το οποίο είναι πολίτης κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

άτομα που συμμετείχε στη συνάντηση της 24ης Φεβρουαρίου.

Σύμφωνα με την Επίσημη Εφημερίδα, «τον Δεκέμβριο του 2021, ο Dmitry Mazepin ενέγραψε εκ νέου τις εταιρείες του, Uralchem

Holding και CI-Chemical Invest με έδρα στην Κύπρο, και οι οποίες ελέγχουν την Uralchem, σε ρωσική δικαιοδοσία σε ειδική διοικητική περιοχή στη νήσο Oktyabrsky της περιφέρειας του Καλίνινγκραντ». «Δεν έχουμε κατάλογο των ατόμων που έλαβαν διαβατήρια - ίσως και άλλοι έχουν υπηκοότητα (σ.σ. της Ε.Ε.) όμως δεν το γνωρίζουμε» σχολίασε η ευρωβουλευτής Σόφι ιν ΄τ Βελντ απαντώντας σε ερώτηση της «Κ» για τις προεκτάσεις του γεγονότος πως στις κυρώσεις εμφανίζονται και άτομα με υπηκοότητα της Ε.Ε. Η ευρωβουλευτής της ομάδας των Φιλελευθέρων (Renew) αναφέρθηκε και στο παράδειγμα του Ρόμαν Αμπράμοβιτς, ο οποίος υπόκειται σε κυρώσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο ενώ διαπιστώθηκε πως κατέχει πορτογαλικό διαβα-

τήριο. Σημείωσε ωστόσο πως η χορήγηση της συγκεκριμένης υπηκοότητας δεν συνδέεται άμεσα με τα χρυσά διαβατήρια, καθώς φέρεται να χορηγήθηκε στη βάση προγράμματος για επαναπατρισμό απογόνων ατόμων εβραϊκής καταγωγής που είχαν εκδιωχθεί από τη χώρα τον 15ο αιώνα.

Αν και επιφυλάχθηκε για το κατά πόσο υπάρχει επαρκής νομική βάση για κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων σε εθνικό επίπεδο (καθώς οι ενέργειες αυτές είναι αρμοδιότητα των κρατών μελών), η κ. ιν ΄τ Βελντ παρέπεμψε σε σχετικό κανονισμό του 2014 σύμφωνα με τον οποίο «προβλέπεται το ενδεχόμενο κυρώσεων σε πολίτη της Ε.Ε.» αν και, όπως είπε, η Κομισιόν στέλνει ανάμικτα μηνύματα για το θέμα. Η ευρωβουλευτής υπογράμμισε ακόμα

πως, όπως αναφέρεται και στην έκθεση που εγκρίθηκε από το Κοινοβούλιο, η διαδικασία ελέγχου του ιστορικού των αιτητών για χορήγηση υπηκοότητας ή άδειας διαμονής έναντι επενδύσεων είναι διάτρητη. «Τι ακριβώς πρέπει να κάνεις; Να τηλεφωνήσεις στο Κρεμλίνο και να ρωτήσεις; Αν πρέπει να βασιστείς στις αρχές, πώς λειτουργεί η διαδικασία;» διερωτήθηκε. Η απάντηση κατά την κ. ιν ΄τ Βελντ βρίσκεται στην ενίσχυση των ελέγχων κατά τέτοιο τρόπο που τα προγράμματα αυτά να μην είναι ελκυστικά για άτομα με ύποπτα κίνητρα. Όσον αφορά τις διαδικασίες επί παραβάσει, η ευρωβουλευτής υπογράμμισε πως «δεν αποτελούν δομική λύση» και πως για αυτό επείγει η νομοθετική ρύθμιση του θέματος.

ΑΠΟΨΗ / Του **ΓΙΑΝΝΑΚΗ Α. ΟΜΗΡΟΥ**

Το δέον γενέσθαι στο Κυπριακό

Το κλασικό ερώτημα «τι κάνουμε» επανέρχεται επιτακτικό. Για πρώτη φορά από την τουρκική εισβολή του 1974 το Κυπριακό βρίσκεται σε πλήρη στασιμότητα με προοπτική ενός μακροχρόνιου αδιέξοδου. Τα 48 χρόνια τουρκικής στρατιωτικής κατοχής επιβάλλουν απολογισμό πεπραγμένων και υποδεικνύουν την ανάγκη εθνικής περισύλλογης και συλλογικού προβληματισμού για την πορεία που πρέπει να ακολουθήσουμε για να τεθεί τέρμα στο δράμα του λαού μας. Δεν νοείται συμφιλίωση με την ακινησία και την εκφυλιστική παρέλευση του χρόνου. Η Τουρκία εξακολουθεί να προτείνει δύο λαούς, δύο κράτη, συνεταιρισμό, νομιμοποίηση του εποικισμού και της διαίρεσης, εγγυητικά δικαιώματα και ξένη στρατιωτική παρουσία. Ταυτόχρονα η Τουρκία απαιτεί συγκυριαρχία στο Αιγαίο και κηδεμονία των μουσουλμανικών

κοινοτήτων στον πρώην οθωμανικό χώρο. Δηλαδή διχοτόμηση του Αιγαίου, κυπριοποίηση της Θράκης και αλεξανδρετοποίηση της Κύπρου μέσω του εποικισμού.

Οφείλουμε να δώσουμε τη μάχη για διάσωση της Κυπριακής Δημοκρατίας και για τη φυσική και εθνική επιβίωση του κυπριακού ελληνισμού. Η ενότητα δράσης είναι απαραίτητη για μια λύση που θα προνοεί την ενότητα του χώρου, του κράτους, της οικονομίας, των θεσμών, των βασικών ελευθεριών, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θα απαλλάσσει από έποικους, κηδεμόνες και ξένη στρατιωτική παρουσία. Θέλουμε φιλία με όλους. Όχι μονόπλευρη. Θέλουμε ειρήνη, βασισμένη στη δικαιοσύνη. Το Κυπριακό είναι θέμα εισβολής, κατοχής, εποικισμού, παραβιάσεων των αρχών του Διεθνούς Δικαίου.

Είναι ώρα για μια θαρραλέα παραδοχή. Η στρατηγική που ακο-

Είναι ώρα για μια θαρραλέα παραδοχή. Η στρατηγική που ακολουθήθηκε όλα τα χρόνια από την τουρκική εισβολή μέχρι σήμερα αποδείχθηκε ατελέσφορος. Επείγει η διαμόρφωση εναλλακτικού σχεδίου δράσης.

λουθήθηκε όλα τα χρόνια από την τουρκική εισβολή μέχρι σήμερα αποδείχθηκε ατελέσφορος. Επείγει η διαμόρφωση εναλλακτικού σχεδίου δράσης. Να τοποθετήσουμε την Τουρκία ενώπιον των ευθυνών της με το αίτημα πραγματοποίησης Διεθνούς Διάσκεψης. Να αξιοποιήσουμε την ευρωπαϊκή ιδιότητα της χώρας μας με ενεργό ανάμιξη

της Ε.Ε. στις προσπάθειες για λύση. Ασφαλώς το Κυπριακό θα πρέπει να παραμείνει στο πλαίσιο του ΟΗΕ. Ωστόσο είναι και ευρωπαϊκό πρόβλημα. Και η Ε.Ε. πρέπει να συνδράμει επικουρικά τον διεθνή οργανισμό στις προσπάθειες και τις πρωτοβουλίες του για λύση. Να επιδιώξουμε την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της Τουρκίας έναντι της Κυπριακής Δημοκρατίας, όπως αυτές αποφασίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ήδη από το 2005. Άρνηση της Τουρκίας να συμμορφωθεί, θα πρέπει να οδηγήσει σε οριστικό τερματισμό της ενταξιακής της πορείας και οποιασδήποτε αναβάθμισης των ευρωτουρκικών σχέσεων. Το θέμα των κυρώσεων επί της Τουρκίας για τις έκνομες ενέργειές της στην Αμμόχωστο και την ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας πρέπει να εγείρεται συνεχώς. Η εξαγγελία ΜΟΕ με την αυταπάτη επιστροφής της Αμμοχώστου έχει

ήδη αποδειχθεί φενάκη. Ο ορυμαγδός των εξελίξεων από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία επιβάλλει την προβολή αιτήματος προς την Ε.Ε. για εγκατάλειψη της πολιτικής των «δύο μέτρων και δυο σταθμών» και την ισοτίμη μεταχείριση της Κύπρου σε ότι αφορά την επιβολή κυρώσεων επί της Τουρκίας.

Επείγει ταυτόχρονα η αξιοποίηση των νέων γεωστρατηγικών, γεωπολιτικών και γεωοικονομικών δεδομένων που έχουν διαμορφωθεί στην περιοχή μας και ανέντροψαν παγιωμένες ισορροπίες δεκαετιών. Η συνεργασία και οι συμμαχίες με Αίγυπτο, Ισραήλ, Ιορδανία, οι άριστες σχέσεις με το σύνολο του Αραβικού κόσμου σε συνδυασμό με το συγκριτικό πλεονέκτημα των φυσικών μας πόρων στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας, ουσιστούν το νέο πεδίο πάνω στο οποίο πρέπει να οικοδομηθεί η εθνική μας στρατηγική. Πλήρης συντονισμός με

την Ελλάδα που αποτελεί τον φυσικό και πλέον σταθερό μας σύμμαχο. Η έμπρακτη χρησιμότητα αυτών των συνεργασιών να διασφαλιστεί με αμυντικές συμφωνίες αμοιβαίας συνδρομής.

Αναβίωση και επανοικοδόμηση κοινής αμυντικής πολιτικής Κύπρου – Ελλάδας και ισχυρή οικονομία. Άλλωστε η οικονομία μαζί με την άμυνα και μια πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική και διπλωματία αποτελούν κορυφαίες παραμέτρους και θεμελιακούς πυλώνες της αναγκαίας εθνικής στρατηγικής για την επιτυχία του αγώνα για τερματισμό της κατοχής, για δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού προβλήματος και για τη λύτρωση του λαού μας από το κατά συρροή και κατ' εξακολούθησιν έγκλημα της Τουρκίας σε βάρος της Κύπρου.

Ο κ. Γιαννάκης Α. Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής.

Ένα απέραντο συλλογικό τραύμα στα σύνορα Ουκρανίας-Πολωνίας

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Στέλλα Κυριακίδου διηγείται στην «Κ» όσα είδε στο κέντρο υποδοχής Ουκρανών προσφύγων

Συνέντευξη στη
MARINA ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«**Αυτό που** με συγκλόνισε περισσότερο είναι η βουβαμάρα που επικρατούσε στον χώρο προσωπικής φιλοξενίας, ενώ υπήρχαν κάπου 8.500 άνθρωποι εκεί. Η απόλυτη σιωπή. Ούτε κλάματα, ούτε φωνές, ούτε θυμός, ούτε παιδικές φωνές. Πρόσωπα με έκφραση κενή. Ένα απέραντο συλλογικό τραύμα. Η έγνοια τους είναι πραγματικά τι θα απογίνουν. Οι άνθρωποι τους και οι ζωές τους που έμειναν πίσω» αναφέρει στην «Κ» η επιτροπός Υγείας Στέλλα Κυριακίδου, διηγούμενη τι είδε στα σύνορα Ουκρανίας-Πολωνίας. Η ίδια ξεκαθαρίζει, ωστόσο, πως από την εποχή της πανδημίας έγιναν τεράστια βήματα σε ό,τι αφορά την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη και συνεπώς ενωμένη η Ε.Ε. θα αντιμετωπίσει τη ρωσική εισβολή. Μιλώντας για τον υπολογισμό των προσφύγων σημειώνει πως κάποιοι υπολογισμοί των Ηνωμένων Εθνών ανεβάζουν τον αριθμό σε 5 με 7 εκατομμύρια πρόσφυγες. «Προφανώς, η πρόκληση είναι τεράστια και ιστορική για το μέλλον της Ευρώπης. Το μόνο σίγουρο είναι ότι κάθε μέρα που συνεχίζεται η παράνομη εισβολή, οι ροές προσφύγων θα αυξάνονται, και μαζί τους ο ανθρώπινος πόνος» αναφέρει χαρακτηριστικά.

—**Την περασμένη εβδομάδα επισκεφθήκατε τα σύνορα Ουκρανίας-Πολωνίας. Τι σας συντάραξε**

περισσότερο από την εκεί παρουσία σας;

—Τα όσα είδα στο κέντρο υποδοχής Ουκρανών προσφύγων στην περιοχή Korczowa στη Πολωνία ήταν πραγματικά συγκλονιστικά. Είδα οικογένειες, περισσότερο γυναίκες όλων των ηλικιών, με τα παιδιά τους και συχνά με τα κατοικίδια τους, να περιμένουν στωικά σε θερμοκρασίες μεταξύ 2 - 6 υπό το μηδέν για ώρες μέχρι να μπορέσουν να περάσουν τα σύνορα. Της επίσκεψής μου προηγήθηκαν αλληπάλληλες επικοινωνίες με τους υπουργούς Υγείας των κρατών με-

Έχουμε δημιουργήσει ένα σύστημα αρωγής που επιτρέπει την ασφαλή και ταχεία μεταφορά ασθενών σε νοσοκομεία στην Ε.Ε. που διαθέτουν νοσοκομειακές κλίνες.

λών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδιαίτερα αυτών που επηρεάζονται άμεσα από τις μαζικές αφίξεις προσφύγων από την Ουκρανία, οι οποίοι ζητούνταν κατεπείγοντως βοήθεια για την άμεση μεταφορά καρκινοπαθών, ενήλικων και παιδιών τραυματιών, ατόμων με χρόνιες παθήσεις, εγκαυματιών. Ήταν ειλικρινά τραγικό να αντικρίζεις μια τόσο βαθιά θλίψη στα βλέμματα όλων αυτών των ανθρώπων που ξεριζώθηκαν εξαιτίας μια παράνομης εισβολής, χωρίς να ξέρουν πού τελικά θα καταλήξουν, χωρίς να ξέρουν αν θα ξαναδούν τους αγαπημένους τους που έμειναν πίσω, χωρίς να

γνωρίζουν τι τους επιφυλάσσει το μέλλον τους.

—**Η Πολωνία πώς διαχειρίζεται την κατάσταση;**

—Είδα τις ευρωπαϊκές αξίες να μετουσιώνονται σε πράξη. Έναν πολωνικό λαό που πραγματικά άνοιξε διάπλατα μια τεράστια αγκαλιά, που άνοιξε στην κυριολεξία τα σπίτια του για να φιλοξενήσει τους πρόσφυγες. Συνάντησα ομάδες εθελοντών και τοπικών οργανώσεων που δουλεύουν αδιάκοπα για να προσφέρουν σ' αυτούς τους ανθρώπους τα στοιχειώδη, όπως ιατρική περίθαλψη, στέγη, ρούχα, ένα πιάτο φαγητό. Μια πολύ καλά οργανωμένα συντονιστική προσπάθεια βρίσκεται σε εξέλιξη για να στηρίζει αυτούς που ψάχνουν καταφύγιο στην Πολωνία αλλά και σε άλλα κράτη μέλη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται στο πλευρό τους όπως και στο πλευρό της Ουκρανίας. Η αλληλεγγύη, η ενότητα και η θέλησή μας να στηρίξουμε τόσο την Πολωνία όσο και τα άλλα κράτη μέλη της πρώτης γραμμής, όσο και προφανώς την Ουκρανία, είναι ισχυρή και αδιάσπαστη.

—**Μιλώντας με τους πρόσφυγες, ποιος είναι οι μεγαλύτερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, τι σκέφτονται;**

—Αυτό που με συγκλόνισε περισσότερο είναι η βουβαμάρα που επικρατούσε στο χώρο προσωπικής φιλοξενίας, ενώ υπήρχαν κάπου 8.500 άνθρωποι εκεί. Η απόλυτη σιωπή. Ούτε κλάματα, ούτε φωνές, ούτε θυμός, ούτε παιδικές φωνές. Πρόσωπα με έκφραση κενή. Ένα απέραντο συλλογικό τραύμα. Η έγνοια τους είναι πραγματικά τι θα απογίνουν. Οι άνθρωποι τους και οι ζωές τους που έμειναν πίσω.

Θα ήθελα να χαιρετίσω την άμεση και συγκινητική ανταπόκριση της Κύπρου, που δυστυχώς γνωρίζει πολύ καλά τι σημαίνει πόλεμος και προσφυγιά, στο να στείλει ανθρωπιστική βοήθεια και να φιλοξενήσει καρκινοπαθή παιδιά όσο και Ουκρανούς πρόσφυγες, λέει στην «Κ» η Στέλλα Κυριακίδου.

—**Μπορεί με βάση αυτά τα δεδομένα να διαχειριστεί την κατάσταση η Ε.Ε.;**

—Ως Ευρωπαϊκή Ένωση έχουμε καθήκον να κάνουμε τα πάντα για να προσφέρουμε σε αυτούς τους ανθρώπους την πολυποικίλη στήριξη που χρειάζονται. Στα δύο χρόνια πανδημίας έγιναν τεράστια άλματα στην ευρωπαϊκή αλληλεγγύη και ολοκλήρωση, με τα εμβόλια και όλες τις άλλες δράσεις και ενέργειές μας που πήραμε. Τόσο η Πολωνία όσο και τα άλλα γειτονικά κράτη μέλη κάνουν αναμφίβολα εξαιρετική δουλειά σε ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες. Αυτό όμως που συμβαίνει αυτή τη στιγμή δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί από κανένα κράτος μέλος μόνο του. Απαιτείται μια συλλογική προσπάθεια από όλα τα κράτη μέλη, που ήδη όμως πρέπει να πούμε βρίσκονται σε εγρήγορση, όπως βλέπουμε μέσα και από την άμεση ανταπόκριση στις ανάγκες των προσφύγων. Και πραγματικά θα ήθελα να χαιρετίσω την άμεση και συγκινητική ανταπόκριση της Κύπρου, που δυστυχώς γνωρίζει πολύ καλά τι σημαίνει πόλεμος και προσφυγιά, στο να στείλει ανθρωπιστική βοήθεια και να φιλοξενήσει καρκινοπαθή παιδιά όσο και Ουκρανούς πρόσφυγες.

—**Έχετε ήδη ανακοινώσει τη δια-**

θεσιμότητα 10.000 νοσοκομειακών κλινών σε ευρωπαϊκά νοσοκομεία ως άμεση βοήθεια προς αρρώστους και τραυματίες πρόσφυγες. Πώς λειτουργεί αυτό το σύστημα;

—Αυτή ακριβώς είναι η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη στην πράξη. Συνολικά, 10.000 νοσοκομειακές κλίνες δόθηκαν από τα κράτη μέλη μας σε διάστημα ωρών. Αυτό είναι μόνο η αρχή. Ανάμεσα στους εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες που καθημερινά εγκαταλείπουν την Ουκρανία, βρίσκονται ασθενείς που χρήζουν άμεσων θεραπευτικών αγωγών, μεταξύ αυτών και πολλά παιδιά. Οι ανάγκες επί του εδάφους είναι μεγάλες. Η Πολωνία δέχθηκε ήδη πάνω από 1,4 εκατομμύρια πρόσφυγες. Αυτό σημαίνει ότι σε δύο εβδομάδες έφθασαν όσοι πρόσφυγες έφθασαν στην Ευρώπη σ' ένα χρόνο το 2015. Για να ελαφρύνουμε συνεπώς το μεγάλο φόρτο που βαρύνει τα συστήματα υγείας των κρατών μελών που συνορεύουν με την Ουκρανία, έχουμε δημιουργήσει ένα σύστημα αρωγής που επιτρέπει την ασφαλή και ταχεία μεταφορά ασθενών σε νοσοκομεία στην Ε.Ε. που διαθέτουν νοσοκομειακές κλίνες. Μέσω αυτού του συστήματος θα μπορέσουμε να ανταποκριθούμε στις ανάγκες των ασθενών μέσα από τις υπηρεσίες

φροντίδας και περίθαλψης που προσφέρονται σε άλλα κράτη μέλη. Είναι ακριβώς αυτό το πνεύμα ομαδικότητας που χρειαζόμαστε για να μπορέσουμε να στηρίξουμε αυτούς που καταφέρνουν να διαφύγουν από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Η Ε.Ε. έστειλε το μήνυμα πως είναι ενωμένη απέναντι στην αντιμετώπιση της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία.

—**Το μεγαλύτερο ωστόσο ζήτημα που θα έχει να αντιμετωπίσει, είναι το προσφυγικό. Έχουμε ήδη υπολογίσει συγκεκριμένο αριθμό προσφύγων;**

—Είναι αδύνατο να καθορίσουμε, αυτή τη στιγμή, με ακρίβεια τον αριθμό των προσφύγων που θα φύγουν από την Ουκρανία. Κάποιοι υπολογισμοί των Ηνωμένων Εθνών ανεβάζουν τον αριθμό σε 5 με 7 εκατομμύρια πρόσφυγες. Προφανώς η πρόκληση είναι τεράστια και ιστορική για το μέλλον της Ευρώπης. Το μόνο σίγουρο είναι ότι κάθε μέρα που συνεχίζεται η παράνομη εισβολή, οι ροές προσφύγων θα αυξάνονται, και μαζί τους ο ανθρώπινος πόνος. Αυτοί δεν είναι απλοί αριθμοί. Γιατί πίσω από κάθε αριθμό υπάρχει ένας άνθρωπος ή μία οικογένεια, ο καθένας με τις δικές του δυσκολίες και τη δική του προσωπική ιστορία.

Η Ε.Ε. στέκεται δυναμικά στην αντιμετώπιση της κρίσης

—**Πώς αναμένεται να γίνει ο καταμερισμός των προσφύγων μεταξύ των κρατών μελών;**

—Αυτό που είναι ξεκάθαρο τις τελευταίες μέρες και εβδομάδες είναι ότι υπάρχει μια τεράστια προθυμία εκ μέρους των κρατών μελών μας να βοηθήσουν με όποιο τρόπο μπορούν. Η Ε.Ε. θα βρίσκεται πάντα στο πλευρό όσων χρειάζονται προστασία, και δεν εννοώ μόνο αυτές τις πρώτες ημέρες, αλλά για όσο χρειαστεί. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα παρακολουθεί επίσης στενά τις δυνατότητες υποδοχής των κρατών μελών και θα παρέχει την απαραίτητη στήριξη ανάλογα με τις ανάγκες. Μόλις την περασμένη εβδομάδα οι υπουργοί έλαβαν την ιστορική και χωρίς προηγούμενο απόφαση να αποδεχθούν την πρόταση της Επιτροπής για ενεργοποίηση του Μηχανισμού Προσφώνης Προστασίας. Αυτό σημαίνει ότι όσοι

Θέση μου από την αρχή της εισβολής στην Ουκρανία, όπως διαπιστώσα και μέσα από την διαχείριση της κρίσης της πανδημίας, είναι ότι πρέπει να δρούμε άμεσα, με άμεσες λύσεις. Αυτό πράττουμε και τώρα.

διαφεύγουν από την πολεμική σύρραξη θα πρέπει να τους επιτρέπεται η πρόσβαση στην Ε.Ε. Όσοι διακινούνται προσωρινά προστασία θα έχουν το δικαίωμα να παραμείνουν στην Ε.Ε. για τουλάχιστον έναν χρόνο και θα τους παρέχεται άδεια διαμονής, πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην ιατροφαρμακευ-

Η Πολωνία δέχθηκε ήδη πάνω από 1,4 εκατομμύρια πρόσφυγες. Αυτό σημαίνει ότι σε δύο εβδομάδες έφθασαν όσοι πρόσφυγες έφθασαν στην Ευρώπη σ' έναν χρόνο το 2015.

τική περίθαλψη και στην εργασία.

—**Ποιες άλλες πρωτοβουλίες αναμένονται από πλευράς της Ε.Ε. για διαχείριση της κρίσης και**

επούλωση των πληγών του ουκρανικού λαού;

—Έως τώρα, 22 κράτη μέλη συμβάλλουν ήδη στην υγειονομική αν-

ταπόκριση της Ε.Ε., παρέχοντας βασικές ιατρικές προμήθειες και ιατρικό εξοπλισμό, όπως καταφύγια, νοσοκομειακά κρεβάτια και θερμαινόμενες κουβέρτες ή φάρμακα για την κάλυψη άμεσων αναγκών. Κινητοποιήσαμε επίσης από την πρώτη κιόλας στιγμή την Αρχή Πρόληψης και Αντιμετώπισης Υγειονομικών Κρίσεων (HERA), το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων όπως και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων για να διασφαλίσουμε πως βασικά αγαθά θα είναι γρήγορα διαθέσιμα για την κάλυψη άμεσων αναγκών. Συνεχίζουμε επίσης τις ενέργειες μας με τα κράτη μέλη μας για την προετοιμασία πιθανής αποστολής ιατρικών ομάδων στις γειτονικές χώρες της Ουκρανίας, καθώς και για να βοηθήσουμε στη μεταφορά ασθενών. Το έργο αυτό πραγματοποιείται σε στενή συνεργασία με

τον συνάδελφό μου Επίτροπο Λεναρσίτς, ο οποίος ηγείται του συντονισμού της Ε.Ε. μέσω του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας. Παράλληλα βρίσκομαι σε συνεχή επαφή με όλους τους υπουργούς Υγείας της Ε.Ε., συμπεριλαμβανομένων εκείνων της Πολωνίας, της Σλοβακίας, της Ουγγαρίας, της Ρουμανίας, καθώς και της Μολδαβίας, για να προσφέρω υποστήριξη σε όλα τα επίπεδα που αφορούν στο καρτοφυλάκιο μου. Θέση μου από την αρχή της εισβολής στην Ουκρανία, όπως διαπιστώσα και μέσα από τη διαχείριση της κρίσης της πανδημίας, είναι ότι πρέπει να δρούμε άμεσα, με άμεσες λύσεις. Αυτό πράττουμε και τώρα. Γιατί η Ευρωπαϊκή Ένωση στέκεται έμπρακτα και δυναμικά μπροστά στις κρίσεις. Με πρωτοφανή θα έλεγα αποφασιστικότητα, συνέπεια και αλληλεγγύη.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

46 ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Οι μάρτυρες της Μαριούπολης

Ο ελληνικής καταγωγής πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου περιγράφει στην «Κ» τις δραματικές ώρες που περνούν οι κάτοικοι

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ**

Ήταν λίγες ημέρες πριν από τη ρωσική εισβολή όταν συναντήσαμε τον ελληνικής καταγωγής πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου Μαριούπολης, Στεφάν Μαξιά, κοντά στο σπίτι του στο χωριό Σαρτανά, στα περικυρwa της πόλης. Μας οδήγησε σε πάρκο στο κέντρο του οικισμού, όπου τα τελευταία χρόνια έχει χτιστεί ένα λιτό μνημείο για τα θύματα των ρωσικών βομβαρδισμών, το 2014. Με τον δείκτη του δεξιού του χεριού μάς έδειξε τα ονόματα που ήταν γραμμένα πάνω στη μαρμάρινη πλάκα. «Η Μαρίνα ήταν συμμαθήτριά μου, ο Αλεξάντερ το ίδιο. Τους ήξερα όλους προσωπικά», μας είπε. Ο Μαξιά ήταν πρόεδρος της κοινότητας του Σαρτανά την περίοδο που ξέσπασε ο πόλεμος στο Ντονμπάς, με τα ρωσικά στρατεύματα να καταλαμβάνουν τη Μαριούπολη και να βομβαρδίζουν τα ελληνικά χωριά σε ακτίνα μερικών δεκάδων χιλιομέτρων από την πόλη. «Ήταν 2.20 το μεσημέρι, θυμάμαι. Βρισκόμουν στο γραφείο μου όταν μου τηλεφώνησαν για να με ενημερώσουν ότι ρωσικά μαχητικά είχαν βομβαρδίσει μια κηδεία στο Σαρτανά. Εφτάσα στο σημείο ύστερα από 5 με 7 λεπτά και θυμάμαι ακόμη ότι τα πάντα γύρω μου κάπνιζαν». Δέκα άτομα, όλοι κάτοικοι του χωριού, σκοτώθηκαν εκείνη την ημέρα. «Φτιάξαμε αυτό το μνημείο για να μας θυμίζει την τραγωδία μας», τόνισε ο Μαξιά, ενώ στεκόταν δίπλα στη μαρμάρινη πλάκα. «Φοβάσαι ότι μπορεί να επαναληφθεί το ίδιο;» τον ρωτήσαμε. «Οχι, δεν μπορώ να πω ότι υπάρχει φόβος, αλλά περισσότερο μια ανησυχία για τον άμαχο πληθυσμό. Αυτός θα πληγεί άμεσα σε περίπτωση ενός νέου πολέμου».

Δύο εβδομάδες μετά εκείνη μας τη συνάντηση και ενώ η Μαριούπολη βρίσκεται για περισσότερο από μία εβδομάδα

Οι κάτοικοι στερούνται ακόμη και το νερό. «Όλες οι εισοδοί και έξοδοι της πόλης έχουν αποκλειστεί από τον ρωσικό στρατό. Δεν επιτράπη σε εννέα ιταλικές από τη Ζαποριζία με τρόφιμα και φάρμακα να φτάσουν στη Μαριούπολη».

«Οι Ρώσοι έριξαν βόμβα ενός τόνου στο κέντρο της πόλης καταστρέφοντάς το», λέει στην «Κ» ο καθηγητής Διεθνών Σχέσεων Μαξίμ Γιαλί.

υπό πολιορκία από τον ρωσικό στρατό, καταφέραμε να επικοινωνήσουμε ξανά μαζί του μέσω βιντεοκλήσης. Είναι φανερά καταβεβλημένος, σε ένα δωμάτιο με χαμπλό φωτισμό. «Η κατάσταση στην πόλη είναι δραματική», μας λέει. «Όλες οι εισοδοί και έξοδοι της πόλης έχουν αποκλειστεί από τον ρωσικό στρατό. Καταφέρα-

με να συγκεντρώσουμε δεκάδες τόνους ανθρωπιστικής βοήθειας ωστόσο, δεν επιτράπη στις εννέα ιταλικές από τη Ζαποριζία με τρόφιμα και φάρμακα να φτάσουν στη Μαριούπολη». Ο ίδιος μας πληροφορεί ότι υπάρχουν εγκλωβισμένοι περίπου 400.000 κάτοικοι, οι οποίοι όσες φορές τις τελευταίες ημέρες αποπειράθηκαν να εγκαταλείψουν την πόλη δέχτηκαν πυρά, παρά τις ανακοινώσεις του ρωσικού υπουργείου Άμυνας για «άνοιγμα ανθρωπιστικών διαδρόμων». «Προχθές χιόνισε και ο κόσμος βγήκε στον δρόμο. Μπορούσαν να λιώσουν το χιόνι για να πουν νερό. Η πόλη έχει μείνει για πάνω από μία εβδομάδα χωρίς νερό, ρεύμα και τηλέφωνο», περιγράφει. Του θυμίζουμε την κουβέντα μας μερι-

κές ημέρες νωρίτερα στο Σαρτανά, για τα γεγονότα της περιόδου 2014-2015: «Τα πράγματα σήμερα είναι, δυστυχώς, πολύ πολύ χειρότερα», υπογραμμίζει. Την Πέμπτη, ένα εικοσιτετράωρο μετά τον βομβαρδισμό του νοσοκομείου παιδών της πόλης με απολογισμό τρεις νεκρούς, ο Ουκρανός πρόεδρος Βολοντίμιρ Ζελένσκι δήλωσε δημόσια ότι ούτε ένας άμαχος δεν μπόρεσε να φύγει από την πόλη. Κατηγόρησε για την αποτυχία της προσπάθειας τις ρωσικές δυνάμεις, που προχώρησαν σε νέο βομβαρδισμό της πόλης.

«Μετά την αποτυχία των συνομιλιών στην Αττάλεια ανάμεσα στους υπουργούς Εξωτερικών Ουκρανίας και Ρωσίας, οι επιθέσεις στη Μαριούπολη εντά-

Ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου Μαριούπολης, Στεφάν Μαξιά.

Θα πολεμήσω μέχρι τέλους δηλώνει ο ελληνικής καταγωγής Μαξίμ Γιαλί.

θηκαν. Οι Ρώσοι έριξαν βόμβα ενός τόνου στο κέντρο της πόλης καταστρέφοντάς το», περιγράφει στην «Κ» ο ελληνικής καταγωγής Ουκρανός καθηγητής Διεθνών Σχέσεων Μαξίμ Γιαλί. Κατάγεται από τη Μαριούπολη και όπως λέει έχει περισσότερο από μία εβδομάδα να επικοινωνήσει με τη μητέρα και τους υπόλοιπους συγγενείς του που ζουν στην πόλη. Μέχρι πριν από την έναρξη του πολέμου δίδασκε σε πανεπιστήμιο του Κιέβου και είχε συχνή τηλεοπτική παρουσία ως πολιτικός αναλυτής. Δύο εβδομάδες μετά το ξέσπασμα του πολέμου, παραμένει στην ουκρανική πρωτεύουσα. «Ακούω τους βομβαρδισμούς κάθε πρωί και κάθε βράδυ, αλλά πήρα μια απόφαση, όταν όλα ξεκίνησαν, ότι δεν θα

φύγω. Δεν έχω υπηρετήσει στον στρατό και δεν ξέρω να χρησιμοποιώ όπλα. Διατηρούμαι όμως σε καλή φυσική κατάσταση και είμαι ικανός να πετάω βόμβες μολότοφ στα στρατιωτικά οχήματα των Ρώσων», λέει δηλώνοντας έτοιμος να πολεμήσει «μέχρι το τέλος».

«Μέχρι πριν από λίγες ημέρες, οι επιθέσεις των Ρώσων γίνονταν στα ανατολικά της Μαριούπολης, εκεί όπου βρισκόταν το μέτωπο των συγκρούσεων με τους ρωσόφιλους αυτονομιστές του Ντονέτσκ. Τις τελευταίες ημέρες, ωστόσο, η Μαριούπολη βομβαρδίζεται απ' όλες τις πλευρές. Οσοι άμαχοι έχουν προσπαθήσει να φύγουν δέχονται πυρά προκειμένου να υποχρεωθούν να γυρίσουν στην πόλη. Υπάρχουν πλέον άταφοι νεκροί στους δρόμους», περιγράφει ο Γιαλί.

Ο στόχος της πολιορκίας

«Ποιος είναι ο στόχος της πολιορκίας της Μαριούπολης;» τον ρωτάμε. «Πρόκειται για μια επανάληψη όσων συνέβησαν το 2015 στην πόλη Ντεμπάλτσεβε του Ντονέτσκ. Στόχος είναι να προκαλέσουν μεγάλη ανθρωπιστική κρίση υπό το βάρος της οποίας ο Ζελένσκι θα αναγκαστεί να συνθηκολογήσει». Αναζητώντας πληροφορίες για τη μάρχη του Ντεμπάλτσεβε», συναντάμε το εξής κείμενο: «Στόχος της ρωσικής στρατηγικής ήταν η αργή σύνθλιψη των ουκρανικών δυνάμεων, αντί για τη γρήγορη εξόντωσή τους. Με αυτό τον τρόπο η ουκρανική κυβέρνηση θα υποχρεωνόταν να προσέλθει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και να αποδεχθεί την όποια συμφωνία ώστε να σταματήσει η σφαγή. Η πολιορκία της πόλης ξεκίνησε στις 14 Ιανουαρίου 2015 και ολοκληρώθηκε την 20ή Φεβρουαρίου με την κατάληψη της πόλης από ρωσικά στρατεύματα. Λίγο καιρό αργότερα, Ρωσία και Ουκρανία υπέγραψαν τη συμφωνία εκκενοποίησης του Μινσκ. «Θέλουν να ελέγξουν τη Μαριούπολη, επειδή είναι η μεγαλύτερη πόλη και πλέον η μόνη στον δρόμο προς την Κριμαία», καταλήγει ο Γιαλί.

Ο επιτυχημένος επιχειρηματίας της Οδησσού Παντελής Μπούμπουρας μιλάει με αγάπη και θαυμασμό για τους πολίτες της χώρας που τον ανέδειξε: «Ο Ουκρανός έχει ανθρωπιά μέσα του. Ο Ουκρανός υπερασπίζεται το σπίτι του».

Ο Έλληνας της Οδησσού που μένει να φυλάξει Θερμοπύλες

Της **ΛΑΕΙΣΙΑΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗ**

Το Μουσείο Φιλικής Εταιρείας στην Οδησσό είναι κλειστό. Η πλατεία των Ελλήνων, που άλλοτε έσφυζε από ζωή, σήμερα παραμένει ερημωμένη, ενώ στα σημεία εισόδου και εξόδου υπάρχουν στρατιώτες. Η τρίτη μεγαλύτερη πόλη της Ουκρανίας περιμένει επίθεση από τον ρωσικό στρατό εδώ και ημέρες, κάτι που γνώριζαν όλοι οι κάτοικοί της.

Στην πλατεία βρίσκονται τα γραφεία της μεγάλης κατασκευαστικής εταιρείας του Παντελή Μπούμπουρα, ενός εκ των τελευταίων Ελλήνων που παραμένουν στην πόλη της Οδησσού. Αν και ξέρει ότι ο κλοιός γύρω από την πόλη στενεύει, ο ίδιος έχει επιλέξει συνειδητά να μείνει.

«Πώς να πετάξω 25 χρόνια από τη ζωή μου;», αναρωτήθηκε προσκαλώντας μας στο γραφείο του.

«Αν η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν συμφωνήσει στην προένταξη της Ουκρανίας, τότε πιστεύω ότι η Ρωσία σε μία δεκαετία θα κάνει πόλεμο με τρία - τέσσερα ευρωπαϊκά κράτη».

Είναι απλός, άμεσος και χειμαρρώδης. «Η Οδησσός είναι η πύλη μεταξύ Δύσης και Ανατολής», μας λέει, περιγράφοντας μια πόλη γεμάτη ομορφιά, ζωή και πολυπολιτισμικότητα.

Η πρώτη φορά που ο επιτυχημένος επιχειρηματίας ταξίδευε στο εξωτερικό ήταν για να έρθει στο λεγόμενο μαργαριτάρι της Μαύρης Θάλασσας το 1997.

Ύστερα από μια πρόσκληση φίλου του να τον βοηθήσει να ολοκληρώσει ένα έργο, διαπίστωσε ότι η περιοχή αναπτυσσόταν και πρόσφερε νέες ευκαιρίες. Ξεκινώντας να κλείνει μεγάλες δουλειές, εδραιώθηκε στον χώρο των κατασκευών και έγινε ένας από τους μεγαλύτερους επιχειρηματίες της Οδησσού και της χώρας. «Κάπως έτσι κύλησαν τα χρόνια. «Ανεβήκαμε» στην Ουκρανία, αγαπήσαμε αυτή την πατρίδα». Η αγάπη του Παντελή Μπούμπουρα μεταφράστηκε σύντομα σε μεγάλα φιλανθρωπικά έργα προς τον Οδησσό και τους κατοίκους της με όχημα το Ίδρυμα Μπούμπουρα. «Ενιωθα πάντα την ανάγκη να δίνω πίσω σε αυτή την πόλη που με ανέδειξε [...] Στα 30 χρόνια ελευθερίας της Ουκρανίας είμαστε περίπου 90 επίτιμοι δημότες. Ένας από αυτούς είμαι και εγώ», σημειώνει μιλώντας στην «Κ».

Ο κ. Μπούμπουρας βρίσκεται πίσω από την ανάπλαση της πλατείας των Ελλήνων αλλά και συνολικά την ανάδειξη του ελληνικού στοιχείου στην πόλη και την υποστήριξη ελληνικών χωριών στην ευρύτερη περιοχή. Έχει δώσει υποτροφίες, έχει υποστηρίξει έργα πολιτισμού, ενώ έχει οργανώσει γιορτές του Πάσχα, εκδηλώσεις με Έλληνες καλλιτέχνες και παρελάσεις. Τον ρωτάμε γιατί τα κάνει όλα αυτά. «Για να κρατήσουμε την ελληνική σημαία ψηλά στην Ουκρανία», απαντάει αβίαστα. Όπως λέει, «για να είσαι πατριώτης δεν χρειάζεται να μιλάς τη γλώσσα ή να έχεις διαβατήριο, αλλά πρέπει να αισθάνσαι τι πρέπει να κάνεις γι' αυτό το κράτος». Ο ίδιος αισθάνεται ιερή υποχρέωση στην πόλη που τον υποδέχθηκε και δεν τον έκανε να νιώσει ποτέ ξένος.

Η νέα καθημερινότητα

Το ίδιο συνεχίζει να κάνει και εν καιρώ πολέμου. Η καθημερινότητά του, όπως και όλων των κατοίκων, έχει αλλάξει από την ημέρα της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Από τη στιγμή που ξεκίνησε ο πόλεμος, η επιχειρηματική δραστηριότητα έχει «παγώσει» και ο ίδιος πλέον επικεντρώνεται στο πώς μπορεί να βοηθήσει τον ουκρανικό λαό: από το να ενισχύσει εθελοντές στο Μικολαΐβ μέχρι να στείλει τρόφιμα στην αστυνομία. «Αν φύγω από εδώ, θα είμαι ζωντανός νεκρός», δηλώνει.

Γνωρίζοντας καλά πια την ψυχροσύνη των Ουκρανών πολιτών, εκφράζει τον θαυμασμό του για την ψύχραιμη αντίδρασή τους και την ηρεμία τους. «Με την προπαγάνδα, ο ουκρανικός λαός δεν πίστευε πολύ στο ουκρανικό κράτος και είχε δίκιο. Οι κυβερνήσεις ήταν αμαρτωλές,

πολύ κλέψιμο». Τώρα όμως, όπως λέει, η νεολαία, η οποία σπουδάζει και ταξιδεύει στο εξωτερικό, αλλάζει τα κακώς κείμενα. «Ο Ουκρανός υπερασπίζεται το σπίτι του. Έχει δημιουργηθεί ένα έθνος που θα έχει υπερηφάνεια».

Το έθνος αυτό όμως χρειάζεται υποστήριξη, όπως σημειώνει. «Αν τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν συμφωνήσουν στην προένταξη της Ουκρανίας, τότε πιστεύω ότι η Ρωσία σε μια δεκαετία θα κάνει πόλεμο με τρία - τέσσερα ευρωπαϊκά κράτη».

Ο Παντελής Μπούμπουρας δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να αποτελέσει και ο ίδιος στόχο. «Δεν φοβήθηκα και δεν φοβάμαι κανέναν. Φοβάμαι μόνο τον Θεό», αναφέρει. Η ευχή του τώρα είναι να ζήσει για να δει τη μεγάλη και ένδοξη Ουκρανία αλλά και μια πραγματικά ενωμένη Ευρώπη.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία ως τραγωδία

Πώς η ρωσική εισβολή γυρίζει το διεθνές σύστημα χρόνια πίσω

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Ο **πόλεμος** στην Ουκρανία ήταν αποκαλυπτικός για τον 21ο αιώνα. Όχι μόνο λόγω του μεγέθους της ρωσικής εισβολής και του ρίσκου να καταστεί μια τεράστια σύγκρουση με διεθνείς διπλωματικές, πολιτικές και οικονομικές προεκτάσεις, αλλά και γιατί επιτάχυνε, μέσα σε μόλις δύο εβδομάδες μαχών, την ιστορία. Για την ακρίβεια τρεις ιστορικές περιόδους σε μία: Την περίοδο της ανάδειξης της Ρωσίας σε Αυτοκρατορία, λόγω των «μεγάλων» όπως ο Πέτρος και η Αικατερίνη. Την περίοδο 1938-1945, που η εναλλαγή συνόρων στην ανατολική Ευρώπη εγκαίνιασε τον Ψυχρό Πόλεμο και την περίοδο, μετά το 1991, που η Ρωσία που προέκυψε από τα συντρίμια της Σοβιετικής Ένωσης μετατράπηκε στη Ρωσία που εισέβαλε το 2008 στη Γεωργία, και από την Πέμπτη, 24 Φεβρουαρίου, στην Ουκρανία.

Το αν η Ρωσία του Πούτιν καταρρεύσει υπό το βάρος των οικονομικών κυρώσεων, της διπλωματικής απομόνωσης και του κόστους σ' έναν πόλεμο που δεν πήγε στα αρχικά του στάδια όπως σχεδιάστηκε ή αν η Ουκρανία του Ζελένσκι μελλοντικά «ρευστοποιηθεί» ως κυρίαρχο κράτος είναι δύο ερωτήματα που θα απαντηθούν στην αρένα του Χάρκοβο ή στην αντίσταση στους δρόμους του Κιέβου,

αν τελικά πολιορκηθεί μέχρι τέλους. Μεταξύ όμως των «υπεραπλουστευτικών» αυτών ερωτημάτων προκύπτουν άλλα, σοβαρότερα ίσως, για το διεθνές σύστημα, το προηγούμενο του πολέμου και την επόμενη ημέρα των σχέσεων Ρωσίας-Δύσης στην ολιστική τους διάσταση.

Πολλά χρόνια πίσω

Μπορεί στην περίπτωση του πολέμου στην Ουκρανία να κάνουμε λόγο για επιτάχυνση της ιστορίας όταν π.χ. κράτη όπως η Γερμανία στέλνουν οπλισμό στο Κίεβο, πραγματικότητα που θα φαινόταν αδιανόητη το 1967 ή το 2012, στην πραγματικότητα όμως οι επιπτώσεις αυτής της σύγκρουσης για το διεθνές σύστημα αποτελούν τεράστιο πισωγύρισμα:

- Επιβεβαιώνουν τη χρήση βίας, ως καταλυτικού στοιχείου στις διεθνείς σχέσεις μέσω επεμβάσεων, εισβολών μεγάλης κλίμακας και συγκρούσεων με επιμέρους πολιτικά χαρακτηριστικά.

- Υπενθυμίζουν πως κάθε σύγκρουση αφήνει ένα ισχυρό προηγούμενο στο διεθνές σύστημα, που συχνά αποτελεί επιχείρημα για την επόμενη στρατιωτική επέμβαση ή, στον αντίποδα, την αποτροπή της.

- Επανακαθορίζουν τις σχέσεις Ρωσίας - Δύσης που μετά την έκβαση του Ουκρανικού θα αποτελέσουν ένα τεράστιο πεδίο επαναδιαπραγματεύσης ως προς την πρόοδο των τελευταίων χρόνων σε πολλαπλά επίπεδα (διμερές, πολυμερές, εμπορικό/οικονομικό, συ-

Η φωτογραφία του Evgeniy Maloletka του Associated Press από την Μαριούπολη θα μας στοιχειώνει για πάντα.

Η Ευρώπη θα βιώσει άμεσα τις συνέπειες του τρέχοντος πολέμου σε πολλαπλά επίπεδα, ενώ η εξίσωση δείχνει να δημιουργεί και τριγμούς στη ρωσική κοινωνία, η οποία αντέδρασε σ' έναν πόλεμο που δείχνει μάλλον να εξυπηρετεί τις προσωπικές φιλοδοξίες του Προέδρου της χώρας Βλαντίμιρ Πούτιν.

νεργασίας κάθε είδους) που δείχνει, υπό το βάρος του πολέμου, να χάνεται.

Βίαιες συνειδητοποιήσεις

Ο πόλεμος στην Ουκρανία αποτέλεσε αντικείμενο βίαιων συνειδητοποιήσεων για τη Ρωσία του Πούτιν. Για τις δυτικές κοινωνίες

αποτελέσει, όπως πάντοτε σε τέτοιες περιπτώσεις, πεδίο αντιπαράθεσης με ιδεολογικούς και κοινωνιολογικούς όρους. Για τις πολιτικές και οικονομικές ελίτ της Δύσης ένα σημείο αντίληψης του τρόπου με τον οποίο προσεγγίζονταν η Ρωσία, ιδίως μετά το 2008 και τον πόλεμο στη Γεωργία, ενώ για την ακαδημαϊκή κοινότητα, τους αναλυτές και τον κόσμο των ΜΜΕ μια υπενθύμιση των σύγχρονων μορφών που λαμβάνει η έννοια της πληροφορίας και της αξιολόγησης της για έναν πόλεμο που εκτυλίσσεται ζωντανά μπροστά μας μέσω του Tik Tok ή των καναλιών του Telegram. Καθώς και του κυνισμού που περιβάλλει συνήθως τον επιτιθέμενο ως προς την αιτιολόγηση των ενεργειών του σε διεθνές επικοινωνιακό επίπεδο.

Η Ευρώπη, ιδίως αυτή, θα βιώσει άμεσα τις συνέπειες του τρέχοντος πολέμου σε πολλαπλά επίπεδα, όπως η οικονομία και η ενεργειακή ασφάλεια, ενώ η εξίσωση δείχνει να δημιουργεί και τριγμούς στη ρωσική κοινωνία, η οποία αντέδρασε σε έναν πόλεμο που δείχνει μάλλον

να εξυπηρετεί τις προσωπικές φιλοδοξίες του προέδρου της χώρας Βλαντίμιρ Πούτιν παρά σοβαρές πτυχές ανησυχίας ή διλήμματα ασφάλειας της ρωσικής εξωτερικής πολιτικής. Κι αυτή ακριβώς η διάσταση είναι που εντάσσει τη μεγάλη εικόνα της γεωπολιτικής ισορροπίας μεταξύ Μόσχας και Δύσης σε μια περίοδο αστάθειας για τις επόμενες δεκαετίες, με όποιον θεωρεί πως ο τρέχων πόλεμος στην Ουκρανία θα είναι «μια κρίση ενός ή δύο χρόνων» να λανθάνεται ως προς την εκτίμηση και ανάλυσή του.

Τι να αναμένουμε

Η εναλλαγή στρατιωτικών επιχειρήσεων και προσπάθειας διπλωματικού διαλόγου για εκτόνωσή τους, καθώς ο πόλεμος εισέρχεται στην τρίτη εβδομάδα του, εγκυμονεί τις ίδιες προκλήσεις που είδαμε σε κάθε σύγκρουση τις τελευταίες δεκαετίες: Μια περαιτέρω πίεση σε κάθε μέρος για δημιουργία τετελεσμένων πριν από τη λήψη θέσεων στο τραπέζι των συνομιλιών και, φυσικά, μια καταστροφική όψη του πολέμου για τους άμαχους και τις

υποδομές της χώρας που δοκιμάζεται μετά από 15 και πλέον ημέρες πολέμου. Αν η Ρωσία του Πούτιν επιμένει σε μια προσπάθεια κατάλυσης του Κιέβου οι εικόνες καταστροφής στη Μαριούπολη –με πλήγματα σε νοσοκομεία, πανεπιστήμια και συγκροτήματα οικιών εντός του αστικού περιβάλλοντος– που είδαμε τις τελευταίες ημέρες θα αυξηθούν με τον πλέον αποκρουστικό τρόπο, σε μια μάχη που ίσως θυμίζει τη Μοσούλη του 2017 ή το Χαλέπι του 2015. Η μάχη για το Κίεβο απαντάει στο αν ο πόλεμος τις επόμενες εβδομάδες θα λάβει την τραγική όψη του ολοκληρωτικού πολέμου, με τον οποίο είναι συνηφασμένη ιστορικά η ανατολική Ευρώπη, ή αν το διεθνές σύστημα θα κληθεί να αντιμετωπίσει το Ουκρανικό ως ένα από τα πιο πολύπλοκα και ανοικτά διπλωματικά ζητήματα σε παγκόσμιο επίπεδο για τις επόμενες δεκαετίες. Ως ανθρωπότητα, κι εδώ στη μικρή γωνιά της Κύπρου, ας ελπίσουμε για το δεύτερο (κακό) σενάριο. Το Ουκρανικό εξάλλου, όπως κι αν το δει κανείς, είναι μια σύγχρονη τραγωδία.

Ανέτοιμη η Κύπρος για ασυνόδευτα παιδιά από Ουκρανία

Δεν υπάρχουν κατάλληλες υποδομές ακόμα και για ανήλικους που ζουν ήδη εδώ, λέει η Επιτροπος Δικαιωμάτων του Παιδιού

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Αντιμέτωπη με την πραγματικότητα που επικρατεί στο ευρύτερο θέμα της υποδοχής και φιλοξενίας μεταναστών – προσφύγων θα βρεθεί η Κύπρος, με αφορμή την τεράστια ανθρωπιστική κρίση που έχει ξεσπάσει από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Την ώρα που η Ευρωπαϊκή Ένωση ετοιμάζεται να πάρει σημαντικές αποφάσεις προκειμένου να αντιμετωπίσει τα καραβάνια προσφύγων που συρρέουν καθημερινά στα σύνορα Πολωνίας και Ρουμανίας, με τα κράτη μέλη να έχουν μερίδιο συνεισφοράς στην προσπάθεια αυτή, στην Κύπρο δυναμώνουν οι φωνές για αδυναμία των κρατικών υποδομών να υποδεχθούν και να φιλοξενήσουν ανήλικα παιδιά από τις εμπόλεμες περιοχές.

Επί του προκειμένου, χαρακτηριστική είναι η απάντηση που έδωσε σε σχετικό ερώτημα της «Κ» η Επιτροπος Προστασίας Δικαιωμάτων του Παιδιού Δέσπω Μιχαηλίδου. «Η Κύπρος δεν μπορεί με τις υπάρχουσες υποδομές να φιλοξενήσει παιδιά που έχουν φύγει από την Ουκρανία. Ήδη υπάρχει πρόβλημα με τα παιδιά που έχουν έλθει, ο αριθμός των οποίων είναι μεγάλος». Για την ώρα άγνωστο παραμένει αν η Κύπρος έχει υποδεχθεί ασυνόδευτα παιδιά από Ουκρανία, μιας και τα στοιχεία που έχει δώσει το αρμόδιο υπουργείο Εσωτερικών είναι λιγοστά και σε αυτά δεν διευκρινίζεται εάν συγκαταλέγονται και παιδιά από τις εμπόλεμες περιοχές.

Οι δομές

Τα προβλήματα στα οποία αναφέρθηκε η κ. Μιχαηλίδου εντοπίζονται κυρίως στην απουσία ανε-

Με τη σημερινή εικόνα που επικρατεί, η μοναδική περίπτωση φιλοξενίας ανήλικων παιδιών από την Ουκρανία στην Κύπρο είναι εάν υπάρξει ενδιαφέρον από οικογένειες και μετά από έγκριση του αιτήματός τους από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.

ξάρπτων δομών, οι οποίες θα είναι σε θέση να προσφέρουν λύσεις, κυρίως σε ασυνόδευτα παιδιά. Μια περίπτωση να φιλοξενηθούν παιδιά από Ουκρανία είναι να υπάρξει ενδιαφέρον από οικογένειες στην Κύπρο να γίνουν ανάδοχοι οικογένειες. Όπως μας είπε η κ. Μιχαηλίδου, ενδιαφέρον υπάρχει πλην όμως ακολουθείται μια διαδικασία μέχρι ο ενδιαφερόμενος να εγκριθεί ως ανάδοχος οικογένεια. Οι περιπτώσεις αυτές αφορούν ασυνόδευτα παιδιά, τα οποία για να δοθούν σε οικογένειες απαιτείται, πρώτον η συγκατάθεση του κηδεμόνα τους, δεύτερον η ενδιαφερόμενη οικογένεια να αξιολογηθεί και να εγκριθεί από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, οι οποίες θα έχουν την κηδεμονία των ασυνόδευτων τέκνων.

Ευρύτερο πρόβλημα

Την ώρα που γίνεται λόγος για φιλοξενία παιδιών από την Ουκρανία στην επιφάνεια έχουν έλθει προβλήματα διαβίωσης παιδιών που ήδη βρίσκονται στην Κύπρο. Τα προβλήματα αυτά ήλθαν στην

Την απουσία κατάλληλων συνθηκών διαβίωσης παιδιών που φθάνουν στην Κύπρο εντοπίζουν δύο ανεξάρτητοι θεσμοί την ώρα μάλιστα που γίνεται λόγος για υποδοχή και φιλοξενία ασυνόδευτων τέκνων από την Ουκρανία.

επιφάνεια μετά από επιτόπια διερεύνηση των συνθηκών διαβίωσης στο κέντρο φιλοξενίας Πουρνάρα. Εκεί εντοπίσθηκαν προβληματικές συνθήκες υγιεινής, διαβίωσης και σίτισης των παιδιών, τα οποία παραμένουν για μεγάλο χρονικό διάστημα σε κλειστό χώρο τη στιγμή μάλιστα που έχουν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες των αιτήσεων για παραχώρηση ασύλου. Όπως διαπιστώθηκε από τους ελέγχους, τα παιδιά από Σομαλία και Συρία δεν μετακινούνται από το κέντρο Πουρνάρα επειδή δεν υπάρχουν άλλες δομές. Οι διαπιστώσεις αυτές των λειτουργών της Επιτρόπου Προστασίας Δικαιωμάτων του Παιδιού συνηγορούν στις απόψεις που εκφράζονται για ουσιαστικές αδυναμίες στην φιλοξενία άλλων παιδιών

από Ουκρανία. Την ίδια ώρα το ΑΚΕΛ ήγειρε θέμα για ένα ποσό 4 εκατ. ευρώ που δόθηκε στην Κύπρο για το μεταναστευτικό με τον ΥΠΕΣ να απαντά πως με τα 4 εκατ. ευρώ καλύφθηκαν έξοδα σίτισης και λειτουργίας του Πουρνάρα, κάτι που όπως υποστήριξε είναι εις γνώση του κόμματος.

Η Επιτροπος Διοικήσεως

Τα όσα ανέφερε δημόσια η κ. Μιχαηλίδου ήλθε να επικροτήσουν και οι διαπιστώσεις της Επιτρόπου Διοικήσεως μετά από επίσκεψη λειτουργών του γραφείου της, στο κέντρο Πουρνάρα. Η Επιτροπή Μερτα Στυλιανού Λοττίδη εστιάει στα 300 ασυνόδευτα παιδιά και στις συνθήκες διαβίωσής τους. Σε έκθεση που ετοιμάσθηκε αναφέ-

ρεται στον υπερπληθυσμό του κέντρου, που παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται δεν διασφαλίζεται ένα ελάχιστο επίπεδο αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης. Η κ. Λοττίδη στην έκθεσή της αναφέρει και σε συνωστισμό των διαμενόντων, σε ακατάλληλα καταλύματα στους χώρους καραντίνας, με ανεπαρκή προστασία από τις καιρικές συνθήκες που επιφέρουν σημαντικό πλήγμα και καταπόνηση στην ψυχική και σωματική κατάσταση και υγεία των διαμενόντων στο Κέντρο.

Ενέργειες

Λόγω των ζητημάτων που προκύπτουν από τον αριθμό ανήλικων που φιλοξενούνται στην Κύπρο, το τελευταίο διάστημα γίνεται προσπάθεια άμβλυνσης των προβλημάτων με τη μεταφορά αριθμού παιδιών σε άλλες δομές. Μια τέτοια προσπάθεια καταβάλλεται από το υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας, το οποίο ζήτησε προσφορές, η προθεσμία υποβολής τους έληξε την περασμένη Παρασκευή, για νέα κατάλληλα καταλύματα. Η συγκεκριμένη διαδικασία για εξεύρεση νέων δομών, όπως ανέφερε η κ. Μιχαηλίδου, δεν αφορά ενδεόμενη μεταφορά παιδιών που έχουν εγκαταλείψει την Ουκρανία αλλά για τις υφιστάμενες ανάγκες παιδιών που έχουν υποβάλει αίτηση για παραχώρηση ασύλου. Τα προβλήματα με τη διαμονή παιδιών θα ήταν μεγαλύτερα εάν ένας αριθμός δεν φιλοξενείτο στη στέγη της Ύψατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών, άλλα 160 δεν μεταφέρονταν σε άλλες δομές ανά το παγκύπριο και αν ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (γραφείο Κύπρου) δεν είχε αναλάβει την φιλοξενία 56 ανήλικων παιδιών.

Επίθεση Νουρή σε Μιχαηλίδου

Τα όσα διατυπώνονται από δυο ανεξάρτητους θεσμούς για τις συνθήκες στο κέντρο Πουρνάρα ενόχλησαν έντονα τον υπουργό Εσωτερικών Νίκο Νουρή, ο οποίος πίσω από τις δημόσιες επικρίσεις εντοπίζει προσπάθεια στόχευσης του ίδιου. Μοιράζοντας ευθύνες σε άλλα υπουργεία και υπηρεσίες, υπό το πρίσμα ότι το μεταναστευτικό είναι υπόθεση και άλλων κρατικών τμημάτων, ο κ. Νουρή αναφέρει πως οι λειτουργοί του ΥΠΕΣ υπερβάλλουν εαυτούς. Την ίδια ώρα ρίχνει το μπαλάκι των ευθυνών στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας για τη μετακίνηση των ασυνόδευτων παιδιών σε άλλες ανεξάρτητες δομές. Ο κ. Νουρή επικαλείται ως ελαφρυντικό τον αριθμό των παιδιών που αφίχθηκαν στην Κύπρο το πρώτο δίμηνο του 2022 και ανέρχεται στα 166 κάνοντας μια σύγκριση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο όπου στην Κύπρο είχαν αφιχθεί 49. Η «Κ» προσπάθησε επανειλημμένα το τελευταίο διάστημα να επικοινωνήσει με τον υπουργό Εσωτερικών προκειμένου να πάρει απαντήσεις σε καυτά ζητήματα που είναι στην αρμοδιότητά του. Προσπάθεια που έπεσε στο κενό μιας και ο κ. Νουρή δεν έδωσε διάθεση ανταπόκρισης.

Ηλεκτροσόκ από τα τιμολόγια ρεύματος

Πανδημία και ουκρανική κρίση απογείωσαν τους λογαριασμούς μέσα σ’ έναν χρόνο - Συν 36 ευρώ η επιβάρυνση ανά δίκιμνο

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Τα όσα αφήνουν πίσω τους οι εκθροπραξίες στην Ουκρανία μπορούν να χαρακτηριστούν και ως η τέλεια καταιγίδα στους οικογενειακούς προϋπολογισμούς και κατά συνέπεια στις τσέπες των πολιτών. Η ύφεση που προκάλεσε η πανδημία σε μια σειρά υπηρεσιών πρώτης ανάγκης όχι μόνο δεν αποτελεί παρελθόν, αλλά δη-

μιουργεί μια νέα πραγματικότητα η οποία, σύμφωνα με τους λιγότερο αισιόδοξους, δεν αναμένεται να διαφοροποιηθεί στο άμεσο μέλλον. Τουναντίον, οι προβλέψεις παραπέμπουν σε εφιαλτικά σενάρια, σε σημείο τέτοιο που μια σειρά υπηρεσιών πρώτης ανάγκης τείνουν να απολέσουν τον χαρακτηρισμό του κοινωνικού αγαθού. Ένα τρανταχτό παράδειγμα της νέας τάξης πραγμάτων είναι η πλε-

κτρική ενέργεια, τα τιμολόγια της οποίας χωρίς υπερβολή φλερτάρουν να καταλάβουν, εάν δεν την έχουν πετύχει σε κάποιες περιπτώσεις, την πρώτη θέση στους μηνιαίους οικογενειακούς προϋπολογισμούς. Οι αυξήσεις στους τελευταίους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος είναι πρωτόγνωρες και για τα κυπριακά δεδομένα, δημιουργώντας σοβαρά προβλήματα επιβίωσης κυρίως στις

ευάλωτες, οικονομικά, ομάδες του πληθυσμού. Πίσω από την πραγματικότητα που βιώνουν οι πάντες, βρίσκεται η ραγδαία αναστροφή του κλίματος ύφεσης που δημιούργησε η υγειονομική κρίση που σε συνδυασμό με τις ρωσο-ουκρανικές εκθροπραξίες, ακύρωσαν κάθε προοπτική αυτορρύθμισης της αγοράς σε μία σειρά υπηρεσίες πρώτης ανάγκης. Το χάσμα που έχει δημιουργηθεί είναι περισσό-

τερο ορατό και κατανοητό αν κάποιος συγκρίνει το κόστος των υπηρεσιών τον τελευταίο χρόνο. Στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, οι διαφορές που καταγράφονται έχουν ξεπεράσει κατά πολύ τα όρια εντός των οποίων κινείται η αναπροσαρμογή των τιμολογίων στο παρελθόν και σε περιόδους κρίσεων. Μια εικόνα για το μέγεθος του προβλήματος δίνουν τα στοιχεία που εξασφάλισε

η «Κ», τα οποία βασίζονται σε πραγματικά δεδομένα κοστολόγησης του ηλεκτρικού ρεύματος και όχι κατά προσέγγιση. Τα στοιχεία όπως φαίνεται και στον πίνακα, αποκαλύπτουν το τίμημα που καλούνται να επωμιστούν οι καταναλωτές. Ωστόσο, αξιο προσοχής δεν είναι μόνο το παρόν αλλά και οι προβλέψεις που αφορούν την κούρσα του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές.

Πάνω από 23% οι αυξήσεις μέσα σε έναν χρόνο

Τα στοιχεία που παρουσιάζει η «Κ» αφορούν την πραγματική τιμολόγηση για την κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2021 σε σχέση με την αντίστοιχη και πιο πρόσφατη του 2022. Η σύγκριση βασίζεται στη μέση τιμή κατανάλωσης ενός οικιακού καταναλωτή που καθορίζεται στις 800 kWh το δίκιμνο. Την περσινή περίοδο για το συγκεκριμένο όγκο ηλεκτρικής ενέργειας, ο καταναλωτής κατέβαλε το ποσό των 148,41 ευρώ. Ένα χρόνο αργότερα για τον ίδιο όγκο κατανάλωσης, το τίμημα ανήλθε στα 183,98 ευρώ. Διαφορά συν 36 ευρώ. Όπως φαίνεται και στον πίνακα, αν αφαιρεθεί η έκπτωση χρήσης δικτύου (14,46 ευρώ) που εφαρμόζεται τους τελευταίους μήνες ως μέτρο ελάφρυνσης των επιπτώσεων, η πραγματική αξία κατανάλωσης ανέρχεται στα 197,92 ευρώ. Στην επεξήγηση των χρεώσεων που διαμορφώνουν το τελικό ποσό κατανάλωσης, φαίνεται ξεκάθαρα πως η τιμή αγοράς πετρελαίου που χρησιμοποιείται ως καύσιμο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας συν τα δικαιώματα ρύπων, είναι οι δύο βασικοί παράγοντες που συμπαρασύρουν το σύνολο των επιμέρους επιβαρύνσεων ενός λογαριασμού

κés υπηρεσίες, όπως η χρήση του δικτύου διανομής, κυμαίνονται για το 2021 στο 19,7%. Για την αντίστοιχη περίοδο του 2022, η μείωση που καταγράφεται (7,9%) οφείλεται στις εκπτώσεις που εφαρμόζονται ως μέτρο ελάφρυνσης των επιπτώσεων από τις αυξήσεις. Το τρίτο κομμάτι χρεώσεων που διαμορφώνει την τελική τιμή, αφορά τους φόρους και τέλη, το ποσοστό των οποίων σε ομαλή περίοδο κυμαίνεται στο 18,5%. Οι χρεώσεις στα τιμολόγια ηλεκτρικού ρεύματος που παρουσιάζει η «Κ» για τους δύο πρώτους μήνες του 2022, αναμένεται να παρουσιάσουν περαιτέρω αύξηση τους επόμενους μήνες. Η αύξηση των τιμολογίων θεωρείται δεδομένη, αν ληφθεί υπόψη η χρονική καθυστέρηση δύο μηνών περίπτωση που υπάρχει στον υπολογισμό της τιμής του καυσίμου από την ΑΗΚ. Η πραγματική κοστολόγηση για τους δύο προηγούμενους μήνες βασίζεται στα 78 δολάρια το βαρέλι, τιμή πετρελαίου τον περασμένο Δεκέμβριο. Στους επόμενους μήνες η τιμή του καυσίμου της ΑΗΚ θα υπολογισθεί με βάση την νέα τιμή του πετρελαίου που κινείται πάνω από τα 115 δολάρια το βαρέλι.

Άλλες επιλογές

Με δεδομένη την τρέχουσα κατάσταση, το βασικό ερώτημα είναι αν υπάρχουν άλλες επιλογές προκειμένου τα τιμολόγια του ηλεκτρικού ρεύματος να ανταποκρίνονται στον αντικειμενικό σκοπό, δηλαδή στον κοινωνικό τους χαρακτήρα. Με το υφιστάμενο πλαίσιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (πετρέλαιο + ΑΠΕ) η απάντηση είναι αρνητική. Όπως υποστηρίζουν απόψεις στο χώρο της ενέργειας, ακόμα και αν η διείσδυση των ΑΠΕ ήταν μεγαλύτερη από την παρούσα, το όφελος από το χαμηλό κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές δεν θα μετακυλούσε στα τιμολόγια. Ο λόγος, όπως υποστηρίζεται, είναι το μοντέλο αποζημίωσης που εφαρμόζεται στην Κύπρο και βασίζεται στο μεταβλητό κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της ΑΗΚ, με πετρέλαιο και όχι στο πραγματικό κόστος παραγωγής από ΑΠΕ το οποίο είναι χαμηλό. Αυτό σημαίνει πως την παρούσα περίοδο που το κόστος παραγωγής είναι υψηλό, το κόστος αποφυγής αυξάνεται για τις ΑΠΕ χωρίς να μεταβάλλεται το πραγματικό κόστος. Κάτι ανάλογο συμβαίνει αντίστροφα όταν οι τιμές του καυσίμου μειώνονται. Στην Ευρώπη η κοστολόγηση παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας βασίζεται στη θεωρία του οριακού κόστους, το οποίο καθορίζεται από το πραγματικό κόστος παραγωγής ΑΠΕ και όχι από άλλους παράγοντες. Η περίπτωση εισαγωγής Φ.Α. για σκοπούς παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, υπό τις παρούσες συνθήκες θα εκτόξευε τις τιμές πολύ πάνω από τις σημερινές. Η μόνη περίπτωση που μπορεί να θεωρηθεί ως η πλέον συμφέρουσα και που θα μπορούσε να συγκρατήσει τα τιμολόγια θα ήταν η περίπτωση κατά την οποία η Κύπρος να προμηθευόταν Φ.Α. από τα δικά της κοιτάσματα, όπως κάνει το Ισραήλ.

Τιμολόγηση οικιακού καταναλωτή (Διατίμηση 01) με κατανάλωση 800 kWh / δίκιμνο

	ΙΑΝ-ΦΕΒ 2021	ΙΑΝ-ΦΕΒ 2022	ΥΠΟΘΕΤΙΚΟ
Brent (\$/βαρέλι)	50	78	200
Δικαιώματα Εκπομπών (€/MT)	31	80	100
Κόστος Καυσίμων ΑΗΚ (€/MT)	376.47	716.93	1450
Κόστος Παραγωγής (Βασική Τιμή)	73.12	70.56	70.56
Αναπροσαρμογή Τιμής Καυσίμου	13.88	74.99	212.00
Κόστος Προμήθειας	4.78	4.64	4.64
Κόστος Ενέργειας και Προμήθειας	91.78	150.19	287.20
Χρήση Δικτύου	23.04	22.40	22.56
Έκπτωση Χρήσης Δικτύου	0.00	-14.08	0.00
Επικουρικές Υπηρεσίες	5.20	5.28	5.28
Μέτρηση	0.98	0.98	0.98
Μη Ανταγωνιστικές Υπηρεσίες	29.22	14.58	28.82
Τέλος ΑΠΕ	4.00	4.00	4.00
Τέλος ΥΔΩ	0.35	0.35	0.35
ΦΠΑ	23.06	14.86	60.11
Φόροι και Τέλη	27.41	19.21	64.46
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	148.41	183.98	380.48
Κόστος Ενέργειας και Προμήθειας	61.8%	81.6%	75.5%
Μη Ανταγωνιστικές Υπηρεσίες	19.7%	7.9%	7.6%
Φόροι και Τέλη	18.5%	10.4%	16.9%

Διπλασιασμός κόστους ενέργειας εάν επιβεβαιωθούν οι προβλέψεις για νέες αυξήσεις στο πετρέλαιο

Εκτός από τις βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις της κρίσης στον τομέα της ενέργειας, στο κάδρο βρίσκονται και οι μακροπρόθεσμες οι οποίες έχουν ως συνισταμένη πρώτον την τιμή του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές και δεύτερον την διάρκεια της ουκρανικής κρίσης. Οι εκτιμήσεις των αναλυτών μόνο ευοίωνες δεν είναι. Το χειρότερο σενάριο θέλει τον μαύρο χρυσό να συνεχίζει την ανοδική του κούρσα στις διεθνείς αγορές με ό,τι αυτό συνεπάγεται για μια γκάμα υπηρεσιών και προϊόντων. Ήδη δημόσια διατυπώνονται εκτιμήσεις ότι η τιμή του πετρελαίου θα σκαρφάλώσει στα

200 δολάρια το βαρέλι, ένα σενάριο που θα επιφέρει αλυσιδωτές επιπτώσεις σε βασικά προϊόντα. Μια πρώτη εικόνα για το εύρος των επιπτώσεων στο ηλεκτρικό ρεύμα δίνει το υποθετικό σενάριο τιμολόγησης που πραγματοποιήσαν για την «Κ» τεχνοκράτες στο χώρο της ενέργειας.

Το υποθετικό σενάριο τιμολόγησης έχει πραγματοποιηθεί με την τιμή καυσίμου της ΑΗΚ στα 1450 ευρώ το MT η οποία έχει διαμορφωθεί, πρώτον με τιμή του πετρελαίου Brent στα 200 δολάρια το βαρέλι και δεύτερον με δικαιώματα εκπομπών θερμοκηπιακών

αερίων στα 100 ευρώ ανά MT. Το τελικό ποσό χρέωσης για κατανάλωση 800 kWh το δίκιμνο εκτοξεύεται στα 380,84 ευρώ. Όπως φαίνεται και στον πίνακα, το κόστος ενέργειας και προμήθειας αντιπροσωπεύει το 75,5% των συνολικών χρεώσεων, οι μη ανταγωνιστικές υπηρεσίες το 7,6% ενώ οι φόροι και τα τέλη το 16,9%.

Η ανοδική τροχιά των τιμολογίων ηλεκτρικού ρεύματος είχε ως αποτέλεσμα τον περασμένο Μάρτιο, περίοδο κατά την οποία εμφανίσθηκαν τα πρώτα σημάδια υποχώρησης της ύφεσης που προκάλεσε η πανδημία σε μια σειρά υπηρεσιών και

αγαθών. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο δεύτερο πίνακα, για μέση κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας 800 kWh το δίκιμνο, από 120 ευρώ που ήταν η κατεγγραμμένη χρέωση του ηλεκτρικού ρεύματος την περίοδο ΦΕΒΡ-ΜΑΡΤ/2021, έφθασε τον ΣΕΠΤ-ΟΚΤ/2021 στα 150 ευρώ. Ωστόσο, το τελικό ποσό είναι μεγαλύτερο αν ληφθεί υπόψη πως στα στοιχεία ΙΑΝ-ΟΚΤ/2021 δεν συμπεριλαμβάνονται οι φόροι και τα τέλη που αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό ποσοστό διαμόρφωσης του τελικού λογαριασμού που κυμαίνεται από 10% έως 15%.

Η ανοδική πορεία του ηλεκτρικού ρεύματος (Ιανουάριος-Οκτώβριος 2021)

ΠΕΡΙΟΔΟΣ (2021)	ΚΟΣΤΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ σεντ/kWh	ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΚΤΥΟΥ σεντ/kWh	ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ σεντ/kWh	ΜΕΤΡΗΣΗ-ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ σεντ/kWh	ΚΑΥΣΙΜΟ σεντ/kWh	ΤΙΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΚΑΥΣΙΜΟΥ (MT)	ΤΙΜΗ σεντ/kWh
ΙΑΝ	8,82	2,80	0,66	0,7	2,118	393,35	15,098
ΙΑΝ-ΦΕΒΡ	8,82	2,80	0,66	0,7	1,735	376,47	14,715
ΦΕΒΡ-ΜΑΡΤ	8,82	2,80	0,66	0,7	2,137	394,22	15,117
ΜΑΡΤ-ΑΠΡ	8,82	2,80	0,66	0,7	3,703	463,24	16,683
ΑΠΡ-ΜΑΙΟΣ	8,82	2,80	0,66	0,7	3,909	472,31	16,889
ΜΑΙΟΣ-ΙΟΥΝ	8,82	2,80	0,66	0,7	4,790	511,12	17,77
ΙΟΥΝ-ΙΟΥΛ	8,82	2,80	0,66	0,7	5,021	521,31	18,001
ΙΟΥΛ-ΑΥΓ	8,82	2,80	0,66	0,7	4,853	510,42	17,833
ΑΥΓ-ΣΕΠΤ	8,82	2,80	0,66	0,7	4,651	501,69	17,631
ΣΕΠΤ-ΟΚΤ	8,82	2,80	0,66	0,7	5,744	549,06	18,724

Ποιος θα κερδίσει τους Συναγερμικούς;

Αβέρωφ Νεοφύτου και Νίκος Χριστοδουλίδης διεκδικούν τη συναγερμική ψήφο με διαφορετική προεκλογική στρατηγική

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Υπό άλλες συνθήκες, ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου θα ήταν επίσημα σήμερα ο υποψήφιος του Δημοκρατικού Συναγερμού, καθώς το ανώτατο συνέδριο του κόμματος θα επικύρωνε πανηγυ-

ρικά την υποψηφιότητά του. Η είδηση, ωστόσο, ότι βρέθηκε θετικός στον κορωνοϊό δεν μετακίνησε μόνο τη διαδικασία μία βδομάδα αργότερα, αλλά εμπλούτισε και τα σενάρια συνωμοσιολογίας στα κομματικά πηγαδάκια.

Κάποιοι το αμφισβήτησαν, άλ-

λοι είδαν πως αυτό το συμβάν αποτελεί την κορυφή του παγόβουνου της ατυχίας του, ενώ άλλοι θεώρησαν πως αυτή η ατυχία αποτέλεσε την κατάλληλη ευκαιρία για τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ ώστε να μελετήσει τις επόμενες κινήσεις του πριν να κλειδώσει με κάθε

τρόπο την υποψηφιότητά του. Τις επόμενες κινήσεις, δεδομένου ότι την προηγούμενη εβδομάδα είχε δημοσιοποιηθεί ακόμη μία δημοσκοπήση της IMR για λογαριασμό του «ΡΕΠΟΡΤΕΡ» που δεν ήταν ιδιαίτερα ευνοϊκή για τον συναγερμικό πρόεδρο. Στο περιβάλλον

του Αβέρωφ Νεοφύτου ξεκαθαρίζουν πάντως πως όλα αυτά περί άλλου πλάνου είναι ανοψίες, καθώς ο ίδιος προτίθεται να πάει μέχρι τέλους και πως έχει τον τρόπο να αλλάξει το κλίμα.

Καίριο ωστόσο ζήτημα είναι πώς θα κινηθεί ο Νίκος Χριστο-

δουλίδης, δεδομένου ότι ο τέως υπουργός Εξωτερικών θα ανακοινώσει το επόμενο διάστημα την υποψηφιότητά του. Και οι δύο, έχουν ως κύρια προτεραιότητα τη συναγερμική ψήφο. Βέβαια, τόσο η φιλοσοφία τους όσο και ο προεκλογικός τους διαφέρουν.

Ο Αβέρωφ και το δυτικό αφήγημα

«**Αν καθαρίσω** εσωτερικά, καθαρίζω και έξω» έλεγε στα κομματικά πηγαδάκια ο Αβέρωφ Νεοφύτου προτού εξαγγείλει την υποψηφιότητά του και αυτό ακριβώς το εσωκομματικό ξεκαθάρισμα υπήρξε ο λόγος της πρόωρης υποψηφιότητάς του. Έχει από νωρίς δημιουργήσει την ομάδα του. Σύμβουλος επικοινωνίας είναι ο Ανδρέας Χατζήκυριακος. Στην καθημερινή ομάδα συντονισμού είναι η V&O, συμβουλευεται τον Θωμά Γεράκη, διευθυντή της εταιρείας ερευνών marc, και μία ισραηλίτικη εταιρεία. Αξίζει να σημειωθεί πως τη στενή του ομάδα απαρτίζουν και διαδραματίζουν καίριο ρόλο σε επίπεδο στελεχών οι Μιχάλης Σοφοκλέους, Ξένια Κωνσταντίνου και Σταυριάνα Κοφτερός. Το ερώτημα βεβαίως είναι

Οι άνθρωποι γύρω από τον Αβέρωφ, η επικοινωνιακή στρατηγική και τα στοιχεία.

πως θα καταφέρει να κερδίσει πρώτα και κύρια τη συναγερμική ψήφο, δεδομένου ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης φέρει τα βάρη δημοσκοπήσεων—να συσπειρώνει περισσότερο το κόμμα, αλλά και να έχει δυναμική και σε άλλους χώρους. Στο επίτελεό του αντιλαμβάνονται πως η συνταγή επιτυχίας και κατ'επέκταση συσπείρωσης είναι να περάσει το εξής μήνυμα:

- Μπορεί να κυβερνήσει και να διαχειριστεί κρίσεις.
- Έχει τις κατάλληλες διασυνδέσεις.
- Μπορεί να επιφέρει σταθερότητα.

Αυτό αποτελεί το κύριο τρίπτυχο που θεωρείται πως θα επαναφέρει τους συναγερμικούς στο «σπίτι» τους και γιατί όχι και ψηφοφόρους από άλλα κόμματα. Δεν είναι καθόλου τυχαίο συνεπώς πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει ενισχύσει το αφήγημα πως το παρασκήνιο στο οποίο δουλεύει δεν είναι απαραίτητως κακό, καθώς μέσω των παρασκηνιακών του επαφών έχει καταφέρει να σώσει, όπως λένε, την οικονομία. Καθόλου τυχαίο ότι επανήλθαν στο προσκήνιο τελευταίως οι κινήσεις που έκανε επί κουρέματος ο Αβέρωφ Νεοφύτου. Να απευθυνθεί δηλαδή και να συναντήσει αρμόδιους αξιωματούχους σε Φρανκφούρτη και Βερολίνο, για να βοηθήσει την κυπριακή οικονομία. Είναι εν πολλοίς μία προσπάθεια αναβίωσης της πετυχημένης συνταγής Αναστασιάδη το 2013, με το «Η κρίση θέλει γνέπν». Ωστόσο, για την πετυχημένη συνταγή Αναστασιάδη το 2013 έπαιξαν ρόλο δύο καίρια ζητήματα:

- Η διακυβέρνηση Χριστόφια

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου επιχειρεί να περάσει το αφήγημα πως μπορεί να κυβερνήσει και έχει τις κατάλληλες διασυνδέσεις, όπως ο Νίκος Αναστασιάδης το 2013.

(ο ΔΗΣΥ συσπειρωνόταν κάθε φορά που ο Αναστασιάδης συγκρουόταν με τον πρώην πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας).

- Είχε αφιερώσει όλο του χρόνο από το 2008 και μετέπειτα να διορθώσει την κακή του εικόνα με συνεχή επαφή με τη βάση του κόμματος.

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου υπολείπεται ένα αντίβαρο τύπου Χριστόφια, όπως δηλαδή είχε το 2013 ο Νίκος Αναστασιάδης, για να συσπειρώνει τη Δεξιά. Για παράδειγμα, δεν μπορεί να διαφοροποιηθεί από τον Νίκο Αναστασιάδη και να παρουσιάσει πως αποτελεί άλλη σχολή σκέψης ή πως θα ακολουθήσει άλλες πολιτικές έστω κι αν στο παρασκήνιο αυτό διαρρέεται σε απογοητευμένους συναγερμικούς των αστικών κέντρων. Θα βοηθούσε βεβαίως τον αρχηγό του ΔΗΣΥ, αν υποψήφιος ήταν κάποιος από το ΑΚΕΛ, δεδομένου ότι βάσει και των focus group που έχει το κόμμα, η διαμάχη Αριστεράς-Δεξιάς συνεχίζει να συσπειρώνει.

Μιλώντας όμως για την αέναη πάλη Αριστεράς-Δεξιάς, ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει φροντίσει να δώσει το δυτικόστροφο στίγμα του από νωρίς. Πολύ περισσότερο τώρα με το Ουκρανικό. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου έστειλε το μήνυμα από νωρίς ότι μεταξύ Ρωσίας και Δύσης η επιλογή της Κύπρου είναι η δεύτερη. Όχι μόνο εξαιτίας των εξωτερικών σχέσεων που έχει με τις βρετανικές ΗΠΑ, του Ηνωμένου Βασιλείου και άλλων κρατών μελών, αλλά και λόγω της έντασης που είχε με τον Ρώσο πρόεδρο Σταβίσιλαβ Οσάτσι, όταν ο τελευταίος απάντησε σε δηλώσεις του Αβέρωφ Νεοφύτου, αφήνοντας αιχμές

για τις σχέσεις του με τη Δύση. Πλέον και με το Ουκρανικό, ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ έχει επιλέξει την πλήρη συστράτευση με την Ε.Ε. και τη Δύση γενικότερα. Ακολουθεί εν πολλοίς το μοντέλο Μπλάνκο, του οποίου η στάση έχει προκαλέσει τη δυσφορία του Κρεμλίνου. Σε αυτό το μανιχαϊστικό δίλημμα Δύσης-Ρωσίας, ήδη επιχειρείται από την Πινδάρου να περάσει το μήνυμα πως το δίλημμα επεκτείνεται σε Σοσιαλισμό-Καπιταλισμό, όπως κατά τον Ψυχρό Πόλεμο. Καθόλου τυχαίες οι τοποθετήσεις των Σοφοκλέους, Κωνσταντίνου, Πετρίδη που ψέγουν τη στάση του ΑΚΕΛ περί αγκυλώσεων στο όλο ζήτημα. Αυτό θεωρείται πως θα βοηθήσει και τη συσπείρωση του ΔΗΣΥ, καθώς εκτιμούν πως σε μία πάλη Δεξιάς-Αριστεράς οι συναγερμικοί θα επιστρέψουν στο «σπίτι» τους, φοβούμενοι και την αστάθεια που ενδεχομένως θα προκληθεί.

Πέραν όμως του φόβου, σημαντικό για έναν προεκλογικό είναι και η ελπίδα. Στην Πινδάρου αντιλαμβάνονται πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει σημαντικό πρόβλημα εικόνας. Βάσει των ποιοτικών στοιχείων, οι συναγερμικοί δεν φαίνεται να πείθονται ή να γοητεύονται από τον αρχηγό του κόμματος και οι λόγοι ποικίλουν. Σε αυτό το πλαίσιο ήδη πρωτοκλασάτα στελέχη οργάνουν τις επαρχίες τους για να ανατρέψουν αυτό το κλίμα, όπως ο Δημήτρης Δημητρίου στη Λευκωσία, η Αννίτα Δημητρίου στη Λάρνακα, ο Ευθύμιος Διπλάρης στη Λεμεσό. Το πόσο αυτό μπορεί να ανατρέψει τους σημερινούς αριθμούς δημοτικότητας βεβαίως είναι επί του παρόντος θολό.

«**Εδοξάσθη** κρυπτόμενος και καταποντισθεί εμφανιζόμενος» προέβλεπαν συναγερμικά στελέχη για τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Πιστευαν δηλαδή πως όταν ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα κληθεί να τοποθετηθεί για τα μεγάλα ζητήματα, τότε θα αρχίσει να ξεφουσκώνει η δημοτικότητα του. Μέχρι στιγμής πάντως οι δημοσκοπήσεις δείχνουν τον τέως υπουργό Εξωτερικών να διατηρεί το προβάδισμά του όχι μόνο εντός των συναγερμικών αλλά και να κερδίζει την εμπιστοσύνη ψηφοφόρων από άλλους χώρους και κυρίως του Κέντρου. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν έχει κτίσει ακόμα την επικοινωνιακή του ομάδα, αν και υπήρξε μία πρώτη επαφή με εταιρεία επικοινωνίας από την Ελλάδα, ενώ είναι ακόμη στο ψάξιμο για το ποιος θα είναι ο εκπρόσωπος Τύπου του επιτελείου. Ο ίδιος φέρεται να θέλει να διατηρήσει τη στενή επαφή που έχει με τα ΜΜΕ, χωρίς μεσάζοντες. Στο πλευρό του βρίσκονται διακριτικά ο Βασίλης Πάλλας, ο οποίος θα βοηθήσει οργανωτικά την όλη κατάσταση, ο Κώστας Καδής, ο οποίος ωστόσο ξεκαθάρισε στον Νίκο Αναστασιάδη πως δεν θα στηρίξει δημοσίως κανέναν από τους δύο, ενώ ανεπιβεβαίωτες πηγές θέλουν τον υπουργό Παιδείας Πρόδρομο Προδρόμου να είναι θετικός απέναντί του. Μέλη της Δημοκρατικής Παράταξης όπως οι αδελφοί Λακκοτήρη βρίσκονται στο πλευρό του, ενώ παλιοί παράγοντες της Δεξιάς, όπως ο Νίκος Κόσινης, στηρίζουν την υποψηφιότητά του. Η στήριξη Κόσινη έχει ήδη ταρακουνήσει την Πινδάρου, καθώς ο πρώην υπουργός Δικαιοσύνης έχει σημαντική επιρροή σε εθνικόφρονα σωματεία, τους αγωνιστές της ΕΟΚΑ, αλλά και τη συναγερμική βάση της περιφέρειας, στην οποία ο Αβέρωφ Νεοφύτου αντιμετωπίζει σημαντικό πρόβλημα.

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης αποφεύγει τις δημόσιες τοποθετήσεις και λειτουργεί επί του παρόντος διακριτικά, με συνάξεις σε σπίτια, σωματεία και εκδηλώσεις. Ο ίδιος κρατά το προφίλ του συναγερμικού υποψηφίου που θα αποφύγει με κάθε τρόπο τη σύγκρουση, όμως στο παρασκήνιο διαρρέει παράλληλα πως είναι ανεξάρτητος, καθώς δεν θέλει να ταυτιστεί με το «κομματικό κατεστημένο» ούτε βεβαίως να αντιληθεί ψήφους μόνο από μία δεξιά μεντί. Ξεκαθαρίζει πως είναι η συσπείρωση του Νίκου Αναστασιάδη και η πιο σκληρή τάση στο Κυπριακό από τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Με αυτό τον τρόπο εκτιμά το περιβάλλον του πως θα κερδίσει τους δυσασπλημένους με την Πινδάρου συναγερμικούς που θεωρούν ότι η ψήφος θα είναι ψήφος αντίδρασης στον Αβέρωφ Νεοφύτου, αλλά παράλληλα δεν θεωρούν ότι προδίδουν τη Δεξιά ούτε ότι θα δημιουργήσουν αστάθεια, καθώς ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα κυβερνήσει όπως ο Νίκος Αναστασιάδης.

Αυτό ωστόσο το αφήγημα της

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν έχει στήσει ακόμη την ομάδα του, εργάζεται όμως διακριτικά μέσω επαφών στην περιφέρεια, τα εθνικόφρονα σωματεία και στους συνδέσμους αγωνιστών με κύριο συνδετικό κρίκο τον Νίκο Κόσινη.

συνέχειας Αναστασιάδη μπορεί να ικανοποιεί τη ΔΗΠΑ, όμως προκαλεί προβλήματα στο Δημοκρατικό Κόμμα, του οποίου στελέχη ήδη τάσσονται υπέρ της υποψηφιότητας Χριστοδουλίδη. Ένθερμοι υποστηρικτές θεωρούνται οι Μυλωνάδες, Σενέκκας αλλά κυρίως ο Άθως Αντωνιάδης με τον οποίο τους συνδέει μια παλιά φιλία από τον καιρό των σπουδών στις ΗΠΑ. Ο ίδιος άλλωστε ήταν το πρόσωπο που πήρε τον Νίκο Χριστοδουλίδη στο μνημόσυνο Σπύρου Κυπριανού και στο γνωστό εστιατόριο στη Λεμεσό. Αυτό ακριβώς ενδεχομένως να προκαλέσει πρόβλημα στην όλη διαδικασία, αν τελικά το κόμμα επιλέξει να συμπλεύσει μαζί του. Πρόβλημα δεδομένου ότι το ΔΗΚΟ έχει πολλάκις επικρίνει την πολιτική Αναστασιάδη στο Κυπριακό. Η φημολογία ωστόσο ότι ο ίδιος επιπράσε τον Αναστασιάδη να σκληρύνει την θέση του στο Κυπριακό κατά τις διαπραγματεύσεις 2016-2017, φέρεται να διευκολύνουν το ΔΗΚΟ. Για τον Νικόλα Παπαδόπουλο, ωστόσο, δεν θα αποτελέσει την καλύτερη επιλογή, εξαιτίας και της ταύτισής του με τον Νίκο Αναστασιάδη αλλά και του ότι μακροπρόθεσμα πλήττει κάτι τέτοιο το κόμμα, ωστόσο δεν είναι διατεθειμένος να χάσει τη σύμπτωση του ΔΗΚΟ αυτή τη στιγμή και να παρακολουθεί τον κατακερματισμό, με άλλους να στρέφονται δεξιά και άλλους αριστερά. Όπως συζητείται στο ΔΗΚΟ, οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ψηλά τον Νίκο Χριστοδουλίδη στο ΔΗΚΟϊκό ακροατήριο και αυτό δεν περνά απαρατήρητο. Σε μία τέτοια σύμπτωση αναμένεται να βρεθεί και ο Μαρίνος Σιζόπουλος στο πλευρό του. Το ερώτημα βεβαίως αν οι συναγερμικοί θα συνεχίσουν να τον στηρίζουν όταν δουν πως ο περίγυρος Χριστοδουλίδη είναι οι Καρογιάν, Νικόλας και Σιζόπουλος. Εδώ όπως σημειώνεται εκτιμάται πως θα παρέμβει ο Πρόεδρος της

Δημοκρατίας, αν δηλαδή συμπαραταχθούν όλοι μαζί με τον Νίκο Χριστοδουλίδη και θα ζητήσει από τον Αβέρωφ Νεοφύτου ν' αποσυρθεί και να συμπαραταχθεί μαζί του για την επανεκλογή του ΔΗΣΥ στην εξουσία.

Η ρωσική επιρροή

Μπορεί επί του παρόντος να μην έχει πληγεί η δημοτικότητα Χριστοδουλίδη, ωστόσο στον Συναγερμό θεωρούν πως η εξαιρετική σχέση του με τον Λαβρόφ και με τη Ρωσία, ενδεχομένως να του στοιχίσει σε αυτό το περιβάλλον που διαμορφώνεται. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης παρατήρησε τις αιχμές συναγερμικών στελεχών αμέσως μετά τη ρωσική εισβολή και φρόντισε να τοποθετηθεί. Θα κληθεί να απαντήσει στη φημολογία που επικρατεί ότι πίσω του βρίσκεται ο Ιβάν Σαββίδης, εξαιτίας μιας φωτογραφίας του πεθερού του που κυκλοφορεί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με τον πρόεδρο της ΠΑΟΚ και για πολλούς άνθρωπο του Κρεμλίνου. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης διαψεύδει την εν λόγω φημολογία και αντιλαμβάνόμενος πως θα κυπληθεί για την καλή σχέση με τη Ρωσία, επιχείρησε προσεκτικά, να καταδικάσει την εισβολή μέσα από δημόσιες παρεμβάσεις και αρθρογραφίες. Στη δυτικόστροφη προσέγγιση του ΔΗΣΥ δεν αποκλείεται να ψέξουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη για τις κακές σχέσεις με εδών προεβίσεις. Έδον ο Ιωάννης Κασουλίδης έχει αναφέρει πως υπάρχει ζήτημα το οποίο επιχείρησε να βελτιώσει με την επιστροφή του. Θα επιχειρηθεί να περάσει το αφήγημα πως ο ίδιος έχει κακές σχέσεις με την Ε.Ε., καθώς δεν ήταν λίγοι εκείνοι που δυσφόρησαν στις Βρυξέλλες με την πολιτική των κυρώσεων. Το αν όλα αυτά επηρεάσουν τη δημοτικότητα Χριστοδουλίδη στο εσωτερικό βεβαίως θα διαφανεί στη συνέχεια.

ventus S1evo³
Powerful performance
and superior handling for luxury vehicles

BE ONE WITH IT
Be one with your tyres, and the road will be one with you.

Global Partner

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καίμακλι,
1037 Λευκωσία - Κύπρος

«Αόρατα» θύματα του πολέμου οι ανάπηροι

Δεν υπάρχει δυνατότητα όχι να εγκαταλείψουμε τη χώρα, αλλά ούτε καν να φτάσουμε στο καταφύγιο, λέει η Γιούλια Κλέπετς

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΦΩΤΙΑΔΗ**

«Ζω στον 7ο όροφο μαζί με την κόρη μου, που έχει αυτισμό και προβλήματα συμπεριφοράς, και την 82χρονη κατάκοιτη μητέρα μου», λέει κλωμή από την αϋπνία και την ανησυχία η Γιούλια Κλέπετς από το πολιορκημένο Κίεβο, «δεν υπάρχει δυνατότητα όχι να εγκαταλείψουμε τη χώρα, αλλά ούτε καν να φτάσουμε στο καταφύγιο». Η ίδια, εκπροσωπώντας την Πα-νουκρανική Ομοσπονδία Ανθρώπων με Πνευματική Αναπηρία, απ-θύθυne έκκληση για βοήθεια σε δια-

«Όταν κάποιος κινείται με αμαξίδιο ή είναι τυ-φλός είναι αδύνατον να παραμερίσει το πλήθος που είχε συγκεντρωθεί στις αποβάθρες»

δικτυακή συνέντευξη Τύπου που πραγματοποίησε η Ευρωπαϊκή Συ-νομοσπονδία Φροντιστών Ανθρώ-πων με Αναπηρίες (EASPD), για να γνωστοποιήσει τη μοίρα που επι-φυλάσσει αυτός ο πόλεμος σε 2,7 εκατομμύρια αναπήρους της χώρας και στις οικογένειές τους. «Εμάς, μόνο ένα ελκικόπτερο θα μπορούσε να μας σώσει», καταλήγει η Γιούλια, προτείνοντας προς όσους την πα-ρακολουθούν να ασκήσουν πίεση στις κυβερνήσεις τους ώστε «να κλείσει ο ουρανός» (σ.σ. να επιβλη-θεί ζώνη απαγόρευσης πτήσεων πάνω από την Ουκρανία).

Σε αντίστοιχη μοίρα και η Ραΐσα Κραβτσένκο, η οποία ζει με τον 37χρονο γιο της με αναπηρία και την 92χρονη τυφλή μητέρα της με-

«Το ταξίδι μέχρι τα σύνορα είναι επικίνδυνο και μακρύ, διαρκεί πέντε με έξι ημέρες, ενώ πολύ συχνά τα αυτοκίνητα αμάχων δέχονται πυρά από τα ρωσικά στρατεύματα. Είναι απαγορευτικό για ανθρώπους με βαριές αναπηρίες».

ρικά χιλιόμετρα έξω από το Κίεβο. «Πριν από τον πόλεμο ο γιος μου πήγαινε καθημερινά σε ένα κέντρο ημέρας, τώρα εδώ και δύο εβδομά-δες έχει μείνει σπίτι, με συνέπεια να έχει μεγάλη νευρική κατάσταση», πε-ριγράφει, «άνθρωποι όπως εκείνος είναι πολύ δύσκολο να αντιληφθούν τι συμβαίνει, πόσο δε μάλλον να προσαρμοστούν στη νέα αυτή πραγματικότητα». Άλλος φροντι-στής γονέας, μέλος της ομοσπον-δίας τους, δυσκολεύεται όλο και παραπάνω με τον ανεφοδιασμό. Μπορεί να αφήσει το παιδί του μόνο στο σπίτι μία ώρα την ημέρα, όμως σε αυτό το διάστημα δεν προ-λαβαίνει καμία εξωτερική δουλειά: δεν μπορεί να περιμένει στην ουρά ούτε του φαρμακείου ούτε του σού-

περ μάρκετ ούτε του ΑΤΜ, με συ-νέπεια να επιστρέφει άπραγος. Προσωπικοί βοηθοί ή άνθρωποι που βοηθούσαν εθελοντικά οικο-γένειες που έχουν κάποιο μέλος με αναπηρία, όπως και πολλές ΜΚΟ, έπαψαν να λειτουργούν με αποτέ-λεσμα όλο το βάρος να πέφτει στους ώμους του φροντιστή-γονέα. «Εξαντλούνται σταδιακά και πολλά φάρμακα, όπως τα αντιεπιληπτικά, τα οποία δίνονταν μόνο με συντα-γογράφηση», επισημαίνει η ίδια, η οποία ευγνωμονεί μια οργάνωση από τη Δανία που παρέχει σε πολ-λούς ασθενείς την απαιτούμενη φαρμακευτική αγωγή.

«Το ταξίδι μέχρι τα σύνορα είναι επικίνδυνο και μακρύ, διαρκεί πέντε με έξι ημέρες, γιατί γίνονται σε όλη

τη διαδρομή έλεγχοι, ενώ πολύ συ-χνά τα αυτοκίνητα αμάχων δέχον-ται πυρά από τα ρωσικά στρατεύ-ματα», περιγράφει η Ραΐσα, «είναι απαγορευτικό για ανθρώπους με βαριές αναπηρίες». Οι εργαζόμενοι στα τρένα εκκένωσης είχαν λάβει οδηγία να δίνουν προτεραιότητα στους επιβάτες με αναπηρία. «Όταν κάποιος κινείται με αμαξίδιο ή είναι τυφλός είναι αδύνατον να παρα-μερίσει το πλήθος που είχε συγ-κεντρωθεί στις αποβάθρες», ση-μειώνει ο Βαλερί Σουσκέβιτς, πρό-εδρος της Εθνικής Συνέλευσης για Ανθρώπους με Αναπηρία στην Ου-κρανία, που και ο ίδιος κινείται με αμαξίδιο. «Γι' αυτό προτιμούν να μένουν στα σπίτια τους». Παρά την αδυναμία μετακίνησης, η Πολωνία

έχει δηλώσει ότι εξ όσων έχουν πε-ράσει τα σύνορα μεταξύ των δύο χωρών, 100.000 είναι άτομα με ανα-πηρία. «Πρέπει στην πληθυσμιακή αυτή ομάδα να προσμετρούνται οι ηλικιωμένοι, οι οποίοι ακόμη και αν δεν έχουν κάτι παθολογικό, σί-γουρα οι περισσότεροι δεν είναι σε θέση να διασχίσουν πεζή μεγά-λες αποστάσεις, όπως και άνθρωποι που είτε από τις εκθροισμένες είτε από τις κακουχίες θα αποκτήσουν κάποια μορφή αναπηρία, θα φτά-σουν πλέον στον προορισμό τους έχοντας ανάγκη από ειδική φρον-τίδα και υποστήριξη», διευκρινίζει στην «Κ» η Μάγια Ντονέβα, γενική γραμματέας του EASPD.

Στα ιδρύματα

Την κρίσιμότητα της κατάστα-σης των αναπήρων που φιλοξε-νούνται σε ιδρύματα υπογραμμίζει ο Μίλαν Σβερέπα, διευθυντής του Inclusion Europe. «Πρόκειται για περίπου 30.000 άτομα», τονίζει. Οι εργαζόμενοι των δομών φυλλορ-ροούν, ενώ ο εφοδιασμός με τροφή και φάρμακα, αλλά και η πρόσβαση στο νερό, δυσχεραίνει. Όπως ανα-φέρει η Ντονέβα, «στην Ουκρανία η διαδικασία αποϊδρυματοποίησης δεν είχε προχωρήσει, συνεπώς υπάρχουν δομές που φιλοξενούν παιδιά ή ηλικιωμένους, χωρίς ανα-πηρίες: είναι πολύ πιθανό να έχουν και αυτοί ήδη εγκλωβιστεί».

Ο Σουσκέβιτς βρίσκεται εκτός Ουκρανίας, ωστόσο είναι σε συνεχή επικοινωνία με χιλιάδες μέλη της Συνέλευσης. «Μια μέρα με κάλεσε μια γυναίκα που ζει στον 16ο όροφο, η οποία με ικέτευε να τη σώσω, καθώς είχε μείνει ολομόναχη», δι-ηγείται.

Πρόκειται για μία ακόμη ανθρω-πιστική κρίση που εκτυλίσσεται σωπαλά και ενδέχεται να θρηνή-σουμε χιλιάδες θύματα. Ηδη ο μαρ-τυρικός θάνατος ενός ανθρώπου με εγκεφαλική παράλυση, στα πε-ρίχωρα του Κιέβου, έχει στοιχειώσει τους συμμετέχοντες στο πάνελ.

Οι ανάγκες

«Από τα πρώτα 24ωρα του πολέμου, οι ανάπηροι ανα-δείχθηκαν ως οι κατεξοχήν ευάλωτοι», τονίζει ο Γιάν-νης Βαρδακασιάνης, πρό-εδρος της Διεθνούς Ενω-σης Αναπηρίας και του Ευ-ρωπαϊκού Φόρουμ Αναπη-ρίας. Ο ίδιος κάνει λόγο για έλλειμμα ενημέρωσης, αδυναμία πρόσβασης σε καταφύγια αλλά και έντα-ξης σε επικειρήσεις εκκέ-νωσης πόλεων. «Ακόμη και όσοι έχουν κατορθώσει να φύγουν από τη χώρα, δεν μπορούν να βρουν κατάλ-ληλη στήριξη εκεί όπου τους υποδέχονται», επιση-μαίνει. Οι εκκλησίες των φροντιστών αποκαλύπτουν τις υφιστάμενες ανάγκες. «Σας προτρέπουμε να υπο-στηρίξετε οργανισμούς που εξακολουθούν να δραστη-ριοποιούνται στην Ουκρα-νία (σ.σ. σύμφωνα με πλη-ροφορίες η Caritas και ο Ερυθρός Σταυρός παραμέ-λουν ενεργοί φορείς) όπως και στις παραμεθόριες χώ-ρες», προσθέτει η κ. Ντονέ-βα, «η πρωτοβουλία CARE της Επιτροπής είναι μια αρ-χή». Στην Ουκρανία οι ά-νθρωποι με αναπηρία υπο-λογίζονται σε 2,7 εκατομμύ-ρια, εκ των οποίων 261.000 έχουν νοητική αναπηρία και 30.000 διαβίουν σε ιδρύ-ματα. Το ελληνικό «ΔΙ-ΚΤΥΟ» Παρόχων Υπηρε-σιών για Άτομα με Αναπη-ρία καταβάλλει προσπάθει-ες από κοινού με την Cari-tas και το υπουργείο, ώστε να προσφέρουν τις υπηρε-σίες τους σε ΑμεΑ που θα φτάσουν στη χώρα μας.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Το ΓεΣΥ, ο προεκλογικός και ένα ταχύρρυθμο υψηλής διπλωματίας

Ο Θεός να βάλει το χέρι του

Το ΓεΣΥ αποτελεί ήδη τη νέα προεκλογική καραμέλα και έχει για τα καλά ενταχθεί στις προεκλογικές αντιπαράθεσεις. Κά-ποιοι προβλέπουν ότι η κορύφωση της κόντρας μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολί-τευσης για το ΓεΣΥ δεν έχει έλθει ακόμη. Ανώτερη κομματική πηγή και μάλιστα από τον χώρο της αντιπολίτευσης πρόβλεψε ότι «η αντιπολίτευση θα έχει ξανά σύμμα-χο κρατικό αξιωματούχο, ο οποίος έδρασε δυναμικά κατά της κυβέρνησης και στον προεκλογικό για τις βουλευτικές».

«Ο Θεός να βάλει το χέρι του και να σώσει το ΓεΣΥ από τους αυτόκλιντους σωτήρες τους» συμπλήρωσε. Προέβλεψε ακόμα ότι πολύ σύντομα θα υπάρξει δυναμική κοι-ματική αντίδραση για θέματα που αφο-ρούν το ΓεΣΥ, η οποία θα καθορίσει εν πολλοίς και την εξέλιξη της διαμάχης γύ-ρω από τον θεσμό. Όποια παρέμβαση βέ-βαια και να γίνει η ταμπакία των επι-πλέον 500 εκατ. θα πάει στον επόμενο πρόεδρο. Με εντολή του νυν.

Ο Νουρς και τα παιδιά

Στο μάτι του κυκλώνα βρέθηκαν για άλλη μια φορά ο Νίκος Νουρής με το ΑΚΕΛ να ζητάει την άμεση παραίτησή του για «λό-γους ανθρωπιάς» και τον ΔΗΣΥ να τον υπερασπίζεται, αναφέροντας ότι ο υπουρ-γός ποτέ δεν έκρυψε τα προβλήματα με τις μεταναστευτικές ροές κάτω από το χα-λί αλλά προσπαθεί να τ' αντιμετωπίσει. Στον δημόσιο διάλογο προστέθηκαν και οι δηλώσεις και εκθέσεις των Επιτρόπων Δι-οικήσεως και Προστασίας των Δικαιωμά-των του Παιδιού που αποκάλυψαν όντως συγκλονιστικές λεπτομέρειες για τη δια-βίωση των ασυνόδευτων παιδιών στο κέν-τρο Πουρνάρα.

Η δε έκθεση της Επιτρόπου Διοικήσεως επιβεβαιώνει ότι το πρόβλημα είναι πολύ πιο σοβαρό από όσο φαίνεται, αφού, όπως αναφέρει, ακόμα και να ξεπεραστεί το εμπόδιο της γραφειοκρατίας το πρό-

Δεν θέλει κόπο, θέλει τρόπο...

βλημα θα συνεχιστεί μιας και δεν υπάρ-χουν χώροι για μεταφορά των παιδιών.

Τα χαστούκια των Επιτρόπων δεν πέ-φτουν μόνο στα μάγουλα του Νουρή και των εμπλεκόμενων υπηρεσιών αλλά και σε όλα τα κόμματα και την κυπριακή πολι-τεία και κοινωνία. Την ημέρα που ανακοι-νώναμε την αποστολή της μεγαλύτερης βοήθειας στο εξωτερικό, προς την Ουκρα-νία, επιβεβαιώθηκε ότι δεν είμαστε άξιοι

να προστατεύσουμε και να φροντίσουμε παιδιά που βρέθηκαν στην ίδια μας τη χώ-ρα ως θύματα πολέμων και πολιτικών κα-ταστάσεων. Μήπως και η κυβέρνηση και τα κόμματα θα μπορούσαν να προσφέ-ρουν ουσιαστικές υπηρεσίες προς τη σω-στή κατεύθυνση εάν σταματούσαν την πο-λιτική εκμετάλλευση του θέματος και να σήκωναν μανίκια για παροχή πραγματικής προστασίας στα παιδιά στο όνομα των οποίων τσακώνονται; Από την άλλη πόσο

δύσκολο είναι για μια ευρωπαϊκή χώρα να φιλοξενεί με ανθρωπιά εκατό παιδιά και να μην τα έχει πεταμένα στο πάτωμα; Κα-λά κάνει ο ΔΗΣΥ να σταματήσει να κρύβε-ται πίσω από τον υπουργό του, χαϊδεύον-τας ακροδεξιά αφτιά, γιατί αν κάτι μας δι-δάξαν οι κρίσεις των τελευταίων χρόνων είναι πως η ανικανότητα πλέον δεν μπορεί να κρυφτεί. Και σίγουρα δεν θα φταίνε πάλιν τα μίντια.

Ταχύρρυθμο υψηλής διπλωματίας

Μαθήματα υψηλής διπλωματίας παρέδω-σε τις τελευταίες ημέρες ο Ιωάννης Κα-σουλίδης με τις αναφορές του για τις δη-λώσεις του Ρώσου πρέσβη, οι οποίες επι-κρίθηκαν από όλους. Αντιστεκόμενος στον συρμό που ήθελε έντονη αντίδραση κατά του Οσάτι δήλωσε ότι θα ασχοληθεί με το θέμα στην κατάλληλη στιγμή για να μπο-ρεί να είναι και αποτελεσματικός. Σε συ-νέντευξή του την Πέμπτη στον Alpha ρω-τήθηκε ξανά για τις δηλώσεις του πρέσβη που έχουν προσβάλει τον κυπριακό λαό.

Η απάντησή του, έβαλε ξανά τα πράγματα στη θέση τους, μαζί με αυτά και τον Οσά-τι: «Νομίζω θα κάνει ενδοσκόπηση ο Ρώ-σος Πρέσβης και θα δει αν τον εξυπνέτη-σαν τέτοιες δηλώσεις ή όχι, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την κοινή γνώμη της Κύ-πρου, η οποία δεν θεωρείται και εχθρικά διακείμενη προς τη Ρωσία. Θα έρθει η ώρα να συζητήσουμε αυτό το θέμα όμως δεν είναι και αποτέλεσμα. Δεν είναι το πα-ρόντος εννοώ ότι μέσα σε όλη αυτή την δι-νη του πολέμου αν πούμε οτιδήποτε ση-μερα θα περάσει απαρατήρητο» απάντη-σε, στέλνοντας σαφέςτατο μήνυμα και στον αθυρόστομο πρέσβη και σε άλλους. Χωρίς να προσβάλει κανέναν και χωρίς να παίζει... πελλόν.

Οι ασταμάτητοι δήμαρχοι

Μετά την ψήφιση της νομοθεσίας για τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, σημειώθηκαν διάφορες αντιδράσεις. Δη-μότες με εκδηλώσεις διαμαρτυρίας ζη-

τούν όπως οι δήμοι τους εξαιρεθούν από τις συνενώσεις που προνοεί η νέα νομο-θεσία. Το πιο αστείο είναι που σε κάποιες από αυτές τις εκδηλώσεις εμφανίστηκαν και δήμαρχοι με... μαχητικό λόγο κατά της μεταρρύθμισης όπως ψηφίστηκε. Ένα μα-χητικό λόγο ο οποίος εκδηλώθηκε... μετά το πανηγύρι.

Ένας δήμαρχος μάλιστα διαδήλωσε τις προάλλες μαζί με δημότες του και διαμή-νυσε σε... έντονους τόνους «Δεν θα στα-ματήσουμε εδώ!», υπονοώντας ότι θα υπάρξουν και άλλες αντιδράσεις. Ωστόσο, καμία αντίδραση, καμία φωνή κατά του κόμματός του που ψήφισε και προώθησε, όπως και όλα σχεδόν τα κόμματα, τη με-ταρρύθμιση... Και για να μην ξεχνιόμαστε δεν ήταν όλοι οι δήμαρχοι που έφριξαν και δεν απάντησαν στα κομματικά παίγνια. Υπήρξαν και κάποιοι που τους τα είπαν όπως έπρεπε και κυρίως, την ώρα που έπρεπε.

Ποιος τον άκουσε...

Σας έγγραφα την περασμένη εβδομάδα για τα αντανάκλαστικά της Αννίτας και τη σύ-σκεψη που έσπευσε να συγκαλέσει με υπουργούς, στρατό και αστυνομία μόλις άρχισε η εισβολή του Πούτιν στην Ουκρα-νία. Κάποιοι όμως δεν ενθουσιάστηκαν καθόλου από την πρωτοβουλία της. Κάποι-ος μάλιστα θύμωσε πολύ και το ξέσπασμά του άκουσαν αρκετοί εκεί που βρισκόταν, σύμφωνα με τις πληροφορίες μου. Οι φω-νές του, μου είπαν, έφθασαν πολύ σύντο-μα και στη Λευκωσία και έφτασαν κατευ-θείαν στα αφτιά της Αννίτας, η οποία γρή-γορα άλλαξε ρότα.

Κοιγiz: Αληθεύει ότι στη συνάντηση του πρίγκιπα Νικόλαου και του Σιζό για συνερ-γασία στις προεδρικές του 2023, έπεσαν και ονόματα; Αναφερόμαι βεβαίως σε ονόματα εκτός από τα δικά τους. Σύμφωνα με την πληροφόρηση που έχω συζητήσαν πολύ για ένα όνομα που το ΑΚΕΛ δεν θέ-λει καθόλου να το συζητάει...

Στο έλεος της μοίρας τους

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Το θέμα δεν είναι καινούργιο. Το είπε άλλωστε και η ίδια η Επιτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού. Πως δεν πρόκειται για μια συγκλονιστική αποκάλυψη. «Συγκλονιστήκαμε μια, συγκλονιστήκαμε δύο, πλέον δεν πρόκειται για συγκλονισμό αλλά για μια θλιβερή υπόθεση» είπε η κ. Μιχαηλίδου. Ο λόγος για το Πουρνάρα και τις συνθήκες διαβίωσης ιδιαίτερα των ασυνόδευτων παιδιών. Θέμα για το οποίο η κ. Μιχαηλίδου έκανε επανειλημμένα παρεμβάσεις. Και το αποτέλεσμα παραμένει το ίδιο. Άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Αυτή την αθλιότητα έρχεται να την υπογραμμίσει με έκθεσή της και η Επιτροπος Διοικήσεως, στην οποία αναφέρει πως «η ανεπάρκεια ζεστού νερού, η δυσλειτουργία των αποχετευτικών συστημάτων και ο συνωστισμός των διαμενόντων σε ακατάλληλα καταλύματα επιφέρουν σημαντικό πλήγμα στην ψυχική και σωματική κατάσταση των διαμενόντων στο Κέντρο». Με απλά λόγια άνθρωποι πρόσφυγες ζουν εδώ δύο βήματα πιο κάτω από τα σπίτσια μας, σε άθλιες συνθήκες. Και ανάμεσα σ' αυτούς ασυνόδευτα παιδιά. Παιδιά χωρίς στον ήλιο μοίρα. Τόσο απλά. Τόσο απάνθρωπα. Όλα αυτά συμβαίνουν δίπλα μας. Και συμβαίνουν μάλιστα σε μια εποχή όπου όλοι μας συγκλονισμένοι βλέπουμε στις τηλεοράσεις το δράμα των Ουκρανών προσφύγων, με τα παιδιά να κλαίνε, να φοβούνται, να περπατούν μέσα στο κρύο χιλιόμετρα για να σωθούν. Το συνειδητοποιούμε άραγε ότι και αυτά τα ασυνόδευτα παιδιά που ζουν δίπλα μας έχουν περάσει από εξίσου τρομακτικές πραγματικότητες μέχρι να καταλήξουν εδώ; Προφανώς και δεν το συνειδητοποιούμε. Ή το συνειδητοποιούμε τόσο όσο για να το μετατρέψουμε σε εργαλεια κομματικών αντιπαραθέσεων. Το θέμα ωστόσο είναι πολύ μεγαλύτερο από τις όποιες διαμάχες αντιπολίτευσης-κυβέρνησης.

Και να γβγαίνει ο υπουργός Εσωτερικών και να απαντά στις επικρίσεις λέγοντας ότι είναι «εκπληκτική η ευκολία με την οποία τόσο το ΑΚΕΛ όσο και η Επιτροπος στοχεύουν τον υπουργό Εσωτερικών για ό,τι συμβαίνει στο Πουρνάρα» είναι ενδεικτικό της παντελούς απουσίας ανθρωπιάς και κυρίως ενσυναίσθησης από μέρους του. Κανείς δεν ισχυρίζεται ότι το μεταναστευτικό είναι ένα απλό ζήτημα. Έτερον εκάτερον ωστόσο. Εδώ μιλάμε για ένα πολύ συγκεκριμένο αριθμό ασυνόδευτων παιδιών (166) που ζουν κάτω από αβυσσώδεις συνθήκες. Και αν το θέμα σκαλώνει στο ότι «η μετανάστευση είναι υπόθεση πολλών συναρμοδίων Υπηρεσιών», όπως δικαιολογείται ο υπουργός ή στο ότι «η Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας δεν έχουν βρει τους κατάλληλους χώρους για να μετακινήσουν αυτά τα παιδιά» αυτό δεν σημαίνει απολύτως τίποτα επί της ουσίας. Διότι η ουσία είναι ότι αυτά τα παιδιά μέχρι να επιλυθούν τα όποια θέματα πολιτικής ανεπάρκειας, παραμένουν στο έλεος της μοίρας τους. Και αν δεν αντιλαμβανόμαστε τι σημαίνει να παραμένει ένα παιδί στο έλεος της μοίρας του τότε είμαστε όλοι συνυπεύθυνοι. Το θέμα είναι πλέον κατεπείγον και δεν περιορίζεται ούτε στο ποιος ευθύνεται, ούτε στο ποιος καθυστερεί ούτε στο πού νοσεί το σύστημα αλλά στο πώς κινητοποιούνται μηχανισμοί, κόμματα, πολίτες, ΜΚΟ και όποιος άλλος μπορεί και δύναται ώστε να προσφέρουμε σ' αυτά τα παιδιά άμεσα αξιοπρεπείς συνθήκες. Και γι' αυτό ακριβώς τα κόμματα της αντιπολίτευσης αντί να εξαντλούν την ενέργειά τους σε επικρίσεις και πολιτικές υποδείξεις, θα έπρεπε, αν ήμασταν όντως πραγματικά ευαισθητοποιημένοι, να κινητοποιήσουν όποιους μηχανισμούς έχουν ώστε να θέσουν σε εγρήγορση τους πολίτες (οπαδούς τους, χορηγούς τους κτλ.) για να βρεθούν χώροι και ό,τι άλλο χρειάζεται γι' αυτά τα παιδιά και όχι απλώς να υποδεικνύουν την ανεπάρκεια της κυβέρνησης και του συστήματος. Η υπόδειξη δεν λύνει το πρόβλημα. Και το πρόβλημα είναι επείγουσας φύσεως. Χρρίζει άμεσων κινητοποιήσεων και δράσεων από όλους μας, αν όντως εκείνο που επιδιώκουμε είναι να βοηθήσουμε τα παιδιά και όχι απλά να εργαλειοποιήσουμε τις άθλιες συνθήκες στις οποίες ζουν προς πολιτικό όφελος. Γι' αυτό επιμένω. Το θέμα είναι πολύ πιο βαθύ. Και αφορά στο πόσο επί της ουσίας γβγαίνουμε από το δρόμο μας για να φανούμε άνθρωποι και να προσφέρουμε ουσιαστική βοήθεια.

elenixenou11@gmail.com

ROSE FET OLIVER

Ουκρανοί που εγκατέλειψαν τη χώρα τους εν μέσω της συνεχιζόμενης ρωσικής εισβολής έξω από ένα γραφείο μετανάστευσης στις Βρυξέλλες, όπου δημιουργήθηκε ένα προσωρινό κέντρο υποδοχής για άτομα που εγκατέλειψαν την Ουκρανία.

Οι απάνθρωποι

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

«Αγαπούσα τη ζωή μου κι αυτή καταστράφηκε σε μία μέρα. Είχα τους υποροχους φίλους μου που εργαζόνταν σε δημιουργικούς τομείς και βγαίναμε για κρασί κάθε Παρασκευή. Είχα μια προνομιούχα ζωή και δεν ήθελα να αφήσω το διαμέρισμά μου στο κέντρο του Κίεβο. Σήμερα έχω μόνο μία τσάντα ώμου και ένα παντελόνι. Δεν ξέρω πώς θα συνεχίσει η ζωή μου. Δύο μέρες προηγουμένως σκεφτόμουν αν θα έπρεπε να γυρίσω πίσω στο Κίεβο για να πάρω ακόμα λίγα πράγματα, αλλά σήμερα νιώθω απλώς τυχερή που είμαι ζωντανή. Ήμουν δημοσιογράφος και περήφανη για τον εαυτό μου, και τώρα είμαι απλώς ένας πρόσφυγας», έλεγε σε ένα συγκλονιστικό βίντεο μία νεαρή Ουκρανή δημοσιογράφος. Το βίντεο έγινε viral. Ίσως γιατί πολλοί ταυτιστήκαμε με τη ζωή της Ουκρανής, άλλοι ίσως να νιώσαμε για πρώτη φορά τη φωτιά του πολέμου και άλλοι γιατί νιώσαμε συμπόνια για όσα περνά ο ουκρανικός λαός.

Η προσφυγιά είναι προσφυγιά και η ανθρωπιά είναι αδιαπραγμάτευτη. Χωρίς αστερίσκους στο φύλο, το χρώμα, την ηλικία, την προέλευση και την κοινωνική θέση. Στην προσφυγιά όλοι γίνονται ένα και ο πόνος τους είναι ο ίδιος. Κανείς δεν θέλει να αφήσει το προνομιακό του διαμέρισμα, τη ζωή του, τις σπουδές, την καριέρα του και τους δικούς του ανθρώπους. Κανείς δεν θέλει να αποτελεί αντικείμενο οίκτου. Και όπως κανείς δεν θα διακινδύνευε να βάλει το παιδί του μόνο σε ένα τρένο γράφοντας, με ένα τηλέφωνο επικοινωνίας στο χέρι του, έτσι και άλλοι τόσοι γονείς δεν θα έβαζαν τα παιδιά τους στις βάρκες, αν η θάλασσα δεν ήταν πιο ασφαλής από τη στεριά τους.

Η προσφυγιά είναι προσφυγιά κι εμείς την μάθαμε καλά. Από τους γονείς και τους παππούδες μας. Ζούμε με αυτήν.

Η προσφυγιά απαιτεί ανθρωπιά και η ανθρωπιά μετρείται με πράξεις. Και όσο κι αν κυπριακή κοινωνία έδειξε εμπράκτως την αλληλεγγύη της απέναντι στην προσφυγιά, το ίδιο θα έπρεπε να κάνει και η Πολιτεία. Μόνο που όλο αυτό το διάστημα είδαμε εμπράκτως την υποκρισία. Υποκρισία, δεδομένου ότι συναγερμικά στελέχη επέλεξαν να μετατρέψουν το Ουκρανικό σε πεδίο αναμόχλευσης του Ψυχρού Πολέμου. Να κουνούν το δάκτυλο σε όσους δεν καταδικάζουν με την ένταση που οι ίδιοι θεωρούν πρόπουσα τη ρωσική εισβολή.

Υποκρισία γιατί οι δακρυβρέχτες αναρτήσεις

πολιτικών στελεχών για τις απώλειες του πολέμου δεν είναι αρκετές. Μάλλον υποκινούνται από σκοπιμότητες. Αγανακτούν –και σωστά– με όσα συμβαίνουν στην Ουκρανία, γιατί δεν αγανακτούν και με όσα βιώνουν πρόσφυγες που βρίσκονται ήδη στην Κύπρο; Όλοι αυτοί που απαιτούσαν πιστοποιητικά αντιρωσισμού για το έγκλημα στην Ουκρανία έκλεισαν τα μάτια και τα αφτιά, όταν η Επιτροπος Δικαιωμάτων του Παιδιού κατήγγειλε ότι τα παιδιά τρέφονταν με ένα κομμάτι ψωμί. Δεν φάνηκε να ντράπηκαν για το κράτος, όταν η Επιτροπος Διοικήσεως στην έκθεσή της επιβεβαίωσε τον υπερπληθυσμό, την έλλειψη ζεστού νερού και την έλλειψη κλινών. Δεν ευαισθητοποιήθηκαν, όταν ανήλικα παιδιά επέλεξαν να κοιμούνται στον δρόμο παρά στο Πουρνάρα της τριτοπής. Χωρίς κρεβάτι, χωρίς κουβέρτες, χωρίς ζεστά ρούχα, ανάμεσα σε λύματα.

Μία καθωσπρέπει υποκρισία λοιπόν με επιλεκτικές ευαισθησίες. Και μόνο ντροπή. Γιατί έχουν δει τις εικόνες εξαθλίωσης, έχουν ακούσει και μαρτυρίες από τους κατ' ύλην αρμόδιους. Κανείς όμως από όλους αυτούς δεν άνοιξε το στόμα του να διαμαρτυρηθεί. Να ζητήσει την παραιτήση του υπουργού Εσωτερικών. Ενός υπουργού που αρραβιάζει ανεφάρκιστα ότι υπάρχουν 17 τρομοκράτες του Isis που κρατούνται στη Μενόγεια, που αμφισβητεί ότι πρόκειται για ανήλικα ασυνόδευτα παιδιά, που καταγγέλλει γκετοποίηση και φατρίες. Που στοχοποιεί με ευκολία μη κυβερνητικές οργανώσεις. Και που με την ίδια ευκολία αύριο θα αρνηθεί Ουκρανούς με το πρόσχημα ότι μεταξύ τους υπάρχουν Τατάροι.

Είναι μια απάνθρωπη πολιτική ενορκιστρωμένη από απάνθρωπους. Που δεν έχουν ακόμη αντιληφθεί ότι προσβάλλουν το κράτος παραμένοντας στη θέση τους. Υπάρχει η νομιμότητα, υπάρχουν διεθνείς συμβάσεις που διέπουν το προσφυγικό και υπάρχει η θητική υποχρέωση πως κάθε πρόσφυγας έχει δικαιώματα που πρέπει να τηρούνται σεβασμού. Αυτό αποτελεί την αρχή και το τέλος της συζητήσεως. Και αν ο Πρόεδρος δεν αντιλαμβάνεται τη ζημιά που προκαλεί ο Νίκος Νουρέης, αν δεν τον αγγίζουν οι εικόνες εξαθλίωσης απεγνωσμένων ανθρώπων, αν τον παύσει για την ντροπαστική εικόνα που έχει δημιουργήσει για το κράτος μας. Και που πόρρω απέχει από οτιδήποτε θυμίζει Ευρώπη της αλληλεγγύης, Ευρώπη των λαών.

economidoum@kathimerini.com.cy

Το μικρό μας σύμπαν

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Ομολογουμένως χρειάζεται ειδικό ταλέντο μέσα στον όλεθρο του πολέμου εμείς να παραμένουμε προσκολλημένοι στον κυπριακό μας μικρόκοσμο. Αγνοώντας ή ακόμα χειρότερα ερμηνεύοντας λανθασμένα το λιγότερο γνωστό απόφθεγμα του Πάολο Κοέλιο: «Είμαστε υπεύθυνοι για το σύμπαν επειδή είμαστε το σύμπαν». Το οποίο βεβαίως δεν σημαίνει ότι είμαστε ο ομφαλός της γης, να εξηγούμεθα. Σύμπτωμα και αυτό του μικρομεγαλισμού που χαρακτηρίζει τόσο την πολιτική μας ζωή, όσο και το ξερό κεφάλι του κυρίαρχου λαού, ο οποίος κάθε πέντε χρόνια λαμβάνει τις σοφές αποφάσεις. Είμαστε υπεύθυνοι για το σύμπαν σημαίνει κατ' αρχάς ότι έχουμε καθαρή ματιά. Κι ότι η πολιτική μυωπία και οι ιδεοληψίες δεν μας εμποδίζουν να δούμε τη μεγάλη εικόνα. Ας ξεκινήσουμε από τα αυτονόητα λοιπόν... Ποιος είναι ο Βλαντιμίρ Πούτιν και ποια είναι η σημερινή Ρωσία; Όταν κατέρρευσε ο υπαρκτός σοσιαλισμός αυτό που ακολούθησε ήταν ο πιο σκληρός καπιταλισμός. Ο Πούτιν είναι δημιουργημα αυτής της κατάστασης. Ένας σύγχρονος Τσάρος που διοικεί με σιδηρά πυγμή ένα βαθιά ανελεύθερο καθεστώς. Οι διώξεις των δημοσιογράφων και των κάθε λογής αντιφρονούντων το μαρτυρούν. Και το επιβεβαιώνουν οι κοινωνικές ανισότητες που βαθαίνουν, ενώ το καθεστώς πλειοδοτεί στον μεγαλοδεατισμό χωρίς να κρύβει τις επεκτατικές του βλέψεις. Πώς είναι δυνατόν άνθρωποι που αυτοπροσδιορίζονται ως προοδευτικοί και δημοκράτες να μην κατανοούν τα αυτονόητα; Και πώς γίνεται βάζοντας αστερίσκους, υποσημειώσεις και ουρές να αποπροσανατολίζουν από τη μεγάλη εικόνα; Διανύουμε την τρίτη βδομάδα του πολέμου και ομολογώ πως ακόμα εκπλήσσομαι από την επιμονή κάποιων να ταυτίζουν τη Ρωσία του Πούτιν με τη Σοβιετική Ένωση. Κατά τον ίδιο τρόπο που δεν μπορούν' αντιληφθώ την πρόταξη της ρητορικής ενάντια στο ΝΑΤΟ, όταν αυτό που συμβαίνει είναι ωμή παραβίαση του διεθνούς δικαίου επί των εδαφών της Ουκρανίας.

Ενσυναίσθηση απαιτείται μόνο για να αντιληφθεί κανείς ότι μπροστά σ' ένα συγγενικό έγκλημα, οι θεωρητικές συζητήσεις περί εγκληματικότητας όχι μόνο περισσεύουν αλλά είναι και εκ του πονηρού. Είναι απάνθρωπο να αναλωνόμαστε σε γεωπολιτικές αναλύσεις, όταν η φρίκη του πολέμου μαίνεται μπροστά στα μάτια μας. Νεκρά παιδιά, κατεστραμμένες πόλεις, άνθρωποι που υποφέρουν χωρίς νερό και τροφή, δύο εκατομμύρια πρόσφυγες. Τι άλλο πρέπει να συμβεί για να κατέβουν κάποιον από τον θρόνο που τοποθέτησαν τους εαυτούς τους και να τοποθετηθούν με ειλικρίνεια γι' αυτό το έγκλημα που συντελείται στην Ουκρανία; Κι όμως, κόντρα σε κάθε λογική, ζήσαμε και με αυτή την αφορμή το φαινόμενο της πολιτικής ομφαλοσκόπησης. Σε ένα ημικατεχόμενο νησί, μια κουτσουλιά στον παγκόσμιο χάρτη, δύο εκατομμύρια άνθρωποι που αρνούνται πεισματικά να δουν τη μεγάλη εικόνα. Στην απέναντι όχθη, εξίσου φανατικοί και κοντόφθαλμοι, αρνούνται να καταδικάσουν τις παράπλευρες απώλειες του πολέμου. Όπως αυτές που κατέληξαν στο πρωτοφανές καλλιτεχνικό κυνήγι μαγιόνας, με θύματα τον Ντοστογιέφσκι, τον Τολστόι και τον Ζοστακόβιτς. Τα παραδείγματα πολλά και εξόχως αποκαρδιωτικά: από την απόφαση της Εθνικής Λυρικής Σκηνής της Πολωνίας να μην ανεβάσει την όπερα «Μπορίς Γκοντούνοφ» του Μουσόργκι και τις ακυρώσεις των ρεσιτάλ του Αλεξάντερ Μαλόφιεφ στο Βανκούβερ του Καναδά, μέχρι την αντικατάσταση του Ρώσου βιολονίστα Βαντίμ Ρέπιν από την Annaropolis Symphony στο Μέριαντ. Μια ακόμα απόδειξη δυστυχώς, ότι η τάση των ανθρώπων να εγκλωβίζονται στο μικρό τους σύμπαν δεν είναι μόνο κυπριακή παθογένεια.

Υγ. Ποιος δεν συγκινήθηκε αλήθεια με την εικόνα του δεκάχρονο αγοριού, καθώς περνούσε ασυνόδευτο τα σύνορα της Ουκρανίας κλαίοντας; Και πολύ καλό κάνω, πλην όμως ας κρατάγομε και λίγο δάκρυα για τα παιδιά που βιώνουν τη σκληρότητα του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας Πουρνάρα. Όπου σύμφωνα με την έκθεση της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού τρώνε ένα κομμάτι ψωμί το πρωί και περνούν την ημέρα με ένα μπουκαλάκι νερό. Κοιμούνται ανά δύο σ' ένα κρεβάτι, πολλά και στο πάτωμα, ενώ μία ντουζίρα και δύο τουαλέτες αναλογούν σε 300 ανήλικα. Ενώ συμβαίνουν όλα αυτά, ο Νουρέης παραμένει στην υπουργική καρέκλα ενδεσχυμένος τον πολιτικό μουσαμά του κι εμείς συνεχίζουμε να κάνουμε ζήπινγκ, νομιμοποιώντας με την απόθεσή μας αυτή την ντροπή. Ντροπή μας,

stavros.christodoulou@gmail.com

Οι ήπτες της Λευκωσίας στο Ουκρανικό

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Αν υπήρχε ρεκόρ πολιτικής αστοχίας, όπως οι συνεχιζόμενες ήπτες μιας ποδοσφαιρικής ομάδας σε ένα πρωτάθλημα, η Λευκωσία δικαιωματικά θα είχε εξασφαλίσει την πρώτη θέση, «παίζοντας» κάθε αρνητικό ρεκόρ. Εντός μόνο μερικών εβδομάδων, όσο ακριβώς διαρκεί η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, η κυπριακή κυβέρνηση έχει κατορθώσει να δεχθεί ήπτες από όλους ανεξαιρέτως τους πρωταγωνιστές στο Ουκρανικό, χωρίς καμία –δυστυχώς– εξίρεση. Την ίδια μάλιστα χρονική περίοδο κατά την οποία η Άγκυρα καταγράφει αντίστοιχες νίκες. Ας δούμε τι ακριβώς έγινε:

• **Κυρώσεις:** Η Κύπρος αναγκάστηκε να συμπεριλάβει με όλες τις (δοτές από τις ΗΠΑ) κυρώσεις της Ε.Ε., δίνοντας τη συγκατάθεσή της για κλείσιμο των εναερίων της χώρου στη Ρωσία, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την τουριστική της βιομηχανία. Η Λευκωσία υπέβαλε πάντως μονομερή δήλωση στα πρακτικά του Συμβουλίου, ευελπιστώντας

ότι αυτά θα μπορούσε να της παράσχει δυνατότητα επανεξέτασης της θέσης της, σε περίπτωση που η Τουρκία διατηρούσε ανοικτό τον δικό της εναέριο χώρο, δημιουργώντας προοπτική «τουριστικών ροών» στα Κατεχόμενα. Η Τουρκία κράτησε ανοικτό τον δικό της εναέριο χώρο, αλλά η Κύπρος είναι αμφίβολο εάν μπορεί να αξιοποιήσει τη μονομερή δήλωση που υπέβαλε, κυρίως για νομικούς λόγους που σχετίζονται με την ομόφωνη απόφαση που έλαβε η Ε.Ε.

• **Ε.Ε.-ΗΠΑ:** Η Λευκωσία (και η Αθήνα, προφανώς σε συντονισμό) ανάλωσε την πολιτική της επιχειρηματολογία σε ένα «αφήγημα», σύμφωνα με το οποίο η Άγκυρα εμφανίζεται ως «επιτήδειος ουδέτερος» στο Ουκρανικό, επικαλούμενη την άρνησή της να ευθυγραμμιστεί με τις κυρώσεις κατά της Ρωσίας. Ο πρόεδρος Αναστασιάδης έθεσε το ζήτημα στην άτυπη Σύνοδο των Βερσαλλιών και ο ΥΠΕΞ Ιωάννης Κασουλίδης ετοίμασε επιστολή προς τον Ύπατο Εκπρόσωπο Γιοσέπ Μπιντλ. Η απάντηση που έλαβε η Λευκωσία, ήταν ένα διπλό ράπισμα,

για να το θέσουμε όσο πιο κομπιά μπορούμε. Η Κομισιόν φρόντισε να καταστήσει σαφές, σε συνεδρία της Επιτροπής Πολιτικής Προστασίας, ότι η τουρκική στάση ουδετερότητας βοηθά την προσπάθεια διαμεσολάβησης! Και λίγο αργότερα οι ΗΠΑ, διά του προέδρου Τζο Μπάιντεν, εξέφρασαν «εκτίμηση» στις προσπάθειες διπλωματικής επίλυσης του Ουκρανικού και στην εμπλοκή της Τουρκίας για την προώθηση της «ειρήνης και της σταθερότητας».

• **Ρωσία:** Ο ΥΠΕΞ της Ρωσίας Σεργκέι Λαβρόφ επιστράτευσε το παράδειγμα της «Τουρκικής Δημοκρατίας Βορείου Κύπρου» (χωρίς μάλιστα εισαγωγικά), επιχειρηματολογώντας υπέρ μιας ανάλογης προσπάθειας έναρξης διαπραγματεύσεων για το καθεστώς των δύο αποσχισθεισών λεγόμενων «Λαϊκών Δημοκρατιών», του Ντονέτσκ και του Λουγκάνσκ. Η Λευκωσία προτίμησε να υποβαθμίσει το ζήτημα παρά να το πιάσει από τα μαλλιά και συνεπώς «κατάπιε» την εμφανή διασύνδεση των δύο θεμάτων, η οποία καταδεικνύει αν μη τι άλλο, ότι η Μόσχα έχει

πλέον κάθε συμφέρον από τη διεκδίκηση υπόστασης της «ΤΔΒΚ». Προσβλέποντας στη δημιουργία προηγούμενου, το οποίο ήδη επικαλείται και επιστρατεύει, διά του ΥΠΕΞ Σεργκέι Λαβρόφ. Όπως πληροφορούμαστε, η Λευκωσία ζήτησε κάποιες εξηγήσεις «υπό τύπον ενημέρωσης» από τη Μόσχα, αλλά διάβημα επί της ουσίας, δεν έγινε...

• **Ουκρανία:** Η Λευκωσία ορθώς στηρίζει την Ουκρανία, καταδικάζει τη ρωσική εισβολή και συμμετέχει στην πλειοψηφία των κυρώσεων της Ε.Ε. σε βάρος της Μόσχας. Ωστόσο, χαρακτηριστικό της πολιτικής συμπεριφοράς της Λευκωσίας είναι ότι αποφεύγει να πει τα πράγματα με το όνομά τους, δημιουργώντας την εντύπωση ότι η ειλικρίνεια και η διεκδικητικότητα είναι ταμπού. Θα μπορούσε η Λευκωσία να πει ότι στηρίζει την Ουκρανία απόλυτα, υπογραμμίζοντας ότι αυτή η άνευ προϋποθέσεων στήριξη, δίνεται στη βάση αρχών ως αποτέλεσμα της εισβολής, παρά το γεγονός ότι το Κίεβο αρνήθηκε να ευθυγραμμιστεί με τις κυρώσεις της Ε.Ε. κατά της Τουρκίας

στο ζήτημα της ΑΟΖ και των Βαρωσίων. Ως επίσης, ότι αυτή η στήριξη εξακολουθεί να παρέχεται χωρίς καμία αίρεση και πάλι για λόγους αρχής, παρά το γεγονός ότι το Κίεβο συμμετέχει στην κατασκευή των μη επανδρωμένων τουρκικών αεροσκαφών Bayraktar TB2, τα οποία συμμετείχαν στις ένομες ενέργειες της Τουρκίας στην κυπριακή ΑΟΖ και βρίσκονται στο παράνομο αεροδρόμιο του κατεχόμενου Λευκονοϊκού. Καθώς και ότι η στήριξη αυτή θα συνεχίσει να παρέχεται ως θέση αρχής με την ελπίδα ότι αυτό γίνεται αντιληπτό από όλους, περιλαμβανομένων των εταίρων μας στην Ε.Ε. και της ίδιας της Ουκρανίας. Εάν αυτά είχαν λεχθεί και γίνονταν κατανοητά από το Κίεβο, τότε ο Ουκρανός ΥΠΕΞ Ντμίτρι Κουλέπα, ίσως να έκανε δεύτερες σκέψεις και να απέφυγε να επιδοθεί σε διασπορά ψευδών αναφορών σε βάρος της Κύπρου, ότι δήθεν προέβαλε ενστάσεις στην αποκοπή ρωσικών τραπεζών από το δίκτυο Swift...

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Διδάγματα από τον πόλεμο στην Ουκρανία

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Η κρίση στην Ουκρανία μπορεί να μας διδάξει μερικά πράγματα. Είναι πάρα πολύ σημαντικό να μπορέις να διαβάσεις καλά τους συμμάχους και τους αντιπάλους σου. Μερικές φορές είναι πιο δύσκολο να το κάνεις με τους δικούς σου εταίρους. Η ηγεσία της Ουκρανίας παρακινήθηκε από πολλούς να πιστέψει πως η συμμετοχή στο ΝΑΤΟ και την Ε.Ε. ήταν εφικτός στόχος. Η ενθάρρυνση είναι εύκολη για όποιον ζει κάπου μακριά και δεν ρισκάρει τη ζωή του. Όταν όμως ακούω τον πρόεδρο της Ουκρανίας απειλησιμένο να καλεί το ΝΑΤΟ να προστατεύσει τη χώρα του από τη ρωσική εισβολή, βλέπω έναν νέο ηγέτη να πέφτει στον τοίχο της ρεαλπολιτικής. Η Δύση έχει κάνει πάρα πολλά για να τον στηρίξει. Δεν το έκανε όμως έγκαιρα και σίγουρα δεν υπήρχε καμία δέσμευση ότι θα πολεμήσει με τη Ρωσία για να προστατεύσει την ακεραιότητα της Ουκρανίας.

Δεύτερο συμπέρασμα. Πέρα από την αμυντική θωράκιση μιας χώρας, έχει τεράστια σημασία η επικοινωνιακή της δύναμη, το να μπορέσει να φτιάξει ένα παγκόσμιο κάδρο όπου ταυτίζεται με το δίκαιο και το αδύναμο απέναντι σε έναν άδικο αναθεωρητισμό. Η δύναμη των social media είναι εξίσου σημαντική με τους Stinger. As ζυπνήσουμε επιτέλους σε αυτόν τον τομέα. Είμαστε μία εν δυνάμει μεγάλη δύναμη από πλευράς ήπιας ισχύος. Θα είναι ένα σημαντικό όπλο σε μία κρίσιμη ώρα.

Τρίτο συμπέρασμα. Η Ουκρανία μπόρεσε να εξασφαλίσει ζωτική – αλλά όχι καταλυτική– υποστήριξη από τη Δύση γιατί ο δικός της αγώ-

νας έχει ενταχθεί σε ένα παγκόσμιο γεωπολιτικό σκηνικό. Όταν κάποιος βλέπει το «δικό σου» πρόβλημα σαν κάτι περιθωριακό, σαν ένα σχεδόν γραφικό ζήτημα, έναν καυγά για μερικά «βράχια» που δεν αφορά τους υπόλοιπους, βρίσκεσαι σε μειονεκτική θέση. Πρέπει να πείσεις ότι (α) ο αναθεωρητισμός είναι απειλή από όπου κι αν προέρχεται και (β) ότι ανήκεις στον σκληρό πυρήνα μιας συμμαχίας με βάση αμφίδρομες δεσμεύσεις. Δίνεις –με ρίσκο ενίοτε–, αλλά και παίρνεις.

Τέταρτο συμπέρασμα. Ο πατριωτισμός είναι ένα πολύτιμο όπλο. Οχι ο τυφλός πατριωτισμός του καφενείου και των τηλεπαρθύρων, που σε πάει εύκολα στον γκρεμό. Ο πατριωτισμός που δοκιμάζεται στην πράξη όταν νέοι, μεσήλικες, γέροι δίνουν μάχη υπέρ βωμών και εστιών κάτω από αντίξες συνθήκες.

Τον έχουμε; Πιστεύω πως ναι, ότι δεν θάφτηκε με τα χρόνια. Και το κυριότερο, πως δεν θα τον ροκανίσει τη δύσκολη ώρα αυτό το καταραμένο μικρόβιο της δικτορίας, που μας σφραγίζει σε κάθε μεγάλη εθνική κρίση. Είναι τόσο το δηλητήριο και η ανειπίωτη και άναρθρη βλακεία στον δημόσιο διάλογο, που σε κάνει να φοβάσαι ότι την κρίσιμη ώρα θα ξεσκίζομαστε και θα τρώμε τις σάρκες μας μεταξύ μας.

Προς το παρόν έχουμε κερδίσει πολύτιμο χρόνο και ηρεμία. Η εισβολή στην Ουκρανία κατέστησε τον αναθεωρητισμό συνόρων και την απειλή χρήσης βίας μεταξύ γειτόνων πραγματικό ανάθεμα. Η τραγωδία της Ουκρανίας δημιούργησε μία ευκαιρία, που δεν επιτρέπει όμως κανενός είδους επανάπαυση.

Φιλελεύθερος ηγεμονισμός

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Όσο ο πόλεμος στην Ουκρανία συνεχίζεται, όλο και περισσότερο θα προσλαμβάνει τον χαρακτήρα κοσμικής καταστροφής, καθώς το τέλος του –όποιο και εάν είναι αυτό– θα ορίζει την απарχή μιας μείζονος επαναστατικής διεγέρσεως σε επίπεδο παγκόσμιο.

Αυτό ακριβώς συνέβη με το τέλος το Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όταν ο Αμερικανός πρόεδρος Γούντροου Ουίλσον προαθούσε μετ' επιτάσεως και εμμονής το «όραμά» του για τη συγκρότηση της Κοινωνίας των Εθνών, της παγκοσμίου διαρκούς ειρήνης και της αυτοδιαθέσεως των εθνοτήτων.

Το όραμα του Ουίλσον προσέκρουε σε αντιρρήσεις των τριών άλλων νικητριών δυνάμεων, αλλά ο Αμερικανός πρόεδρος ήταν αποφασισμένος. Σε επιστολή του προς τον σύμβουλό του συνταγματάρχη House, έγραφε τον Απρίλιο του 1917 τα εξής: «Όταν τελειώσει ο πόλεμος θα τους εξαναγκάσουμε [τους Ευρωπαίους] να αποδεχθούν το σκεπτικό μας, διότι μεταξύ άλλων τότε θα εξαρτώνται οικονομικά από εμάς».

Το όραμα του Ουίλσον οδήγησε στον θρυμματισμό της Αυτοκρατορίας των Αψβούργων, με συνέπεια την κατάρρευση του ισχυρότερου αναχώματος στον επεκτατισμό της Αυτοκρατορικής Ρωσίας, όπου την εξουσία πλέον κατέλαβαν οι Μπολσεβίκοι.

Στην καθ' ημάς Ανατολή, το δόγμα Ουίλσον εξήψε τη φαντασία του Βενιζέλου. Στη μοναδική συνάντηση που είχε με τον Αμερικανό πρόεδρο –στο περιθώριο της Διασκεύης των Παρισίων–, του είπε τα εξής:

«Αυτό που έχει σημασία σήμερα, κύριε Πρόεδρε, δεν είναι η μικρή Ελλάδα, αλλά η ευγενής ιδέα σας περί της Κοινωνίας των Εθνών». Αυτά αναφέρει ο κόμης Σφόρτσας, ο υπουργός επί των Εξωτερικών

της Ιταλίας. Ακολούθησε η εκστρατεία στη Μικρά Ασία και η Καταστροφή.

Πολύ πιο έμπειρος περί τα ευρωπαϊκά, ο υπουργός επί των Εξωτερικών της Αυστροουγγαρίας, κόμης Τσένιν, είχε προβλέψει ότι «το δηλητήριο του μπολσεβικισμού θα ρέει στις φλέβες της Ευρώπης για πάρα πολλά χρόνια», και ούτως εγένετο.

Οι διεθνιστικές αντιλήψεις των Μπολσεβίκων και τα κηρύγματα τους περί «ισότητας» και «δικαιοσύνης» σε κάθε επίπεδο –του οικονομικού περιλαμβανομένου– είχαν απήχηση στους λαούς της Ευρώπης. Αντί της εδραιώσεως του κοινοβουλευτισμού, ωστόσο, στην εξουσία ανεδείχθησαν εθνικιστές δικτάτορες –Χίτλερ και Μουσολίνι– και οδνηγήθηκαν στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η ανάδειξη της ΕΣΣΔ σε πυρηνική δύναμη τη δεκαετία του '50 οδήγησε στην υιοθέτηση μιας «ρεαλιστικής πολιτικής», που διαμόρφωσε και υπηρέτησε αποτελεσματικά ο Χένρι Κισινγκερ, ως υπουργός Εξωτερικών του προέδρου Νίξον, προωθώντας πολιτική υφέσεως με την ΕΣΣΔ, που ταυτοχρόνως προσπάθησε να απομονώσει εξομαλύνοντας τις σχέσεις των ΗΠΑ με την Ερυθρά Κίνα.

Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου άρχισε να διαμορφώνεται μια νέα αμερικανική στρατηγική. «Φιλελεύθερο ηγεμονισμό» τον απεκάλεσαν οι λιγοστοί αντίπαλοί του, οι «Συντηρητικοί Ρεπουμπλικανοί».

Πρόκειται απλώς για μια μετεξέλιξη των οράματος Ουίλσον, με μεσοσιανική διάσταση, που δίδει τη δυνατότητα στις ΗΠΑ να παρεμβαίνουν στρατιωτικώς παντού όπου παραβιάζονται ανθρώπινα δικαιώματα ή καταπιέζονται εθνότητες. Ο μόνος πρόεδρος των ΗΠΑ που δεν ακολούθησε το ρεύμα ήταν ο Ντόναλντ Τραμπ. Αλλά αυτά ας τα αφήσουμε στους Αμερικανούς.

Για μια ευρωπαϊκή γκλάσνοστ

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

«Η Σοβιετική Ενωση τελείωσε όχι γιατί έμεινε δίχως χρήματα –στο κάτω κάτω θα μπορούσε να μετατραπεί σε μια Βόρεια Κορέα– αλλά διότι ξέμεινε από λέξεις». Το γράφει ο Αρκάντι Οστρόφσκι στο «Η επινόηση της σύγχρονης Ρωσίας». Δεσμεύομαι να το παρουσιάσω αναλυτικά την επόμενη Κυριακή. Σημασία στο σημερινό μου σημείωμα δεν έχει η ιστορία της ΕΣΣΔ. Σημασία έχει η ερμηνεία της κατάρρευσης μιας αυτοκρατορίας, η οποία ως την κατάρρευσή της έμοιαζε απόρρητη από τον ιστορικό χρόνο. Η ερμηνεία αυτή είναι διαφορετική απ' αυτήν που διατύπωσε ο Κορνήλιος Καστοριάδης στις αρχές της δεκαετίας του ογδόντα στο βιβλίο του «Μπροστά στον πόλεμο». Εκεί προφτεύει ότι το σοβιετικό σύστημα θα καταρρεύσει για οικονομικούς λόγους. Υστερώντας σε τεχνολογία, προκειμένου να πετύχει την ακρίβεια των αμερικανικών διηπειρωτικών πυραύλων, είναι αναγκασμένο να παράγει πολλαπλάσιες πυρηνικές κεφαλές. Δέκα για κάθε στόχο που οι Αμερικανοί θα πετύχαιναν με έναν. Και αυτό ενώ δεν μπορεί να φτιάξει

υποδήματα για τους πολίτες του. Η αντίληψη του Οστρόφσκι με παρέπεμψε στην αντίληψη του Πολ Βέιν για την παρακμή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Η άποψή του είναι ότι η αυτοκρατορία, μία από τις μακροβιότερες στην ιστορία της ανθρωπότητας, κατέρρευσε εξαιτίας της πολιτισμικής κόπωσης. Επαψε να πιστεύει στον εαυτό της και στις αξίες της, κοινώς δεν έβρισκε λέξεις για να τις εκφράσει.

Πώς να μη σκεφτείς την ιστορική αναλογία με τη σύγχρονη Ευρώπη; Η οργάνωσή της υπήρξε το πιο φιλόδοξο και αισιόδοξο πολιτικό εγχείρημα της μεταπολεμικής εποχής. Ο Ζαν Μονέ, αν δεν κάνω λάθος, είχε πει ότι η Ευρώπη θα αναδυθεί μέσα από τις κρίσεις της. Όμως η πολιτική ηγεσία της Ευρώπης, και όχι μόνον, πίστευε ότι αυτός ο μεγάλος πολιτικός οργανισμός είχε αφήσει πίσω του τις κρίσεις του. Ήταν το «ποτέ πια» στα ερείπια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, και μετά την πτώση του Τείχους το «ποτέ πια» στους ολοκληρωτισμούς. Η Ευρωπαϊκή Ενωση είχε μετατραπεί σε ένα άσυλο ειρήνης και δημοκρατίας απέναντι σε έναν κόσμο

που αντιστεκόταν και στην ειρήνη και στη δημοκρατία. Τίποτε δεν ήταν σταθερό γύρω της, όμως η ίδια είχε οχυρωθεί πίσω απ' τα τείχη της σταθερότητας που είχε χτίσει για τον εαυτό της. Τα παιχνίδια εξουσίας είχαν λυθεί. Τα υπόλοιπα ήσαν η «οικονομία», διάολε. Όπως όμως ξέρουμε ότι η οικονομία είναι μοχλός της πολιτικής, άλλο τόσο ξέρουμε ότι η οικονομία χωρίς προοπτική πολιτική είναι ανάπηρη.

Η Ευρώπη έως προχθές είχε αμελήσει ή ξεχάσει την πολιτική, γιατί είχε απωθήσει τις κρίσεις της. Κι όταν ξεχνάς την πολιτική προοπτική, κινδυνεύεις να ξεμείνεις από λέξεις. Το λεξιλόγιο της Ευρώπης είχε συρρικνωθεί απελπιστικά. Όλα κατέληγαν σε μία και μόνη λέξη: δικαιώματα. Δικαιώματα των μεταναστών, δικαιώματα των μειονοτήτων, δικαιώματα της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας, δικαιώματα των βίγκαν. Η Ευρωπαϊκή Ενωση κινδύνευε μέχρι πρότινος να ξεμείνει από λέξεις, όπως ξέμεινε η Σοβιετική Ενωση του Οστρόφσκι. Με άλλα λόγια, να μην έχει τρόπο να δείξει και να εμπνεύσει τους πολίτες της για το μέλλον της. Η αντίσταση

της Ουκρανίας απέναντι στη ρωσική εισβολή της θύμισε τον πλούτο του λεξιλογίου της: ελευθερία, αυτοδιάθεση, λέξεις που εκφράζουν το αίσθημά της από την εποχή που οι Έλληνες ναυμάχησαν στη Σαλαμίνα.

Παρά την τραγική της ισχύ, ή μάλλον χάρη στην τραγική της ισχύ, ελπίζω ότι η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία θα λειτουργήσει σαν την «γκλάσνοστ» της Ευρώπης. Θα τη βοηθήσει να σπάσει τους πάγους των δικαιωμάτων και της πολιτικής ορθότητας, κοινώς του λεξικού του συρμού. Η Ουκρανία μπορεί να τη βοηθήσει να καταλάβει ότι εκφράσεις όπως «η αυτοδιάθεση των εθνών» δεν είναι παρωχημένες.

Θα μου πείτε ονειρεύομαι μια Ευρώπη με ιστορικά αντανάκλαστικά. Και αυτά τα προκαλούν οι κρίσεις. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία προκαλεί μια ευρωπαϊκή κρίση. Δεν ξέρω αν οι επιτελείς του Κρεμλίνου το είχαν κατά νουν, ελπίζω όμως να τα καταφέρουν. Η κρίση που προκάλεσαν να βοηθήσει την Ευρώπη να βρει τις λέξεις που της έλειπαν έως προχθές.

ΕΚΤΥΠΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. mailis@ethimeria.gr

Αντίσταση στον αμοραλισμό

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Την περασμένη Κυριακή, 6 Μαρτίου, έγραφα για το συναρπαστικό, κατά τη γνώμη μου, βιβλίο των Αγγελου Συρίγου και Ευάνθη Χατζηβασιλείου, ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ - 50 ερωτήματα και απαντήσεις. Σήμερα, χωρίς να μειώνω, ούτε κατ' ελάχιστο, τον έπαινο γι' αυτή την εξαιρετη συγγραφή, θα ήθελα να προσθέσω μιαν εύλογη απορία, δικην κριτικής παρατήρησης.

Ταπεινά φρονώ, όπως έλεγαν κάποτε, ότι το βιβλίο μοιάζει να παρακάμπτει τον ρόλο των Ευρωπαϊκών Δυνάμεων στην τραγική αυτή για τον Ελληνισμό περιπέτεια – στην αλλαγή της ιστορικής πορείας του Ελληνισμού, στην εξευτελιστική ρήξη συνέχειας του πολιτισμού που ο Ελληνισμός ενσάρκωνε. Βέβαια, η καίρια «λύσις συνεχείας» της παρουσίας του Ελληνισμού στη σκηνή της Ιστορίας είχε επώδυνα συντελεστεί στα δέκα περίπου χρόνια της Βαυαροκρατίας (1832-1844) – ο πολιτικός και κοινωνικός βίος στη γεωγραφικά ελάσσιτη ελληνική επικράτεια υποτάχθηκε, βίαια και αυθαίρετα, στο μοντέλο των δυτικοευρωπαϊκών κοινωνιών. Κάθε λεπτομέρεια στην οργάνωση του κοινοβίου ήταν απομίμηση αντίστοιχων «ευρωπαϊκών» προτύπων: Από τον καθορισμό θεσμών και προγραμμάτων της εκπαίδευσης, το γνωστικό πεδίο πανεπιστημιακών εδρών και μαθημάτων, την οργανωτική διάρθρωση των υπουργείων

και κάθε κοινωνικού λειτουργήματος, ως και την αποκομιδή των απορριμμάτων, ήταν όλα απομίμηση, φανερά ατυχεστάτη, των δυτικο-ευρωπαϊκών προτύπων.

Ετσι, και ένα βιβλίο για τη Μικρασιατική Καταστροφή προσφέρει ελλειμματική πληροφόρηση, αν αγώνα για την ιστορική του επιβίωση. Έχει καίρια σημασία να κατετίθενται τεκμηριωμένα τα γεγονότα, να καταγράφονται αμερόληπτα οι συνέπειές τους.

Δυστυχώς, η πείρα βεβαιώνει ότι «αντικειμενικότητα» στην καταγραφή της Ιστορίας δεν υπάρχει, την Ιστορία τη γράφουν, πάντοτε και αυθαίρετα, οι νικητές. Το βιβλίο των Συρίγου και Χατζηβασιλείου αντιστέκεται: δίνει επαρκή τεκμήρια για να πιστοποιήσει ο αναγνώστης ότι στη Μικρασία συντελέστηκε εξόντωση ενάμιση εκατομμυρίου Ελλήνων.

Ο όρος «γενοκτονία» στην περιήγηση του Μικρασιατικού Ελληνισμού «σπαινει την εθνοκάθαρση, την καταστροφή των ελληνικών πολιτιστικών μνημείων, τη βίαιη αποκοπή του Ελληνισμού από τις προγονικές εστίες του, το χάος της προσφυγιάς, τη διάλυση ενός ολόκληρου κόσμου, αρχαίου, μεσαιωνικού και νεώτερου».

Η ιστορική μνήμη ενός λαού έχει νόημα να λειτουργεί, όταν σώ-

ζεται ενταγμένη και απαγορεύει συνέπειες συλλογικής αξιοπρέπειας. Τα φρικώδη εγκλήματα των Ναζί οι Εβραίοι δεν τα ξεχνούν, έχουν όμως αποδεχθεί άπειρες μεταβολές λύπης και συγγνώμης από το έθνος των αυτογών του ολοκαυτώματος. Το τουρκικό κράτος και η κοινωνία όχι μόνο δεν ψέλλισαν ποτέ ίχνος μεταμέλειας για τις γενοκτονίες Ελλήνων και Αρμενίων, αλλά έχουν το αδιάντροπο θράσος να εκθέτουν σαν δική τους ιδιοκτησία και αποκτησιμική κυριότητα τα μεγαλουργήματα των θυμάτων τους.

Είναι κυριολεκτικά αδιανόητο να μιλάνε οι Έλληνες πολιτικοί για ελληνοτουρκική φιλία, συμμαχία ή αγαθή συνεργασία, όταν κάθε τουρκική πολιτική ηγεσία, δεκαετίες τώρα, διατυπώνει μόνο απειλές, κατακτητικές ορέξεις και απαιτήσεις – λογαριάζουν την όση Ελλάδα έχει απομείνει στον χάρτη σαν βίλας της Αγκυρας. Δεν διστάζουν οι Τούρκοι (τύπος και πολιτικές ηγεσίες) να χρησιμοποιούν διεθνείς θεσμούς και βήματα, για να επιδείξουν την κατακτητική τους αδηφαγία και απληστία.

Το πιο τραγικό σε αυτή την ιστορία της τουρκικής εξουσιαστικής βουλιαχίας και βαρβαρικής αναίδειας είναι όχι απλώς η ανεπικτικότητα, αλλά η σύμπλευση με τους Τούρκους των πιο «αναπτυγμένων» (υποτίθεται) κρατών σήμερα. Η Τουρκία στους εξοπλισμούς της και στις διεθνείς σχέσεις της

δεν δεσμεύεται από «φίλιες», ούτε από «εκλεκτικές συγγένειες», συνολλάσσεται με τα πρωτόγονα κριτήρια της επιβολής και κυριαρχίας, με τον κομपाσμό της υπεροχής ισχύος. Μπορεί να αγοράζει εξοπλισμό τόσο από τις ΗΠΑ όσο και από τη Ρωσία, χωρίς να δεσμεύεται στις επιλογές της και χωρίς να χρωστάει σε αφεντικά.

Φυσικά, δεν είναι η Τουρκία πρότυπο ζήλευτο για κοινωνίες με απαιτήσεις ποιότητας της ζωής, δεν ταυτίζεται με την εικόνα που θέλουν να προβάλλουν γι' αυτήν οι ηγέτες της. Θα ήταν πολύτιμη μια δημοσιογραφία που θα μας πληροφορούσε τι λένε για τη χώρα τους οι ποιητές της, οι αληθινά προικισμένοι καλλιτέχνες της – αυτοί εκφράζουν αξιολογήσεις και σταθμίσεις ικανές να γνωστοποιήσουν την ποιότητα της ζωής και τη στάθμη της αξιολόγησης των αναγκών σε μια οργανωμένη συμβίωση. (Αντίστοιχα συναρπαστικό θα ήταν να ξέρουμε πώς κρίνει τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία η θαυμαστή ποιήτρια Όλγα Σεντάκοβα, πώς αξιολογεί ως ηγέτη τον Πούτιν ο σκηνοθέτης Αντρέι Σβιανγκτίσεφ).

Τη δημοσιότητα μονοπωλούν «οι δοκούντες άρχιν των εθνών», κύμβαλα αλαλάζοντα. Όμως την Ιστορία τη γράφουν όσοι θυσιαστικά υπηρετούν την ποιότητα, τη δίψα για αλήθεια, για ζωή ελεύθερη από τα γκέμια της ιδιοτελείας.

Ο «επιτήδειος ουδέτερος»

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η πρόσληψη της Τουρκίας ως «επιτήδειου ουδέτερου» στην ουκρανική κρίση είναι μια φράση που την είδαμε ως κλισέ τις τελευταίες εβδομάδες να επαναλαμβάνεται τόσο από δημοσιογράφους και αναλυτές όσο κι από υποψήφιους κι εν δυνάμει υποψήφιους για τις προεδρικές εκλογές του 2023. Είναι μια τυπική, κυπριακή, αντίληψη για τον διεθνή διπλωματικό ρόλο της Άγκυρας υπό το βάρος της ιστορικής εμπειρίας της τουρκικής εισβολής –και των αποτελεσμάτων της, που ισχύουν de facto μέχρι και σήμερα. Ωστόσο, παράλληλα, παραμένει μια υπεραιλουστευτική προσέγγιση γεμάτη συναισθηματισμούς και έλλειψη κατανόησης τόσο για την εξωτερική πολιτική της Τουρκίας, ιδίως μετά το 2016, όσο και διαχρονικά. Ακριβώς γιατί τα τελευταία χρόνια τα αφηγήματα της κυπριακής εξωτερικής πολιτικής κατέρρευσαν υπό το βάρος των πραγματικών εξελίξεων στην περιοχή, των δυναμικών στην Ανατολική Μεσόγειο σε περιφερειακό επίπεδο, και –τώρα με τον πόλεμο στην Ουκρανία– δημιουργούν μάλλον περαιτέρω σύγχυση παρά μια προσπάθεια πραγματικής κατανόησης των αντικειμενικών συνθηκών.

Η Τουρκία κατόρθωσε μετά το 2016 να έρθει εγγύτερα με τη Ρωσία και να συνεργάζεται, στο πλαίσιο μιας πολιτικής ασφάλειας, στη βορειοδυτική Συρία. Κοινές περιπολίες στο Ίντλιμπ, συνεννόηση ως προς τις στρατιωτικές επεμβάσεις της (4 στο σύνολο μετά το 2016), κοινές διπλωματικές προσπάθειες στο φορμάτ των συνομιλιών της Αστάνα και μια εξαιρετική «διαμερισματοποίηση» των σχέσεων τους, παρά τη μεγάλη εικόνα αντιπαράθεσης στο Ουκρανικό, μετά την περίοδο 2013-2015. Όντως, η Τουρκία κατόρθωσε να αναπτύξει άριστες σχέσεις με το Κίεβο, να παρεμβαίνει υπέρ των ταταρικών πληθυσμών και να εξαγεί τα ΤΒ-2 Bayraktar drones της με την προοπτική της συμπαραγωγής. Παράλληλα στο κομμάτι των συμβατικών της υποκρεώσεων, ως κράτος-μέλος του ΝΑΤΟ, τήρησε μια «κλιαρή» αλλά επί της αρχής στάση στο υποσύστημα της Μαύρης Θάλασσας, ιδίως μετά την κρίση των στενών του Κερτς μεταξύ Κιέβου και Μόσχας, την περίοδο 2018-2019.

Και τώρα ήρθε ο πόλεμος. Έναν πόλεμο που η Τουρκία μάλλον αντιλήφθηκε στη λογική ότι της «επιτήδειας ουδετερότητας», αλλά της έντονης προαρμοχίας ως προς τα ζητήματα που την απασχολούν, νοσημένων των ρίσκων και των καλών σχέσεων που διατηρεί και με τα δύο αντιμαχόμενα μέρη: Καταδίκασε τη ρωσική εισβολή, στήριξε το Κίεβο έμπρακτα (το 90% των κρατών που φορούν οι Ουκρανοί στρατιώτες είναι τουρκικής κατασκευής), «σινιάλαρε» το κλείσιμο των Στενών σε ένα timing που πρακτικά δεν σημαίνει τίποτα για τη διεξαγωγή

των ναυτικών επιχειρήσεων της Ρωσίας και προσπάθησε, με κάθε τρόπο, να έχει ένα ad hoc opt out από την επιβολή των κυρώσεων της Δύσης, της Ε.Ε. και άλλων χωρών του κόσμου –στη Μόσχα. Παράλληλα όμως είναι και η Τουρκία, στο έδαφος της οποίας την περασμένη Πέμπτη συναντήθηκαν για πρώτη φορά μετά από δύο εβδομάδες σκληρών στρατιωτικών επιχειρήσεων, οι υπουργοί Εξωτερικών Ουκρανίας και Ρωσίας και που διαδραματίζει τον ρόλο «εξισορροπική» σε έναν πόλεμο με παγκόσμιες διαστάσεις. Κουλέμπα και Λαβρόφ δεν βρέθηκαν στη Βιέννη, τη Γενεύη ή το Παρίσι αλλά στην Αττάλεια. Μια διπλωματική «ποζισιόν» της Τουρκίας σε μια περίοδο που ο Ερντογάν προχωρεί, ενόψει 2023, με σταδιακή –πλην Κύπρου– άρση της διπλωματικής απομόνωσής του στην περιοχή αλλά και διεθνώς: Αίγυπτος, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Ισραήλ αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα όπως και τα πολλαπλά μηνύματα προς την Ουάσινγκτον, οι σχέσεις με την οποία τα τελευταία χρόνια γνώρισαν σοβαρά скаμπανεβάσματα και σωρεία προβλημάτων. Η δε ρωσική επιθετικότητα μπορεί να κάνει πολλά κράτη της περιοχής (μετά την Πολωνία, και τα κράτη της Βαλτικής) να αποκτήσουν τα τουρκικά drones –για τα οποία μερίδα της ελληνόφωνης ανάλυσης μάς έλεγε «σιγά, δεν είναι αποτελεσματικά εναντίον ενός συμβατικού στρατού, για τη Λιβύη, καλά είναι» μέχρι και δούμε βίντεο με σπύλες ρωσικών αρμάτων, πολλών χιλιομέτρων, να εξουδετερώνονται από την επιτυχή χρήση τους.

Η Τουρκία συνεπώς, και ως το βάλουμε καλά στο μυαλό μας –σε Κύπρο κι Ελλάδα– ενόψει των επόμενων χρόνων πέραν των αφηγημάτων μας και των ευσεβοποιήσεων μας, δεν είναι «επιτήδειος ουδέτερος». Είναι μια χώρα με ικανή διπλωματία, βάθος, προσεκτικό σχεδιασμό, ικανότητα στρατηγικών προσαρμογών και αντιληψής των διεθνών εξελίξεων και ειδικού βάρους. Κι αν ο πόλεμος στην Ουκρανία καταστεί, όπως τείνει, ένα σύνθετο πρόβλημα διεθνών σχέσεων για τις επόμενες δεκαετίες ίσως αποτελέσει και την αφετηρία για μια ισχυρή επαναπροσέγγιση –λόγω και των εξελίξεων στο Ιράν– Δύσης-Άγκυρας. Μία επαναπροσέγγιση που αν η Τουρκία στην ουκρανική κρίση βρεθεί στη σωστή πλευρά των πραγμάτων, θα αποδυναμώνει περαιτέρω το δικό μας επιχείρημα για τις έκνομες ενέργειές της στην περιοχή αλλά και για τη διαχρονική παραβίασή της στο Διεθνές Δίκαιο σε σχέση με την κατοχή του 37% της Κ.Δ. Καιρός να τα βάλουμε κάτω όλα αυτά στην Κύπρο. Πέραν των προεκλογικών τοιμάτων και του «κόστους στην Τουρκία» με τους όρους που είδαμε το 2017-2021.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Οι αρχηγοί κρατών της Ε.Ε. κατά την άτυπη συνάντησή τους στο Chateau de Versailles, έξω από το Παρίσι, προκειμένου να συζητηθούν περαιτέρω κυρώσεις κατά της Ρωσίας για επιθετικότητα κατά της Ουκρανίας, συμπεριλαμβανομένων κυρώσεων σε τράπεζες και ιδιώτες.

Στροφές κορυφής στην Ανατολική Μεσόγειο

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Συνομιλίες Ερντογάν- Χέρτζογκ στην Άγκυρα, Κων/πολη. Σήμερα Ερντογάν-Μπτσότσκνς στην Κων/πολη. Εξελίξεις κάτω από την σκιά του Ουκρανικού. Στη συνάντηση Ερντογάν-Χέρτζογκ (9/3) όλα τα διμερή ήταν στην ατζέντα –εμπόριο, τουρισμός, επενδύσεις, αποκατάσταση κανονικών διπλωματικών σχέσεων, η ενέργεια.

Όλα άλλαξαν με την ήττα Νετανιάχου. Οι πόρτες δείχνουν αλλαγή σελίδας. Ο Χέρτζογκ μίλησε καθαρά στη Λευκωσία στις 2/3 με αποδέκτες όλους τους παίκτες της περιοχής: «Η τραγωδία στην Ουκρανία αποτελεί υπενθύμιση για την ανάγκη να εργαστούν όλοι μαζί για την προστασία των συμφερόντων τους. Αυτό θα είναι το μήνυμα που θα δώσω στην Τουρκία κατά την εκεί επίσκεψή μου, αφού πιστεύω στη συνεργασία όλων των λαών».

Οι συνομιλίες Ισραήλ - Τουρκίας επιχειρούν να καλύψουν το χαμένο έδαφος: εκτεταμένες εμπορικές σχέσεις, η Τουρκία ως σημαντικός τουριστικός προορισμός ισραηλινών, (Αττάλεια, κυρίως), η αξιολογη κοινότητα ισραηλινών που ζει στην Κων/πολη. Η παρουσία Νετανιάχου εκλίνει την πόρτα. Ύστερα η διστακτικότητα του Ισραήλ να κάνει βήματα επικαλούμενο το απρόβλεπτο των κινήσεων του Ερντογάν. Προηγήθηκαν επαφές σε υπηρεσιακό/προπαρασκευαστικό επίπεδο – προφανώς ξεπεράστηκαν οι ταλαντεύσεις και δόθηκαν διαβεβαιώσεις.

Το επόμενο μεγάλο θέμα: το ισραηλινό φυσικό αέριο από το Λεβιάθαν στην Τουρκία (Τζεϊχάν, νότια παράλια) ή και η μεταφορά του στις ευρωπαϊκές αγορές –κυρίως δραστηριοποιείται η ENI. Υπάρχει η προηγηθείσα εργασία, υπουργοί ενέργειας Γ. Στέιντς και Β. Αλμπαϊράκ, Κων/πολη-13/10/16. Ακολούθησε οπισθοδρομηση στις διπλωματικές σχέσεις, κυρίως λόγω των Παλαιστινιακού και της διαφωνίας της Άγκυρας σχετικά με την απόφαση των ΗΠΑ να μεταφέρουν την πρεσβεία τους από το Τελ Αβίβ στην Ιερουσαλήμ.

Οι ΗΠΑ άνοιξαν τον χορό της ανατροπής

επί του πεδίου με το περίφημο non paper του υπουργείου εξωτερικών τους –έξω από το τραπέζι ο EastMed ως μη βιώσιμο πρότζεκτ αλλά ουσιαστικά έτσι άνοιξαν τον δρόμο για επανασυγκόλληση τω σχέσεων Τουρκίας-Ισραήλ. Επίσης, οι ΗΠΑ έβαλαν «πάγο» στο ελληνοαιγυπτιακό σύμφωνο, ως επίσης και στο τουρκο-λιβυκό, καθώς στερούνται μιας ευρύτερης νομικής εγκυρότητας. Τώρα,

- Οι εξελίξεις στην Ουκρανία.
- Οι κυρώσεις κατά της Ρωσίας.
- Οι παρενέργειες των κυρώσεων.
- Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για μια στρατηγική απεξάρτησης από το ρωσικό φυσικό αέριο,

Οι συνομιλίες Ερντογάν- Χέρτζογκ ανοίγουν, με προσεκτικά βήματα, αλλαγή στις τουρκοϊσραηλινές σχέσεις. Στο πάνω ράφι τα θέματα ενέργειας: οι φθηνότερες και γρηγορότερες λύσεις συνηγορούν υπέρ της λύσης Λεβιάθαν - Τζεϊχάν.

Συνάντηση Ερντογάν-Μπτσότσκν σήμερα στην Κων/πολη. Ο Κ. Μπτσότσκνς μίλησε (10/3) για «μετρημένες και ρεαλιστικές» προσδοκίες. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία αλλάζει τις προτεραιότητες της διεθνούς κοινότητας και διαφοροποιεί αισθητά την ευρωπαϊκή ατζέντα. Αν οι ίδιοι οι παίκτες (Ελλάδα, Τουρκία) δεν αναλάβουν πρωτοβουλίες για να βρουν κανάλια συνεννόησης, ουδείς θα επιβάλει στους δύο τους κανόνες για την πρόοδο –αυτό έδειξε η προηγηθείσα γερμανική μεσολάβηση.

Η τουρκική πλευρά, θεωρώντας ότι πιέζεται έντονα από διάφορες συνεννοήσεις με συμμετοχή του Ισραήλ, έστειλε πλοία της σε μη οριοθετημένες θαλάσσιες ζώνες θεωρώντας τις «τουρκική υφαλοκρηπίδα». Η Ελλάδα ανακοίνωσε μόνη της «ελληνική υφαλοκρηπίδα» που παραβιάζε η Τουρκία, ωστόσο, διεθνή νομική ομπρέλα έχει μόνο η συμφωνία της με την Ιταλία.

Το τελευταίο διάστημα οι δύο πλευρές παίζουν μόνο blame game. Μπορούν οι δύο χώρες να βρουν τρόπο συνεννόησης υπό αυτές τις συνθήκες; Δύσκολο σε αυτό το στάδιο,

καθώς οι δύο χώρες διανύουν εκλογικό έτος: Τουρκία, Ιούνιος, 2023, Ελλάδα, ίσως μετά το καλοκαίρι του 2022 πρόωρες εκλογές. Οι διερευνητικές συνομιλίες καρκίνοβατούν. Όλα με το ζόρι. Οι δίαυλοι επαφής Δένδια - Τσαβούσογλου έχουν, πρακτικά, διακοπεί.

- Ο Μ. Τσαβούσογλου σε tweet του γράφει για τον «φίλο μου Ν. Δένδια ότι μοναδικό του χόμπι, η δυσφήμιση της Τουρκίας. Τέτοια αφοσίωση και τόση προσπάθεια ξεδεύονται σε τέτοιες ανοησίες. Τόσο λυπηρό!» (26/2).

- Ο Ν. Δένδιας απάντησε: «μόνο επιζήμιο θα είναι για την Τουρκία να επιχειρήσει να αξιοποιήσει καιροσκοπικά την συγκυρία στην Ουκρανία».

Τα ΜΜΕ στην Ελλάδα δεν αφήνουν περιθώρια για αξιόλογους χειρισμούς από την πλευρά Μπτσότσκν-αυτό το σύστημα που ο ίδιος έφτιαξε, σήμερα τον έχει βραχυκυκλώσει στην πολιτική της καταγγελίας. Όταν ο Γ. Καρτάλς τείνει προς Αυτιά, δεν χρειάζεται να προστεθεί κάτι άλλο... Επίσης, από τις δηλώσεις του κυβερνητικού εκπροσώπου στην Αθήνα Γ. Οικονόμου δεν προκύπτει κάποια αναφορά ότι ο Έλληνας ΥΠΕΕ Ν. Δένδιας θα συνοδεύσει στην Κων/πολη τον Κ. Μπτσότσκν, η απουσία ομιλεί αφ' εαυτής.

Κάθε αναφορά στις ελληνοτουρκικές σχέσεις επαναφέρει στην επικαιρότητα το μείζον θέμα: διερευνητικές συνομιλίες και εάν αυτές δεν επιτύχουν, προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης με προηγουμένη υπογραφή συνυποσχετικού ανάμεσα στις δύο χώρες. Τα δεδομένα δείχνουν πως οι δύο χώρες βρίσκονται πολύ μακριά από αυτό, παρά το γεγονός ότι υπάρχει πλούσιο υλικό προς αξιοποίηση στα συρτάρια των υπουργείων Εξωτερικών. Οι εκτεταμένες συγκλίσεις του 2003 δείχνουν πως όταν υπάρχει η πολιτική βούληση όλα είναι εφικτά. Αλλά από τότε μέχρι σήμερα άλλαξαν πολλά. Υπό αυτές τις συνθήκες η σπερμική συνάντηση είναι από μόνη της κάτι χρήσιμο.

www.larkoslarkou.org.cy

Η Ουκρανία και τα διαβολοπαίδια

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Ο μέγιστος των φιλοσόφων, ο «σκοτεινός» Ηράκλειτος, έλεγε ότι «πόλεμος πάντων μεν πατήρ εστί, πάντων δε βασιλεύς. Και τους μεν θεούς δέδειξε, τους δε ανθρώπους, τους μεν δούλους έποίησε, τους δε ελευθέρους». Ο πόλεμος στην Ουκρανία, η εισβολή της Ρωσίας και κραυγές θυμού των Ευρωπαίων και όλων των δυτικών κρατών, επιβεβαιώνουν για μια ακόμη φορά τον μύθο του Σεβάχ, όπως τον αφηγήθηκε με απaráμιλλο ψυχικό σθένος, ο Μάνος Χατζιδάκις: «Σ' ένα μήνα, σ' ένα χρόνο, βλέπουν μπρος τους τον Άλλαχ, που από τον ψηλό του θρόνο λέει στον άμαλο Σεβάχ: νικημένη μου ξεφτέρει δεν αλλάζουν οι καιροί, με φωτιά και με μαχαίρι πάντα ο κόσμος προχωρεί. Καληνύχτα Κεμάλ, αυτός ο κόσμος δε θα αλλάξει ποτέ. Καληνύχτα...».

Κάποτε ήταν οι δούλοι και οι ελεύθεροι, σήμερα είναι οι πλούσιοι και οι φτωχοί.

Κάποτε ήταν οι γραμματιζόμενοι και οι αγράμματοι, σήμερα είναι οι ακαδημαϊκοί και οι λειτουργικά αναλφάβητοι. Κάποτε ήταν οι δυνατόι στο σώμα και οι πονηροί στο πνεύμα. Σήμερα είναι οι επιτυχημένοι επιχειρηματίες και ανυπόληπτοι εργάτες. Κάποτε οι άνθρωποι πολεμούσαν και σκοτώνονταν με τόξα και ακόντια, σήμερα οι άνθρωποι πολεμούν και σκοτώνονται με πυρούλους και βόμβες. Κάποτε ο αρχηγός ονομαζόταν αυτοκράτορας, τσάρος, βασιλιάς, σήμερα ονομάζεται πρόεδρος και πρωθυπουργός. Όπως τραγουδούσε και ο αθέαστος Νίκος Παπαδόζογλου: «Όλα τριγύρω αλλάζουνε, κι όλα τα ίδια μένουν...».

Σε ένα παράλληλο μήκος κύματος, μίλησε για τον πόλεμο στην Ουκρανία, ο μπτροπολίτης Μόρφου

Νεόφυτος αναταράζοντας με τον λόγο του, τα λιμνάζοντα νερά της καθεσπικυίας τάξης. «Ο πόλεμος είναι αναγκαία εγχείρηση, ώστε να γίνει ένα ξεκαθάρισμα, αφού στην εποχή μας υπάρχει πολλή αμαρτία, πολλή ασέβεια και πολλή απιστία. Αν δεν γίνει πόλεμος, μου είπε ο Γέροντας Ιάκωβος, τα παιδιά των παιδιών σου, δεν θα είναι κανονικά παιδιά. Θα είναι διαβολόπαιδα. Γι' αυτό θα προτιμήσω ο Θεός να κάνει ένα ξεκαθάρισμα και ό,τι μένει». Ο άνθρωπος της Εκκλησίας επανέλαβε ουσιαστικά, όλα όσα είπε ο «σκοτεινός» Ηράκλειτος, βάζοντας στην εξίσωση και τον Θεό της Αγάπης, ο οποίος σίγουρα διαφέρει από τους θεούς των αρχαίων Ελλήνων. Παρουσίασε τις ιστορίες αγίων ανθρώπων, οι οποίοι μπόρεσαν με τη δύναμη της προσευχής τους, είτε να σώσουν άλλους ανθρώπους, είτε να μειώσουν το κακό. Αναφέρθηκε

και στην κυπριακή παροιμία, τον διαχρονικό κανόνα που λέει: «το πουλί το μούτατο, ο Θεός προμουτάτο», δηλαδή η αλαζονεία οδηγεί στην καταστροφή.

Ο ιστορικός κανόνας λέει ότι οι αιτίες όλων των πολέμων είναι οι οικονομικές επιδίωξεις, τα κέρδη και τα λάφυρα και επικαλύπτονται από θρησκευτικές, μεταφυσικές και φιλοσοφικές αρχές, απλά για να μπορούν να θυσιάζονται οι νέοι στα πεδία των μαχών. Ο πόλεμος στην Ουκρανία κινείται και αυτός σε οικονομικές παραμέτρους, έστω και αν χάθηκαν πίσω από το ανθρωπιστικό δράμα των νεκρών και των προσφύγων. Σε πρώτο επίπεδο η χώρα είναι άπληυστη σε μεταλλεύματα, σε καύσιμα και σε γεωργικά προϊόντα. Σε ένα δεύτερο επίπεδο φαίνεται ότι κλονίζεται η παντοδυναμία του δολαρίου, λόγω της προώθησης του «BRIC», δηλαδή των συναλλαγών εκτός

δολαρίου, μεταξύ Ρωσίας, Βραζιλίας, Ινδίας και Κίνας, δηλαδή της πλειονότητας των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο. Υπάρχουν αρκετοί αναλυτές οι οποίοι αποδίδουν τον πολύ υψηλό πληθωρισμό στις Ηνωμένες Πολιτείες, το σοβαρό αυτό πρόβλημα, στις συναλλαγές οι οποίες γίνονται διεθνώς εκτός δολαρίου. Σε ένα τρίτο επίπεδο, είναι η επιδίωξη της Ρωσίας να επανέλθει στην παντοδυναμία της, ανασυστήνοντας διά της πлагίας την Σοβιετική Ένωση, άρα δημιουργώντας μια ομάδα χωρών, οι οποίες θα συνεργάζονται οικονομικά και όχι μόνο. Την ίδια ώρα αποτρέπουν τις ευρωπαϊκές και όλες τις δυτικές χώρες, να επεκτείνουν την οικονομική συνεργασία ή την εκμετάλλευση της πλούσιας Ουκρανίας.

Και σε ένα τελικό γενικό επίπεδο, ο πόλεμος αποτελεί πάντα ευκαιρία για ένα νέο ξεκίνημα των οικονομιών, έστω και αν η ανά-

πτυξη στηρίζεται στο αίμα εκατομμυρίων ανθρώπων. Ήδη ο νέος πόλεμος στην Ευρώπη, η εισβολή στην Ουκρανία, ξύπνησε το «εγκεφαλικό νεκρό» ΝΑΤΟ, κατά τον Εμανουέλ Μακρόν και επανέφερε στο παιχνίδι των εξοπλισμών τη Γερμανία, με το πελώριο ποσό των 100 δισ. ευρώ, ενώ πολλές άλλες χώρες ετοιμάζονται να βάλουν βαθιά στο χέρι στις τσέπες των πολιτών, εις βάρος πάντα των κοινωνικών παροχών.

Πέρα από τους κανόνες των πολιτικών, της ιστορίας και των θρησκειών, υπάρχουν και οι φυσικοί ή θείοι κανόνες, οι οποίοι λένε ότι η φύση εκδικείται όσους τη βιάζουν, η θεία δίκη είναι ισχυρότερη από τη φυσική δικαιοσύνη και απλά και λαϊκά «όλα εδω πληρώνονται». Τελικά «τα πάντα ρει και πόλεμος πατήρ πάντων».

kaparispan@yahoo.gr

Στην Ουκρανία γεννιέται η νέα Ε.Ε. και η νέα Τουρκία

Της **ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΤΣΙΡΙΔΟΥ**

Στα **603.500** τετρ. χλμ. του εδάφους της Ουκρανίας γεννιέται μια νέα Ευρωπαϊκή Ένωση που για να επιβιώσει στον νέο πολυπολικό κόσμο (ΗΠΑ - Κίνα - Ρωσία - Αφρική) θα πρέπει να ωριμάσει γρήγορα και αποτελεσματικά. Παράλληλα, όμως, γεννιέται και ένα νέο αφήγημα και ένας καινούργιος διεθνής ρόλος για την Τουρκία. Ο συμπικνωμένος χρόνος του 2022 αλλάζει ριζικά τον κόσμο και δημιουργεί ένα νέο τοπίο με πιο σύνθετους σκοπευτικούς. Κράτη που ανήκουν γεωγραφικά στην Ευρώπη ζητούν να γίνουν μέλη της ΕΕ. Η Φινλανδία και η Σουηδία σκέφτονται σοβαρά να ενταχθούν στο ΝΑΤΟ. Η Γερμανία αφήνει στην άκρη ένα δόγμα που κράτησε σχεδόν 80 χρόνια και εξοπλίζεται ξανά. Η Ευρώπη και οι ΗΠΑ έρχονται πιο κοντά από ποτέ. Η Ιαπωνία αναγκάζεται να πάρει θέση για όσα συμβαίνουν χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά της. Όλα αυτά όχι σε 2-3 δεκαετίες, αλλά μέσα σε 10 ημέρες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν μέχρι τις 24 Φεβρουαρίου μια πολιτική, δημοσιονομική και διοικητική ένωση πρωτίστως. Εδώ και λίγες ημέρες είναι σε πορεία μετασχηματισμού, με την άμυνα και την εξωτερική πολιτική να μπαίνουν στη συζήτηση. Η Ε.Ε., αν και με καθυστέρηση στις δύο πρώτες ημέρες, δείχνει εξαιρετικά γρήγορα αντανakλαστικά και τιμά τις αρχές και τις αξίες της. Δεν διαπραγματεύτηκε τις τιμές του φυσικού αερίου και του πετρελαίου, δεν παζάρψε την ευημερία και την ευμάρεια της και δεν αμφισβήτησε ούτε στιγμή το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας. Όσοι, εντός και εκτός συνόρων, δυσκολεύονται να πάρουν ξεκάθαρη θέση δείχνουν αμοραλισμό και ομορτονισμό. Ό,τι ακριβώς δεν πρέπει να έχει ένας ηγέτης.

Αν μια λέξη χαρακτηρίζει τη Δύση αυτό το διάστημα είναι η λέξη «αφύπνιση». Αφύπνιση σημαίνει –κυριολεκτικά– εγείρομαι από τον ύπνο. Η Δύση, και η Ευρώπη γενικότερα, έχουν πετύχει εδώ και 60-70 χρόνια πρωτοφανείς συνθήκες ευμάρειας κάτι που τις έκανε να πέσουν σε σκηνήρια και λήθαργο, αγνοώντας πολλές φορές τους κινδύνους που ελλόχευαν όπως η ρωσική προώρτηση της Κριμαίας το 2014 και η επιθετικότητα της Τουρκίας την τελευταία πενταετία. Αυτό τώρα καλείται να το αντιμετωπίσει σε ένα εξαιρετικά κρίσιμο παίγνιο ισορροπίας. Το μεγάλο

ερώτημα για μας είναι αν η Τουρκία θα παίξει αποτελεσματικά τον διαχρονικό της ενδιάμεσο ρόλο. Αυτή τη στιγμή ακροβατεί μεταξύ Δύσης και Ρωσίας και προσπαθεί να πλασριστει ως ένας εξισορροπητικός παράγοντας.

Η Τουρκία μέχρι πριν μερικούς μήνες ήταν ο «νταής» της Ευρώπης και η επιθετικότητα της ήταν από τα βασικά θέματα συζήτησης στις Συνόδους Κορυφής. Σήμερα προσπαθεί να επωφεληθεί και μόνο την τελευταία εβδομάδα ο Ερντογάν έχει μιλήσει με την Φον ντερ Λάιεν, τον Μπάιντεν, αύριο υποδέχεται τον Σολτς ενώ και η Αττάλεια έχει μετατραπεί σε νέα... Γιάλτα.

Παράλληλα, οι διαχρονικές σχέσεις με το Ισραήλ έχουν βελτιωθεί σημαντικά (έστω και πρόσκαιρα) και ο Ερντογάν πρότεινε ενεργειακή συνεργασία στην Ανατολική Μεσόγειο που θα περιλαμβάνει και την Τουρκία σε ρόλο κλειδί. Η Τουρκία βρίσκεται, λοιπόν, ευκαιρία να μπει ξανά στο επίκεντρο – αυτή τη φορά για ένα θετικό για την ίδια αφήγημα και με θεαματικό τρόπο. Όλα αυτά την ώρα που έχει να λύσει και το μεγάλο εσωτερικό πρόβλημά της – το κεμαλικό σύστημα έχει ξεπεραστεί, το σύστημα του Ερντογάν είναι κουρασμένο και είναι δύσκολο να οριστεί το ιδεολόγημα που θα επιχειρώσει ξανά τον λαό.

Όταν κάτσουν οι στάχτες στην Ουκρανία, θα ξεπροβάλει ένα νέο mindset για την Ευρώπη. Ένα mindset που θα την κάνει σύντομα να αναζητήσει συμμαχίες σε «παρθένα» εδάφη. Το διακύβευμα στη διπλωματία σήμερα είναι η Αφρική. Οι περισσότερες αφρικανικές χώρες βλέπουν την υπόλοιπη Ευρώπη ως αποικιοκράτες – η Κύπρος και η Ελλάδα μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο, ειδικά ως αντιβαρο στην Τουρκία. Παράλληλα, η ώρα που θα ξανασυζητηθούν τα πάντα στην Ανατολική Μεσόγειο πλησιάζει, ιδίως για τα ενεργειακά. Η Ευρώπη έχει καταλάβει ότι πρέπει να απεξαρτηθεί από τη Ρωσία και η Κύπρος πρέπει να διεκδικήσει το δικό της μερίδιο σε αυτή τη συζήτηση.

Για όλα αυτά πρέπει να ετοιμαστούμε από σήμερα κι όχι να παραινούμε σε λήθαργο. Εξάλλου, τα ανατολικά εδάφη της Ουκρανίας με τα κατεχόμενα βόρεια εδάφη της πατρίδας μας έχουν πολλές ομοιότητες.

Η κα Φωτεινή Τσιρίδου είναι δικηγόρος, βουλευτής ΔΗΣΥ.

Ο λαός της Ουκρανίας είναι το μεγάλο θύμα

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ**

Η τραγωδία που προξένησε η ρωσική εισβολή στο λαό της Ουκρανίας είναι το κύριο θέμα της παγκόσμιας κοινότητας. Ολόκληρος ο πλανήτης βλέπει στις οθόνες του τις εικόνες των πολεμικών εξελίξεων, όπως θέλουν να τις δείξουν ή να τις κρύψουν τα στρατόπεδα των εμπολέμων και τα πρακτορεία ειδήσεων. Εκείνο όμως που δεν μπορούν να κρύψουν, ούτε να σμικρύνουν είναι την ανθρώπινη τραγωδία, των ανθρώπων που τρέχουν πανικόβλητοι να σωθούν, των τρομαγμένων παιδιών στα καταφύγια και των θυμάτων του πολέμου. Ο πόλεμος είναι απαράδεκτο μέσο για επίλυση ενός προβλήματος. Εξίσου απαράδεκτος είναι εκείνος που κρύβει τον πόλεμο, εισβάλλοντας σε μια ξένη χώρα, για να επιβάλει τις θέσεις και τα συμφέροντά του. Στην περίπτωση της Ουκρανίας ο αδικαιολόγητος εισβολέας είναι η Ρωσία. Το κράτος που δέχεται την απαράδεκτη πολεμική επίθεση είναι η Ουκρανία. Το μεγάλο όμως θύμα είναι ο λαός της Ουκρανίας, οι οικογένειες, οι γονείς που αφήνουν τα παιδιά τους για να τρέχουν στον πόλεμο, οι μανάδες, οι νέοι και κυρίως τα παιδιά. Ο τρόμος και η καταστροφή που προξενεί η εισβολή δεν δικαιολογείται με κανένα τρόπο.

Διαχωρίζω τα κράτη, τις κυβερνήσεις και τις στρατιωτικές δυνάμεις που ενεργούν την εισβολή και τις αντιπάλες που προσπαθούν να την αποκρούσουν. Στέκομαι μόνο στις αμέτρητες μάζες του λαού, που ζουν τον τρόπο και την τραγωδία μιας εισβολής και την πλη-

ρώνουν με τη ζωή τους, τη διάλυση της κοινωνίας και το θάνατο αγαπημένων τους προσώπων. Όταν η εισβολή γίνεται για κατάληψη μιας χώρας και για στέρψη της ανεξαρτησίας της και της ελευθερίας του λαού της, τότε ο λαός βρίσκεται σε πραγματικά πρωική αντίσταση για να υπερασπιστεί την ανεξαρτησία και την ελευθερία της πατρίδας του. Και η ιστορία λέει ότι είναι έτοιμος να θυσιάσει και τη ζωή του για την ελευθερία και την ανεξαρτησία της πατρίδας του. Τέτοια ήταν η περίπτωση της Κυπριακής Δημοκρατίας και του ελληνισμού της Κύπρου. Οι Έλληνες της Κύπρου πολέμησαν με γενναϊότητα, αφηφώντας τον θάνατο, για την ανεξαρτησία, την ελευθερία και την εδαφική ακεραιότητα της Κ.Δ. Εγκαταλείψαμε τα σπίτια και τις περιουσίες μας, για να αποφύγουμε τον θάνατο που σκόρπιζε ο εισβολέας. Η μόνη συμπαράσταση που βρήκαμε από τη διεθνή κοινότητα ήταν να μας στείλουν ρούχα και τρόφιμα. Ανθρωπιστική βοήθεια. Δεν επέβαλαν καμία κύρωση ή άλλη τιμωρία στον εισβολέα.

Στην Ουκρανία όμως ο λαός πολεμά για την ελευθερία του μόνο, ή και για υποστήριξη των επιδιώξεων του ΝΑΤΟ; Νιώθουμε τον πανικό και τον τρόπο που ζει ο λαός της Ουκρανίας. Νιώθουμε τον πόνο που νιώθουν, εγκαταλείποντας τα σπίτια τους, προσπαθώντας να περάσουν τα σύνορα και να μπουν σε γειτονικές χώρες. Ανατριχιάζουμε όταν στην τηλεόραση βλέπουμε τις εκρήξεις και τις καταστροφές που προξενούν οι εισβολείς.

Αγανακτούμε όμως και με την υποκρισία της διεθνούς κοινότητας, που πήρε όλα τα οικονομικά μέτρα ενάντια στον εισβολέα. Ιδιαίτερα αγανακτούμε με την υποκρισία των χωρών της Ε.Ε., που «σχιζουν τα ιμάτια τους» για τον εισβολέα και προσπαθούν να τον καταστρέψουν οικονομικά. Τώρα που με τις κυρώσεις έμαθαν «να καλλικιώνουν τον ψύλλο» είναι καιρός να βάλουν κυρώσεις και στον εισβολέα που κατέχει παράνομα ευρωπαϊκό έδαφος και σε αυτό που οργανώνει το έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, δηλαδή τον παράνομο εποικισμό και την αλλοίωση του δημογραφικού χαρακτήρα της περιοχής. Χώρα που καθημερινά επεκτείνει την κατοχή στην Αμμόχωστο, παραβιάζοντας κατάφωρα τα ψηφίσματα του ΟΗΕ. Για την Κύπρο, που είναι μέλος της Ε.Ε., ούτε που νοιάζονται. Ούτε μια επίκληση δεν κάνουν στον εισβολέα. Τον παρακολουθούν απαθείς να εισβάλλει στην ΑΟΖ της Κ.Δ., να καταπατά το διεθνές δίκαιο, τα ψηφίσματα του ΟΗΕ και τις αρχές της Ε.Ε. και απλώς τον θωπεύουν, όπως θωπεύει ένα άτακτο παιδί. Και ούτε του λένε να μην το ξανακάνει.

Φαίνεται όμως ότι και το ΝΑΤΟ και η Αμερική και οι χώρες της Ευρώπης νιώθουν ενοχή, επειδή αυτές εξέθωσαν την ηγεσία της Ουκρανίας να συνταχθεί μαζί τους, υποστηρίζοντας τα σχέδιά τους εναντίον της Ρωσίας. Και τώρα χύνουν κροκοδείλια δάκρυα. Τραγουδούν τον εθνικό ύμνο της Ουκρανίας, φωτίζουν τα κτήρια τους με τα χρώματα της Ουκρανίας, δίνουν στον Ουκρανό ηγέτη βήμα στο Ευ-

ρωκοινοβούλιο, αλλά αφήνουν μόνους τους τους Ουκρανούς να αντιμετωπίσουν τα τανκς, τα αεροπλάνα και τους πυραύλους του εισβολέα.

Αν ήταν έντιμοι παίκτες της διεθνούς σκακιέρας θα έπρεπε να τρέξουν σε βοήθεια της Ουκρανίας και να στείλουν τον στρατό τους, ν' αντιμετωπίσει τους εισβολείς και να προστατεύσει τον ουκρανικό λαό. Και ο ηγέτης της Ουκρανίας θα έπρεπε να απαιτήσει βοήθεια από το ΝΑΤΟ και την Ε.Ε. Θα έπρεπε να τους καταγγείλει για την απάθειά τους και για το ενδιαφέρον τους να πληξουν μόνο οικονομικά τον εισβολέα. Και αυτός θα έπρεπε να συνθηκολογήσει με τον εισβολέα για να σώσει τον λαό του και να μην αφήσει να καταστραφεί η χώρα του, επειδή ο ίδιος προσπάθησε να ενταχθεί σε συμμαχία απεικόνων και συμφεροντολόγων. Όλοι κατηγορούμε τον αδίστακτο εισβολέα. Κανείς όμως δεν θα κατηγορήσει την ηγεσία της Ουκρανίας, αν συμβιβαστεί με το εισβολέα, για να σώσει τη χώρα και τον λαό. Αφού εκείνοι που έφεραν τα πράματα ως εδώ, τώρα στέλνουν μόνο ανθρωπιστική βοήθεια και πολεμοφοδία στους Ουκρανούς, για να συνεχίζουν μόνοι την αντίσταση και τον πόλεμο. Αυτοί που δημιούργησαν τις συνθήκες για την παράνομη και καταδικαστέα εισβολή, πρέπει και να την αντιμετωπίσουν με το στρατό τους και όχι μόνο με τις κυρώσεις. Αλλά και αυτόν η ειδικότητα είναι μόνο να βομβαρδίζουν αδύνατους και να τους πωλούν μετά όπλα για να συνεχίσουν.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@katimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Ευρωπαϊκή δύση και ρωσική ανατολή

Αυτό που χαρακτηρίζει ιδιαίτερα την περίοδο του Διαφωτισμού ήταν η άνοδος της οικονομικής τάξης ή του «συστήματος των αναγκών», όπως αναφερόταν στον πρώιμο διαφωτισμό. Δηλωμένη πρόθεση της οικονομίας ήταν να περιορίσει την εξουσία και την αυθαιρεσία των ηγεμόνων και της κυρίαρχης πολιτικής τάξης. Στην εύστοχη ανάλυση του Μισέλ Φουκώ γίνεται λόγος για την παλαιά, προ-οικονομική, πολιτική που στηριζόταν στην ωμή βία και είχε σκοπό να εξουδετερώσει, πολύ συχνά θανατώνοντας, τους εχθρούς του ηγεμόνα, άτομα ή και ολόκληρους λαούς. Η νέα πολιτική, συνεχίζει ο Γάλλος στοχαστής, είναι περισσότερο πολιτική οικονομία παρά πολιτική. Καθότι μετέρχεται βιοπολιτικά μέσα, στοχεύει στην αύξηση του πληθυσμού, στην προστασία του από ασθένειες και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής του. Παράλληλα προωθεί τον εξορθολογισμό της διοίκησης, την κατανομή δηλαδή των εξουσιών, των αρμοδιοτήτων και των ευθυνών στο πλαίσιο της προσπάθειας για επίτευξη μιας αποτελεσματικής δια-

κυβέρνησης. Σκοπός του φιλελεύθερου αυτού εγχειρήματος είναι η αύξηση της παραγωγικής ικανότητας του λαού, ο οποίος γαλουχείται από την ιδεολογία της εργασίας.

Η εργασία, σύμφωνα και με τον Τζον Λοκ, έχει αναχθεί σε μοναδικό τρόπο νομιμοποίησης εισοδημάτων και ιδιοκτησίας, ενώ έχει καταδικαστεί κάθε μορφή πλουτισμού προερχόμενου από εξουσιαστικές δομές. Ο Μαξ Βέμπερ ονόμασε αυτό το κυριαρχικό σύστημα «ορθολογικό-γραφειοκρατικό». Σύμφωνα με αυτό, βάση της εξουσίας αποτελούν οι καθιερωμένοι νόμοι, κανόνες και οι κατεστημένες δομές. Αυτό το σύστημα το αντιπαρέθεσε ο «παραδοσιακός», όπου η εξουσία καθορίζεται και ενσαρκώνεται από τους τρόπους ζωής του παρελθόντος και την αυθεντία των προεμβάνων. Ο Βέμπερ μάλιστα προειδοποίησε ότι το «παραδοσιακό» σύστημα κυριαρχίας συχνά εκτρέπεται σε «δεσποτικό-σουλτανικό». Εκεί η εξουσία συγκεντρώνεται στα χέρια ενός τυράννου, ο οποίος επικαλείται τις παραδοσιακές αρχές και αξίες για να επιβάλει αυθαίρετα τη βούλησή του στο σύνολο του λαού.

Οι δυο αυτές μορφές κοινωνικής

Η εργασία, σύμφωνα και με τον Τζον Λοκ, έχει αναχθεί σε μοναδικό τρόπο νομιμοποίησης εισοδημάτων και ιδιοκτησίας, ενώ έχει καταδικαστεί κάθε μορφή πλουτισμού προερχόμενου από εξουσιαστικές δομές.

και πολιτικής κυριαρχίας πηγάζουν από τις εμπειρίες των αντίστοιχων λαών που τις υποθέτησαν ή τις παρήγαγαν. Ακόμη και οι επαναστάσεις σε έναν τόπο διαφέρουν από αυτές σε έναν άλλο, επειδή οι αλλαγές τις οποίες επαγγέλλονται οι δυνάμεις της κοινωνικής και πολιτικής αλλαγής και τις οποίες προσπαθούν να θεσμοθετήσουν δεν βρίσκουν παντού και πάντα πρόσφορο έδαφος για να ευδοκιμήσουν. Έτσι, ενώ στην καπιταλιστική ευρωπαϊκή δύση επικράτησε το ορθολογικό-γραφειοκρατικό μοντέλο εξουσίας, η ρωσική ανατολή έμεινε δέσμια του δεσποτισμού που τη μάστιζε από την εποχή του Ιβάν

του τρομερού, του παράφροννα πρώτου τσάρου της Ρωσίας (1547), ο οποίος δολοφόνησε με το σπάτσιο του τον ίδιο του τον γιο. Κανείς δεν είναι σε θέση να γνωρίζει ποιο από τα δύο διαμορφώνει το άλλο, η νοοτροπία και οι παραδόσεις ενός λαού τη θρησκεία του ή η θρησκεία τη νοοτροπία του λαού. Το βέβαιο όμως είναι ότι ο Χριστιανισμός δεν διαμορφώθηκε με τον ίδιο τρόπο στην ορθόδοξη Ρωσία και στην καθολική και μετέπειτα προτεσταντική δυτική Ευρώπη.

Η Δυτική Εκκλησία από πολύ νωρίς καλλιέργησε την αριστοτελική λογική και παρήγαγε σχολές λογικής σκέψης, όπως ο σχολαστικισμός. Αυτές οι σχολές υπήρξαν ρηζικέλευθες, καθώς διαμόρφωσαν έναν εξορθολογισμένο λόγο περί του Θεού, απομακρύνοντας τη χριστιανική πίστη από την τυφλή υπαταγή και την πολιτική δεσποτεία. Έτσι, ο εισηγητής του σχολαστικισμού Θωμάς Ακινάτης (1225-1274) απέδειξε λογικά ότι ο Θεός δεν είναι παντοδύναμος, αλλά δρα εντός συγκεκριμένων ορίων. Στο γνωστό «παράδοξο της παντοδυναμίας», «μπορεί ο Θεός να φτιάξει μια πέτρα τόσο μεγάλη που να μην μπορεί να τη σηκώσει;», ο Θωμάς

απαντάει κατηγορηματικά «όχι». Ο Θωμάς προχώρησε όμως και ένα βήμα παρακάτω: αποδέχθηκε και αιτιολόγησε την τυραννοκρατία. Η λογική, σημείωσε, απαιτεί το ανθρώπινο δίκαιο να αποσκοπεί στο κοινό καλό. Αλλά αυτό δεν ισχύει για την τυραννία.

Στην τυραννία το κοινό καλό δεν μπορεί να επιτευχθεί, αφού μέσα στην απόλυτη διαφθορά δεν μπορεί να ευδοκιμήσει κανενός είδους νόμος. Κατά συνέπεια, ο Θωμάς ήταν πρόθυμος να δικαιολογήσει τη δολοφονία του Καίσαρα από τον Βρούτο και τους συνωμότες, αφού είχε καταλάβει βίαια την εξουσία και χωρίς τη συναίνεση των υπηκόων του. Έγραψε λοιπόν με ενθουσιασμό ότι εκείνος που θανάτωσε έναν τέτοιο τυράννο το έκανε «για να ελευθερώσει την πατρίδα του» (ad liberationem patriae) και πρέπει να «επαινείται και να ανταμείβεται» (laudatur et praemium accipit).

Ο τυράννος είναι προδότης του κοινού καλού και όποιος τον απομακρύνει ενεργεί υπέρ του κοινού καλού. Και μπορεί ο ηγεμόνας να είναι τυπικά νόμιμος, αλλά να έχει πάρει να κυβερνά προς όφελος της κοινότητας αποβλέποντας μόνο

στο δικό του συμφέρον. Ένας τέτοιος ηγεμόνας παύει αναπόφευκτα να είναι νόμιμος και μετατρέπεται σε τυράννο. Η λογική αυτή του Θωμά κατέστη κοινός τόπος στα «κάτοπτρα ηγεμόνων», τις πραγματείες δηλαδή που γαλούχησαν πρίγκιπες και ηγεμόνες των αυλών της Ευρώπης.

Τέτοια ήταν και η περίφημη επιστολή στον Βασίλεα της Κύπρου, πιθανόν τον Ούγο Γ', που βασίλευσε από το 1267 έως το 1284. Το «Περί βασιλείας στον Βασίλεα της Κύπρου» (De regno), έργο αποδιδόμενο στον Θωμά, αλλά μάλλον γραμμένο από μαθητή του, υποδεικνύει ότι ο τυράννος είναι η άρνηση όλων των χαρακτηριστικών του ενάρετου βασιλιά. Ο τυράννος καταστρέφει την κοινωνική εμπιστοσύνη. Η αιτιολόγηση της τυραννοκρατίας ενέπνευσε στη Δύση το έλλογο πάθος κατά της αυθαιρεσίας της εξουσίας. Κάτι το οποίο αδυνατεί να δει σήμερα ο Ευρωπαίος στη Ρωσία του Πούτιν.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Μοιραζόμαστε τη βούληση για θαλάσσια ασφάλεια

Ο κυβερνήτης του «Charles De Gaulle» αντιναύαρχος Κριστόφ Κλουζέλ στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ο διοικητής της TASK FORCE 473 και κυβερνήτης της ναυαρχίδας «Charles De Gaulle» του γαλλικού Πολεμικού Ναυτικού, αντιναύαρχος Κριστόφ Κλουζέλ, μιλάει στην «Κ» για την αποστολή του αεροπλανοφόρου στην Ανατολική Μεσόγειο, την αποστολή «Clemenceau 22» και τι σημαίνει για τον σύγχρονο αεροναυτικό πόλεμο αλλά και την περιοχή ένα πυρηνοκίνητο αεροπλανοφόρο –και πώς είναι να διοικείς ένα τέτοιο σε μια περίοδο γεμάτη προκλήσεις σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο.

–Αντιναύαρχε, κατ’ αρχάς θα ήθελα να μας κάνετε ένα σύντομο σχόλιο για την αποστολή «Clemenceau 22», ποιοι είναι οι κύριοι στόχοι της και ποies θεωρείτε πως τις κύριες προκλήσεις της αποστολής;

–Η αποστολή «Clemenceau 22» ξεκίνησε την 1η Φεβρουαρίου, επικεντρώνοντας στην περιοχή της Μεσογείου και στοχεύοντας στην άμεση προστασία των εθνικών, ευρωπαϊκών και συμμαχικών συμφερόντων μας στη στρατηγική περιοχή που αντιπροσωπεύει η Μεσόγειος. Καθ’ όλη τη διάρκεια της αποστολής, θα ενισχύσουμε την εθνική και συμμαχική αξιολόγηση της κατάστασης σε ένα τεταμένο περιβάλλον. Η ανάπτυξή μας επιβεβαιώνει επίσης τη δέσμευση της Γαλλίας στο διεθνές δίκαιο, και πιο συγκεκριμένα, στην ελευθερία της ναυσιπλοΐας και στην ελευθερία δράσης μας στον θαλάσσιο και εναέριο χώρο.

–Αλλάζει μετά τα δεδομένα στην Ουκρανία;

–Αναστέλλαμε μέρος της αποστολής στις 24 Φεβρουαρίου, την ημέρα που η Ρωσία ξεκίνησε την επέμβασή της στην Ουκρανία. Αφού έχουμε ήδη συνεισφέρει σημαντικά στην επιχείρηση «Inherent Resolve» για την ενίσχυση της γαλλικής δέσμευσης στον αγώνα κατά του Ισλαμικού Κράτους στη Μέση Ανατολή –περισσότερες από 400 ώρες εκτέλεσης– η ιδέα ήταν ν’ αποκτήσουμε ελευθερία, να συνεισφέρουμε στην εθνική μας αξιολόγηση στην περιοχή και να είμαστε έτοιμοι να υποστηρίξουμε νέες λειτουργικές ανάγκες. Πράγματι, η αποστολή μας έχει προσαρμοστεί για να υποστηρίξει το ΝΑΤΟ, το οποίο στοχεύει να καθυποτάξει τους συμμάχους μας στην ανατολική πλευρά του και να αποτρέψει την περαιτέρω επέμβαση των ρωσικών δυνάμεων. Συγκεκριμένα, ξεκινάμε τις αποστολές αεροσκαφών Rafale και E-2C Hawkeye στον ρουμανικό ή

βουλγαρικό εναέριο χώρο για να υποστηρίξουμε την αποτρεπτική και αμυντική ικανότητα του ΝΑΤΟ. Επιπλέον, συμβάλλουμε στην αξιολόγηση της κατάστασης του ΝΑΤΟ στον θαλάσσιο τομέα, μεταξύ ανατολικής και κεντρικής Μεσογείου. Η αποστολή μας περιλαμβάνει πάρα πολλά πλοία με τακτική συνεργασία με την Ε.Ε., το ΝΑΤΟ και τους περιφερειακούς μας εταίρους.

–Ο γεωγραφικός χώρος της Ανατολικής Μεσογείου επανήλθε τα τελευταία χρόνια ως αναδυόμενο υποσύστημα γεωπολιτικών ανταγωνισμών και σημασίας. Ποies είναι οι βασικές προκλήσεις για τη γαλλική ναυτική παρουσία σε αυτό τον χώρο;

–Η Γαλλία διασφαλίζει μόνιμη ναυτική παρουσία στην Ανατολική Μεσόγειο για να διατηρήσει υψηλό επίπεδο επίγνωσης της κατάστασης και να επιβεβαιώσει τη δέσμευση της Γαλλίας στο διεθνές δίκαιο και ιδιαίτερα στην ελευθερία της ναυσιπλοΐας. Η ουκρανική κρίση είχε τις τελευταίες εβδομάδες έμμεσες συνέπειες στην περιοχή, με ένα άνευ προηγουμένου επίπεδο συγκέντρωσης ναυτικών και αεροπορικών μέσων στην περιοχή. Σ’ έναν σχετικά μικροσκοπικό χώρο, αυτή η πυκνότητα αυξάνει τον κίνδυνο παρεξηγήσεων ή λανθασμένων υπολογισμών. Κατά τη διάρκεια αυτών των τριών εβδομάδων, κράτησα μια στιβαρή, μη κλιμακούμενη και αντιδραστική στάση γύρω από το «Charles De Gaulle» για να μπορέσω να αποφύγω τόσο πιθανές εκρήξεις όσο και λάθος υπολογισμούς.

–Υπάρχει μια τεράστια συζήτηση για το μέλλον της ναυτικής στρατηγικής/μεγάλης στρατηγικής και πώς τα αεροπλανοφόρα, ως πλατφόρμες μάχης, παραμένουν αναπόσπαστο μέρος αυτής της δυναμικής. Ποια είναι η γνώμη σας;

–Τα αεροπλανοφόρα είναι και θα παραμείνουν κεφαλαιώδους σημασίας για την στρατηγική της συnerγασίας και τις ναυτικές επιχειρήσεις. Προσφέρουν ένα ευρύ φάσμα στρατιωτικών επιλογών, προσαρμόσιμων στις ανάγκες των πολιτικών αρχών. Η ελευθερία πρόσβασης που παρέχεται από τη θάλασσα είναι επίσης πλεονέκτημα. Ακόμη και σε ένα δύσκολο περιβάλλον, τα αεροπλανοφόρα είναι σε θέση να συμβάλλουν ταυτόχρονα στον έλεγχο τεράστιων θαλάσσιων και εναέριων χώρων, στην αξιολόγηση της εθνικής κατάστασης και στην προβολή ισχύος σε στόχους στη θάλασσα ή στο έδαφος, με μεγάλη εμβέλεια. Ως στρατιωτικό εργαλείο υψηλής τεχνολογίας, μια Ναυτική Ομάδα Κρούσης είναι η

Το «Charles De Gaulle», το οποίο αγκυροβόλησε στο λιμάνι της Λεμεσού, μεταξύ 2014 και σήμερα συμμετείχε ανελλιπώς στην επιχείρηση «Chammal».

Ο κυβερνήτης του «Charles De Gaulle», αντιναύαρχος Κριστόφ Κλουζέλ, στην αίθουσα επιχειρήσεων του αεροπλανοφόρου.

Η κρίση στην Ουκρανία οδήγησε σε μια πρωτοφανή υπερσυγκέντρωση δυνάμεων στη στενή περιοχή της Αν. Μεσογείου με κίνδυνο λάθος υπολογισμούς ή ατυχήματα.

αικμή του δόρατος μιας επιχείρησης πρώτης εισόδου από τη θάλασσα. Η ευελιξία, η κινητικότητα, η ανεθικτικότητα και οι ικανότητες προβολής ισχύος του αεροπλανοφόρου το καθιστούν ένα αριστούργημα στρατιωτικής και πολιτικής στρατηγικής. Η πιο προφανής απόδειξη γι’ αυτό είναι ότι όλα τα ναυτικά πρώτης κατηγορίας στον κόσμο λειτουργούν ή σκοπεύουν να λειτουργήσουν αεροπλανοφόρα, συμπληρωματικά της παράκτιας αεροπορίας τους.

–Ποies είναι οι μέχρι στιγμής εντυπώσεις σας από τη στρατηγική συνεργασία με την Κύπρο και την Ελλάδα;

–Η Γαλλία και η Κύπρος είναι σημαντικοί εταίροι και είμαι περήφανος που βλέπω την ομάδα του αεροπλανοφόρου να συμβάλλει στην ενίσχυση της διμερούς μας συνεργασίας. Οι δύο χώρες μας μοιράζονται την ίδια βούληση για την ευρωπαϊκή θαλάσσια, ασφάλεια και την υποστήριξη της σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυτό

ενισχύει τη συνεργασία μας, καθώς πραγματοποιήσαμε διμερείς δραστηριότητες πριν από εβδομάδες, ολοκληρώνοντας την άσκηση «TA-LOS 22», μια άσκηση αεράμυνας γεμάτη προκλήσεις μεταξύ της Εθνικής Φρουράς και του αεροπλανοφόρου. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τις κυπριακές αρχές για την εξαιρετική υποστήριξη κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεών μας. Είμαστε ευγνώμονες για την υποστήριξη κατά τις τακτικές επισκέψεις μας στα λιμάνια της Λεμεσού και της Λάρνακας, αλλά και για τα αεροσκάφη μας που εδρεύουν στην Αεροπορική Βάση της Πάφου. Θερμό καλωσόρισμα, ευελιξία, αξιοπιστία, στον ημέρα και την αντοχή, λόγω της πυρηνοκίνητης πρόωσης του πλοίου μας. Τέλος, ένα αεροπλανοφόρο αποτελεί «federation»! Είναι ένας πραγματικός μοχλός συνεργασίας, διαλειτουργικότητας και αμοιβαίας εμπιστοσύνης με τους εταίρους μας».

–Μια πιο προσωπική ερώτηση: Πώς αισθάνεστε που ουσιαστικά είστε ο διοικητής της ναυαρχίδας του γαλλικού πολεμικού στόλου; Τι σας διδάξε η θάλασσα μέχρι στιγμής και ποies οι προκλήσεις για έναν κυβερνήτη σε αυτό το επίπεδο;

–Νιώθω περήφανος, ταπεινός και προνομιούχος που είμαι Γάλλος. Το να είσαι διοικητής της γαλλικής ναυτικής ομάδας κρούσης είναι μια μόνιμη πηγή υπερηφάνειας και ταπεινότητας. Επί του «Charles De

πλοίο», έχοντας λάβει μέρος σε επιχειρήσεις στο Ιράκ, τη Λιβύη και τη Συρία. Πώς θα περιγράφατε, εν συντομία, την επιχειρησιακή αξιοπιστία ενός τέτοιου πλοίου και της ομάδας κρούσης του; Τι είναι ικανό να κάνει στο σύγχρονο πλαίσιο των προηγμένων αεροναυτικών επιχειρήσεων;

– Σωστά! Το αεροπλανοφόρο βρίσκεται στην 14η ανάπτυξή του. Μεταξύ 2014 και σήμερα συμμετείχε ανελλιπώς στην επιχείρηση «Chammal» –στη γαλλική συνεισφορά στο πλαίσιο της διεθνούς επιχείρησης «Inherent Resolve» εναντίον του Ισλαμικού Κράτους. Τώρα διεξάγουμε άλλη μια επιχείρηση στη Μεσόγειο, συμβάλλοντας στο ΝΑΤΟ με βελτιωμένες δραστηριότητες επαγρύπνησης, με πολεμική εναέρια περιπολία και αερομεταφερόμενες αποστολές έγκαιρης προειδοποίησης πάνω από τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία. Ως εκ τούτου, η επιχείρηση «Clemenceau 22» υπογραμμίζει τα κύρια πλεονεκτήματα μιας ομάδας, την ικανότητα να προσφέρει σημαντικά στρατιωτικά αποτελέσματα και να προβάλει ισχύ, τη σπονδυλωτή (δηλαδή την ικανότητα να διεξάγει ταυτόχρονα διαφορετικές εργασίες), την ευελιξία στην ικανότητά μας να ενεργούμε σε διαφορετικούς στρατιωτικούς τομείς (στη θάλασσα, κάτω από τη θάλασσα, στον αέρα, στην ξηρά, στον κυβερνοχώρο, στο περιβάλλον πληροφοριών και στα ηλεκτρομαγνητικά πεδία) – την κινητικότητα – 1.000 κλμ. την ημέρα και την αντοχή, λόγω της πυρηνοκίνητης πρόωσης του πλοίου μας. Τέλος, ένα αεροπλανοφόρο αποτελεί «federation»! Είναι ένας πραγματικός μοχλός συνεργασίας, διαλειτουργικότητας και αμοιβαίας εμπιστοσύνης με τους εταίρους μας».

–Μια πιο προσωπική ερώτηση: Πώς αισθάνεστε που ουσιαστικά είστε ο διοικητής της ναυαρχίδας του γαλλικού πολεμικού στόλου; Τι σας διδάξε η θάλασσα μέχρι στιγμής και ποies οι προκλήσεις για έναν κυβερνήτη σε αυτό το επίπεδο;

–Νιώθω περήφανος, ταπεινός και προνομιούχος που είμαι Γάλλος. Το να είσαι διοικητής της γαλλικής ναυτικής ομάδας κρούσης είναι μια μόνιμη πηγή υπερηφάνειας και ταπεινότητας. Επί του «Charles De

Gaulle», αισθάνομαι την ευθύνη μου απέναντι στη χώρα μου καθημερινά. Αυτό που με κάνει ακόμα πιο περήφανο είναι οι άνδρες και οι γυναίκες που βρίσκονται υπό την ηγεσία μου. Έχω το προνόμιο να θαυμάζω καθημερινά τη δουλειά και τη μαχητικότητα τους. Η ενοποίηση όλων των μελών του πληρώματος, κάτω από το ίδιο πνεύμα και σκοπό, με τη δυνατότητα μετατροπής των πολιτικών και στρατιωτικών προθέσεων σε σαφείς τακτικές κατευθύνσεις και ενέργειες είναι η μεγαλύτερη πρόκληση στη διαδικασία από πάνω προς τα κάτω. Για τη διαδικασία από κάτω προς τα πάνω, είναι προφανές ότι πρέπει να τροφοδοτείται κατάλληλα η αξιολόγηση της εθνικής κατάστασης προκειμένου να είναι δυνατή η έγκαιρη προσαρμογή εάν κριθεί απαραίτητο. Δεν θα μπορέσω να συνοψίσω με λίγα λόγια τα 50 χρόνια ζωής ενός ναυτικού. Ωστόσο, εκτός από την ταπεινοφροσύνη, η δύναμη του πνεύματος του πληρώματος είναι σίγουρα το ισχυρότερο μάθημα που μου έχει διδάξει η θάλασσα και μας έχει διδάξει όλους. Τίποτα άλλο εκτός από το πνεύμα του πληρώματος δεν μπορεί να μας επιτρέψει να προχωρήσουμε περισσότερο και πέρα από τους στόχους μας».

–Κατά την τελευταία αποστολή του «Charles De Gaulle» στη Λεμεσό το 2020 είχα την ευκαιρία να περηνγηθώ στις εγκαταστάσεις του πλοίου. Πέρα από το εντυπωσιακό οπλοστάσιο και τον προηγμένο εξοπλισμό, εντυπωσιάστηκα από τις εγκαταστάσεις παρασκευής φαγητού. Πώς είναι η ζωή στο πλοίο;

–Το φαγητό είναι ένα σημαντικό μέρος της καθημερινής αναζωογόνησης κάθε ναύτη μας, συμβάλλοντας στην επιχειρησιακή μας αποτελεσματικότητα. Σε ευρύτερη κλίμακα, κάθε μέρος της καθημερινής ζωής, η τροφή, η επιμελτεία ή η συντήρηση συμβάλλουν με συγκεκριμένους όρους στην ικανότητά μας να δραστηριοποιούμαστε. Για να διατηρήσουμε τη μαχητική ικανότητα, κάθε ναύτης είναι απαραίτητος ο’ ένα πολεμικό πλοίο, ένα υποβρύχιο ή ένα από τα αεροσκάφη θαλάσσιας περιπολίας. Είμαι τυχερός και περήφανος που διοικώ μια τέτοια ναυτική δύναμη, πλήρως εμπλεκόμενη στις τρέχουσες επιχειρήσεις της Γαλλίας.

ΑΡΘΡΟ / Του ΛΕΟΝΤΙΟΥ ΦΙΛΟΘΕΟΥ

Αλήθεια, κοιμάστε τα βράδια;

«Διο τουαλέτες και μια ντουζιέρα για 300 παιδιά. Συνολικά, 15 άτομα σε ένα δωμάτιο, δυο άτομα ανά κρεβάτι. Παιδιά να κοιμούνται στο πάτωμα με κουβέρτες. Καμία δραστηριότητα. Άθλιες και ανθυγιεινές συνθήκες στους χώρους διαμονής. Ένα κομμάτι ξερό ψωμί για πρόγευμα. Ένα μπουκαλάκι νερό για όλη την ημέρα».

Όχι, δεν τα λέω εγώ. Τα λέει η Επιτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού σε έκθεσή της μετά από επίσκεψη λειτουργών της Επιτρόπου στο κέντρο φιλοξενίας Πουρνάρα. Φιλοξενίας είπαμε; Να συνεχίσω; Τριάντα παιδιά προτίμηναν να κοιμηθούν στον δρόμο,

γιατί εκεί είναι καλύτερες οι συνθήκες από ό,τι μέσα στο ίδιο το κέντρο. Τριάντα παιδιά έξω στον δρόμο, εκτεθειμένα στο κρύο, στον κίνδυνο. Αυτά γράφτηκαν στην έκθεση, και ντράπηκε και η ίδια η ντροπή. Ο μόνος που δεν ντράπηκε είναι ο αρμόδιος υπουργός των Εσωτερικών Νίκος Νουρής, μαζί και όλοι οι άλλοι συνυπεύθυνοι γι’ αυτό το έγκλημα που κυκλοφορούν ακόμα ελεύθεροι. Οι οποίοι πήραν και μερικά εκατομμύρια για να αντιμετωπίσουν το ανθρωπιστικό αυτό πρόβλημα, για να φτιάξουν δομές και υποδομές.

Ένας υπουργός Εσωτερικών που σύμφωνα με την ίδια την Επιτροπο «δεν απαντά σε επιστολές που του αποστέλλει και δεν επιστρέφει τα

τηλεφωνήματα που του κάνει». Ένας υπουργός Εσωτερικών που το λιγότερο που πλέον μπορεί να κάνει είναι να παραιτηθεί χθες και να πάει στο σπίτι του. Μαζί με ό,τι σάπιο κουβαλά. Και είναι πολλά τα σάπια που μαζεύτηκαν. Είναι ο ίδιος υπουργός που ενορχήστρωσε το ρατσιστικό οχετό κατά του ευρωπαϊκού Νιαζί Κιζίλγιουρεκ, όταν ο τελευταίος ήταν υποψήφιος.

Είναι αυτός που στοχοποίησε χωρίς καμιά τεκμηρίωση άτυπους μετανάστες ως τρομοκράτες και ΜΚΟ για ξέπλυμα. Είναι ο ίδιος που άπλωσε συρματοπλέγματα στον Αστρομερίτη και το Ακάκι. Αυτός που υπό τη δική του ευθύνη, χώρισαν βίαια μια έγκυο γυναίκα από

τον σύζυγο και τα ενός και τριών ετών παιδιά της. Κι αφού πήραν τη γυναίκα, έσπρωξαν τη βάρκα πίσω στον Λίβανο. Μια από τις πολλές βάρκες της ντροπής που αναποδογυρίζονται και μετά ξεβράζει η Μεσόγειος πτώματα. Από αυτές τις βάρκες στις οποίες αφήνουν μέσα μερόνυχτα γυναίκες και παιδιά να βολοδέρνονται στο πέλαγο.

Προφανώς αυτά δεν ήταν αρκετά. Και βρέθηκαν πάλι να εκτονώνουν τον απύθμενο ρατσισμό και την απανθρωπιά τους σε ασυνόδευτα παιδιά που δεν έχουν στον ήλιο μοίρα. Σε παιδιά που βίωσαν τον πόλεμο, την ανέχεια, την προσφυγιά. Που βίωσαν την καταστροφή και την ορφάνια. Σε παιδιά που

αναζητούν λίγη ελπίδα. Μου φαίνεται πως ξεχάσαμε ποιοι είμαστε, τι βιώσαμε, σε ποια χώρα ζούμε. Είμαστε λαός που έζησε τον πόλεμο και την προσφυγιά στο πετσί του. Είμαστε στη χώρα που οι γονείς μας και οι παππούδες μας έζησαν σε τσαντίρια. Που έφαχναν ένα δέντρο στα περβόλια για να μπουν από κάτω να γλυτώσουν τους βομβαρδισμούς. Ένα πλοίο να φύγουν. Μια χώρα που έστειλε χιλιάδες μετανάστες στις τέσσερις γωνιές της γης για να αναζητήσουν κάτι καλύτερο.

Σε αυτή λοιπόν τη χώρα, αφήνουμε πλέον ασυνόδευτα παιδιά στοιβαγμένα μ’ ενήλικες ο’ ένα κορλαστήριο. Σε αυτή τη χώρα αντί να

δώσουμε στα παιδιά τροφή, στέγη, στήριξη μαζί και αγάπη, τα αφήνουμε να κοιμούνται στον δρόμο. Εσείς που ευθύνεστε για το έγκλημα αυτό, κοιμάστε στ’ αλήθεια τα βράδια με ήσυχη τη συνειδησή σας;

Υγ. Αν θέλουμε να λεγόμαστε άνθρωποι έχουμε ευθύνη ατομική και συλλογική να αντιδράσουμε για όλα αυτά που συμβαίνουν. Να φωνάζουμε. Να παλέψουμε για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Να εξοντώσουμε εμείς πρώτοι την πανδημία του ρατσισμού, πριν μας εξοντώσει για τα καλά αυτή.

Ο κ. Λεόντιος Φιλοθέου είναι μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ. Leontios.blog

Η GREECE VOGUE

μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΠΡΟΥ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 22 Ιουνίου 2014 • Έτος 6^ο • Αρ. φύλλου 298

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy €1,50 (Ανάλ. έκδοση) €2,00 (Βασική) €3,50 (Ενισχυμένη)

Την Κυριακή 20 Μαρτίου μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΜΟΝΟ
€2
ΕΠΙΠΛΕΟΝ

Το Ουκρανικό και οι κρίσιμες επιλογές Μητσοτάκη

Το παρασκήνιο των αποφάσεων

Του **Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Η «πιο σκοτεινή ημέρα» της Ευρώπης μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ξημέρωσε την 23η Φεβρουαρίου, με τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Ομως, τα πολεμικά σύννεφα ήταν ερατά στο Μέγαρο Μαξίμου μία εβδομάδα νωρίτερα.

Τότε, μέσω μουσικών υπηρεσιών, αλλά και της πρεσβείας των ΗΠΑ στην Αθήνα, που απευθύνθηκε στον διευθυντή του πρωθυπουργικού γραφείου, Γρηγόρη Δημητριάδη, μεταφέρθηκε προς τον Κυριάκο Μητσοτάκη η βεβαίωση ότι η Ουάσινγκτον πωσ παρά τον σχετικό εφησυχασμό που επικρατούσε στο Βερολίνο και στο Παρίσι, ο χρόνος για την επίθεση Πούτιν μετρούσε αντίστροφα. Υπό την έννοια αυτή, οι ημέρες που μεσολάβησαν αποτέλεσαν για τον πρωθυπουργό ένα κρίσιμο διάστημα προπαρασκευής των κινήσεων για την κατά το δυνατόν θωράκιση της χώρας σε ενεργειακό επίπεδο, αλλά και για τη χάραξη της στρατηγικής που θα έπρεπε να ακολουθηθεί η Αθήνα αναλόγως της πορείας των εξελίξεων.

Η προτεραιότητα που έδωσε ο κ. Μητσοτάκης στη διασφάλιση της ενεργειακής επάρκειας της χώρας αναδεικνύεται από το γεγονός ότι στα δύο ΚΥΣΕΑ που συγκάλεσε αμέσως πριν και μετά τη ρωσική εισβολή, κλήθηκε να παραστεί και ο υπουργός Ενέργειας Κώστας Σκρέκας. Παράλληλα, ο πρωθυπουργός άρχισε να ανιχνεύει τις απαντήσεις σε τρία κρίσιμα ερωτήματα, που ήταν βέβαιο πως θα ανέκυπταν στην πορεία της ουκρανικής κρίσης και επί της ουσίας οριοθετούν την προσέγγιση της Αθήνας μέχρι σήμερα:

– Το εύρος της στήριξης της Ελλάδας προς το Κίεβο, με την τελική απόφαση να είναι η αποστολή όπλων στην κυβέρνηση Ζελένσκι. – Τους παράλληλους χειρισμούς έναντι της Αγκυρας, που οδήγησαν στο σημερινό γεύμα Μητσοτάκη - Ερντογάν στην Κωνσταντινούπολη. – Τις πιθανές πρωτοβουλίες της κυβέρνησης εντός Ε.Ε. για την

αντιμετώπιση του πανευρωπαϊκού «ράλι ακρίβειας», που κορυφώθηκαν με την επιστολή «έξι σημείων» του πρωθυπουργού προς την κ. Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν για βραχυπρόθεσμες παρεμβάσεις ελέγχου των τιμών φυσικού αερίου.

Το αμυντικό υλικό

Ξετυλίγοντας το κουβάρι των εξελίξεων, στη δεύτερη συνεδρίαση του ΚΥΣΕΑ, της Πέμπτης 24ης Φεβρουαρίου, έγινε από τη στρατιωτική ηγεσία μια πρώτη αποτίμηση της κατάστασης που θα μπορούσε να διαμορφωθεί στο πεδίο στην Ουκρανία. Παράλληλα, άρχισε να μορφοποιείται η άποψη πως, εάν υπήρχαν άλλες ευρωπαϊκές χώρες που θα συνέδραμαν με πολεμικό υλικό το Κίεβο, η Αθήνα θα έπρεπε να ακολουθήσει.

Μάλιστα, σύμφωνα με πληροφορίες, από την επομένη, δηλαδή την Παρασκευή το πρωί, είχαν αρχίσει να γίνονται στο ΥΕΘΑ συζητήσεις για το υλικό που θα μπορούσε να αποσταλεί. Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, κομβική ήταν η σύννοδος, μέσω τηλεδιάσκεψης, των ηγετών του ΝΑΤΟ, στην οποία ο κ. Μητσοτάκης έλαβε μέρος από το Πεντάγωνο. Στη διάρκεια της έγινε ορατό ότι μια σειρά από ευρωπαϊκές χώρες ήταν έτοιμες να στηρίξουν εμπράκτως την Ουκρανία, και, όπως προαναφέρθηκε, ο πρωθυπουργός έκρινε πως δεν ήταν δυνατόν η Ελλάδα να μην είναι μία από αυτές. Οπως εξήγησε ο ίδιος μερικές ημέρες αργότερα από το βήμα της Βουλής, «αν δεν δείξουμε έμπρακτη αλληλεγγύη σήμερα, σε μια χώρα που δέχεται ένοπλη επίθεση, με ποιο ηθικό ανάστημα θα ζητήσουμε αύριο, αν, ο μν γένοιτο, χρειαστεί αλληλεγγύη από τον δυτικό κόσμο».

Το κεφάλαιο της έμπρακτης στήριξης προς την Ουκρανία έκλεισε την επομένη, δηλαδή το Σάββατο, ημέρα κατά την οποία ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας είχε κληθεί στο Μέγαρο Μαξίμου για την επισκόπηση της κατάστασης. Συγκεκριμένα, οριστικοποιήθηκε το εύρος της βοήθειας που θα μπορούσε να δοθεί:

Στόχος του Κυριάκου Μητσοτάκη παραμένει σ' αυτή την εύθραυστη περίοδο, όπου η διεθνής κοινότητα είναι απορροφημένη με το Ουκρανικό, να μην εκδηλωθούν τριβές στο πεδίο των ελληνοτουρκικών σχέσεων, που θα είναι δύσκολο να ελεγχθούν. Φωτ. από παλαιότερη συνάντηση με τον Ταγίπ Ερντογάν.

Η απόφαση για την αποστολή οπλισμού στο Κίεβο, τι είπε ο πρωθυπουργός στον Ζελένσκι για ομογενείς και Swift και οι κινήσεις που οδήγησαν στη σημερινή συνάντηση με τον Ερντογάν στον Βόσπορο.

ένας σημαντικός αριθμός καλά-συνικοφ ουκρανικής κατασκευής που είχαν κατασχεθεί το 2013 από πλοίο που πήγαινε προς Λιβύη, 815 εκτοξευτές RPG-18 και 122 ρουκέτες για τον εκτοξευτή βλημάτων RM-70. Ο κ. Μητσοτάκης ενημέρωσε αμέσως μετά για την απόφαση της Αθήνας τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ, ενώ οι Νίκος Παναγιωτόπουλος και Κωνσταντίνος Φλώρος το ΝΑΤΟ.

Παράλληλα, ο πρωθυπουργός είχε και μια «δύσκολη» στο να επιτευχθεί –λόγω του πυκνού προγράμματος και των συνεχών μετακινήσεων του τελευταίου– τηλεφωνική επικοινωνία με τον Ουκρανό πρόεδρο, την οποία οργάνωσαν η διευθύντρια του διπλωματικού του γραφείου, Ελένη Σουρανή, και η σύμβουλος επί διπλωματικών θεμάτων, Άννα-Μαρία Μπούρα. Ο κ. Ζελένσκι εντοπίστηκε ύστερα από πολλές προσπάθειες και, βεβαίως, ευχαρίστησε τον κ. Μητσοτάκη και τον ελληνικό λαό για τη στήριξη.

Από την πλευρά του, σύμφωνα με πληροφορίες, ο κ. Μητσοτά-

κης είπε στον Ουκρανό πρόεδρο: «Υποστηρίξαμε τις ευρωπαϊκές κυρώσεις και είμαστε υπέρ του αποκλεισμού της Ρωσίας από το Swift (σ.σ. δεν είχε ακόμη αποφασιστεί). Μπορείτε να υπολογίζετε στη βοήθεια και στη στήριξή μας». Επιπλέον, ο πρωθυπουργός εξέφρασε ανησυχία για τους ομογενείς στην Ουκρανία και ανέφερε στον κ. Ζελένσκι ότι «τα προξενεία μας στην Οδессό και στη Μαριούπολη παραμένουν ανοικτά για να μπορέσουν να βοηθήσουν».

Τις ίδιες ημέρες, τέλος, δρομολογήθηκε με ευθύνη του υπουργείου Εξωτερικών ο σχεδιασμός σταδιακού απεγκλωβισμού Ελλήνων πολιτών από την Ουκρανία και ειδικότερα από τη Μαριούπολη, ενώ οι Νότις Μπταράκης και Ακας Σκέρτσος εκπόνησαν το σχέδιο υποδοχής στην Ελλάδα ενός πιθανού κύματος προσφύγων από τη δοκιμαζόμενη χώρα.

Ερντογάν και... COVID

Το δεύτερο μέτωπο στο οποίο ο κ. Μητσοτάκης κλήθηκε να λάβει κρίσιμες αποφάσεις ήταν οι σχέσεις με την Αγκυρα. Στόχος του πρωθυπουργού ήταν και παραμένει σε αυτή την ιδιαίτερα εύθραυστη περίοδο, που η διεθνής κοινότητα είναι απορροφημένη με το Ουκρανικό, να μην εκδηλωθούν τριβές στο πεδίο των ελληνοτουρκικών σχέσεων, που θα είναι δύσκολο να ελεγχθούν. Μεταβαίνει στην Κωνσταντινούπολη με χαμηλές προσδοκίες, αλλά, όπως υπογραμμίζει ο ίδιος, «καλούμαστε να κρατήσουμε την περιοχή μας μακριά από οποιαδήποτε πρόσθετη γεωπολιτική κρίση».

Πώς κλείστηκε όμως το ση-

μερινό τετ α τετ Μητσοτάκη και Ερντογάν στο οίκημα Βαχτεντίν, στην ασιατική όχθη του Βοσπόρου; Από το Μέγαρο Μαξίμου δεν είχε περάσει απαραίτητο πως, ενώ ο Τούρκος πρόεδρος παλαιότερα δήλωνε ότι δεν επιθυμούσε να βρεθεί στο ίδιο δωμάτιο με τον κ. Μητσοτάκη, αντέδρασε ιδιαίτερα θετικά στις ευχές που του έστειλε ο πρωθυπουργός όταν ο ίδιος και η σύζυγός του νόσησαν με κορωνοϊό.

«Εύχομαι στον πρόεδρο Ερντογάν και στη σύζυγό του γρήγορη ανάρρωση», έγραψε στο Twitter στις 5 Φεβρουαρίου ο κ. Μητσοτάκης, όταν γνωστοποιήθηκε ότι ο Τούρκος πρόεδρος νοσεί, και ο τελευταίος ανταποκρίθηκε αμέσως μέσω social media. «Σας ευχαριστώ για τις ευχές σας, κύριε πρωθυπουργέ. Η σύζυγός μου κι εγώ στέλνουμε τους χαιρετισμούς μας σε εσάς, στην οικογένειά σας και στον ελληνικό λαό», απάντησε ο Ερντογάν.

Βεβαίως, το tweet Ερντογάν δεν ήταν ο μόνος λόγος που η Αθήνα εστίασε στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Από το Μέγαρο Μαξίμου δεν πέρασε απαραίτητο ότι ο Τούρκος πρόεδρος επικειρεί να «κλείσει μέτωπα» στην περιοχή, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την προσπάθεια προσέγγισης με το Ισραήλ. Ετσι, ο κ. Μητσοτάκης εξέπεμψε δύο διαδοχικά μηνύματα ότι είναι ανοικτός σε μια συνάντηση με τον Ταγίπ Ερντογάν, αρχικά μέσω της ομιλίας του στη Βουλή κατά τη συζήτηση των πολιτικών αρχηγών για το Ουκρανικό και στη συνέχεια στη διάρκεια τηλεοπτικής συνέντευξης. Η θετική ανταπόκριση από

την Αγκυρα ήλθε και μέσω του σταθερού «διαύλου» της κ. Ελένης Σουρανή με τον εξ απορρήτων του Τούρκου προέδρου, Ιμπραήμ Καλίν, το ραντεβού των δύο ηγετών έκλεισε για σήμερα.

Τα έξι σημεία

Η τρίτη κρίσιμη παρέμβαση του πρωθυπουργού ήταν η πρόταση «έξι σημείων» για τον έλεγχο των ακραίων αυξήσεων και της κερδοσκοπίας στην αγορά φυσικού αερίου, η οποία απασχόλησε και την άτυπη Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ε., που ολοκληρώθηκε προχθές στις Βερσαλλίες.

Επί της ουσίας, ο κ. Μητσοτάκης για μία ακόμη φορά «τοποθετείται» στο επίκεντρο των ευρωπαϊκών διεργασιών, καθώς, ως γνωστόν, εν μέσω πανδημίας είχε προτείνει την καθιέρωση του Green Pass για τις διεθνείς μετακινήσεις όσον διαθέτουν πιστοποιητικό εμβολιασμού. Παράλληλα, ο πρωθυπουργός κατέδειξε ότι δεν εγκλωβίζεται σε ιδεολογικά σχήματα, αφού προτείνει τη βραχυπρόθεσμη παρέμβαση στις αγορές, όπως μπροστά στην απειλή του κορωνοϊού στήριξε με όλες τις δυνάμεις του το ΕΣΥ.

Η πρόταση «έξι σημείων» του πρωθυπουργού, που θεωρήθηκε άρτια τεχνικά, αποτελεί προϊόν συλλογικής δουλειάς. Με το θέμα ασχολήθηκαν ο Νίκος Τσάφος του Center ο Strategic and international Studies, ο Ακας Σκέρτσος, ο Κώστας Σκρέκας, ο οικονομικός σύμβουλος του κ. Μητσοτάκη, Αλέξης Πατέλης, ο διευθύνων σύμβουλος της ΔΕΠΑ Κωνσταντίνος Ξιφαράς και ο επικεφαλής της ΡΑΕ, Θανάσης Δαγούμας.

Το ηλεκτροσόκ της ακρίβειας αλλάζει το σκηνικό

Σε εκλογική ετοιμότητα ο ΣΥΡΙΖΑ, ακόμα και για κάλπες τον Μάιο, ενώ συνεχίζονται οι προσυνεδριακές διαδικασίες

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Με ένα επεξεργασμένο πρόγραμμα προτεραιοτήτων και πολιτικών δι-άρκειας έξι μηνών ο ΣΥΡΙΖΑ θα περιγράψει με σαφήνεια το επόμενο διάστημα τις προτεραιότητές της προοδευτικής διακυβέρνησης. Δεν είναι μόνον οι κεντροαριστερές δυνάμεις που μπορούν να συγκλί-νουν και να βρουν μια κοινή αφε-τηρία, αλλά μέσα από την κρίση στην Κουμουνδούρου ήδη έχουν δει πως οι μισθωτοί με τα μεσαία στρώματα έχουν φτιάξει μια δική τους συμμαχία από την περίοδο ακόμα του πανδημικού χρέους που τους έπληξε.

Εκτιμούν πως τα πράγματα για το Μαξίμου είναι πολύ σοβαρά και αυτό έχει διαπιστώσει ο Αλέξης Τσίπρας στις εξορμήσεις που πραγματοποιεί στην περιφέρεια. Με το ενεργειακό να «σκάει» γρήγορα σε όλο το κομμάτι της παραγωγής, στην αξιωματική αντιπολίτευση πιστεύουν πως οι εκλογές πριν από το καλοκαίρι δεν είναι καθόλου απίθανες. Μιλούν για ανθρωπιστική κρίση και δείχνουν ως απόλυτο υπεύθυνο τον Κυριάκο

Με το σύνθημα «η δημοκρατία στην εξουσία», στην αξιωματική αντιπολίτευση ξεκινούν καμπάνια ενόψει συνεδρίου, επενδύοντας πολλά στην περιφέρεια και στους νέους.

Μητσοτάκη, που δεν έδωσε καμία σημασία στις προειδοποιήσεις του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και στις προτάσεις του που τώρα ακολουθεί και η Κομισιόν. Υποστηρίζουν ότι η νέα εκρηκτική αύξηση του πληθωρισμού στο 7,2% τον Φεβρουάριο, που αποτελεί ρεκόρ 26 ετών, οδηγεί σε συνθήκες οικονομικής ασφυξίας και φτωχοποίησης τα λαϊκά και μεσαία στρώματα, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τους αγρότες.

Δεν είναι τυχαίο πως ο Αλέξης Τσίπρας στη συνεδρίαση του Πολιτικού Κέντρου της Τετάρτης έθεσε το κόμμα σε απόλυτη ετοι-

Ο Αλέξης Τσίπρας έθεσε το κόμμα σε απόλυτη ετοιμότητα, αφού στην Κουμουνδούρου δεν αποκλείουν «απόδραση της κυβέρνησης».

μότητα. Και μπορεί το «κυρίως μενού» να αφορούσε το ενεργειακό –συμμετείχαν και οι αρμόδιοι τομεάρχες– όμως είναι από τις λίγες φορές που το θέμα της λαϊκής ευμηνγορίας μπήκε επίσημα στο τραπέζι, με την πλειονότητα των στελεχών να μην αποκλείει «απόδραση της κυβέρνησης». Μπορεί

να μην μπήκαν σε λεπτομέρειες συζητώντας ημερομηνίες, ωστόσο αρκετοί στον ΣΥΡΙΖΑ βλέπουν πως η τελευταία Κυριακή του Μαΐου, καθώς και η πρώτη του Ιουνίου προσφέρουν στην περίπτωση που ο πρωθυπουργός αποφασίσει να πατήσει το εκλογικό κουμπί. Ή, διαφορετικά, η αντιστροφή μέτρηση θα αρχίσει όταν η ουκρανική κρίση λάβει τέλος. Την ίδια άποψη έχουν και στη Χαρίλαο Τρικούπη και οι πληροφορίες αναφέρουν πως στα δύο κόμματα θα ξεκινήσουν το επόμενο διάστημα τη μάχη της ονοματολογίας, με στόχο να κερδίσουν τις εντυπώσεις. Οι εκατέρωθεν μεταγραφές θα μουν και αυτές στο παιχνίδι.

Το ηλεκτροσόκ της ακρίβειας αλλάζει τους κυβερνητικούς σχεδιασμούς, χωρίς κανείς να μπορεί να γνωρίζει πόσο θα επηρεαστεί από τη νέα εξίσωση και η βαριά βιομηχανία της χώρας που είναι ο τουρισμός. Απλώς, ο χρόνος που έχει να δράσει ο ΣΥΡΙΖΑ είναι πολύ λίγος, η διαφορά που καλείται να καλύψει μεγάλη και την ίδια στιγμή βρίσκεται «εν κινήσει», αφού σε περίπου ένα μή-

να θα διεξαχθεί το συνέδριό του. Η προσπάθεια να υπάρξει μια σαφής διαχωριστική γραμμή με τη Ν.Δ. δεν θα σταματήσει και για αυτό στην Κουμουνδούρου υποστηρίζουν πως η μόνη ελπίδα του κ. Μητσοτάκη να σχηματίσει κυβέρνηση είναι με τον Κυριάκο Βελόπουλο.

Οι εγγραφές

Οι μηχανές του ΣΥΡΙΖΑ δουλεύουν στο φουλ ενόψει συνεδρίου, χωρίς ωστόσο ακόμα να υπάρχει καταγεγραμμένο ένα νέο κύμα εγγραφών. Η καμπάνια, λόγω του πολέμου στην Ουκρανία, ξεκίνησε με δέκα ημέρες καθυστέρηση, ωστόσο ευελπιστούν πως θα φέρει αποτελέσματα και το κοντέρ να «ξεκολλήσει» από τις 60.000.

Με το σύνθημα «η δημοκρατία στην εξουσία», στην αξιωματική αντιπολίτευση ξεκινούν καμπάνια, επενδύοντας πολλά στην περιφέρεια, αλλά και τους νέους. Δεν αμφιβάλλει κανείς πως το συνέδριο θα εγκρίνει την εκλογή του προέδρου και της Κ.Ε. (με πο-σότητα ώστε να μην κυριαρχή-

σει η Αττική) από τα μέλη, οπότε ο αριθμός όσων θα προσέλθουν στις εσωκομματικές κάλπες ευελπιστούν να μεγαλώσει. Γνωρίζουν καλά πως Ν.Δ. και ΚΙΝΑΛ θα κάνουν συγκρίσεις, παρά το γεγονός ότι στις δικές τους εκλογές ψήφιζαν και οι απλοί φίλοι.

Επίσης, δεν τίθεται ζήτημα αλλαγής της ημερομηνίας του συνεδρίου, το οποίο θα γίνει κανονικά από τις 14-17 Απριλίου. Απλώς ζητήθηκε παράταση μιας εβδομάδας για την εγγραφή νέων μελών που θα συμμετέχουν στο συνέδριο (τη Δευτέρα έκλεινε κανονικά η λίστα).

Οι δραματικές εξελίξεις στην Ουκρανία έχουν σημάνει και προσωρινή ανακωχή στις τάξεις του ΣΥΡΙΖΑ. Το γεγονός πάντως πως οι ποιοτικοί δείκτες της Ν.Δ. δεν είναι καλοί στις μετρήσεις που υπάρχουν, η ακρίβεια έχει θυματοποιήσει τον κόσμο, η κυβέρνηση πλησιάζει τα τρία χρόνια στην εξουσία και η αξιωματική αντιπολίτευση δεν παίρνει μια καλή δημοσκοπική ανάσα, δεν αποκλείεται να προκαλέσει νέες τριβές το επόμενο διάστημα.

Κόμβος η Ελλάδα σε ένα NATO που αλλάζει δόγμα

Η ανατολική πτέρυγα της Συμμαχίας θα ενισχυθεί σημαντικά το επόμενο διάστημα

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ**

Εκ βάθρων αλλαγές στο δόγμα του NATO, άρα και στη θέση της Ελλάδας τα επόμενα χρόνια εντός του Βορειοατλαντικού Συμφώνου επιφέρει ο ρωσοουκρανικός πόλεμος. Η Αθήνα με την απόφαση για αποστολή οπλικών συστημάτων συμβατών με την τεχνολογία που διαθέτουν οι ουκρανικές ένοπλες δυνάμεις (20.000 καλάνσκοφ, 815 εκτοξευτές RPG-18 και 122 ρουκέτες για τον εκτοξευτή RM-70) έδειξε από την αρχή τη βούληση για εναρμόνισή της με τη συμμαχική στάση –λελογισμένης– στήριξης του Κιέβου, ενώ παράλληλα άρχισε να προετοιμάζεται για την περαιτέρω αναβάθμιση του λιμανιού της Αλεξανδρούπολης και τη μετατροπή του σε κόμβο ενίσχυσης του νοτιότερου σκέλους της ανατολικής πτέρυγας του NATO, της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας.

Η τελευταία εξέλιξη, την οποία η «Κ» αποκάλυψε την Πέμπτη, αφορά την πρόθεση των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων για μεταφορά μέσω της Αλεξανδρούπολης συνολικά 3.000 στρατιωτών και προσωπικού, καθώς και εξοπλισμού. Ηδη αναμένεται τις επόμενες ημέρες και ώρες η προσέγγιση πλοίων με δυνατότητα μεταφοράς σημαντικών οπλικών συστημάτων, τα οποία από την Αλεξανδρούπολη θα μεταφερθούν προς τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Ουσιαστικά, η Ελλάδα μετατρέπεται σε διόδο μεταφοράς δυνάμεων προς τις δύο αυτές χώρες, οι οποίες λόγω του καθεστώτος που διαθέτουν ως παράκτια κράτη στη Μαύρη Θάλασσα αποκτούν μεγάλη σημασία για το NATO και αναβαθμίζονται σε νέο μέτωπο (frontline states).

Ηδη την περασμένη εβδομάδα ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Αντονι Μπλίνκεν, από το Βίλνιους όπου βρέθηκε, προχώρησε ένα βήμα παραπέρα από την ενεργοποίηση της Δύναμης

Στιγμιότυπο από τη νατοϊκή άσκηση «Crystal Arrow 22» που έλαβε χώρα στη Λετονία την Παρασκευή. Το επόμενο χρονικό διάστημα η Ελλάδα θα κληθεί να συνεισφέρει και δυνάμεις στην NRF, που έχει αναπτυχθεί σε όλο το εύρος της ανατολικής πτέρυγας του NATO και ενισχύεται διαρκώς.

Τις επόμενες ημέρες και ώρες αναμένονται στην Αλεξανδρούπολη αμερικανικά πλοία με δυνατότητα μεταφοράς σημαντικών οπλικών συστημάτων, τα οποία θα μεταφερθούν προς τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία.

Ταχείας Αντιδρασης (NRF) του NATO και έκανε λόγο για ανάγκη μόνιμης στάθμευσης (permanent stationing) δυνάμεων της Συμμαχίας στην ανατολική πτέρυγα. Ουσιαστικά αλλάζει συνολικά η έννοια της συλλογικής άμυνας (collective defense) της Ανατολικής Ευρώπης, η οποία στα επόμενα χρόνια θα προικιστεί με δυνατότητες αλλά και αυξημένη στρατιωτική παρουσία. Με το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης στον βορρά και τη βάση της Σούδας στην Κρήτη, η Ελλάδα αποτελεί

πέρασμα μεγάλης γεωγραφικής αξίας, καθώς βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από τη Μαύρη Θάλασσα, αλλά προσφέρει και πρόσβαση στην Ανατολική Μεσόγειο, όπου το ρωσικό ναυτικό από τη συριακή βάση της Ταρτούς αποτελεί μια μόνιμη ανησυχία για το NATO.

Ηδη η Ελλάδα αποτελεί κρίσιμο κρίκο του NATO λόγω των δυνατοτήτων της Πολεμικής Αεροπορίας, οι οποίες μπορεί να συγκριθούν με πολύ λίγα κράτη-μέλη του NATO στην ευρύτερη περιοχή, με την εξαίρεση της Ιταλίας, η οποία ωστόσο κείται γεωγραφικά μακριά. Ηδη ελληνικά αεροσκάφη περιπολούν τους ουρανούς της Βόρειας Μακεδονίας και της Βουλγαρίας, ενώ από την πρώτη ημέρα της ρωσικής εισβολής έχουν ενεργοποιηθεί αεροσκάφη από την 380 Μοίρα Αερομεταφερόμενου Συστήματος Εγκαιρού Προειδοποίησης και Ελέγχου (ΑΣΕΠΕ) τύπου Erieye EMB-145 AEW&C για την επιτήρηση των παραλίων της Μαύρης Θάλασσας στη Βουλγαρία έως το δέλτα του Δούναβη στα ρουμανικά σύνορα. Το

επόμενο χρονικό διάστημα η Ελλάδα θα κληθεί να συνεισφέρει και δυνάμεις στην NRF, που έχει αναπτυχθεί σε όλο το εύρος της ανατολικής πτέρυγας του NATO και ενισχύεται διαρκώς. Και σε αυτή την περίπτωση αναμένεται ότι οι υπηρεσίες των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων θα ζητηθούν για την ενίσχυση της συμμαχικής παρουσίας στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία.

Παράλληλα, τις προηγούμενες ημέρες ελικόπτερα UH-64 Black Hawk και «Απάτσι» (AH-64) της Α΄ Αερομεταφερόμενης Ταξιαρχίας της αμερικανικής Αεροπορίας Στρατού μεταφέρθηκαν μέσω της Ελλάδας μέχρι την Πολωνία. Περιττό να τονιστεί και η σημασία που έχει η διαρκής παρουσία μεγάλων αεροπλανοφόρων στις ελληνικές θάλασσες, όπως το αμερικανικό «Χάρι Σ. Τρούμαν» και το γαλλικό «Σαρλ ντε Γκωλ».

Είναι πραγματικά ενδιαφέρον ότι οι αμερικανικές προσπάθειες αξιοποίησης των ευκολιών που διαθέτουν οι ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ στην Ελλάδα συνεχίζονται, παρά το γεγονός ότι ο αδιαιμοσίγητος σημαντικότερος εταίρος του NATO με τεράστια ακτογραμμή στη Μαύρη Θάλασσα είναι η Τουρκία. Είναι, βέβαια, προφανές η αξία της Αγκυρας για την Ουάσιγκτον στην παρούσα φάση, γι' αυτό άλλωστε και ενθαρρύνεται η ολοένα και πιο στενή συνεργασία ανάμεσα σε Τουρκία και Ισραήλ.

Σημειώνεται, τέλος, ότι η στάση της Τουρκίας στον ρωσοουκρανικό πόλεμο έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον των ΗΠΑ σε πολλά επίπεδα, όπως έχει φανεί από τις επικοινωνίες σε ανώτατο επίπεδο και τις επισκέψεις αξιωματούχων στην Αγκυρα. Μόλις προχθές δημοσιεύθηκε και η τελευταία έκθεση της Υπηρεσίας Ερευνών του Κογκρέσου (CRS), όπου αξιολογείται η στάση της Τουρκίας και τα ζητήματα που αφορούν την πρόσβαση στη Μαύρη Θάλασσα.

Σενάρια για αγωγούς στην ανατολική Μεσόγειο

Του **ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Στη σημερινή συνάντηση του Κυριάκου Μητσοτάκη με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στην Κωνσταντινούπολη, εκτός από τα συνηθισμένα ελληνοτουρκικά ζητήματα, βασικά θέματα συζήτησης αναμένεται να είναι και η ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης, η μεταφορά του φυσικού αερίου της ανατολικής Μεσογείου στη Δύση, αλλά και το προσφυγικό. Πληροφορίες από την Αγκυρα αναφέρουν ότι ο Τούρκος πρόεδρος ενδέχεται να ανταλλάξει απόψεις με τον κ. Μητσοτάκη και να εκφράσει τις θέσεις της χώρας του για τις έρευνες αερίου στην ανατολική Μεσόγειο και να συζητήσουν πολλές διαφορετικές φόρμουλες συνεργασίας στον τομέα αυτό, δίκως όμως η σημερινή συνάντηση να αναμένεται να φέρει κάποιο άμεσο αποτέλεσμα. Στην τουρκική κυβέρνηση είναι γνωστές οι διαφορές των δύο χωρών για την ΑΟΖ στην ανατολική Μεσόγειο, που οδήγησαν στην κρίση με το «Ουρους Ρέις». Όμως, αναλυτές θεωρούν πως η κρίση στην Ουκρανία μπορεί να φέρει πιο κοντά τις δύο χώρες-μέλη του NATO για να βρουν τρόπους συνεργασίας στον ενεργειακό τομέα, δίκως να υπάρχει κάποια υποχώρηση από τις βασικές θέσεις τους –σύμφωνα πάντα με το διεθνές δίκαιο αλλά και την ευθυδικία.

Πολλοί αναλύτες της γειτονικής χώρας υπενθυμίζουν παλαιότερες δηλώσεις του Μεβλούτ Τσαβούσογλου, ο οποίος υποστήριζε πως σε περίπτωση που επιλυθεί

το Κυπριακό ή βρεθεί λύση στον τρόπο κατανομής του φυσικού πλούτου του νησιού, τότε θα έχει επιλυθεί μεγάλο μέρος των διαφορών στην ανατολική Μεσόγειο. Η Αγκυρα ήδη προσπαθεί να πείσει το Ισραήλ για τη μεταφορά του φυσικού αερίου μέσω της Τουρκίας και τη συνεργασία και στον τομέα ερευνών. Ο Ταγίπ Ερντογάν στην πρόσφατη συνάντησή του με τον Ισραηλινό ομόλογό του Ισαάκ Χέρτζογκ, δήλωσε: «Αυτή

Εκτιμήσεις ότι το ευρύτερο γεωπολιτικό σκηνικό μπορεί να φέρει πιο κοντά Αθήνα και Αγκυρα.

είναι μια ευκαιρία για να υλοποιήσουμε τη συνεργασία στον ενεργειακό τομέα που είχαμε επικυρώσει στο παρελθόν. Αυτή τη στιγμή διαθέτουμε τέσσερα πλωτά γεωτρήπανα, το τέταρτο είναι στον δρόμο. Διαθέτουμε και δύο σεισμογραφικά πλοία. Έτσι σε Μαύρη Θάλασσα και Μεσόγειο μπορούμε με τη συνεργασία μας να υλοποιήσουμε αυτές τις εργασίες». Πάντως στη συνάντηση Μητσοτάκη - Ερντογάν, που θα πραγματοποιηθεί στις 2 μ.μ. στο «αρχοντικό του Βαχντετίν», στην ανατολική όχθη του Βοσπόρου, οι δύο ηγέτες θα συζητήσουν και για τις διαφορές των χωρών τους στο Αιγαίο και τις διεκδικήσεις της Τουρκίας. Όμως, ο βασικότερος στόχος και των δύο πλευρών, που σύμφωνα με πληροφορίες δεν θα έβλεπαν καθόλου αρνητι-

κά στις Βρυξέλλες και στην Ουάσιγκτον, είναι να μην υπάρχει ένταση στο Αιγαίο στην παρούσα φάση της κρίσης με τη Ρωσία και οι δύο χώρες να βρουν τρόπους συνεννόησης και στο προσφυγικό, που ενδιαφέρει ιδιαίτερα τους Ευρωπαίους αξιωματούχους. Ένας τομέας άμεσης συνεργασίας και εξεύρεσης άμεσης λύσης θεωρείται το φυσικό αέριο, καθώς και η Ελλάδα και η Τουρκία προμνησούνται μεγάλες ποσότητες φυσικού αερίου από τη Ρωσία και σε περίπτωση μείωσης της ροής του θα πρέπει να υπάρχουν εναλλακτικές, όπως το αέριο του Αζερμπαϊτζάν και του Ιράν. Ένας άλλος τομέας της συνεργασίας είναι ο τουρισμός, που και οι δυο χώρες έχουν μεγάλη ανάγκη. Ο πόλεμος στην Ουκρανία, οι κυρώσεις στη Ρωσία και οι αυξημένες τιμές των καυσίμων ήδη προκαλούν αναταράξεις.

Διπλωματικοί ελιγμοί

Πάντως, η τουρκική κυβέρνηση προσπαθεί να εκμεταλλευτεί τον πόλεμο Ουκρανίας - Ρωσίας για να αναδείξει τη χώρα σε διπλωματικό επίπεδο. Η συνάντηση του Ρώσου υπουργού Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ με τον υπουργό Εξωτερικών της Ουκρανίας Ντμίτρο Κουλέμπα στην Αττάλεια ήταν ένα σημαντικό δείγμα της τουρκικής διπλωματικής δραστηριότητας. Στη συνάντηση αυτή δεν υπήρξε αποτέλεσμα, όμως η Τουρκία κατάφερε να φέρει στο ίδιο τραπέζι τους υπουργούς των δύο χωρών. Ο κ. Ερντογάν στην τηλεφωνική επικοινωνία που είχε το απόγευμα

της Πέμπτης με τον πρόεδρο των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν, υπενθύμισε πως η Τουρκία είναι η μόνη χώρα που μπορεί να έχει επαφές με την Ουκρανία, αλλά και με τη Ρωσία. Παράλληλα, με το κλείσιμο των Στενών για τα πολεμικά πλοία, έστω και καθυστέρημένα, έδειξε πως η Αγκυρα προσπαθεί να τηρήσει όσα προβλέπουν οι Συνθήκες και παραμένει μια ισχυρή χώρα του NATO. Αυτός είναι και ο λόγος που ο Ερντογάν ζήτησε από τον Μπάιντεν την επίθεση στη Ρωσία, αλλά και τον εκσυγχρονισμό όσων επιβληθεί του ίδιου τύπου διαθέτει η Τουρκία. Παράλληλα ζήτησε την άμεση άρση του εμπάργκο που εφαρμόζει η Ουάσιγκτον στην προμήθεια και συμπαράγωγή εξοπλιστικών προγραμμάτων της Τουρκίας.

Η τουρκική κυβέρνηση, πάντως, εξακολουθεί να μην εφαρμόζει κυρώσεις προς τη Ρωσία και αυτό έχει όφελος για την τουρκική οικονομία. Στη γειτονική χώρα ήδη κυκλοφορούν φήμες πως Ρώσοι ολιγάρχες ανοίγουν τραπεζικούς λογαριασμούς σε τουρκικές κρατικές τράπεζες και μεταφέρουν τα κεφάλαιά τους. Η εφημερίδα Hürriyet αποκάλυψε πως ο Ταγίπ Ερντογάν πρότεινε στον Βλαντιμίρ Πούτιν τρόπο παράκαμψης των κυρώσεων swift που έχουν επιβληθεί στη Ρωσία: «Τουρκία, Ρωσία και Κίνα θα μπορούσαν να κάνουν τις εμπορικές τους συναλλαγές είτε με τη θενικά τους νομίσματα (το ρούβλι, τη λίρα, το γουάν) είτε έχοντας ως μέσο συναλλαγών τον χρυσό».

ΑΠΟΨΗ

Τα όρια των σχέσεων Τουρκίας - Ισραήλ και το Ενεργειακό

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ Ν. ΤΖΟΓΟΠΟΥΛΟΥ***

Η επίσκεψη του Ισραηλινού προέδρου Ισαάκ Χέρτσογκ στην Τουρκία επαναφέρει στη δημοσιότητα το σενάριο της κατασκευής ενός τουρκοϊσραηλινού υποθαλάσσιου αγωγού. Το θεωρητικό σχέδιο, που συζητείται εδώ και πολλά χρόνια μεταξύ των δύο χωρών, αφορά έναν αγωγό μήκους 550 χιλιομέτρων, ο οποίος θα ξεκινάει από το κοιτάσμα «Λεβιάθαν», θα διέρχεται από κυπριακά ύδατα και θα φτάνει στη νότια Τουρκία. Το έργο εκτιμάται ότι θα έχει το μισό κόστος συγκριτικά με τον EastMed.

Βασικός λόγος για τον οποίο αυτό το έργο δεν έχει ευοδωθεί είναι η μη επίλυση του Κυπριακού, παράμετρος που εξακολουθεί σήμερα να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη από το Ισραήλ. Ενδεχόμενη έναρξη κατασκευής του τουρκοϊσραηλινού αγωγού θα σηματοδοτήσει την εκ των πραγμάτων αναγνώριση υποτιθέμενων θαλασσίων ζωνών του ψευδοκράτους και εμμέσως του ίδιου του ψευδοκράτους. Κάτι τέτοιο δεν θα λειτούργησει απαραίτητα ως προηγούμενο για το Παλαιστινιακό, αλλά θα δημιουργήσει κλοιό καινούργιων διεθνών πιέσεων κατά του Ισραήλ και ακολούθως υπέρ των Παλαιστινίων. Ο Τούρκος πρόεδρος Ταγίπ Ερντογάν, αντιθέτως, έχει κάθε λόγο να βάζει δημοσίως το θέμα του τουρκοϊσραηλινού αγωγού στην ατζέντα, καθώς εδώ και 1,5 χρόνο επιδιώκει τη δημιουργία δύο κρατών στην Κύπρο.

Το Ισραήλ κοιτάει αποκλειστικά και μόνο τα συμφέροντά του, που στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι να βρει πεπιλάτες για να πουλήσει το φυσικό αέριο από τα κοιτάσματα της υφαλοκρηπίδας του. Ηδη έχει υπογράψει συμφωνίες με την Αίγυπτο και την Ιορδανία και βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις με την πρώτη για την κατασκευή ενός δεύτερου ισραηλινοαιγυπτιακού αγωγού, για να ενισχύσει τις εξαγωγές του. Επίσης, δεν βλέπει αρνητικά την αποστολή του δικού του φυσικού αερίου –μέσω Αιγύπτου– στον Λίβανο. Στο πλαίσιο αυτό, η ισραηλινή κυβέρνηση επιδιώκει να βρει και άλλες αγορές, μεταξύ αυτών η Τουρκία, χωρίς προϋπόθεση για μια τέτοια εξέλιξη να αποτελεί η κατασκευή ενός τουρκοϊσραηλινού αγωγού. Υπάρχουν και άλλοι τεχνικοί τρόποι με τους οποίους το ισραηλινό φυσικό αέριο μπορεί να φτάσει στην Τουρκία.

Το Ισραήλ έχει τον πρώτο λόγο σε κάθε συζήτηση που γίνεται για τα ενεργειακά στην Ανατολική Μεσόγειο, καθώς έχει βρει φυσικό αέριο, και αποφασίζει το ίδιο πώς θα το εκμεταλλεύεται. Από εκεί και πέρα, εμπλέκεται ο αμερικανικός παράγων για τον τρόπο μεταφοράς του εν λόγω φυσικού αερίου όχι μόνο προς κράτη της Μέσης Ανατολής αλλά και προς την Ευρώπη. Καθώς ο πόλεμος στην Ουκρανία συνεχίζεται, η Τουρκία αναμένεται να δεχθεί πιέσεις από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ενδεχόμενη εισαγωγή ισραηλινού φυσικού αερίου από την Τουρκία, με επόμενο προορισμό τις ευρωπαϊκές αγορές, θα δημιουργήσει ισχυρή ανησυχία στη ρωσική κυβέρνηση, η οποία εξαγεί στην Τουρκία και μέσω αυτής στην Ευρώ-

πη. Προφανώς, ο πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν το γνωρίζει και αναμένεται από τη δική του πλευρά να ασκήσει και αυτός πίεση προς την Αγκυρα, ώστε η δεύτερη να απορρίψει λύσεις που θα πλήξουν τη ρωσοτουρκική ενεργειακή συνεργασία και συνεπώς την προσπάθεια της χώρας του να αντισταθμίσει τμήμα της ζημίας που θα της προκαλέσουν οι κυρώσεις.

Ο Ηνωμένες Πολιτείες ευνοούν τη βελτίωση των τουρκοϊσραηλινών σχέσεων σε όλους τους τομείς. Σε αντίθεση με τον προκατόχο του, ο πρόεδρος Τζο Μπάιντεν αποδίδει μεγάλη έμφαση στο NATO και στον περιορισμό των προβλη-

Πλην της πώλησης φυσικού αερίου, στόχος του Ισραήλ είναι και η καλλιέργεια κλίματος εμπιστοσύνης με την Αγκυρα, που θα επιτρέψει συνεργασία εναντίον του Ιράν, της Χεζμπολάχ και της Χαμάς.

μάτων μεταξύ συμμάχων των Ηνωμένων Πολιτειών. Στοιχείει όχι μόνο στη διατήρηση της Τουρκίας σε φιλοδυτική τροχιά –με τη διμερές διπλωματικό παζάρι σε πολλά μέτωπα να συνεχίζεται–, αλλά και στη δημιουργία συνθηκών περιφερειακής σταθερότητας. Η Ουάσιγκτον, για παράδειγμα, μιλάει με τις δύο άλλες χώρες για την κρίση στο Σουδάν. Εμβιβθύνει, επίσης, τον στρατηγικό διάλογο με το Κατάρ, βασικό εταίρο της Τουρκίας, που εκ των πραγμάτων διατηρεί ανοικτούς διαύλους επικοινωνίας με το Ισραήλ για την αποστολή βοήθειας στη Λωρίδα της Γάζας.

Ωστόσο, τα αμερικανικά συμφέροντα δεν ταυτίζονται πάντα με τα ισραηλινά. Το Ισραήλ δεν θα συνεργαστεί με την Τουρκία –είτε για τα ενεργειακά είτε γενικότερα– επειδή το επιθυμεί η Ουάσιγκτον, αλλά μόνον αν κρίνει πως έχει να κερδίσει κάτι χειροπιαστό. Στόχος της ισραηλινής κυβέρνησης δεν είναι η ενεργειακή αποσύνδεση Τουρκίας - Ρωσίας, αλλά η καλλιέργεια ενός κλίματος σχετικής εμπιστοσύνης, που θα επιτρέψει μια στοιχειώδη τουρκοϊσραηλινή συνεργασία εναντίον του Ιράν, της Χεζμπολάχ και της Χαμάς, μαζί βεβαίως με την προαναφερθείσα επιθυμία πώλησης φυσικού αερίου.

Σε ένα ρευστό διεθνές περιβάλλον, η Ελλάδα καλείται να διαβάσει σωστά τις αμερικανικές και ισραηλινές προτεραιότητες και να αντιληφθεί τους συσχετισμούς, που δεν είναι σε θέση να επηρεάσει. Έτσι, θα μπόρεσει πιο εύκολα να θέσει ρεαλιστικούς στόχους για το πώς οι άριστες ελληνοαμερικανικές και ελληνοισραηλινές σχέσεις θα εξυπηρετήσουν το εθνικό συμφέρον σε σχέση με την Τουρκία.

* Ο Δρ Γιώργος Ν. Τζογόπουλος είναι senior fellow στο ELIAMEP και στο Begin Sadat Centre του Ισραήλ και διδάσκων Διεθνών Σχέσεων στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο.

Εκείνα τα τρία λεπτά έμοιαζαν με αιώνα

«Απόδραση» από τη Μαριούπολη

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

Ήταν 1.110 χιλιόμετρα αγωνίας, τύχης και ελπίδας η απόσταση που διήνυσε το «ανθρωπιστικό» κονβόι της επιχείρησης «Νόστος 3» για την απομάκρυνση Ελλήνων πολιτών, ομογενών και δημοσιογράφων από τη Μαριούπολη, περνώντας μέσα από πεδία μάχης, βομβαρδισμένα χωριά, αντιμαχόμενα στρατεύματα και δισταυρούμενα πυρά. Ίσως η πιο δύσκολη επιχείρηση εκκένωσης που οργάνωσε το υπουργείο Εξωτερικών.

Η «απόδραση» από την περικυκλωμένη Μαριούπολη ήταν η μεγαλύτερη δοκιμασία της δημοσιογραφικής μας αποστολής στις είκοσι ημέρες που περάσαμε επί ουκρανικού εδάφους. Η επιχείρηση δεν ξεκίνησε με καλούς οίονους. Το πρωινό εκείνο η πόλη είχε καλυφθεί από πυκνή ομίχλη, με την ορατότητα να περιορίζεται σημαντικά. Στόχος μας ήταν να διανύσουμε τα πρώτα 240 χιλιόμετρα μέχρι τη Ζαπορίζια και εκεί να ανεφοδιαστούμε με βενζίνη, καθώς τα πρατήρια στη Μαριούπολη ήταν κλειστά για μέρες. Μας είχαν προειδοποιήσει ότι θα είναι δύσκολο να βγούμε από την πόλη, γιατί οι κεντρικοί δρόμοι έχουν μετατραπεί σε ζώνες άμυνας με οδοφράγματα και χαρακώματα, όπου βρίσκονταν

στρατιώτες που περίμεναν με το δάχτυλο στη σκανδάλη. Το σημείο εκκίνησης ήταν οι εγκαταστάσεις του ΟΑΣΕ, όπου είχαμε μεταφερθεί λίγες ημέρες πριν για λόγους ασφαλείας, καθώς η έδρα του Γενικού Προξενείου βρισκόταν ανάμεσα σε κτίρια-στόχους. Εκεί συγκεντρώθηκαν και όσοι ομογενείς διέθεταν αυτοκίνητο για να ακολουθήσουν το κονβόι με κατεύθυνση την πόλη Ζαπορίζια στα βορειοδυτικά. Προτού φύγουμε, μοιραστήκαμε με τους συναδέλφους μία χαρτοταinia για να γράψουμε στα αυτοκίνητά μας τα χαρακτηριστικά «Press» και «TV», ελπίζοντας ότι αυτό θα αποτρέψει μια ενδεχόμενη επίθεση στην αυτοκινητοπομπή.

Βγαίνοντας από τη Μαριούπολη, όλα έδειχναν ότι η πόλη ετοιμάζεται να δεχτεί εισβολή. Οι Ουκρανοί είχαν τοποθετήσει μεγάλα φορτηγά και λεωφορεία στους δρόμους για να λειτουργήσουν ως εμπόδια για τα άρματα μάχης. Κάθε χιλιόμετρο που διασίζαμε μακριά από τη Μαριούπολη αισθανόμασταν ότι μπαίνουμε όλο και πιο βαθιά στο πεδίο της μάχης. Παρατημένα άρματα και τεθωρακισμένα καίγονταν ακόμη στην άκρη του δρόμου, ενώ η ασφαλτος κάπνιζε από τους πρωινούς βομβαρδισμούς. Στο Μάγκνους, ένα χωριό λίγο έξω από την πόλη, συναντήσαμε για πρώτη φορά τις ρωσικές δυνάμεις. Ένας ουλαμός τεθωρακισμένων της ρωσικής εμπροσθοφυλακής που κατευθυνόταν στη Μαριούπο-

Το «ανθρωπιστικό» κονβόι της επιχείρησης «Νόστος 3» για την απομάκρυνση Ελλήνων πολιτών, ομογενών και δημοσιογράφων.

λη. Τους είδαμε μέσα στην ομίχλη να μας κλείνουν τον δρόμο, κάνοντας σινιάλο να σταματήσουμε. Ο πρέσβης Φραγκίσκος Κωστελλένος, που ηγείτο της αυτοκινητοπομπής, βγήκε από το υπερσιακό όχημα για να διαπραγματευτεί. Λίγες στιγμές μετά, οι Ρώσοι μιλούν σε έντονο ύφος και του ζητούν να μπει ξανά στο αυτοκίνητο. Οι κάννες των αρμάτων στρέφονται προς το κονβόι και οι Ρώσοι στρατιώτες παίρνουν θέσεις βολής και σημαδεύουν τα αυτοκίνητα. Για τρία λεπτά δεν κουνιέται κανείς παρά μόνο η κάνην του άρματος και ο ελεύθερος σκοπευτής που «μετράει» ένα προς ένα τα αυτοκίνητα. Τρία λεπτά που έμοιαζαν

με αιώνα. Καταφέραμε να συνεχίσουμε χάρη στην υποδειγματική ψυχραιμία του πρέσβη, που έπεισε τους Ρώσους ότι δεν είμαστε σαμποτέρ ή πράκτορες της ουκρανικής πλευράς.

Προτού φύγουμε, μας προειδοποίησαν ότι στην περιοχή γίνονται μάχες και είναι πιθανό να βρεθούμε εν μέσω δισταυρούμενων πυρών, προτρέποντάς μας μάλιστα να γυρίσουμε στη Μαριούπολη για την ασφάλειά μας. Αποφασίσαμε να προχωρήσουμε μέσα από παρακάμψεις, καθώς ο κεντρικός δρόμος που συνδέει τη Μαριούπολη με τη Ζαπορίζια είχε βομβαρδιστεί και οι γέφυρες είχαν ανατιναχθεί για να καθυστερήσουν την προέλαση των ρωσικών στρατευμάτων.

Μέχρι να βγούμε από την εμπόλεμη ζώνη, περάσαμε από ισοπεδωμένα χωριά, ναρκοθετημένους δρόμους και στρατεύματα των δύο πλευρών. Δεκτήκαμε ακόμη και πυροβολισμούς όταν μπήκαμε σε έναν επαρχιακό δρόμο, με τις σφαίρες να καρφώνονται στη ρόδα του συνεργείου

του Mega. Επειτα από αρκετές ώρες, επανήλθαμε στον κεντρικό δρόμο για τη Ζαπορίζια, με το μεγαλύτερό μας πρόβλημα να είναι πλέον τα καύσιμα. Εχοντας καλύψει το μεγαλύτερο μέρος της απόστασης με αναμμένο το λαμπάκι της βενζίνης και αφού περάσαμε από δεκάδες σημεία ελέγχου της πολιτοφυλακής και του ουκρανικού στρατού, φτάσαμε αργά το απόγευμα στη Ζαπορίζια. Το αυτοκίνητο έμεινε από καύσιμα στην είσοδο της πόλης και με τη βοήθεια των συναδέλφων φτάσαμε μέχρι το ξενοδοχείο όπου θα διανυκτερεύαμε. Για πρώτη φορά από την έναρξη της ρωσικής εισβολής θα τρώγαμε ζεστό φαγητό και θα κοιμόμασταν σε κρεβάτι και όχι στο πάτωμα.

Το άλλο πρωί είδαμε πάνοπλους αστυνομικούς να σημαδεύουν το αυτοκίνητό μας θεωρώντας πως είναι παγιδευμένο με εκρηκτικά. Αλλωστε για ποιο λόγο να παρατήσει κάποιος ένα αυτοκίνητο στη μέση μιας λεωφόρου ενώ η χώρα βρίσκεται σε πόλεμο. Μετά τις απαραίτητες

Αριστερά: Το κονβόι των αυτοκινήτων της επιχείρησης «Νόστος 3» στον δρόμο των 1.110 χιλιομέτρων από τη Μαριούπολη προς τα σύνορα με τη Μολδαβία. Πάνω, ο δημοσιογράφος του ΣΚΑΪ Σταύρος Ιωαννίδης.

εξηγήσεις και αφού «λαδώσαμε» τον πραττριούχο για να μας γεμίσει το ρεζερβουάρ, καθώς στη χώρα ισχύει πλαφόν 20 λίτρων την ημέρα, ξεκινήσαμε για την Ούμαν, μια σύγχρονη «προσφυγούπολη» στα δυτικά της Ουκρανίας. Εκεί όπου συγκεντρώνονται όλοι οι ξεριζωμένοι Ουκρανοί για εφόδια προτού εγκαταλείψουν τη χώρα τους. Στις ουρές χιλιομέτρων για τα σύνορα είδαμε το άλλο πρόσωπο του πολέμου. Οικογένειες που χωρίστηκαν βίαια, που αναγκάστηκαν να επιλέξουν ποιος θα μπει στο αυτοκίνητο και ποιος θα μείνει πίσω, πρόσωπα βουβά που είδαν με τα μάτια τους τη φρίκη του πολέμου. Μετά τρεις ημέρες στον δρόμο, εμείς φτάσαμε με ασφάλεια στη Μολδαβία. Η σκέψη μας όμως είναι με τους ανθρώπους που γνωρίσαμε εκεί, που μας έβαλαν στα σπίτια τους, που φάγαμε στα τραπέζια τους, που μας βοήθησαν στα ρεπορτάζ μας. Μέχρι σήμερα δεν έχουμε καταφέρει να επικοινωνήσουμε μαζί τους. Να βεβαιωθούμε ότι είναι ζωντανοί.

«Καλώς ήλθατε στην Ελλάδα, αδελφές μας»

Η «Κ» συνάντησε γυναίκες οι οποίες έφτασαν στη χώρα τις τελευταίες ημέρες και φιλοξενούνται από συγγενείς ή φίλους

Της **ΤΑΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ**

Να περιμένεις πώς θα εξελιχθεί η κατάσταση ή να φύγεις; Να πάρεις τον δρόμο προς τη Σλοβακία ή προς την Πολωνία; Τι να βάλεις στην τσάντα που θα πάρεις μαζί σου; Από τη μια μέρα στην άλλη χιλιάδες Ουκρανοί αναγκάστηκαν βιαίως να αποφασίσουν το «σωστό», γιατί το «λάθος» θα μπορούσε να τους οδηγήσει στον θάνατο. «Είμαστε τυχερές», επαναλαμβάνουν διαρκώς οι γυναίκες που συνάντησε η «Κ» και οι οποίες έφτασαν στη χώρα τις τελευταίες ημέρες και φιλοξενούνται από συγγενείς ή φίλους. Οι 25.000 Ουκρανοί υπήκοοι που διαμένουν και εργάζονται επίσημως στην Ελλάδα, στην πλειονότητά τους γυναίκες, άνοιξαν τα σπίτια τους για να φιλοξενήσουν αυτούς που έρχονται από την Ουκρανία τις τελευταίες δύο εβδομάδες, συχνά μόνο με τα ρούχα που φοράνε. Μέχρι στιγμής, από την αρχή του πολέμου στην Ουκρανία, περισσότεροι από 7.000 πρόσφυγες, γυναίκες με παιδιά, έχουν φθάσει στην Ελλάδα για να ξεφύγουν από τον πόλεμο, αφήνοντας πίσω τους άνδρες από 18 έως 60 ετών που δεν έχουν το δικαίωμα να εγκαταλείψουν τη χώρα. Οι περισσότερες περιμένουν να τελειώσει ο πόλεμος για να επιστρέψουν στην πατρίδα τους και στην... καθημερινότητά τους.

Εκατοντάδες τηλεφωνήματα δέχεται καθημερινά η Αλα Λόμπας, η πρόεδρος του συλλόγου ενίσχυσης και προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς «Τρεμπίτα» που ζει 25 χρόνια στην Ελλάδα —«η μισή μου ζωή δηλαδή», σημειώνει— και είναι υπεύθυνη

για τη λειτουργία σαββατιάτικου σχολείου για παιδιά από την Ουκρανία. «Μου ζητούν να κάνουν τα παιδιά μαθήματα για να μη χάσουν τη χρονιά τους στο σχολείο όταν γυρίσουν στην Ουκρανία. Πολύ λίγοι, το 20% περίπου, σκέφτονται μήπως μείνουν και ζητούν να μάθουν ελληνικά».

Ο Βλαντιμίρ Παλιτσκούκ, 29 ετών, που ζει στην Ελλάδα και έχει τελειώσει ελληνικό σχολείο, δεν είναι και τόσο αισιόδοξος όσον αφορά τη δυνατότητα επιστροφής. «Ήδη στην Ουκρανία έχει βγει ένα βίντεο από την κυβέρνηση που προετοιμάζει τον κόσμο γι’ αυτό που θα αντιμετωπίσουν όταν επιστρέψουν. Λέει: μπορεί να τηλεφωνήσετε στους συγγενείς σας και να μην απαντάει κανείς. Κάποια σπίτια δεν θα υπάρχουν πια και πολλά πράγματα στη γειτονιά θα έχουν αλλάξει...». Ο Βλαντιμίρ μιλάει ελληνικά, αλλά χαμπλώνει ταυτόχρονα και τη φωνή του. Δεν θέλει να καταλάβουν τίποτα οι δύο ξαδέλφες της γυναίκας του από τη Βίνιτσα, τις οποίες φιλοξενούν εδώ και λίγες ημέρες. Η Οξάνα Χαβλιούκ, 36 ετών, και η Ευγενία Σάκκα, 29 ετών, κάθονται δίπλα μου στην κουζίνα του σπιτιού, ενώ τα παιδιά τους, ένα κορίτσι 13 και ένα αγόρι 6 ετών αντίστοιχα, βρίσκονται στο διπλανό δωμάτιο. «Τα παιδιά δείχνουν να έχουν ηρεμήσει από το σοκ», μου λένε. Εφυγαν από τη Βίνιτσα με ένα μικρό βαν. Πέρασαν από Σλοβακία και έφτασαν στην Πράγα, απ’ όπου πήραν μια πτήση για την Αθήνα. Το δύσκολο ήταν να βγουν από τα εδάφη της Ουκρανίας, όπως διηγούνται. Μέχρι την τελευταία στιγμή δεν ήξεραν αν

Η Οξάνα Χαβλιούκ, 36 ετών, και η Ευγενία Σάκκα, 29 ετών, από τη Βίνιτσα της Ουκρανίας στο διαμέρισμα συγγενικού τους προσώπου στην Ελλάδα, όπου βρήκαν καταφύγιο μαζί με τα παιδιά τους.

«Είναι απίστευτο πόσο οι άνθρωποι βοηθούν ο ένας τον άλλον. Και είναι επίσης απίστευτο πόσο τυχερή είμαι που βρίσκομαι στην Ελλάδα ζωντανή».

ο δρόμος θα ήταν ανοιχτός, αν κάποιος θα τους σταματούσε, αν θα τα κατάφερναν.

«Τis πρώτες πέντε ημέρες περιμέναμε να δούμε τι θα γίνει. Ζούσαμε μέσα στο άγχος. Πήγαινα λίγο στη δουλειά —κατάστημα πώλησης απορρυπαντικών—, αλλά γρήγορα τελείωσαν τα πράγματα και δεν μπορούσαμε να βρούμε

άλλα. Κάθε λίγο και λιγάκι χτυπούσαν οι σειρήνες και πηγαίναμε στο καταφύγιο», λέει η Οξάνα, διορθώνοντας συνέχεια νευρικά, φοβικά, τα μαλλιά της που είναι στη θέση τους. Η κόρη της είχε να κοιμηθεί μέρες. Κάθε φορά που άκουγε σειρήνες ντυνόταν γρήγορα και έτρεχε στο παράθυρο. Στην περιοχή που έμενε η Ευγενία δεν υπήρχε καν καταφύγιο. «Οποτε ακούγαμε τις σειρήνες ξαπλώναμε στο πάτωμα». Καμία από τις δύο γυναίκες δεν πίστευε ότι θα γινόταν εισβολή τόσοι άγχοι. «Εχουμε συγγενείς, φίλους στη Ρωσία», λένε. Τώρα περιμένουν και προσεύχονται να τελειώσει ο πόλεμος.

Η Ντάρια Κραβτσιούκ, 26 ετών, έχει βρεθεί στην Ελλάδα πριν από λίγα χρόνια υπό εντε-

λώς διαφορετικές συνθήκες. Είναι επαγγελματίας χορεύτρια λάτιν και είχε έρθει προκειμένου να προετοιμαστεί για αγώνες με τον παρτενέρ της Αλεξάντερ, ο οποίος είναι επίσης από την Ουκρανία, αλλά ζει στην Ελλάδα εδώ και 15 χρόνια. Η Ντάρια είναι από το Χάρκοβο, αλλά η έναρξη του πολέμου τη βρήκε στο Κίεβο. «Εκείνη τη νύχτα δεν μπορούσα να κοιμηθώ, σαν να αισθανόμουν ότι θα γινόταν κάτι μεγάλο. Δεν είχε ξημερώσει ακόμα, κοιτάζα τον ουρανό και παρατήρησα ότι δεν υπήρχαν πτήσεις, ενώ το σπίτι ήταν κοντά στο αεροδρόμιο. Πήρα τηλέφωνο μια φίλη αεροσυνοδό που ήξερα ότι θα πέταγε εκείνο το πρωί για Τουρκία. Δεν ήξερε τίποτα. Μισή ώρα αργότερα, είμαι ξαπλωμένη στον κα-

ναπέ, χτυπάει το τηλέφωνο και την ακούω στην άλλη άκρη της γραμμής να κλαίει. “Ντάρια, σήκω τώρα και βρες ένα μέρος να κρυφτείς”, μου είπε. Δεν καταλάβαινα. “Κοίταξε έξω”, σχεδόν με διέταξε. Άνοιξα το παράθυρο και άκουγα τους ήχους από τις βόμβες εις διπλούν. Από το τηλέφωνο και μπροστά στα μάτια μου», διηγείται. «Πήρα αμέσως τηλέφωνο μια άλλη φίλη και μόλις άνοιξε η γραμμή άρχισα να φωνάζω “Ξύπνα, ο πόλεμος ξεκίνησε”. Έβαλα ό,τι μπορούσα μέσα στο backpack μου—τι είναι απαραίτητο σε έναν πόλεμο αναρωτιόμουν— και σε λίγα λεπτά ήμουν στον δρόμο. Τα μηνύματα έφταναν από παντού. “Ξεκίνησε”, μου έγγραφαν».

Έμεινε πέντε μέρες σε ένα υπόγειο πάρκινγκ μαζί με πολλούς άλλους. Όταν τελείωσαν τα τρόφιμα που είχε πάρει μαζί της αποφάσισε με τη φίλη της να επιχειρήσει τη μεγάλη έξοδο. Με το αυτοκίνητο κινήθηκαν προς το κέντρο της Ουκρανίας στο χωριό Σάργοροτ, όπου ξεκουράστηκαν για μία ημέρα. Την επομένη έφτασαν στην πόλη Μουκάτσεβο, όπου η φίλη της αποφάσισε να παραμείνει. Η ίδια συνέχισε με το λεωφορείο έως τα σύνορα με την Ουγγαρία. Πέρασε με τα πόδια τα σύνορα και στη συνέχεια επιβιβάστηκε σε ένα αυτοκίνητο εθελοντών μέχρι τη Βουδαπέστη. «Από εκεί έβγαλα αεροπορικό εισιτήριο για την Ελλάδα. Είναι απίστευτο πόσο οι άνθρωποι βοηθούν ο ένας τον άλλον. Και είναι επίσης απίστευτο πόσο τυχερή είμαι που βρίσκομαι στην Ελλάδα ζωντανή. Λίγες ώρες μετά που έφυγα από το Κίεβο, ο δρόμος που είχα πάρει βομβαρδίστηκε».

Αρκούδα με ρυθμούς χελώνας

Η βραδύτητα της επίθεσης και τα λάθη των Ρώσων προκαλούν εντύπωση στους ειδικούς της Δύσης – Η αντίσταση των Ουκρανών

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία διανύει ήδη την τρίτη εβδομάδα της και οι δυνάμεις της Μόσχας ελέγχουν περιορισμένα μόνο εδάφη, το πολύ 10%, ενώ έχουν υποστεί βαριές απώλειες τόσο σε επίπεδο ανδρών όσο και εξοπλισμού. Ειδικότερα, οι Ρώσοι δεν ελέγχουν πλήρως την Ουκρανία από αέρος, παρόλο που διαθέτουν μία από τις πιο προηγμένες αεροπορίες στον κόσμο. Οι χερσαίες δυνάμεις τους προχωρούν με ρυθμούς χελώνας προς το Κίεβο και η συμπεριφορά του γιγάντιου κονβόι, που αρχικά τρομοκράτησε με την εμφάνισή του τους διεθνείς παρατηρητές δοκιμάζεται από προβλήματα ανεφοδιασμού. Μόλις προχθές εντοπίστηκαν κάποια στρατιωτικά οχήματα και tanks να βρίσκουν καταφύγιο κάτω από προστατευμένα σημεία, όπως δέντρα, για να μη δίνουν στόχο, κάτι που έπρεπε να έχει συμβεί εξαρχής, σύμφωνα με τον Ντέιβις Πετρέους. Είναι σοκαριστικό το γεγονός ότι το κονβόι ήταν εκτεθειμένο σε εκρηκτικά πυρά για τόσες ημέρες, σχολίασε ο πρώην διευθυντής της CIA στο CNN.

Επειτα από πολύμηνη ανάπτυξη στρατευμάτων και δυόμιση εβδομάδες επιχειρήσεων, όλοι συμφωνούν πλέον ότι η εισβολή δεν ακολούθησε τον σχεδιασμό της Μόσχας, και ίσως αυτό να αποκαλύπτει ότι ο ρωσικός στρατός δεν είναι και τόσο άρτιος όσο όλοι νόμιζαν. Στελέχη του αμερικανικού Πενταγώνου δεν σταματούν να δηλώνουν την έκπληξή τους για την εξέλιξη, ενώ ο Μπάρι Πάβελ, αντιπρόεδρος του Atlantic Council, είπε στην Washington Post: «Είναι σοκαριστικό για μια τόσο προηγμένη χώρα πόσο αναποτελεσματικές είναι οι δυνάμεις της στα στοιχειώδη σημεία των κοινών στρατιωτικών επιχειρήσεων».

Αυτό δεν σημαίνει ότι η Ρωσία δεν θα εξασφαλίσει τελικά τον έλεγχο του Κιέβου και δεν θα ανατρέψει την ουκρανική κυβέρνηση – αν και εσχάτως η Μόσχα επιμένει πως η αλλαγή κυβέρνησης στην Ουκρανία δεν εντάσσεται στα σχέδιά της. Ωστόσο η βραδύτητα της ρωσικής επίθεσης και οι κακοί υπολογισμοί των στρατιωτικών διοικήτων της έχουν αναθεωρήσει τις εκτιμήσεις για την εξέλιξη της σύγκρουσης και για τις δύο πλευρές θα είναι πολύ βαρύτερες. Η Μόσχα φαίνεται ότι προσανατολίζεται στο σφυροκόπημα πολιορκημένων πόλεων και στην εκτόξευση βομβών από αέρος, ενώ τα υποτιθέμενα πλήγματα ακριβείας έχουν γίνει πολύ λιγότερο ακριβή: αυτό αποδείχθηκε και από το πλήγμα στο μαιευτήριο στη Μαριούπολη, παρά την προσπάθεια της ρωσικής προπαγάνδας να το παρουσιάσει ως εκκενωμένο νοσοκομείο και στρατηγείο ακροδεξιών ουκρανικών δυνάμεων.

Την παραμονή της εισβολής, στις 23 Φεβρουαρίου, κάποιοι αναλυτές πρόβλεπαν ότι το Κί-

Δεν θεωρείται τυχαίο ότι ο Βλαντιμίρ Πούτιν διέταξε την επιστράτευση 16.000 εθελοντών από τη Μέση Ανατολή προκειμένου να πολεμήσουν στην περιοχή του Ντονμπάς.

εβο θα πέσει μέσα σε 48 έως 72 ώρες από την έναρξη των επιχειρήσεων. Και όμως η ουκρανική αντίσταση αποδείχθηκε πολύ αποτελεσματικότερη από αυτό. Οι μικρές ευέλικτες μονάδες που γνωρίζουν τα εδάφη απέκρουσαν τα δυσκίνητα ρωσικά κονβόι. Τα αντιαερομηχανικά όπλα που απέκτησαν οι Ουκρανοί από τις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο άφησαν πολλά απανθρακωμένα κουφάρια τανκς στην άκρη των κεντρικών δρόμων της Ουκρανίας. Και τα τουρκικά drones λειτούργησαν εξίσου αποτελεσματικά. Ακόμη και στις ρωσικές περιοχές όπου ο Βλαντιμίρ Πούτιν θεωρούσε ότι τα ρωσικά τανκς θα γίνουν δεκτά από τον ντόπιο πληθυσμό με τριαντάφυλ-

λα, στήθηκαν οδοφράγματα και οι κάτοικοι υποδέχθηκαν τους εκπληκτους Ρώσους στρατιώτες με βρισιές και προπληκτισμούς. Παρά τη σθεναρή ουκρανική αντίσταση και ειδικά μετά το ναυάγιο της διπλωματίας στην Αττάλεια, οι ρωσικές δυνάμεις προχώρησαν προς αρκετές μεγάλες πόλεις, ιδίως στον Νότο, όπου πολλές εξ αυτών κινδυνεύουν να πέσουν τις επόμενες ημέρες. Μόνο η Χερσώνα ελέγχεται μέχρι στιγμής από τους Ρώσους, ενώ την Παρασκευή σημειώθηκαν για πρώτη φορά πλήγματα και στα δυτικά της χώρας, μια περιοχή που είχε μείνει μέχρι πρότινος προστατευμένη από τις ρωσικές επιθέσεις. Ο Βρετανός υπουργός Άμυνας, Μπεν Ουάλας, τόνισε αυτήν την εβδομάδα ότι η Ρωσία διαθέτει περίπου διπλάσιες δυνάμεις σε σχέση με την Ουκρανία και πως η υπερροπλία στον αέρα συντέινει στην εκτίμηση πως η Μόσχα διαθέτει ένα συντριπτικό πλεονέκτημα στην αναμέτρηση της με το Κίεβο. Και όμως όλοι οι στόχοι της Ρωσίας έμειναν ανεκπλήρωτοι. «Η οίηση του προέδρου Πούτιν ότι θα γίνει δεκτός ως απελευθερωτής κατέρρευσε τόσο γρήγορα όσο και το ηθικό των στρατευμάτων του», επισήμανε.

Οι αιχμάλωτοι
Όπως αναφέρει η Washington Post, Ουκρανοί αξιωματούχοι πραγματοποίησαν μια σειρά συνεντεύξεων τύπου, στις οποίες

αιχμάλωτοι Ρώσοι στρατιώτες εμφανίζονταν μετανιωμένοι για τον ρόλο τους στον πόλεμο και δήλωναν ότι δεν είχαν ιδέα ότι ετοιμάζονται να εισβάλουν στην Ουκρανία μέχρι και μία ημέρα πριν. Είναι δύσκολο να αποτιμηθεί ο αριθμός των απωλειών από την πλευρά της Ρωσίας, καθώς ο απολογισμός συσκοτίζεται από τις συγκεχυμένες πληροφορίες και τα αλληλέπληλα βίντεο και φωτογραφίες που αναρτώνται στα σόσιαλ μίντια, συχνά απόρροια ουκρανικής προπαγάνδας. Το Κίεβο ισχυρίζεται ότι οι Ρώσοι μετρούν 12.000 νεκρούς, 526 κατεστραμμένα οχήματα, 335 τανκς και 81 ελικόπτερα, ωστόσο, οι αριθμοί θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με επιφύλαξη.

Οι Αμερικανοί έκαναν λόγο για 2.000 με 4.000 νεκρούς Ρώσους στρατιώτες, αλλά επίσης διευκρίνιζαν ότι η πληροφόρησή τους είναι περιορισμένη (ακόμη και αυτοί οι αριθμοί όμως είναι μεγάλοι, αν αναλογιστεί κανείς ότι στον 9ετή πόλεμο των Σοβιετικών στο Αφγανιστάν έχασαν 15.000 άνδρες, στον 20ετή πόλεμο των ΗΠΑ στην ίδια χώρα σκοτώθηκαν 2.461 Αμερικανοί στρατιώτες και 4.500 Αμερικανοί στο Ιράκ από το 2003 έως το 2011). Πάντως, δεν είναι τυχαίο ότι μόλις προχθές ο Πούτιν διέταξε την επιστράτευση 16.000 εθελοντών από τη Μέση Ανατολή προκειμένου να πολεμήσουν στην ανατολική Ουκρανία, στην περιοχή του Ντονμπάς.

Τα μαχητικά MiG-29 και τα εδάφους - αέρος διλήμματα

Του **ΤΑΣΟΥ ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ**

Το αεροδρόμιο του Ρεζόβ στην ανατολική Πολωνία απέχει μόλις 40 χιλιόμετρα από τα ουκρανικά σύνορα. Από το πρωί της περασμένης Πέμπτης το αεροδρόμιο «φυλάσσεται» από συστοιχίες πυραύλων Patriot, τους οποίους ζήτησε και έλαβε η κυβέρνηση της Βαρσοβίας από την κυβέρνηση των ΗΠΑ. Στο Ρεζόβ καταλήγουν όλα τα αεροπλάνα χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΝΑΤΟ που στέλνουν στρατιωτική και ανθρωπιστική βοήθεια στην Ουκρανία. Και από εδώ με ένα πολύπλοκο «σύστημα» πολλών μικρών λεωφορείων μέσα από τους επαρχιακούς δρόμους της δυτικής Ουκρανίας καταλήγουν όλα στο Κίεβο, απ' όπου διανέμονται σε ολόκληρη τη χώρα. Οι Πολωνοί δεν το κρύβουν. «Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν μας απασχολεί κιόλας από την άποψη της ασφάλειας», είπε στην «Κ» πηγή της πολωνικής κυβέρνησης. Το Ρεζόβ, μια πόλη 200.000 κατοίκων, είχε βομβαρδιστεί άγρια στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο από τη Λουφτβάφε και στη συνέχεια έγινε πόλη-φυλακή για τους Πολωνούς διανοούμενους. Μετά τον πόλεμο η πολωνική αντίσταση, προσκείμενη στην εξόριστη κυβέρνηση του Λονδίνου, συγκροτήθηκε και στρατιωτικά με τους Σοβιετικούς – μάλιστα η NKWD άνοιξε τη φυλακή της πόλης για να κλείσει μέσα εκείνους από τους

ντόπιους που είχαν στραφεί εναντίον των Σοβιετικών. Την εποχή του κομμουνισμού έγινε έδρα της «Αγροτικής Αλληλεγγύης». «Προσφέρουμε το αεροδρόμιο για να βοηθήσουμε τους Ουκρανούς στον βαθμό που αυτό δεν μας φέρνει σε σύγκρουση με τους Ρώσους, αλλά ξέρουμε ότι βρίσκόμαστε στο όριο», είπε στην «Κ» άλλη πολωνική κυβερνητική πηγή και παρέπεμψε στην παράμοια στάση της πολωνικής αντιπολίτευσης, της οποίας ηγείται ο γνωστός μας Ντόναλντ Τουσκ. Ο ίδιος έχει καταστήσει σαφές ότι η πολωνική αντιπολίτευση παρά

Πώς οι ΗΠΑ κατέληξαν στο «όχι» για την αποστολή πολωνικών αεροσκαφών στην Ουκρανία.

τις πολιτικές διαφορές της με την κυβέρνηση του Ματέους Μοραβιέτσκι θα την υποστηρίξει σε ό,τι αφορά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία σε «ενέργειες που θα αυξάνουν την ασφάλεια της Πολωνίας». Ο Τουσκ, επικεφαλής του κεντροδεξιού κόμματος «Πατριότσια των Πολιτών», είπε ότι «όλες οι ενέργειες, δηλώσεις και πράξεις μας πρέπει να στοχεύουν στην ενίσχυση της ασφάλειας της χώρας». Τέτοια ενέργεια δεν θεωρούν η πολωνική κυβέρνηση αλλά και η πολωνική αντιπολίτευση.

Πολωνικά MiG-29. Ένα από τα επιχειρήματα για τη μη αποστολή τους στην Ουκρανία είναι πως πρόκειται για επιχειρησιακά κατώτερα αεροσκάφη από τα MiG-35 που έχει η Ρωσία και εύκολα θα αποτελέσουν στόχους.

ση το «δάνεισμα» αεροσκαφών στην Ουκρανία, ούτε και τη χρήση των πολωνικών αεροδρομίων, όπως του Ρεζόβ, για την επιβολή ζώνης απαγόρευσης πτήσεων. Σύμφωνα με πληροφορίες της

στο Κίεβο, Μπάρτος Σικόφσκι, ο μόνος διπλωμάτης από χώρα της Ε.Ε. που έχει μείνει στην ουκρανική πρωτεύουσα, θεωρεί ότι η αποδοχή της πρότασης αυτής «θα περιορίζει συντομότερα τις εκθροπραξίες», έχοντας αποδεχθεί την επιχειρηματολογία του Ουκρανού προέδρου Βολοντίμιρ Ζελένσκι. Οι Ουκρανοί χρησιμοποιούν την περίπτωση ενός τζέτ τους που στην αρχή των μαχών έφυγε στον ρουμανικό εναέριο χώρο και «γύρισε» στην Ουκρανία χωρίς να μεσολαβήσει το παραμικρό. Το θέμα συζητήθηκε για πρώτη φορά το περασμένο Σαββατοκύριακο μεταξύ της κυβέρνησης της Βαρσοβίας και του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών Άντονι Μπλίνκεν, χωρίς να βρεθεί λύση. Στη συνέχεια οι Πολωνοί ανακοίνωσαν στην αρχή αυτής της εβδομάδας ότι παραχωρούν τα 28 MiG-29 που έχουν, χωρίς να έχουν καταλήξει στις συζητήσεις τους με τις ΗΠΑ. Ο πρωθυπουργός Ματέους Μοραβιέτσκι μετά την απόρριψη από την Ουάσινγκτον της εμπλοκής αεροσκαφών «πολωνικής προέλευσης» στην Ουκρανία ως «πολύ επικίνδυνες», επανήλθε λέγοντας ότι «όλες μαζί οι χώρες του ΝΑΤΟ πρέπει να αποφασίσουν για τη χρησιμοποίηση των αεροσκαφών».

Απρόσφορη λύση

Υπάρχουν πολλοί πολιτικοί και τεχνικοί λόγοι που σύμφω-

να με πολωνικές πηγές κάνουν την παράδοση των αεροσκαφών στους Ουκρανούς απρόσφορη λύση: • Η απευθείας εμπλοκή χώρας του ΝΑΤΟ στην ουκρανική σύγκρουση (σ.σ. ο αντιλογος κάποιων Πολωνών συνομιλητών της «Κ» είναι ότι και τώρα το ΝΑΤΟ χρησιμοποιεί πολωνικές εγκαταστάσεις για την προώθηση όπλων στην Ουκρανία). Ο εκπρόσωπος του Πούτιν, Ντμίτρι Πεσκόφ, έχει προειδοποιήσει κάθε χώρα που θα θέσει τα αεροδρόμιά της στη διάθεση αεροσκαφών που θα βρεθούν στον ουκρανικό εναέριο χώρο ότι θα τεθούν αντιμέτωπα με τα ρωσικά αεροσκάφη. • Τα MiG-29 είναι επιχειρησιακά κατώτερα από τα MiG-35 που έχει η Ρωσία και εύκολα θα αποτελέσουν στόχους χωρίς ουσιαστικό όφελος των Ουκρανών από τη χρήση τους. • Διαθέτουν νατοϊκά ηλεκτρονικά συστήματα που πρέπει να «ξεμονταρισθούν» πριν από την παράδοσή τους για να πετάξουν στην Ουκρανία. • Στις συνυμιλίες τους με τους Πολωνούς και τους Ουκρανούς, εκτός από τους Αμερικανούς, και οι Βρετανοί επισήμαναν ότι η αεροπορική υπεροπλία των Ρώσων στην Ουκρανία θα μπορούσε να αντιμετωπισθεί με αντιαεροπορικά συστήματα νέας γενιάς. Η Μεγάλη Βρετανία ανακοίνωσε ότι είναι έτοιμη να παραδώσει τέτοια στην Ουκρανία.

Πολλά παιδιά «ξέχασαν» να διαβάζουν και να γράφουν

Μια «παρενέργεια» της πανδημίας

Της **DANA GOLDSTEIN**
THE NEW YORK TIMES

Την τελευταία τριετία, εξαιτίας της πανδημίας, εκατομμύρια παιδιά έκαναν μήνες να πατήσουν το πόδι τους στα σχολεία και στα νηπιαγωγεία. Αυτή η κατάσταση οδήγησε στα έντονα προβλήματα που παρουσιάζουν οι πιο μικροί μαθητές, κυρίως στην ικανότητα ανάγνωσης. Σύμφωνα με πληθώρα νέων μελετών, τα παιδιά έχουν απολέσει σημαντικά ορόσημα της ανάπτυξης της αναγνωστικής τους δεξιότητας, κάτι που δεν παρατηρείτο πριν από την έναρξη της υγειονομικής κρίσης.

Μία από τις έρευνες που εκπονήθηκαν, στην πολιτεία της Βιρτζίνια, διαπίστωσε ότι η ικανότητα ανάγνωσης των μικρότερων παιδιών είναι η υποδεέστερη της τελευταίας 20ετίας.

Στη Βοστώνη, το 60% των μαθητών που φοιτούν σε σχολεία σε γειτονίες με υψηλά ποσοστά φτώχειας κινδυνεύει να αντιμετωπίσει μεγάλες δυσχέρειες στην εξέλιξη της ικανότητάς του να διαβάζει και να κατανοεί γραπτό κείμενο. Μετά την πανδημία, ο αριθμός των παιδιών που εμφανίζουν τέτοια προβλήματα διπλασιάστηκε συγκριτικά με την περίοδο προ πανδημίας.

Από την κατάσταση αυτή επηρεάστηκαν τα παιδιά όλων των δημογραφικών ομάδων. Εντονότερο, ωστόσο, πρόβλημα αντιμετωπίζουν οι μικροί Αφροαμερικανοί και οι ισπανόφωνοι, όπως και τα παιδιά οικογενειών με χαμηλά εισοδήματα και ιδιαίτερα εκείνα που δεν έχουν καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας.

Η δρ Τίφανι Χόγκαν, επικεφαλής του Εργαστηρίου Λόγου και Αλφαριθμητισμού στο Ινστιτούτο Επιταχυνόμενων Υγείας του Γενικού Νοσοκομείου της Μασαχουσέτης, στη Βοστώνη, τονίζει ότι «σήμερα βρισκόμαστε σε ακαρτογράφηση νερά. Αν τα παιδιά δεν καταφέρουν να αναπτύξουν

την αναγνωστική τους ικανότητα μέχρι το τέλος του δημοτικού σχολείου, οι κίνδυνοι για το μέλλον τους είναι τεράστιοι. Παιδιά που δεν μπορούν να διαβάσουν με ευκολία, συνήθως εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, με αποτέλεσμα να κερδίζουν λιγότερα χρήματα στη μετέπειτα ζωή τους και συχνά όταν μεγαλώσουν βρίσκονται αντιμέτωπα με την ποινική δικαιοσύνη».

Η αλήθεια είναι ότι το πρόβλημα αυτού του ιδιότυπου αναλφαριθμητισμού δεν οφείλεται ούτε ξεκινά με την πανδημία. Τα αποτελέσματα διεθνών και αμερικανικών εξετάσεων που πραγματο-

«Αν δεν καταφέρουν να αναπτύξουν την αναγνωστική τους ικανότητα μέχρι το τέλος του δημοτικού σχολείου, οι κίνδυνοι για το μέλλον τους είναι τεράστιοι».

ποιήθηκαν το 2019 αποτύπωσαν ως στάσιμη ή επιδεινούμενη την αναγνωστική ικανότητα των Αμερικανών. Ταυτόχρονα, κατέγραψαν διεύρυνση του χάσματος μεταξύ εκείνων που είχαν υψηλές επιδόσεις στα τεστ και εκείνων που δεν τα κατάφεραν καλά. Τα αίτια αυτής της κατάστασης είναι πολυπαραγοντικά. Οι ειδικοί θεωρούν κυρίαρχο τις μεγάλες ελλείψεις σε εκπαιδευτικούς που ειδικεύονται στη διδασκλία των ήλων της ομιλούμενης αγγλικής γλώσσας με τα γράμματα που την αποτυπώνουν στο χαρτί.

Η πανδημία, βέβαια, επιδεινώσε περισσότερο το ήδη υπάρχον πρόβλημα. Τα παιδιά παρέμειναν, επί μήνες, μακριά από τις σχολικές αίθουσες, όπου θα δι-

Η πανδημία και το επί μήνες κλείσιμο των σχολείων στέρησε από τα παιδιά την επαφή με εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς και δεν επέτρεψε τη σωστή ανάπτυξη της ικανότητάς τους να διαβάζουν και να κατανοούν τον γραπτό λόγο.

Η Γκαρέσα, δασκάλα της πρώτης δημοτικού σε σχολείο φτωχογειονιάς του Κονέκτικατ, βοηθάει τους μαθητές της. «Πολλά παιδιά πασχίζουν να διαβάσουν», λέει. Η χρήση μάσκας στα σχολεία δεν ευθύνεται για την ελλειμματική αναγνωστική ικανότητα των μικρότερων μαθητών, επισημαίνουν οι ειδικοί.

δάσκονταν τα βασικά της γλώσσας, την αλφάβητο, αλλά και τον ήχο της εκφοράς κάθε γράμματος. Οι μαθητές που επέστρεψαν στην πρώτη και στη δεύτερη τάξη του δημοτικού, υποχρεώθηκαν να επαναλάβουν μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος του νηπιαγωγείου. Στα μισά δημοτικά σχολεία, όπως διαπίστωσε ομοσπονδιακή έρευνα που εκπονήθηκε τον Δεκέμβριο και τον Ιανουάριο, καταγράφονται ελλείψεις διδακτικού προσωπικού. Ιδιαίτερα σοβαρές είναι αυτές που καταγράφονται στα σχολεία ειδικής αγωγής, αλλά και στις πρώτες τάξεις του δημοτικού.

Φέτος, όταν άνοιξαν τα σχολεία με φυσική παρουσία των μαθητών, οι διπλάσιοι, συγκριτικά με την προ πανδημίας περίοδο,

μαθητές της πρώτης δημοτικού είχαν αναγνωστική ικανότητα επιπέδου νηπιαγωγείου ή ακόμη μικρότερη, όπως αναφέρουν οι διευθυνσεις των δημοτικών σχολείων. Η πανδημία και οι συνέπειές της στην καθημερινότητά μας δεν επηρέασαν μόνο την αναγνωστική ικανότητα, αλλά και τις μαθηματικές δεξιότητες των παιδιών. Η δρ Χόγκαν επισημαίνει ότι «αυτό που διαπιστώνουμε σήμερα είναι ότι πολλά παιδιά δεν είχαν την αναγκαία κινητοποίηση κατά τη διάρκεια της υγειονομικής κρίσης, ώστε να αναπτύξουν ικανοποιητικά την ικανότητα του λόγου και της ανάγνωσης».

Ορισμένοι εκπαιδευτικοί και γονείς αποδίδουν αυτή την κατάσταση στη χρήση μάσκας στις

σχολικές αίθουσες. Οι ερευνητές, ωστόσο, επισημαίνουν πως, αν και έχει αποδειχθεί η διασύνδεση μεταξύ των κλειστών σχολείων και των περιορισμένων επιτευγμάτων των παιδιών, δεν υπάρχουν αποδείξεις ότι η χρήση μάσκας παρεμπόδισε την ανάπτυξη της αναγνωστικής ικανότητας των παιδιών.

Ελλείψεις εκπαιδευτικών

Αρκετές πολιτείες των Ηνωμένων Πολιτειών προσπαθούν να επιλύσουν τα προβλήματα που προκάλεσαν στις μαθησιακές δεξιότητες των παιδιών η πανδημία και το κλείσιμο των σχολείων. Η δρ Χόγκαν έχει λάβει ομοσπονδιακή χρηματοδότηση για να βοηθήσει μικρές ομάδες παιδιών, από τα οικονομικώς

ασθενέστερα στρώματα, να ενισχύσουν την ικανότητά τους να διαβάζουν. Ωστόσο, όπως παραδέχεται, αντιμετώπισε μεγάλη δυσκολία να βρει εκπαιδευτικούς για το πρόγραμμα.

Σε αυτό, αναμφίβολα δεν βοηθάει η μεγάλη αύξηση της ζήτησης ιδιωτικών θεραπειών των προβλημάτων γλώσσας και άναγνωσης από τις εύπορες οικογένειες. Σε αυτή την περίπτωση, το κόστος της θεραπευτικής συνδρομίας μιας ώρας μπορεί να φτάσει τα 200 δολάρια. Πρόκειται για μια δυναμική που κάνει τους εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς να εγκαταλείψουν ολοκληρωτικά την απασχόλησή τους στη δημόσια εκπαίδευση, εντείνοντας τις ελλείψεις διδακτικού προσωπικού.

Συρρίκνωση εγκεφάλου σε ασθενείς με COVID-19

Της **PAM BELLUCK**
THE NEW YORK TIMES

Η COVID-19 επηρεάζει δυσμενώς τον ανθρώπινο εγκέφαλο. Ακόμη κι όταν εκδηλώνεται με ήπια συμπτώματα, προκαλεί συρρίκνωση του όγκου του, αλλοιώσεις στους ιστούς του και απώλεια φαιάς ουσίας, μεγαλύτερη από αυτή που καταγράφεται σε άτομα που δεν έχουν προσβληθεί από κορωνοϊό. Αυτά είναι τα συμπεράσματα μιας νέας βρετανικής μελέτης, η οποία δημοσιεύθηκε πρόσφατα στο περιοδικό Nature. Πρόκειται για την πρώτη που πραγματοποιεί συγκριτική μελέτη απεικονιστικών εξετάσεων του εγκεφάλου τόσο πριν όσο και μετά τη λοίμωξη από κορωνοϊό.

Νευρολόγοι, οι οποίοι δεν συμμετείχαν στην έρευνα, χαρακτηρίζουν τα συμπεράσματα εξαιρετικά ενδιαφέροντα. Επισημαίνουν, ωστόσο, ότι οι κλινικές συνέπειες των μεταβολών που εντοπίστηκαν στον εγκέφαλο των ασθενών είναι άγνωστες. Επίσης, όπως υπογραμμίζουν, παραμένει αβέβαιο αν οι αλλοιώσεις που ανιχνεύθηκαν είναι χρόνιες, αλλά και αν τελικά επηρεάζουν δυσμενώς τη λειτουργικότητά μας με εξασθένηση της μνήμης ή έκπτωση άλλων διανοητικών λειτουργιών. Ένα ενδια-

φέρον συμπέρασμα, πάντως, είναι ότι η συρρίκνωση του όγκου του εγκεφάλου στους ασθενείς με COVID-19 και οι αλλοιώσεις στους ιστούς αφορούν κυρίως περιοχές του οργάνου που επεξεργάζονται την όσφρηση.

Στη μελέτη συμμετείχαν 785 άτομα, ηλικίας 51 έως 81 ετών, τα ιατρικά αρχεία των οποίων

Τα πρώτα συμπεράσματα βρετανικής μελέτης σε 785 άτομα και ο αντίλογος μερίδας επιστημόνων.

βρίσκονταν στη βάση δεδομένων της UKBiobank, μαζί με εκατοντάδων χιλιάδων άλλων. Η δρ Σερρένα Σπούντιτς, επικεφαλής του τμήματος νευρολογικών λοιμώξεων στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Γέιλ, η οποία δεν συμμετείχε στην έρευνα, υπογραμμίζει ότι η μελέτη παρέχει αξιοπιστες αποδείξεις ότι η λοίμωξη από κορωνοϊό πράγματι επηρεάζει και μεταβάλλει τον εγκέφαλο των ασθενών. «Η υπόθεση ότι αυτές οι αλλαγές στην εικόνα του εγκεφάλου επιφέρουν μακροχρόνιες μεταβολές στη λειτουργία του με κλινικές επιπτώ-

Ένα ενδιαφέρον συμπέρασμα της έρευνας είναι ότι η συρρίκνωση του όγκου του εγκεφάλου στους ασθενείς με COVID-19 και οι αλλοιώσεις στους ιστούς αφορούν κυρίως περιοχές του οργάνου που επεξεργάζονται την όσφρηση.

σεις συνιστά λογικό άλμα. Δεν πρέπει να τρομοκρατήσουμε την κοινή γνώμη λέγοντας ότι όσοι κόλλησαν κορωνοϊό θα εμφανίσουν εγκεφαλικές βλάβες και θα πάθουν να είναι λειτουργικοί», τονίζει.

Η έρευνα

Κάθε εθελοντής που συμμετείχε στην έρευνα υποβλήθηκε σε δύο απεικονιστικές εξετάσεις εγκεφάλου, με το ενδιαμέσο διάστημα να φτάνει τα τρία χρόνια. Επίσης, υποβλήθηκε σε εξετάσεις αξιολόγησης των γνωστικών του δεξιοτήτων. Μέσα στην

τριετία που μεσολάβησε μεταξύ των απεικονιστικών εξετάσεων, και ειδικότερα ανάμεσα στον Μάρτιο του 2020 και στον Απρίλιο του 2021, 401 από τους 785 εθελοντές νόσησαν με κορωνοϊό. Οι υπόλοιποι 384 αποτέλεσαν την ομάδα ελέγχου επειδή δεν είχαν προσβληθεί από τον κορωνοϊό, αλλά είχαν κοινά χαρακτηριστικά με εκείνους που είχαν νοσήσει (ηλικία, φύλο, ιατρικό ιστορικό και κοινωνικοοικονομική θέση).

Κατά τη φυσική διαδικασία της γήρανσης, σε ετήσια βάση, χάνουμε ένα ισχνό ποσοστό της

φαιάς ουσίας μας. Στην περιοχή που συνδέεται με τη μνήμη, αυτή η απώλεια κυμαίνεται μεταξύ 0,2% και 0,3%. Οι ασθενείς που νόσησαν με κορωνοϊό και υποβλήθηκαν στη δεύτερη τομογραφία εγκεφάλου, περίπου τεσσαρτημίσιο μήνες μετά τη λοίμωξη, διαπιστώθηκε ότι συγκριτικά με την πρώτη τους εξέταση τρία χρόνια νωρίτερα είχαν χάσει περισσότερη φαιά ουσία, με την απώλεια της να κυμαίνεται μεταξύ 0,2% έως 2%, αναλόγως της περιοχής του εγκεφάλου όπου καταγράφηκε. Είχαν επίσης απολέσει μέρος του συνολικού όγκου του εγκεφάλου τους, σαν να είχε συρρικνωθεί, και εμφανίζαν περισσότερο εκτεταμένες αλλοιώσεις σε ορισμένους ιστούς του.

Η επικεφαλής της ερευνητικής ομάδας, δρ Γκουενάλ Ντουό, καθηγήτρια Κλινικής Νευρολογίας στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, τόνισε ότι μόνο 15 από τους συμμετέχοντες που νόσησαν με COVID-19 χρειάστηκε να νοσηλευτούν. Η έρευνα, ωστόσο, έδειξε ότι η εγκεφαλική ατροφία ήταν εντονότερη σε εκείνους που είχαν εμφανίσει ήπια συμπτώματα της λοίμωξης. Επίσης, όσοι είχαν νοσήσει εμφάνιζαν μεγαλύτερη έκπτωση των γνωστικών τους δεξιοτήτων, ιδιαί-

τερα όσον αφορά την προσοχή και την ικανότητα πραγματοποίησης ενός σύνθετου καθήκοντος, συγκριτικά με εκείνους που δεν νόσησαν.

Τη σημασία των διαπιστώσεων αμφισβητούν αρκετοί ειδικοί. Όπως λένε, τα γνωστικά τεστ της δρος Ντουό ήταν στοιχειώδη και η έρευνα τόσο περιορισμένη ώστε δεν επιτρέπει την εξαγωγή σαφών συμπερασμάτων για τις συνέπειες της απώλειας φαιάς ουσίας και των αλλοιώσεων των ιστών στις γνωσιακές δεξιότητες των ασθενών με COVID-19.

Ακόμη και έτσι, η επιστημονική κοινότητα αναγνωρίζει ότι η μελέτη υποδεικνύει ότι με κάποιον τρόπο ο κορωνοϊός επηρεάζει τον εγκέφαλο εκείνων που προσβάλλει. Πιστεύουν, μάλιστα, ότι τα αρχικά συμπεράσματα της έρευνας της δόκτορος Ντουό μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο για μεγαλύτερες έρευνες, έτσι ώστε να μπορέσουμε να αποκρυπτογραφήσουμε περισσότερα από τα μυστικά του κορωνοϊού και του τρόπου που επενεργεί στους διάφορους ιστούς μας. Παρότι η παγκόσμια κοινότητα επί τρία χρόνια έζησε τον υγειονομικό εφιάλτη της πανδημίας, είναι πάρα πολλά όσα δεν γνωρίζουμε.

Η ηρωική «Καρτερία» του επίμονου εξερευνητή

Μία από τις συγκλονιστικότερες ιστορίες επιβίωσης στην ιστορία των εξερευνήσεων

Στο «χειρότερο» σημείο της χειρότερης θάλασσας του πλανήτη», στη θάλασσα Γουέντελ στα ανοικτά της Ανταρκτικής, είχε βυθιστεί πριν από 107 χρόνια η «Καρτερία», το ξύλινο σκάφος του εξερευνητή Ερνεστ Σάκλετον. Ο Σάκλετον είχε χάσει το σκάφος αλλά είχε κατορθώσει να διασώσει όλους τους άνδρες του πληρώματος, σε μία από τις συγκλονιστικότερες ιστορίες επιβίωσης στην ιστορία των εξερευνήσεων. Πάνω από έναν αιώνα αργότερα, βρετανική αποστολή επέστρεψε στην παγωμένη θάλασσα και εντόπισε την «Καρτερία», θρονιασμένη στα 3.000 μέτρα βάθος, σχεδόν άθικτη από το πέρασμα του χρόνου, με το όνομά της και το αστέρι που είχε σκαλισμένο στην πρύμνη σε άψογη κατάσταση.

Το σκάφος βρέθηκε σε απόσταση μόλις τεσσάρων μιλίων από το στίγμα που είχε δώσει ο καπετάνιος του, Φρανκ Γουόρσλι, όταν βυθίστηκε, το 1915. Το παγοθραυστικό «Agulhas» που αναζητούσε την «Καρτερία» με τηλεκατευθυνόμενα βαθυσκάφη, επωφεληθήκε από το γεγονός ότι οι θαλάσσιοι πάγοι βρίσκονται στα χαμηλότερα επίπεδα από τότε που ξεκίνησαν οι δορυφορικές μετρήσεις τους, τη δεκαετία του 1970 – μια ευτυχής συγκυρία για την έρευνα, αν και όχι τόσο ευτυχής για το κλίμα του πλανήτη.

Το ξύλινο σκάφος με τα τρία κατάρτια δεν βυθίστηκε μονομιάς αλλά συνεθλίβη σταδιακά από τους πάγους που το εγκλώβισαν, σε μια διαδικασία που κράτησε 10 μήνες και απαθανάτιστηκε από τον φωτογράφο που συνόδευε τη φιλόδοξη αποστολή του Σάκλετον.

Ο Βρετανός εξερευνητής είχε λάβει τον τίτλο του Σερ επειδή

Το ξύλινο σκάφος με τα τρία κατάρτια συνεθλίβη σταδιακά από τους πάγους σε μια διαδικασία που κράτησε 10 μήνες.

έφθασε δύο φορές πεζή πολύ κοντά στον Νότιο Πόλο. Στην κούρσα για την πρωτιά τον κέρδισε ο Νορβηγός Αμούνδσεν, το 1911, αλλά ο Σάκλετον έβαλε άλλο στόχο: να φθάσει με την «Καρτερία» έως την Ανταρκτική, νοτίως της Νότιας Αφρικής και να τη διασχίσει ολόκληρη πεζή, περνώντας από τον Νότιο Πόλο και καταλήγοντας στην άλλη πλευρά, στη θάλασσα Ρος, νοτίως της Αυστραλίας. Το σχέδιο ατύχησε όταν οι πάγοι εγκλώβισαν την «Καρτερία» στη θάλασσα Γουέντελ τον Ιανουάριο του 1915.

Από εκείνη τη στιγμή, η αποστολή της εξερεύνησης μετατράπηκε σε αγώνα επιβίωσης. Το σκάφος άντεξε περικυκλωμένο από τους πάγους, που το μετέφεραν αργά προς βορράν, επί δέκα μήνες. Όταν πια οι πάγοι

Πίσω στο νησί

Εν συνεχεία ο Σάκλετον ξεκίνησε την προσπάθεια διάσωσης των υπόλοιπων 22 μελών του πληρώματος που είχαν μείνει στο νησί των Ελεφάντων και τρέφονταν με σούπα φώκιας και ό,τι μπορούσαν να ψαρέψουν. Το πρώτο σκάφος που ναύλωσε παρ' όλignon να εγκλωβιστεί στον πάγο και να ξεμείνει από καύσιμα, και έτσι επέστρεψε στα Φώκλαντς. Το δεύτερο, που του παραχώρησε η κυβέρνηση της Ουρουγουάης, έφθασε σε απόσταση 100 μιλίων από το νησί των Ελεφάντων και πάλι υποχρεώθηκε να επιστρέψει. Στο νησί, οι άνδρες είχαν αρχίσει να χάνουν κάθε ελπίδα. Δεν ήξεραν ούτε ότι ο Σάκλετον είχε επιβιώσει, ούτε ότι προσπαθούσε απεγνωσμένα να επιστρέψει για να τους διασώσει. Στις 30 Αυγούστου 1916, 128 μέρες αφότου ο Σάκλετον είχε φύγει από το νησί και σχεδόν δύο χρόνια από τότε που ξεκίνησαν την αποστολή, οι 22 άνδρες σώθηκαν. Έναν αιώνα αργότερα, παρά την τεχνολογική πρόοδο, η ανακάλυψη του ναυαγίου της Καρτερίας χρειάστηκε περισσότερες από μία προσπάθειες. Η προηγούμενη αποστολή, πριν από τρία χρόνια, είχε αποβεί άκαρπη. Το πλήρωμα του Agulhas είχε κι αυτό αρχίσει να χάνει την υπομονή του, καθώς η αποστολή, που κόστισε 10 εκατομμύρια δολάρια και χρηματοδοτήθηκε από άγνωστο χορηγό, πλησίαζε στο τέλος της χωρίς να έχει εντοπιστεί το ναυάγιο. Όταν αυτό αποκαλύφθηκε σε όλη τη μεγαλοπρέπεια, ξέσπασαν πανηγυρισμοί.

άνοιξαν τρύπα στο σκαρί του, οι ναυτικοί μετέφεραν τις προμήθειές τους και τα σκυλιά τους στους πάγους. Έμειναν εκεί, σε σκηνές επί μήνες, μέχρι που το κομμάτι θαλάσσιου πάγου στο οποίο βρίσκονταν άρχισε να διαλύεται, οπότε επιβιβάστηκαν στις σωσίβια λέμβους που είχαν

κατεβάσει από την «Καρτερία». Στο βάθος, ακνοφαίνονταν οι κορυφές από κάποια νησάκια που βρίσκονται στη μύτη της χερσονήσου της Ανταρκτικής, αναπνεύοντας τις ελπίδες τους. Επειτα από ενάμιση χρόνο σε αυτή την κατάσταση, τουλάχιστον το μισό πλήρωμα είχε πα-

ρανοήσει, παρ' όλα αυτά έκαναν κουπί μανιωδώς και μετά δέκα μέρες στην αγριεμένη θάλασσα πάτησαν επιτέλους το πόδι τους στο νησί των Ελεφάντων. Ήταν 16 Αυγούστου του 1916 και οι 27 είχαν συμπληρώσει 497 ημέρες στη θάλασσα.

Οι πιθανότητες να τους εντοπίσει κάποιος εκεί ήταν ανύπαρκτες, γι' αυτό έπειτα από μερικές ημέρες ξεκούρασης, ο Σάκλετον και πέντε άνδρες μπήκαν ξανά στη βάρκα και έφθασαν, παρά τα πελώρια κύματα, στο νησί της Νότιας Γεωργίας, σε απόσταση 1.300 χιλιομέτρων. Ο καιρός τους είχε παραστήσει σε ένα απόμακρο σημείο του νησιού. Έτσι, ο Σάκλετον και δύο ακόμη ξεκίνησαν διαδρομή διάσχισης των βουνών και των παγετώνων του, με προορισμό τον μικρό οικισμό φαλαينوθέρων, στα νότια του νησιού. Οι Νορβηγοί φαλαينوθέρους δεν πίστευαν στα μάτια τους. «Ποιοι είστε;» είπαν στους θαλασσοδαρμένους γενειοφόρους που εμφανίστηκαν ξαφνικά μπροστά τους. «Το όνομά μου», απάντησε ο ένας απ' αυτούς, «είναι Ερνεστ Σάκλετον».

BBC, NYT, HISTORY.COM

Νέος «χαλίφης» στο Ισλαμικό Κράτος

Ο αδελφός του πρώην αρχηγού του Ισλαμικού Κράτους, Αμπού Μπακρ αλ Μπαγκντάντι, ανέλαβε την αρχηγία του, σύμφωνα με Ιρακινούς και δυτικούς αξιωματούχους των υπηρεσιών ασφαλείας, που επικαλείται το ειδησεογραφικό πρακτορείο Reuters. Οι τζιχαντιστές σε ραδιοφωνικό μήνυμά τους, που αναρτήθηκε στο Διαδίκτυο την Πέμπτη, είχαν ανακοινώσει ότι νέος «χαλίφης» ανέλαβε ο Αμπού αλ Χασάν αλ Χασεμί αλ Κουράισι, χωρίς, ωστόσο, να αποκαλύψουν τίποτα για την ταυτότητα του προσώπου

που κρυβόταν πίσω από το όνομα. Το πραγματικό όνομά του είναι Τζουμάντ Αουάντ αλ Μπαντρί, είναι Ιρακινός και μεγαλύτερος αδελφός του Αλ Μπαγκντάντι, σύμφωνα με Ιρακινούς αξιωματούχους. Ελάχιστα πράγματα είναι γνωστά γι' αυτόν, εκτός του ότι ανήκε στον στενό κύκλο των Ιρακινών τζιχαντιστών που αναδύθηκε μετά την εισβολή των αμερικανικών δυνάμεων στο Ιράκ το 2003. Φέρεται, πάντως, να ήταν ακόλουθος του αδελφού του σε όλες τις μετακινήσεις του και σύμβουλός του σε

νομικά θέματα. Ήταν επίσης μέλος της πενταμελούς επιτροπής που καθορίζει τη στρατηγική της οργάνωσης και τα θέματα διαδοχής στην ηγεσία του. Στο ραδιοφωνικό μήνυμά τους, οι τζιχαντιστές ταυτόχρονα αναγνώρισαν ότι ο προκάτοχός του, ο Αμπού Ιμπραήμ αλ Κουρέσι, δεν βρίσκεται πλέον στη ζωή, χωρίς να αποκαλύψουν πληροφορίες σχετικά με τον τόπο και τον τρόπο θανάτου του. Η Ουάσιγκτον, ωστόσο, ισχυρίζεται ότι ο φανατικός ισλαμιστής

ζώστηκε με εκρηκτικά και ανατινάχθηκε, σκοτώνοντας ολόκληρη την οικογένειά του, τη στιγμή που αμερικανικές δυνάμεις εισέβαλαν στο καταφύγιό του στη βορειοδυτική Συρία στις αρχές Φεβρουαρίου. Τότε, ο πρόεδρος Τζο Μπάιντεν είχε δηλώσει ότι με τον θάνατό του «εξέλιπε μια μεγάλη τρομοκρατική απειλή για όλη την υφήλιο», κατηγορώντας τον ότι καθοδηγούσε την εξάπλωση των ομοϊδεατών του Ι.Κ. σε όλο τον πλανήτη και ότι ήταν «ο νους» πίσω από τη γενοκτονία των Γκιζντιν.

Από εισαγγελέας Διαφθοράς στο τιμόνι της Νότιας Κορέας

Με «σκληρές» θέσεις ο νέος πρόεδρος

Του **CHOE SANG-HUN**
THE NEW YORK TIMES

Ενας εισαγγελέας Διαφθοράς που έγινε αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης κέρδισε τις εξαιρετικά αμφίροπες προεδρικές εκλογές της Νότιας Κορέας, επαναφέροντας στην εξουσία το συντηρητικό κόμμα με προτροπές για πιο σκληρή στάση απέναντι στη Βόρεια Κορέα και στενότερη συμμαχία με τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Ο συντηρητικός υποψήφιος Γιουν Σουκ-γέολ προηγείτο κατά 0,8 ποσοστιαίες μονάδες, δηλαδή 263.000 ψήφους, με καταμετρημένο το 98% των ψήφων όταν ο αντιπάλός του παραδέχθηκε την ήττα του. Ήταν η πιο αμφίροπη εκλογική αναμέτρηση από το 1987, όταν έγιναν για πρώτη φορά ελεύθερες προεδρικές εκλογές στη Νότια Κορέα.

Ο Γιουν θα αντικαταστήσει τον προεδρευτικό Μουν Τζάε Ιν και μπορεί να βάλει τέρμα στην πολιτική του διαιλόγου με τη Βόρεια Κορέα. Στη διάρκεια της πενταετίας θητείας του, ο Μουν συναντήθηκε τρεις φορές με τον Βορειοκορεάτη ομόλογό του, Κιμ Γιονγκ Ουν, αλλά αυτό δεν ήταν αρκετό για να αποτρέψει την ταχεία ενίσχυση του βορειοκορεατικού πυρηνικού οπλοστασίου.

Ο Γιουν έχει επικρίνει σφοδρά αυτή την προσέγγιση και έχει επιμείνει ότι οι κυρώσεις του ΟΗΕ δεν πρέπει να αρθούν μέχρις ότου η Βόρεια Κορέα εγκαταλείψει τελείως τα πυρηνικά όπλα της. Αυτή η θέση πλησιάζει περισσότερο τη θέση των Ηνωμένων Πολιτειών παρά του Μουν. Επίσης πιο κοντά στις ΗΠΑ είναι η θέση του για ενίσχυση των κοινών στρατιωτικών ασκήσεων ανάμεσα στις ΗΠΑ και στη Νότια Κορέα, οι οποίες είχαν αραιώσει επί προεδρίας Μουν.

«Η ειρήνη δεν έχει νόημα εάν δεν υποστηρίζεται από την ισχύ», είπε ο Γιουν στη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας. «Μπορούμε να αποφύγουμε τον πόλεμο μόνο όταν αποκτήσουμε τη δυνατότητα να εξαπολύουμε προληπτικά πλήγματα και δείξουμε ότι είμαστε διατεθειμένοι να το πράξουμε».

Εως τώρα, ο Μουν κρατούσε μια ισορροπία ανάμεσα στις ΗΠΑ, που είναι ο μεγαλύτερος στρατηγικός εταίρος

«Μπορούμε να αποφύγουμε τον πόλεμο μόνο όταν αποκτήσουμε τη δυνατότητα να εξαπολύουμε προληπτικά πλήγματα και δείξουμε ότι είμαστε διατεθειμένοι να το πράξουμε», δήλωσε χαρακτηριστικά ο Γιουν στη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας του.

Ο Γιουν Σουκ-γέολ κέρδισε τις εκλογές υποσχόμενος αλλαγή στάσης απέναντι στη Βόρεια Κορέα και στενότερη συμμαχία με τις ΗΠΑ.

της χώρας, και στην Κίνα, που είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος. Η προσέγγιση ήταν γνωστή ως «στρατηγική ασάφεια» ενώ τώρα ο Γιουν σκοπεύει να την αντικαταστήσει από τη «στρατηγική σαφήνεια» υπέρ της Ουάσιγκτον. Η Βόρεια Κορέα θα είναι η πρώτη δοκιμασία αυτού του προέδρου, καθώς η χώρα μπορεί να χρησιμοποιήσει την οξύτητα της ρητορικής του ως πρόσχημα για να εκτοξεύσει ακόμη περισσότερους πυραύλους ή να ανεβάσει τους τόνους της ρητορικής αντίστοιχα όταν αποκτήσουμε τη δυνατότητα να εξαπολύουμε προληπτικά πλήγματα και δείξουμε ότι είμαστε διατεθειμένοι να το πράξουμε».

Εως τώρα, ο Μουν κρατούσε μια ισορροπία ανάμεσα στις ΗΠΑ, που είναι ο μεγαλύτερος στρατηγικός εταίρος

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

Τελείται την Τετάρτη 16 Μαρτίου 2022 στις 14:00, στο κοιμητήριο Αγίου Γεωργίου Κοντού Λάρνακας, μνημόσυνο επί του τάφου του πολυαγαπημένου μας

ΤΑΚΗ ΛΕΥΚΑΡΙΤΗ

Το μνημόσυνο θα γίνει σε στενό οικογενειακό κύκλο λόγω των περιοριστικών μέτρων κατά της πανδημίας.

Οι τεθλιμμένοι: Σύζυγος, παιδιά, εγγόνια και λοιποί συγγενείς

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100		Κ. ΛΑΓΚΑΡΝΤ	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. -3,27%							Σε ταχύτερη μείωση αγορών ομολόγων προχωρεί η ΕΚΤ Σελ. 10		
	Χ.Α. -0,30%	-1,14%	-2,47%	-2,05%	1,38%	-0,80%			2,69%	-0,65%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

«ΠΑΓΩΣΑΝ» ΟΙ ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ

Αβεβαιότητα επισκιάζει τον ελληνικό τουρισμό

Ανσυχία επικρατεί στον τουριστικό κλάδο της Ελλάδας, με το κύμα κρατήσεων να έχει «παγώσει» τις τελευταίες ημέρες. Αυτό που προβληματίζει είναι κατά πόσο οι ξένοι, λόγω της κρίσης, θα μπορέσουν να δαπανήσουν τα χρήματα που είχαν προϋπολογίσει για τις διακοπές τους. **Σελ. 7**

ΕΛΛΑΔΑ

Προσωρινά λουκέτα βάζουν επιχειρήσεις

Ασφυκτικές είναι πλέον οι πιέσεις που ασκούνται σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά από την ξέφρενη άνοδο των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Επιχειρήσεις σε διάφορους κλάδους, όπως τρόφιμα και βαφεία νημάτων, αναγκάζονται να αναστείλουν τη λειτουργία τους. **Σελ. 9**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Εντονη κινητικότητα στην αγορά ακινήτων

Στο στόχαστρο των επενδυτών, επιχειρήσεων αλλά και ξενοδοχειακών ομίλων βρίσκεται πλέον η αγορά ακινήτων της Θεσσαλονίκης. Στο συμπέρασμα αυτό κατέληξαν οι συμμετέχοντες στο συνέδριο ProDEXPO North για τις εξελίξεις και προοπτικές της αγοράς ακινήτων στη Βόρεια Ελλάδα. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	1,64%	-0,08%
Γερμανία	0,25%	0,24%
Γαλλία	0,74%	0,28%
Ιταλία	1,86%	0,28%
Ισπανία	1,27%	0,28%
Ιρλανδία	1,01%	0,49%
Ελλάδα	2,56%	0,21%
Ην. Βασίλειο	1,49%	0,20%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Βραχυ-πρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba1	NP
S&P	BBB-	A-3

Καταιγίδα ακρίβειας κτυπά την αγορά

Αυξήσεις στις τιμές καυσίμων, πρώτων υλών και οικοδομικών υλικών - Πλαφόν στα σιτηρά

Το ράλι τιμών καυσίμων και σιτηρών διεθνώς πυροδοτεί νέες αυξήσεις σε υπηρεσίες και αγαθά. Οι επιπτώσεις άρρισαν ήδη να αποτυπώνονται και στην κυπριακή αγορά. Την περασμένη Παρασκευή, η λιανική τιμή της αμό-

λυθδης 95 οκτανίων ήταν κατά 40 σεντ ακριβότερη, κατά 43 σεντ του πετρελαίου κίνησης και 36 σεντ του πετρελαίου θέρμανσης σε σχέση με δύο χρόνια πριν και συγκεκριμένα τον Απρίλη του 2020. Ανοδική πορεία ακολουθούν

και οι τιμές των σιτηρών. Τον Μάρτιο του 2022, η τιμή του αραβόσιτου εκτοξεύθηκε στα 400 ευρώ τον τόνο, σημειώνοντας αύξηση 126% σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2020, 75% υψηλότερη είναι η τιμή της σόγιας και

102% η τιμή στο κριθάρι. Λόγω της κατακόρυφης αύξησης των τιμών, την Παρασκευή το Υπουργείο Εμπορίου εξέδωσε διάταγμα, προσθέτοντας και τα σιτηρά στον κατάλογο των βασικών προϊόντων στα οποία υπάρχει δυνατότητα

επιβολής πλαφόν. Επιδεινώνεται το πρόβλημα στον κατασκευαστικό κλάδο καθώς αυξάνεται ραγδαία το κόστος των οικοδομικών υλικών. Μέχρι και 30% πιο ακριβά θα στοιχίζει η ανέγερση μιας κατοικίας. **Σελ. 4,5**

Η Σαουδική Αραβία τορπιλίζει την παραγωγή πετρελαίου

Ντε φάκτο δύναμη του ΟΠΕΚ που καθορίζει την πολιτική του, άλλοτε αντίπαλος της Ρωσίας και τα τελευταία χρόνια σύμμαχός της, η Σαουδική Αραβία φαίνεται να τορπιλίζει κάθε προσπάθεια για εξομάλυνση της παγκόσμιας αγοράς πετρελαίου. Μία ημέρα μετά την αποχώρηση των τιμών του πετρελαίου έως και 15% και την πρωτοβουλία των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων να ζητήσουν αύξηση παραγωγής του ΟΠΕΚ, η ναυαρχίδα του πετρελαϊκού κλάδου του βασιλείου των Σαουδ, η Aramco, αγοράζει μεγάλο όγκο ντίεζελ. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ**

Πόλεμος στην Ουκρανία και οικονομικές επιπτώσεις

Η πρόσφατη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και η άμεση, συντονισμένη και πρωτοφανής αντίδραση των δυτικών συμμάχων δημιουργούν οικονομικές αναταράξεις σε παγκόσμια κλίμακα και εντείνουν το κλίμα αβεβαιότητας.

Όσον αφορά τις ΗΠΑ, οι επιπτώσεις φαίνονται να είναι σχετικά περιορισμένες, με το δολάριο, όπως και το χρυσό, να ενισχύονται, ως διαχρονικά ασφαλή επενδυτικά καταφύγια.

Στην Ευρώπη, η κατάσταση είναι δυσκολότερη, λόγω της μεγάλης εξάρτησης από το ρωσικό πετρέλαιο και το φυσικό αέριο,

που ξεπερνά το 25% της συνολικής ζήτησης. Ταυτόχρονα, επιπράσθηκε η τροφοδοσία σιτηρών, δεδομένου ότι η Ρωσία και η Ουκρανία παράγουν περίπου το ένα

τρίτο των παγκόσμιων εξαγωγών, εντείνοντας τις πληθωριστικές πιέσεις. Η ΕΚΤ φαίνεται να προσανατολίζεται προς μία ευέλικτη προσέγγιση σε ό,τι αφορά τη νομισματική πολιτική, λαμβάνοντας υπόψη, αφενός τη διαφανόμενη συγκράτηση της οικονομικής ανάπτυξης και αφετέρου την ένταση των πληθωριστικών πιέσεων. Σε ό,τι αφορά τη δημοσιονομική πολιτική, γίνονται σκέψεις στην ΕΕ για λήψη ουσιαστικών μέτρων με σκοπό την άμβλυνση των συνεπειών των πολεμικών συγκρούσεων, παρά τα ήδη υψηλά επίπεδα δημόσιου χρέους.

Μια ενδιαφέρουσα παράμετρος είναι η διάρκεια της γεωπολιτικής κρίσης. Η Ρωσία διαθέτει οικονομική δυνατότητα αντίστασης, τουλάχιστον σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, δεδομένου του ικανο-

ποιητικού επιπέδου των συναλλαγματικών της αποθεμάτων και των εξαγωγικών της πόρων. Μεσοπρόθεσμα, όμως, η κατάσταση θα καταστεί εξαιρετικά δύσκολη, κυρίως λόγω των αυστηρών κυρώσεων, οι οποίες συνεπάγονται, μεταξύ άλλων, περιορισμούς στη διακίνηση κεφαλαίων άγνωστης χρονικής διάρκειας. Οι κυρώσεις, που στοχεύουν την πρόσβαση των ρωσικών τραπεζών στο παγκόσμιο σύστημα χρηματοοικονομικών μηνυμάτων SWIFT και το πάγωμα των συναλλαγματικών διαθεσίμων της Κεντρικής Τράπεζας της Ρωσίας, είναι ιδιαίτερα επιζήμιες. Αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ διαχρονικά οι κυρώσεις έχουν χαρακτήρα κινήτρου επαναφοράς στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, στη συγκεκριμένη περίπτωση έχουν τιμωρη-

τικό χαρακτήρα και αναμένεται να οδηγήσουν σε υποβάθμιση του ρόλου της Ρωσίας στην παγκόσμια οικονομία, όπως διαφαίνεται και από τις μέχρι τώρα αντιδράσεις των διεθνών οίκων αξιολόγησης.

Στην Κύπρο, ο κίνδυνος αρνητικών επιπτώσεων είναι μεγάλος, αφενός λόγω αύξησης της τιμής εισαγόμενων πρώτων υλών (ενέργεια, σιτηρά, κτλ) και αφετέρου λόγω της δομής της κυπριακής οικονομίας και των πολυεπίπεδων σχέσεων που έχουν αναπτυχθεί με τη Ρωσία. Ιδιαίτερα, σε ό,τι αφορά τους τομείς του τουρισμού και των επαγγελματικών υπηρεσιών, η εξάρτηση από τη Ρωσία αναμένεται να έχει σοβαρό αρνητικό αντίκτυπο. Παράλληλα, ενώ η λίστα κυρώσεων επεκτείνεται, αυξάνεται η πιθανό-

νότητα συμπερίληψης φυσικών και νομικών προσώπων που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο, με περαιτέρω αρνητικές συνέπειες.

Καταληκτικά, ο πόλεμος στην Ουκρανία ανατρέπει τους σχεδιασμούς πλείστων οικονομιών για έξοδο από την παρατεταμένη περίοδο κρίσης, λόγω πανδημίας, και για ικανοποιητικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Στην περίπτωση της μικρής και ανοικτής οικονομίας της Κύπρου, απαιτείται ταχεία αντίδραση, που θα στοχεύει στην άμβλυνση των αναμενόμενων ζημιών, αλλά και στη χάραξη μακροχρόνιας στρατηγικής, που να περιορίζει την εξάρτηση από μεμονωμένους τομείς και αγορές.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών.

Κυπριακή αγορά ακινήτων & ανάπτυξης γης

Ανασκόπηση για το 2021

Η έκδοση είναι διαθέσιμη στην αγγλική γλώσσα

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του **ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Συρρίκνωση του πληθυσμού των επικονιαστών

Η κλιματική αλλαγή, η περιβαλλοντική καταστροφή, οι πυρκαγιές και οι πλημμύρες έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία του ανθρώπου αλλά και στον περιορισμό του αριθμού των επικονιαστών και κυρίως των μελισσών. Οι άγριοι επικονιαστές και τα έντομα γενικότερα, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της γεωργίας και της καλλιέργειας τοπικών προϊόντων, όπως οι φρούλες, τα αγγουράκια του χωραφισιού, οι ντομάτες κ.ά. Η χρήση των άγριων επικονιαστών και των εξημερωμένων εισαγόμενων εντόμων είναι σημαντική για τη γονιμοποίηση των ανθέων, αλλά κυρίως τη γεύση του καρπού. Οι μεγαλύτεροι εχθροί των επικονιαστών είναι τα χημικά εντομοκτόνα και διάφορες άλλες ασθένειες, αλλά και ο ίδιος ο άνθρωπος, ο οποίος φοβάται το τσίμπημα των εντόμων, το οποίο μπορεί να προκαλέσει κάποιες φορές αλλεργία, μόλυνση και πρήξιμο. Για αποφυγή αυτής της αρνητικής τάσης ενάντια στα έντομα, θα πρέπει να αναληφθούν πρωτοβουλίες τόσο από τις τοπικές αρχές όσο και τα κεντρικά κράτη για βελτίωση των επισημονικών γνώσεων σχετικά με τη βιωσιμότητα και τη συρρίκνωση του πληθυσμού των επικονιαστών.

Ένας πολύ καλός τρόπος διάσωσης των μελισσών είναι η προώθηση της μελισσοκομίας, κάτι που δρομολογεί ο ακριτικός δήμος Δερύνειας, πλησίον της Νεκρής Ζώνης. Με αυτό τον τρόπο, όχι μόνο θα μπορούσε να παραχθεί τοπικό μέλι, αλλά οι γεωργοί θα συνεργάζονται με τους μελισσοκόμους για εξασφάλιση εντόμων για τις φραουλοκαλλιέργειες ή την καλλιέργεια τοπικών λαχανικών. Η βιολογική γεωργία και η χρήση μη επιβλαβών προς το περιβάλλον φυτοφαρμάκων συμβάλλουν επίσης στη διάσωση των απειλούμενων προς εξαφάνιση επικονιαστών. Ένας άλλος τρόπος δημιουργίας ιδανικών συνθηκών για άγριους επικονιαστές είναι οι βιώσιμοι οικοτόποι που αποτελούν μέρος της φυσικής βιοποικιλότητας. Στις αστικές κυρίως περιοχές όπου τα γεωργικά τεμάχια είναι περιορισμένα θα μπορούν να δημιουργηθούν βοτανόκηποι, να τοποθετηθούν ειδικές συσκευές ποτισματος και τσίχματος για τους επικονιαστές, που θα συμβάλουν στην προσέλκυση και στην αύξηση του πληθυσμού των εντόμων. Βασικός στόχος των τοπικών αρχών να πρέπει να είναι η δημιουργία πάρκων με τοπικά,

αρωματικά φυτά που να προσελκύουν τα έντομα, όπως και οι δεντροφυτεύσεις. Το πράσινο δίνει ζωή, όχι μόνο στους ανθρώπους αλλά και στους μικροοργανισμούς, ενώ δημιουργεί ιδανικές κλιματολογικές συνθήκες για άσκηση, ψυχαγωγία και ξεκούραση των πολιτών. Ενδεικτικοί είναι οι στίχοι του Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα «Πράσινο, πράσινο πώς σ' αγαπώ» από το ποίημα του «Ρομάντσα του υπνοβάτη».

Δυστυχώς, τα ακραία καιρικά φαινόμενα, η απώλεια οικοτόπων λόγω των πυρκαγιών, των πλημμυρών αλλά και η προκατάληψη μεγάλων μερίδας πολιτών για τους επικονιαστές και τα έντομα γενικότερα δεν βοηθούν στην αύξηση του πληθυσμού τους αλλά αντιθέτως δυσχεραίνουν τις προσπάθειες των γεωργών για χρήση φυσικών τρόπων γονιμοποίησης των ανθέων τους. Ο ορθότερος τρόπος διάσωσης των επικονιαστών, όπως λέχθηκε στη συζήτηση του θέματος στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών, είναι οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης της κοινωνίας των πολιτών μέσα από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές. Θα πρέπει να ληφθούν στοχευμένα μέτρα ενημέρωσης των παιδιών, γονιών και όλων των εμπλεκόμενων φορέων για την ανάγκη διάσωσης των επικονιαστών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει θέσει ως στόχο μέχρι το 2030 να φυτευτούν 3 δισεκατομμύρια επιπλέον δέντρα στις αστικές περιοχές. Ως τοπικές αρχές οφείλουμε να συνεχίσουμε τις εκστρατείες δεντροφύτευσης, εμπλέκοντας τα παιδιά και τα οργανωμένα σύνολα, δίνοντας έμφαση στα τοπικά είδη ανθέων, αρωματικών φυτών και δενδρυλλίων. Η επιβίωση των επικονιαστών είναι καθοριστική για την περαιτέρω ανάπτυξη της γεωργίας και της καλλιέργειας τοπικών, παραδοσιακών φρούτων και λαχανικών. Τα έντομα δεν αποτελούν κίνδυνο για τον άνθρωπο, αλλά αντιθέτως αποτελούν βασικό συστατικό για την επιβίωση του. Αν θέλουμε λοιπόν να συνεχίσουμε να τρεφόμαστε σωστά και υγιεινά, για να έχουμε μακροζωία, θα πρέπει να αποτρέψουμε τη συρρίκνωση του πληθυσμού των επικονιαστών, οι οποίοι με την εργατικότητα τους δίνουν ζωή στον άνθρωπο.

Ο κ. Αντρός Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Διιστάμενες απόψεις

Πριν την εξάντληση του συνόλου των πόρων του ταμείου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, η Ολλανδία δεν συναινεί στην ανάγκη έκδοσης ευρωπαϊκού χρέους για την χρηματοδότηση ενός νέου ταμείου, που θα έχει ως στόχο την αντιμετώπιση των συνεπειών του πολέμου στην Ουκρανία. Η δήλωση από τον Ολλανδό πρωθυπουργό ήρθε ως απάντηση στην πρόθεση της Κομισιόν να αξιολογήσει την έκδοση νέου κοινού ευρωπαϊκού χρέους, θέση με την οποία «φλερτάρει» και η Γαλλική προεδρία. Σύμφωνα με την Γαλλική θεώρηση των πραγμάτων, η απόφαση για εντατικοποίηση των ευρωπαϊκών αμυντικών δράσεων θα πρέπει με κάποιο τρόπο να χρηματοδοτηθεί.

• • • •

Πίσω στα '70ς

Αντιμέτωπη με σενάρια της δεκαετίας του '70 βρίσκεται πλέον η ευρωζώνη καθώς οι τιμές βρίσκονται στα ύψη ενώ η ανάπτυξη εμφανίζεται υποτονική. Αυτά είναι τα συστατικά του στασιμοληθωρισμού τα οποία προβληματίζουν ιδιαίτερα τους αναλυτές και διχάζουν τους οικονομολόγους σε σχέση με τα επόμενα βήματα. Οι αυξήσεις στις τιμές των προϊόντων ενέργειας και τροφίμων αναμένεται πως θα οδηγήσουν τον πληθωρισμό σε νέα ανεξέλεγκτα ύψη. Το βασικό πρόβλημα της ευρωζώνης έγκειται στο γεγονός ότι η πίεση προκύπτει αποκλειστικά από εισαγόμενα προϊόντα, γεγονός που δεν αφήνει περιθώρια ανάληψης δράσης. Επιπλέον, η πρόσφατη διολίσθηση του ευρώ στα χαμηλά διετίας έναντι του δολαρίου συνεπεία χαμηλών αναπτυξιακών προσδοκιών στην ευρωζώνη έρχεται να επιβαρύνει περισσότερο τις τιμές των εισαγόμενων προϊόντων.

• • • •

Τύμπανα πολέμου

Κόντρα με προεκτάσεις χαρακτηρίζεται η διαμάχη που βρίσκεται σε εξέλιξη μεταξύ Ελληνικής Τράπεζας και ΕΤΥΚ με τα πυρά της τελευταίας να στρέφονται αποκλειστικά προς τον εκτελεστικό διευθυντή της τράπεζας, με τρόπο που κάποιοι να σχολιάζουν ότι η κόντρα αν δεν έχει γίνει ήδη, σύντομα θα γίνει προσωπική. Η τελευταία εγκύκλιος της ΕΤΥΚ χρησιμοποιεί σκληρή γλώσσα θέτοντας ευθέως ζήτημα για την επάρκεια του ανώτερου διευθυντικού άρχοντα της τράπεζας, η πλευρά της οποίας δεν φαίνεται να εξετάζει αναθεώρηση της στάσης της, καθώς άτομα που βρίσκονται κοντά στον κ. Gatzke εκτιμούν ότι η κατάσταση θα κλιμακωθεί προτού υπάρξει κάποια ελπίδα για εκτόνωση. Ο Γερμανός, όπως χαρακτηριστικά λέγεται, ξέρει πολύ καλά με ποιους έχει να κάνει και είναι προετοιμασμένος να το φτάσει μέχρι τέλους.

• • • •

Κυρώσεις παντού

Η τοποθέτηση του ιδιόκτητη του αγγλικού

Με το βλέμμα στραμμένο στις Βρυξέλλες η κυπριακή οικονομία προσβλέπει σε μια νέα στήριξη για αντιμετώπιση των δυσανάλογων συνεπειών του πολέμου.

συλλόγου Chelsea στην λίστα των κυρώσεων δημιουργεί πολλαπλά προβλήματα στην ομαλή συνέχιση των δραστηριοτήτων των ποδοσφαιρικών τμημάτων. Η ομάδα έχει προς το παρόν λάβει περιορισμένη άδεια από την αγγλική κυβέρνηση για συνέχιση της λειτουργίας της και την διεξαγωγή κάποιων εργασιών οι οποίες όμως θα πρέπει να διευκρινιστούν. Προς το παρόν ο σύλλογος ανακοίνωσε ότι δεν θα διατεθούν προς πώληση εισιτήρια για τον

εκτός έδρας αγώνα με την Middlesbrough για την διοργάνωση του κυπέλλου Αγγλίας και ότι προς το παρόν τους εντός έδρας αγώνες θα μπορούν να παρακολουθούν μόνο οι κάτοχοι εισιτηρίων διαρκείας.

• • • •

Παράνοια

Ενώ καθημερινώς η λίστα των επικειρήσεων που αποσραίζουν την έξοδο από την ρωσική αγορά μεγαλώνει, η γερμανική Deutsche Bank αφήνει να διαρρεύσει ότι θα παραμείνει καθώς ο τερματισμός των εργασιών της δεν αποτελεί πρακτική επιλογή. Τοποθετήσεις στελεχών της τράπεζας αναδεικνύουν την ανάγκη η τράπεζα να σταθεί συνεπής στην αποστολή της και να «νοιαστεί» για τους πελάτες της, την ίδια στιγμή που χαρακτηρίζουν την κατάσταση όπως έχει διαμορφωθεί ως παράνοια.

• • • •

Χωρίς εργασία

Με βάση τα σημερινά οικονομικά δεδομένα, η ΕΚΤ αναμένει πως το πρόγραμμα αγοράς ομολόγων θα τερματιστεί τελεισίδικα το τρίτο τρίμηνο του έτους. Όσον αφορά στον πληθωρισμό η νομισματική αρχή δεν αναμένει υποχώρηση συνεπεία δικών της ενεργειών καθώς σημειώνει ότι οι παράγοντες που προκαλούν την άνοδο των τιμών είναι εισαγόμενοι. Για τις αναπτυξιακές προοπτικές της ευρωζώνης η ΕΚΤ αναμένει οπισθοχώρηση, γεγονός που την αναγκάζει να αναθεωρήσει προς τα κάτω παλαιότερες της εκτιμήσεις.

Αυξημένος κίνδυνος άνοιας λόγω πρόωρης εμμηνόπαυσης

Οι γυναίκες που εισέρχονται στην εμμηνόπαυση πρόωρα έχουν αυξημένο κίνδυνο να εμφανίσουν άνοια με το πέρασμα του χρόνου, σύμφωνα με νέα μελέτη. Όπως επισημαίνουν ειδικοί επιστήμονες, κατά την εμμηνόπαυση οι συγκεντρώσεις οιστρογόνων στον γυναικείο οργανισμό μειώνονται δραματικά. Στις περισσότερες γυναίκες αυτό συμβαίνει όταν πλησιάζουν τα 50 χρόνια, αλλά σε κάποιες η κλιμακτήριος ξεκινάει νωρίτερα. Η έρευνα διαπίστωσε ότι οι γυναίκες που μπήκαν στην εμμηνόπαυση πριν από τα 40, διέτρεχαν κατά 35% αυξημένο κίνδυνο άνοιας, συγκριτικά με όσες εξακολουθούσαν να έχουν έμμηνο ρύση για περισσότερα χρόνια. Επίσης, οι γυναίκες που μπαίνουν στην εμμηνόπαυση πριν από τα 45 είχαν 1,3 φορές αυξημένο κίνδυνο να εμφανίσουν ραγδαία έκπτωση των διανοητικών τους ικανοτήτων, δηλαδή άνοια, πριν κλείσουν τα 65. Η επικεφαλής της ερευνητικής ομάδας, δρ Βέντινγκ Χάο, διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Σαντόνγκ της Κίνας, επισήμανε ότι πρέπει να παρακολουθούνται οι γνωσιακές ικανότητες των γυναικών που έχουν πρόωρη εμμηνόπαυση. Σύμφωνα με τη δόκτορα Χάο, ο αυξημένος κίνδυνος άνοιας είναι πιθανό να συνδέεται με τη δραματική μείωση των οιστρογόνων που καταγράφεται στην εμμηνόπαυση. «Τα οιστρογόνα πυροδοτούν αντιοξειδωτικούς παράγοντες που περιορίζουν τις συγκεντρώσεις της πρω-

Η άσκηση, η διακοπή καπνίσματος και αλκοόλ, το σωστό σωματικό βάρος αποτελούν αντίδοτα στην εξασθένηση των νοητικών λειτουργιών.

τεΐνης ΑρσΕ4, του πιο συνηθισμένου γενετικού παράγοντα για την εμφάνιση άνοιας, και ταυτόχρονα μειώνουν τη συγκέντρωση βήτα αμυλοειδών στον εγκέφαλο», σημειώνει. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι γυναίκες σε πρόωρη εμμηνόπαυση είναι καταδικασμένες να εμφανίσουν άνοια. «Μπορούμε να αποτρέψουμε την έκπτωση των γνωσιακών μας ικανοτήτων με απλούς τρόπους», εξηγεί η δρ Χάο. «Η σωματική άσκηση, η διακοπή του καπνίσματος και του αλκοόλ, το σωστό σωματικό βάρος και η ενασκόληση με εκπαιδευτικές δραστηριότητες μπορεί να βοηθήσουν».

ΔΑΣΟΣ AMAZONIOY

Μαραίνεται ο πνεύμονας της Γης

ΕΞΕΤΕΡ. Κοντά στο «σημείο μηδέν» βρίσκεται το δάσος του Αμαζονίου, το μεγαλύτερο τροπικό δάσος του κόσμου, σύμφωνα με βρετανική μελέτη. Όπως σημειώνουν οι ερευνητές του Πανεπιστημίου του Εξτερε, ο «πνεύμονας της Γης» δεν μπορεί να αποκαταστήσει πλέον τις βλάβες που υφίσταται από την ξηρασία, τις πυρκαγιές και την αποψίλωση, και έχει μπει σε ευθεία ολοκληρωτικού αφανισμού. Μεγάλα τμήματά του έχουν ήδη μεταβληθεί σε σαβάνα, που δεν έχει ικανότητα απορρόφησης του διοξειδίου

του άνθρακα, συμβάλλοντας έτσι στην κλιματική αλλαγή. Τα συμπεράσματα των ερευνη-

τών βασίστηκαν σε δορυφορικές φωτογραφίες της τελευταίας τριακοετατίας.

ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΚΑΡΧΑΡΙΕΣ

Κοιμούνται με ανοικτά μάτια

ΜΕΛΒΟΥΡΝΗ. Με ανοικτά τα μάτια κοιμούνται οι καρχαρίες, σύμφωνα με μελέτη των Πανεπιστημίων της Μελβούρνης και του Οκλαντ της Νέας Ζηλανδίας. Οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι ο ύπνος των μεγάλων θαλάσσιων θηρευτών διαφέρει σημαντικά από των άλλων ζώων. Η έρευνα, η οποία δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση Current Biology, περιγράφει ότι οι καρχαρίες του είδους *Cephaloscyllium laticeps* που μελετήθηκαν, πράγματι αναπαύονται κατά τη διάρκεια του 24ώρου. Σε αυτές τις περιόδους

χαλάρωσης, που είναι ανάλογες με τον δικό μας ύπνο, μεταβάλλεται ο μεταβολισμός και η στά-

ση του σώματός τους, αλλά διατηρούν και τα δύο μάτια τους ανοικτά.

ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η κλιματική αλλαγή αλλάζει και τα πτηνά

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ. Η κλιματική αλλαγή αλλάζει τα πουλιά στην Ευρώπη όπως τα ξέραμε, σύμφωνα με νέα έρευνα, η οποία επισημαίνει πως δεν είναι υπεύθυνη για τις μεταβολές αυτές μόνο η αύξηση της θερμοκρασίας. Οι μελετητές βρήκαν π.χ. ότι τα ωδικά πτηνά κάνουν 25% λιγότερους νεοσοούς, εξέλιξη που έχει σοβαρές συνέπειες για το είδος. Οι δεντροφυλλοσκόποι κάνουν τα αυγά τους 12 μέρες νωρίτερα, ενώ η οικογένεια των σπουργιτιών γίνεται μικρότερη και οι κοκκινούρπες μεγαλύτεροι. Οι επιστήμονες μελέτησαν τα στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί για τα πουλιά της ηπείρου από τα μέσα της δεκαετίας του '60 στη Βρετανία και στην Ολλανδία και αφορούν 60 είδη, ανάμεσά τους σπουργίτια, καρδερίνες και ωδικά πτηνά.

Ερχονται 3.000 εργαζόμενοι από Ουκρανία - Ρωσία

Σε δύο άξονες το ενδιαφέρον, να στελεχώσουν υφιστάμενες ICT ή να εγκατασταθούν νέες εταιρείες

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΛΑ

Περί τους 3.000 εργαζόμενους έχουν εκφράσει απτό ενδιαφέρον για να μετεγκατασταθούν στην Κύπρο κυρίως από την Ουκρανία, αλλά και τη Ρωσία, δίκως να υπολογίζεται ο αριθμός των μελών των οικογενειών τους που θα μεταφερθούν όπως είναι λογικό. Υπάρχουν δύο άξονες ενδιαφέροντος για εργασία στην Κύπρο. Ο πρώτος άξονας αφορά στην μεταφορά στην Κύπρο υπαλλήλων ώστε να ενδυναμωθούν οι υφιστάμενες εταιρείες που δραστηριοποιούνται, να μεγεθυνθούν και να εργοδοτήσουν περισσότερο δυναμικό. Ο δεύτερος άξονας είναι η κάθοδος εταιρειών τεχνολογίας και καινοτομίας για εγκατάστασή τους. Όπως και να έχει, πρόκειται για υπαλλήλους υψηλού μορφωτικού επιπέδου, οι οποίοι αναζητούν μετά τις τραγικές εξελίξεις στην Ουκρανία από τη ρωσική εισβολή έναν ασφαλή προορισμό όπως λογίζεται η Κύπρος. Το νέο επί της ουσίας επιχειρηματικό μοντέλο προσέλκυσης εταιρειών τεχνολογίας είναι μια αγορά που έχει θέσει βάσεις επί κυπριακών εδαφούς. Ο τομέας των ακινήτων στην Κύπρο αναμένεται να επωφεληθεί από τέτοιες κινήσεις αφού θα χρειαστούν λύσεις για γραφειακούς και οικιστικούς χώρους στους οποίους θα πρέπει

να στεγαστεί αυτό το προσωπικό. Ιδιαίτερα θετικό για τη χώρα είναι επίσης το γεγονός πως υπάρχουν ήδη αρκετά ξενόγλωσσα σχολεία στη χώρα και αυτό λειτουργεί προφανώς θετικά, ενώ από πλευράς ντιβέλοπερς ενδεχομένως να αξιοποιηθούν συμπληρωματοποιημένες αναπτιύξεις, οι οποίες θα περιλαμβάνουν

Μεγάλο ρόλο σε μια τέτοια μετεγκατάσταση θα βοηθήσουν τα παρόντα νομοσχέδια που βρίσκονται για ψήφιση.

τόσο γραφειακούς όσο και οικιστικούς χώρους και που ίσως αυτή τη στιγμή είναι ανεκμετάλλευτες. Μεγάλο ρόλο σε μια τέτοια μετεγκατάσταση θα διαδραματίσουν τα παρόντα νομοσχέδια που βρίσκονται για ψήφιση στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Υπάρχει ένα νομοσχέδιο που αφορά τους ξένους εργοδοτούμενους που έρχονται στην Κύπρο, οι οποίοι αν λαμβάνουν πάνω από 100.000 ευρώ ετησίως δικαιούνται 50% έκπτωσης του φόρου τους για 10 χρόνια και η προσπάθεια είναι να μειωθεί αυτό το ποσό στα 55.000

ευρώ. Το δεύτερο νομοσχέδιο αφορά την περίοδο που θα πρέπει ένας εργαζόμενος να είναι μόνιμα διαμένων και νόμιμα εργαζόμενος για να αποκτήσει υπηκοότητα. Η χρονική περίοδος που θα πρέπει ένας ξένος εργαζόμενος να δουλεύει μόνιμα και νόμιμα στην Κύπρο είναι στα 7 χρόνια, ενώ προσπάθεια γίνεται να μειωθεί στα 5 χρόνια. Θεωρητικά, είναι τα νέα «εργαλεία» που μπορεί να «πρωτάξει» η Κύπρος για να φέρει ξένους εργαζομένους στην Κύπρο.

Ελεγχος ποιότητας

Μεγάλο ερώτημα που προκύπτει είναι η ποιότητα των εταιρειών αυτών που θέλουν να έρθουν στην Κύπρο, δίκως όμως να είναι γνωστός και ο αριθμός τους. Αφήνοντας στην άκρη τις υφιστάμενες εταιρείες τεχνολογίας και καινοτομίας που αποδεικνύουν την ποιότητά τους, η βαριότητα πέφτει σε αυτές που θέλουν να κάνουν μετεγκατάσταση (relocation). Θα πρέπει σίγουρα να υπάρξει ένας έλεγχος των εταιρειών αυτών από ένα κυπριακό θεσμό πριν εγκατασταθούν. Η δημιουργία εταιρειών τεχνολογίας στην Κύπρο δημιουργεί και παράπλευρα οφέλη, όπως είναι η συμβολή στη βελτίωση του δείκτη DESI (Digital Economy and Society Index) στον οποίο η Κύπρος είναι χαμηλά ανάμεσα σε χώρες

Σχεδόν οι μισές εταιρείες υπηρεσιών τεχνολογίας (ICT) στην Κύπρο ασχολούνται είτε με προγραμματισμό υπολογιστών είτε με συμβουλευτικές δραστηριότητες.

ΕΕ. Οι εταιρείες τεχνολογίας συμβάλλουν στη βελτίωση επιμέρους στοιχείων του δείκτη, άρα και να ανέβει κάποτε η Κύπρος σε αυτό τον τομέα.

Αυτές πέραν των 3.000

Την ίδια ώρα, ήδη σε δικηγорικούς κύκλους όπως κατέγραψε ξανά η «Κ» υπάρχει πληροφόρηση για ενδιαφέρον ρωσικών συμφερόντων εταιρειών που δραστηριοποιούνται στο Λονδίνο και στο Μονακό να μετεγκατασταθούν στην Κύπρο. Σε εκείνες τις χώρες υπάρχει ο κίνδυνος να δεσμευτούν περιουσιακά στοιχεία, ενώ στην Κύπρο μία αντίστοιχη διαδικασία είναι δύσκολη λόγω της υφιστάμενης νομοθεσίας. Το να υπάρχει ενδιαφέρον από τέτοιες εταιρείες δεν είναι επιλήψιμο, ο λόγος για τον οποίο όμως θέλουν να έρθουν Κύπρο ποιστικά διαφοροποιείται από τους παραπάνω 3.000 υπαλλήλους.

Τα δεδομένα των ICT

Σχεδόν οι μισές εταιρείες υπηρεσιών τεχνολογίας (ICT) στην Κύπρο ασχολούνται είτε με προγραμματισμό υπολογιστών είτε με συμβουλευτικές δραστηριότητες, ενώ άλλες υπηρεσίες ICT και διαχείριση εγκαταστάσεων ICT προσθέτουν τον συνολικό αριθμό. Οι τηλεπικοινωνίες είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος τομέας όσον αφορά τον αριθμό των επιχειρήσεων και ο μεγαλύτερος από την άποψη της απασχόλησης. Συγκριτικά, σχετικά λίγες εταιρείες δραστηριοποιούνται σε κονδρικό εμπόριο ICT, επισκευή ICT, επεξεργασία και φιλοξενία δεδομένων ή δημοσίευση λογισμικού. Η κυπριακή αγορά εταιρειών τε-

χνολογίας (ICT) (συμπεριλαμβανομένων των τηλεπικοινωνιών αλλά μόνο για την τοπική κατάναλωση) ανήλθε σε 659,39 εκατομμύρια ευρώ το 2018, αντιπροσωπεύοντας ετήσια αύξηση 3,0% (IDC REPORT 2019 - Cyprus ICT 2019-2021 Forecast and 2018 Analysis). Η αγορά πληροφορικής (εξαιρουμένων των τηλεπικοινωνιών) αποτιμήθηκε σε 210,05 εκατ. ευρώ, αντιπροσωπεύοντας ετήσια αύξηση 6,5%. Οι δαπάνες για υπηρεσίες πληροφορικής έφτασαν τα 100,33 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 9,0% σε ετήσια βάση. (IDC REPORT 2019 - Cyprus ICT 2019-2021 Forecast and 2018 Analysis).

Δεύτερη ευκαιρία για τους πλεονάζοντες της ΚΕΔΙΠΕΣ

Εντός του επομένου 15νθήμερου θα εξαγγείλει η εταιρεία το νέο Σχέδιο Εθελούσιας με τους όρους του προηγούμενου

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΛΑ

Δεύτερη ευκαιρία για το προσωπικό της ΚΕΔΙΠΕΣ δίνει ο οργανισμός, αναμένοντας την έγκριση από το Υπουργείο Οικονομικών του νέου του Σχεδίου Εθελούσιας Εξόδου. Στόχος, αυτή τη φορά για να αποφυγή τους πλεονασμούς που είχε εξαγγείλει, να αποχωρήσουν τουλάχιστον 60 υπάλληλοι. Το Σχέδιο αναμένεται να εφαρμοστεί μέσα στο επόμενο 15νθήμερο και θα προταθεί σε όλο το μόνιμο προσωπικό της εταιρείας. Σύμφωνα με τα δεδομένα, το Σχέδιο θα εξαγγελθεί με τους ίδιους όρους που ίσχυαν και στο Σχέδιο του Οκτωβρίου του 2021, νοουμένου βέβαια ότι θα ληφθεί η σχετική έγκριση από τον έφορο Φορολογίας περί του αφορολόγητου της αποζημίωσης, κάτι που σε όσα σχέδια έχουν γίνει στον τραπεζικό τομέα,

ισχύει. Επί της ουσίας, η εφαρμογή ενός Σχεδίου Εθελούσιας Εξόδου είναι η λύση που πρότεινε το Τμήμα Εργασιακών Σχέσεων του Υπουργείου Εργασίας για την εργατική διαφορά που είχε προκύψει. Το Τμήμα, σε σημείωμα που είχε αποστείλει στην ΚΕΔΙΠΕΣ, τόνιζε οι δύο πλευρές να αποφύγουν οποιαδήποτε μέτρα που θα επηρεάσουν την εργατική ειρήνη, η εργατική πλευρά να αναστείλει οποιαδήποτε απεργιακά μέτρα είχε εξαγγείλει και η εργοδοτική πλευρά να μην προχωρήσει σε επίδοση επιστολών που αφορούν σε τερματισμό απασχόλησης λόγω πλεονασμού. Η ΚΕΔΙΠΕΣ κλήθηκε από το Τμήμα Εργασιακών Σχέσεων του Υπουργείου για μεσολάβηση σε εργατική διαφορά, αίτημα το οποίο είχαν θέσει οι συντεχνίες ΣΕΚ και ΠΕΟ. Η ΕΤΥΚ είχε προγραμματίσει προειδοποιητική δίωρη στάση ερ-

Το κόστος του Σχεδίου, σύμφωνα με υπολογισμούς της «Κ», για να φύγουν 60 άτομα ανέρχεται στα 6 εκατ. ευρώ.

γασίας την Παρασκευή, 11/3/2022, αλλά μετά από τη διαφοροποίηση της θέσης της Διοίκησης και σε συνδυασμό με όλες τις νέες εξελίξεις διευθετήθηκε νέα συνάντηση της ΕΤΥΚ με την ΚΕΔΙΠΕΣ για την παρασμένη Παρασκευή, 11/03/2022. Η ΚΕΔΙΠΕΣ είναι ξεκάθαρο πως θα εφαρμόσει το Σχέδιο που είχε δώσει τον Οκτώβριο του 2021, αν πετύχει και φύγουν 60 άτομα, τότε η ΚΕΔΙΠΕΣ θα έχει –σε δύο δόσεις- πετύχει τον στόχο της εξόδου 100

και πλέον ατόμων προσωπικού από τον οργανισμό. Εάν δεν πετύχει το Σχέδιο τότε η ΚΕΔΙΠΕΣ δεν αποκλείεται να προχωρήσει ξανά στο πλάνο των πλεονασμών.

Θα πετύχει;

Μεγάλο ενδιαφέρον θα έχει αν θα πετύχει αυτό το Σχέδιο, καθώς σύμφωνα με παλαιότερη εγκύκλιο της ΕΤΥΚ, η Διοίκηση προσέφερε Σχέδιο Εθελούσιας Αποχώρησης που υστερούσε από τα σχέδια που δίνονται στον αντίστοιχο χώρο. Η εξοικονόμηση για την εταιρεία θα ήταν «ψίχουλα» σύμφωνα με την ΕΤΥΚ, αλλά οι 10 ή 20 χιλιάδες ευρώ για τον κάθε ενδιαφερόμενο υπάλληλο, ήταν πολύ σημαντική διαφορά και γι' αυτό το λόγο δεν πέτυχε το Σχέδιο. Το Σχέδιο της ΚΕΔΙΠΕΣ έχει περίοδο αποπληρωμής στα 2 χρόνια, ενώ αυτό που θα ήθελε η ΕΤΥΚ να

υπάρχει (η πρόταση της), πάει στα 3 χρόνια. Η ΚΕΔΙΠΕΣ από τον Νοέμβριο του 2021 που «απέτυχε» το πρώτο σχέδιο έχει επί της ουσίας παρατείνει τη διάρκεια αυτή περίπου στα 2 χρόνια και 4 μήνες. Το κόστος του Σχεδίου, σύμφωνα με υπολογισμούς της «Κ» για να φύγουν 60 άτομα προσωπικού της ΚΕΔΙΠΕΣ ανέρχεται περίπου στα 6 εκατ. ευρώ, ενώ με αυτό που προτείνει η ΕΤΥΚ, ανεβαίνει στα 9 εκατ. ευρώ. Κατά μέσο όρο η ΚΕΔΙΠΕΣ έδωσε 100 χιλιάδες ευρώ στο κάθε άτομο.

Το προηγούμενο

Το Σχέδιο Εθελούσιας Εξόδου του επιπρεαζόμενου προσωπικού του πρώην Συνεργατισμού που μεταφέρθηκε στην ALTAMIRA, με 119 άτομα να επιλέγουν την αποποίηση του δικαιώματος επιστροφής στην ΚΕΔΙΠΕΣ. Επιπρόσθετα, 10 άτομα

επέστρεψαν στην ΚΕΔΙΠΕΣ από την ALTAMIRA, ενώ άλλα 20 άτομα αποδέχθηκαν το Σχέδιο. «Το σύνολο των πιο πάνω ενεργειών συνάδει με δυνητική εξοικονόμηση στο ετήσιο εργατικό κόστος της ΚΕΔΙΠΕΣ μέχρι και €6εκ. – με συνολικό κόστος υλοποίησης για την ΚΕΔΙΠΕΣ στα €7,5εκ.», σημειώνεται στα επίσημα αποτελέσματα της εταιρείας. Σχετικά με το προσωπικό της ΚΕΔΙΠΕΣ, το Σχέδιο αποδέχθηκαν μόνο 39 άτομα και έτσι άρχισε η διαβούλευση με τις συντεχνίες για την κατάργηση σημαντικού αριθμού θέσεων εργασίας. Ο διάλογος διεξήχθη στη βάση επικαιροποιημένων σχετικών μελέτης από ανεξάρτητο εξωτερικό σύμβουλο, η οποία παρουσιάστηκε στις συντεχνίες, και καταδείκνυε ότι ο αριθμός προσωπικού της ΚΕΔΙΠΕΣ δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 300 σε άμεση πρώτη φάση.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Της ΝΙΚΟΛΑ Κ. ΦΙΝΟΠΟΥΛΟΥ*

Fintech και Digital Banking καθορίζουν την επίτευξη των στόχων Βιωσιμότητας

Δύο είναι οι μεγάλες τάσεις που επιπρεάζουν και θα συνεχίσουν να επιπρεάζουν τα επόμενα χρόνια το διεθνές οικονομικό σκηνικό (εξαιρουμένων των νέων ισορροπιών που θα δημιουργήσει η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία). Το ένα φαινόμενο αφορά στην επέλαση της τεχνολογίας σε κάθε πτυχή της οικονομίας και η άλλη αφορά στον ρόλο που έχει πλέον η Βιώσιμη Ανάπτυξη κατά τη διαδικασία λήψης επιχειρηματικών και επενδυτικών αποφάσεων.

Ο συνδυασμός των δύο μεγάλων τάσεων μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο ώστε η υλοποίηση βιώσιμων οικονομικών μοντέλων, τα οποία θα μεταμορφώσουν την παγκόσμια οικονομία, να επιτευχθεί πολύ πιο γρήγορα. Μελέτη των Ηνωμένων Εθνών κατέδειξε πως η εφαρμογή βιώσιμων οικονομικών μοντέλων θα μπορούσε να δημιουργήσει ευκαιρίες αξίας \$12 τρις. ετησίως μέχρι

το 2030. Προς αυτήν την κατεύθυνση, ο ρόλος της τεχνολογίας θα είναι καταλυτικός. Τεχνολογικές λύσεις όπως τα Data Analytics, το Blockchain, η Τεχνητή Νοημοσύνη (Artificial Intelligence) και γενικότερα η λεγόμενη Fintech (χρηματοοικονομική τεχνολογία), μπορούν να βοηθήσουν τις επιχειρήσεις να αξιολογήσουν και να μειώσουν το περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα (Carbon Footprint) και τους επενδυτές να διοικητούν τα κεφάλαια τους προς πιο βιώσιμα έργα.

Η υλοποίηση των κυριότερων στόχων Βιωσιμότητας των Ηνωμένων Εθνών (17 SDGs - Sustainable Development Goals) προαπαιτούν και την αντίστοιχη χρηματοδότηση, κάτι που αποτελεί κορυφαία πρόκληση. Η διασύνδεση μεταξύ της ψηφιοποίησης του χρηματοοικονομικού μοντέλου και της επίτευξης της Βιωσιμότητας, είναι εκ των ων ουκ άνευ και θα πρέπει το συντο-

μότερο να καθοριστεί επακριβώς η σχέση τους, θέτοντας τον όρο «Green Fintech» στα ορθά πλαίσια (UN Task Force on Digital Financing Goals).

Αν και τα παραδοσιακά τραπεζικά ιδρύματα έχουν αρχίσει να εντάσσουν τον παράγοντα Βιωσιμότητα στα δανειακά τους προϊόντα, εντούτοις, αποτελούν ακόμα μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό των συνολικών τους δανείων. Αντίστοιχα, τα λεγόμενα «πράσινα ομόλογα» αποτελούν μόλις το 1% των συνολικών εκδόσεων ομολόγων.

Είναι πράγματι απερίοριστες οι ευκαιρίες που δημιουργεί η τεχνολογία στον χρηματοοικονομικό τομέα. Τα Big data, το Machine Learning και η Τεχνητή Νοημοσύνη και το Cloud Computing μέσω της ανάληψης μεγάλων όγκων δεδομένων από διαφορετικές πηγές, διευκολύνουν και επιταχύνουν τη λήψη αποφάσεων με χαμηλό κόστος. Αντίστοιχα, οι ψηφιακές πλατφόρμες

συναλλαγών, είτε μεταξύ φυσικών προσώπων (P2P), είτε για μαζικές συναλλαγές, επιτρέπουν τη διενέργεια γρήγορων πράξεων χωρίς να χρειάζεται η χρήση παραδοσιακών τραπεζικών λογαριασμών. Έτσι, δημιουργούνται νέες επενδυτικές ευκαιρίες για δανειστές και νέες πηγές κεφαλαίου για δανειζόμενους. Επίσης, η τεχνολογία Blockchain έχει ήδη δημιουργήσει νέα δεδομένα στις συναλλαγές μέσω την ενεργοποίησης έξυπνων συμβολαίων, τα οποία επιτρέπουν την αυτόματη εκτέλεση πράξεων υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις χωρίς να χρειάζεται η μεσολάβηση κάποιου τρίτου μέρους, άρα μειώνοντας και πάλι σημαντικά τα έξοδα. Επιπρόσθετα, το λεγόμενο Internet of Things (IoT) επιτρέπει την ενεργοποίηση έξυπνων υπολογιστών οι οποίοι υλοποιούν καθήκοντα πέραν από τα συνηθισμένα. Οι τεχνολογικές δυνατότητες λοιπόν, είναι απερίοριστες.

Σύμφωνα με έρευνα του Sustainable Digital Finance Alliance, η ψηφιακή τραπεζική μπορεί να προσθέσει \$4.2 τρις. σε καταθέσεις, \$2.1 τρις. σε νέο δανεισμό και να οδηγήσει σε 90% μειωμένο κόστος συναλλαγών σε σχέση με τις παραδοσιακές. Επιπρόσθετα, εκτιμάται πως μέχρι το 2025 το 10% του παγκόσμιου ΑΕΠ θα είναι στο Blockchain. Αυτομάτως λοιπόν, γίνεται αντιληπτό πως αν ένα μέρος όλης αυτής της προοπτικής κατευθυνθεί προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, τα δεδομένα αλλάζουν άρδην.

Η ψηφιακή χρηματοδότηση μπορεί να αυξήσει τις δυνατότητες των παραγωγικών δυνάμεων της παγκόσμιας οικονομίας μέσω του αποτελεσματικών εφοδιαστικών αλυσίδων, μειωμένων κόστους, υπολογισμού των περιβαλλοντικών κινδύνων και ευκαιριών, αλλά και μέσω αποτελεσματικής εφαρμογής πολιτικών, κανονισμών και προτύπων.

Όλα αυτά βέβαια, εφόσον η αξιοποίηση των τεχνολογικών χρηματοοικονομικών λύσεων συνδυαστεί με την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης. Απαιτείται λοιπόν συλλογική φιλοδοξία, καινοτομία, και επιμονή από όλους τους εμπλεκόμενους, χρηματοοικονομικά ιδρύματα, πολιτικούς και κέντρα λήψεως αποφάσεων και τους ίδιους τους πολίτες.

Τις δυνατότητες που έχει το digital disruption για να διαμορφώσει τον παραδοσιακό τρόπο χρηματοδότησης και να δώσει ώθηση προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, κατέγραψε αναλυτικά η έκθεση «People's Money: Harnessing Digitalization to Finance a Sustainable Future», υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Τα ευρήματα της θα τα αναλύσουμε σε κατοπινό άρθρο.

* Δικηγόρος, Banking and Finance Services, LLB, LL.M. LPC, CISL, University of Cambridge

Τσουνάμι ακρίβειας σε όλους τους τομείς

Τα απόνερα της πανδημίας δίνουν σκυτάλη στις οικονομικές προεκτάσεις του Ουκρανικού και καταλήγουν στην αγορά

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Λίγες μέρες πριν από την ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, οι οικονομικές προεκτάσεις της κρίσης στις σχέσεις των δύο χωρών ήταν στο επίκεντρο των συζητήσεων εντός και εκτός Κύπρου. Οι πληθωριστικές τάσεις φυσικά προϋπήρχαν, ως αποτύπωμα των δύο προηγούμενων χρόνων πανδημίας.

Πλέον, είμαστε θεατές σε ένα ράλι τιμών καυσίμων και σιτηρών που πυροδοτούν με τη σειρά τους νέες αυξήσεις σε άλλες υπηρεσίες και αγαθά. Αυτό το κόστος αναμένεται ότι θα μετακυλήσει το επόμενο διάστημα στην εφοδιαστική αλυσίδα. Πάντως, μέχρι στιγμής, οι επιπτώσεις και οι κυρώσεις του πολέμου δεν έχουν αποτυπωθεί στην πραγματική αγορά, αφού χονδρέμποροι και

Μέσα σε δύο χρόνια η τιμή των καυσίμων αυξήθηκε κατά 40 σεντ/λίτρο ενώ έπονται νέες αυξήσεις τις επόμενες μέρες.

παραγωγοί λειτουργούσαν μέχρι στιγμής τουλάχιστον, με προηγούμενα στοκ. Τα αποθέματα ωστόσο εξαντλούνται, αναφέρει ο γ.γ. του ΠΑΣΥΛΕ, Μάριος Αντωνίου, άρα τις επόμενες δύο εβδομάδες οι προμηθευτές θα αρχίσουν να ζητούν διαφοροποιημένες τιμές, οι αυξήσεις θα αποτυπωθούν στα ράφια των υπεραγορών και η αγορά θα βιώσει ένα νέο κύμα ακρίβειας.

Η πορεία τιμών καυσίμων
Κινητήρια δύναμη των αυξήσεων, οι τιμές καυσίμων διεθνώς. Τις τελευταίες μέρες, η Goldman Sachs αναθεώρησε τις προβλέψεις της για το πετρέλαιο brent στα 135 δολάρια το βαρέλι για το 2022, ενώ σύμφωνα με εκτιμήσεις της Barclays, το πιο απαισιόδοξο σενάριο φτάνει μέχρι και 200 δολάρια

Την περασμένη Παρασκευή, η λιανική τιμή της αμόλυβδης 95 οκτανίων ήταν κατά 40 σεντ ακριβότερη, κατά 43 σεντ του πετρελαίου κίνησης και 36 σεντ του πετρελαίου θέρμανσης σε σχέση με δύο χρόνια πριν.

το βαρέλι. Προβλέπεται μάλιστα ότι ένεκα του πολέμου στην Ουκρανία, ενδεχομένως σύντομα να αντιμετωπίσουμε μια από τις μεγαλύτερες κρίσεις σε ενεργειακά αποθέματα. Μέχρι την στιγμή τουλάχιστον που γραφόταν το ρεπορτάζ, η τιμή του πετρελαίου brent βρίσκόταν στα 112,43 δολάρια το βαρέλι.

Τι συμβαίνει στην Κύπρο
Οι αυξήσεις αυτές άρχισαν ήδη να αποτυπώνονται και στην κυπριακή αγορά. Την περασμένη Παρασκευή, η λιανική τιμή της αμόλυβδης 95 οκτανίων ήταν κατά 40 σεντ ακριβότερη, κατά 43 σεντ του πετρελαίου κίνησης και 36 σεντ του πετρελαίου θέρμανσης σε σχέση με δύο χρόνια πριν και συγκεκριμένα τον Απρίλη του 2020 (τελευταίο διαθέσιμο εβδο-

μαδιαίο δελτίο επισκόπησης τιμών καυσίμων από την υπηρεσία προστασίας του καταναλωτή). Οι συγκεκριμένες μετρήσεις είχαν γίνει μετά και τις πρόσφατες μειώσεις του φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα, ωστόσο τρεις μέρες μετά την εφαρμογή της σχετικής απόφασης, ξεκίνησε νέο κύμα αυξήσεων από τις εταιρείες πετρελαιοειδών, που ανέβασαν τις λιανικές τιμές μέχρι 10 σεντ/λίτρο πιο πάνω, εξανεμίζοντας τις προηγούμενες μειώσεις.
Όπως εξηγεί ο αναπληρωτής διευθυντής της Υπηρεσίας Προστασίας Καταναλωτή, Αντώνης Ιωάννου, η αύξηση έχει αποδοθεί από τις εταιρείες στο γεγονός ότι οι νέες παραλαβές καυσίμων έχουν τιμολογηθεί βάσει της τρέχουσας τιμής του πετρελαίου brent, στα 110 δολάρια το βαρέλι. Διευκρι-

Η αύξηση έχει αποδοθεί από τις εταιρείες στο γεγονός ότι οι νέες παραλαβές καυσίμων έχουν τιμολογηθεί βάσει της τρέχουσας τιμής του πετρελαίου brent, στα 110 δολάρια το βαρέλι.

νίζεται ότι η Κύπρος αγοράζει διυλισμένο πετρέλαιο από την Ελλάδα και το Ισραήλ, οι τιμές του οποίου διαμορφώνονται βάσει των τιμών του brent.
Αναμένεται ότι αυτές οι τιμές θα ισχύσουν σε όλα τα πρατήρια

τις επόμενες μέρες, καθώς σταδιακά θα αναπληρώνονται τα αποθέματα στις αντλίες με το νέο φορτίο. Εάν η κατάσταση δεν εξομαλυνθεί, υπάρχει σοβαρό ενδεχόμενο σημαντικών αυξήσεων, πέραν των 10 σεντ, όπως επισημαίνει ο κ. Ιωάννου.

Οι επιλογές
Τι μπορεί να κάνει το κράτος; Μέχρι στιγμής έχει μειώσει τον φόρο κατανάλωσης κατά 8,3 σεντ σε βενζίνη και πετρέλαιο κίνησης και κατά 6,4 σεντ στο πετρέλαιο θέρμανσης.
Έχει μειωθεί επίσης ο ΦΠΑ στον ηλεκτρισμό, κάτι που θα μπορούσε ενδεχομένως να εξεταστεί και για τα καύσιμα κίνησης. Υπάρχει επίσης το σενάριο για πλαφόν στα καύσιμα. Για την επιλογή ενός τέτοιου μέτρου, θα πρέ-

πει να φανεί ότι για τις νέες τιμές υπάρχει προσυνεννόηση των εταιρειών.
Όπως εξήγησε ο κ. Ιωάννου, η αρμόδια υπηρεσία έχει ενώπιόν της τα στοιχεία της τιμής του αγορασμένου φορτίου, τα οποία θα διασταυρώσει με τα διεθνή στοιχεία των τιμών. Λαμβάνοντας υπόψη και το υφιστάμενο στοκ καυσίμων των εταιρειών, θα ελέγξει κατά πόσο, οι αυξήσεις στην χονδρική και λιανική τιμή πώλησης, δικαιολογούνται. Αυτό θα εξακριβωθεί τις επόμενες μέρες. Στο μικροσκόπιο της Υπηρεσίας μπαίνουν επίσης και οι πρατηριούχοι, καθώς θα ελεγχθεί η λιανική τιμή των καυσίμων και το περιθώριο κέρδους τους, πεδίο το οποίο είναι λιγότερο πιθανό να υπάρξουν φαινόμενα αισχροκέρδειας, λόγω του αυξημένου ανταγωνισμού.

Μονόδρομος το πλαφόν στις τιμές σιτηρών

Στα ύψη το κόστος για αραβόσιτο, σόγια και κριθάρι, προς αναζήτηση νέων αγορών για 36 χιλιάδες τόνους

Ανοδική πορεία παρουσιάζουν και οι τιμές των σιτηρών. Τον Μάρτιο του 2022, η τιμή του αραβόσιτου εκτοξεύθηκε στα 400 ευρώ τον τόνο, σημειώνονται αύξηση 126% σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2020, 75% ψηλότερη είναι η τιμή της σόγιας και 102% η τιμή στο κριθάρι. Πρόκειται για σιτηρά τα οποία διοχετεύονται για παραγωγή

Το διάταγμα για πλαφόν κρίθηκε αναγκαίο λόγω της κατακόρυφης αύξησης των τιμών των ζωοτροφών και των σιτηρών με δυσμενείς επιπτώσεις στις τιμές βασικών καταναλωτικών αγαθών.

ζωοτροφών, άρα η αύξηση στο κόστος μετακυλύεται από τους εισαγωγείς, στους κτηνοτρόφους και ακολούθως στο γάλα και τα γαλακτοκομικά προϊόντα.

Οι ανατιμήσεις στην αγορά
Μέχρι στιγμής δεν αποτυπώθηκε στην αγορά το κομμάτι των επιπτώσεων του πολέμου στην Ουκρανία σύμφωνα με τον Μάριο Αντωνίου, γ.γ. του ΠΑΣΥΛΕ (Παγκύπριος Σύνδεσμος Λιανικού Εμ-

Η πορεία των τιμών					
ΣΙΤΗΡΑ	1/2020	1/2021	1/2022	3/2022	ΑΥΞΗΣΗ
Αραβόσιτος	177	203	290	400	126%
Σόγια	342	483	514	600	75%
Κριθάρι	198	211	322	400	102%

πορίου), ωστόσο υπάρχουν αυξήσεις στην αγορά οι οποίες είναι συνυφασμένες με τις παρενέργειες της πανδημίας. Πάντως το Παρατηρητήριο Τιμών της Υπηρεσίας Προστασίας Καταναλωτή, καταδεικνύει ανατιμήσεις σε συγκεκριμένα αγαθά τον Μάρτιο, σε σύγκριση με τον Φεβρουάριο. Για παράδειγμα το ψωμί πωλείται πιο ακριβά στις 9 Μαρτίου, σε σχέση με την τιμή πώλησης του στις 9 Φεβρουαρίου. Συγκεκριμένα, η τι-

μή στο άσπρο ψωμί ήταν αυξημένη κατά 3,1% σε σχέση με πριν από ένα μήνα (1,43 σεντ χαμηλότερη τιμή) και 8,3% για το άσπρο μικρό ψωμί (1,18 ευρώ χαμηλότερη τιμή).

Ρύθμιση με διάταγμα
Λόγω της κατακόρυφης αύξησης των τιμών, την Παρασκευή το Υπουργείο Εμπορίου εξέδωσε διάταγμα, προσθέτοντας και τα σιτηρά στον κατάλογο των βασικών προϊόντων στα οποία υπάρχει

δυνατότητα επιβολής πλαφόν. Στον κατάλογο που περιλαμβάνεται για καθορισμό ανώτατων τιμών χονδρικής και λιανικής πώλησης σε ειδικές περιπτώσεις προστιθενται το κριθάρι και το καλαμπόκι. Ο αναπληρωτής διευθυντής της Υπηρεσίας, Αντώνης Ιωάννου δήλωσε στην «Κ» ότι σύμφωνα με τον νόμο καθορίζονται ανώτατες τιμές για 5 αγαθά- νερό, γάλα, ψωμί, ηλεκτρισμό και καφέ. Το διάταγμα κρίθηκε αναγκαίο, επειδή

«επικρατούν στην αγορά ιδιαίτερα δύσκολες οικονομικές συνθήκες που επιβάλλουν συγκράτηση της αύξησης των τιμών σε βασικά καταναλωτικά προϊόντα, και επειδή οι συνθήκες της αγοράς επιβάλλουν την προστασία των καταναλωτών από τυχόν υπερβολικά ψηλά περιθώρια κέρδους που δυνατόν να προκύψουν λόγω των δυσκολιών στην εξεύρεση κριθαριού και καλαμποκιού, με την συνεπαγόμενη περαιτέρω αύξηση στις τιμές

βασικών καταναλωτικών προϊόντων».

Η επάρκεια
Ο έλεγχος των τιμών ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο αισχροκέρδειας είναι ένα από τα δύο ζητούμενα ενώπιον των αρμόδιων Υπουργείων. Το άλλο και σημαντικότερο, είναι η εξασφάλιση επάρκειας σιτηρών τόσο για ανθρώπινη κατανάλωση όσο και για ζωοτροφές. Σύμφωνα με τελευταία ενημέρωση της Επιτροπής Γεωργίας της Βουλής, αυτή την στιγμή υπάρχει επάρκεια 3,5 μηνών σε σιτηρά για ανθρώπινη χρήση και μέχρι τις 15 Απριλίου για σιτηρά ζωοτροφών. Αυτή την στιγμή το Υπουργείο Γεωργίας, μετά και την έγκριση του Υπουργικού, έχει αποταθεί στο εξωτερικό υποβάλλοντας σχετικό αίτημα για παραγγελία 36 χιλιάδων τόνων ζωοτροφών (αραβόσιτο και κριθάρι), έχοντας να διαθέσει 15 εκατ. ευρώ για αυτό. Όπως πληροφορείται η «Κ», το αίτημα της Κύπρου υποβλήθηκε το πρωί της Παρασκευής και απαντήσεις για την αγορά από την οποία θα μπορούν τελικά να εισαχθούν οι ζωοτροφές, θα δοθούν εντός των επόμενων 24ωρων. Ακολουθώς θα ξεκινήσει ο διαγωνισμός για την διαχείριση των αποθεμάτων. Παράλληλα εξετάζονται τρόποι στήριξης των κτηνοτρόφων των κρατών μελών, κάτι που έχει ήδη συζητηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Μέχρι 30% ακριβότερες οι νέες κατοικίες

Επιδεινώνεται το πρόβλημα στον κατασκευαστικό κλάδο, αυξάνεται ραγδαία το κόστος των οικοδομικών υλικών

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Η εκτόξευση των τιμών των καυσίμων κίνησης, του ηλεκτρικού ρεύματος και των σιτηρών σε δεύτερη φάση, δημιουργεί αναπόφευκτες επιπτώσεις στην αγοραστική δύναμη του καταναλωτή και αλυσιδωτά αγγίζουν και την αγορά ακινήτων.

Ειδικότερα όμως και ο τομέας των οικοδομών βιώνει τις δικές του αυξήσεις στον τομέα των οικοδομικών υλών, που συνεχίζουν να καλύπτουν τον τελευταίο χρόνο. Η πανδημία, οι καθυστερήσεις στην μεταφορά εμπορευματοκιβωτίων αλλά και η τιμή του πετρελαίου έστρωσαν τον δρόμο σε μια αυξητική πορεία των τιμών σε δομικό χάλυβα, αλουμίνιο και ξυλεία, η οποία επιδεινώνεται με αυξήσεις μετά την ρωσική εισβολή στην Ουκρανία.

Ρεκόρ αυξήσεων για χάλυβα

Μέσα σε ένα τρίμηνο ο κατασκευαστικός οπλισμός αυξήθηκε κατά 19%, ο δομικός χάλυβας κατά 14%, τα αλουμίνια κατά 6%, η λευκή ξυλεία κατά 9% και ο κατράς ασφάλτου 12,7%. Στα στοιχεία που εξασφάλισε η «Κ», καταγράφονται αναλυτικά οι αυξήσεις στα βασικότερα οικοδομικά υλικά. Για παράδειγμα, σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2021, το κόστος του δομικού χάλυβα ΙΡΕ και ΗΕΒ είναι αυτή την στιγμή 164% και 160% πιο πάνω, το κόστος για τον κατασκευαστικό οπλισμό αυξήθηκε κατά 116%, για τα μέταλλα γυψοσανίδας κατά 114%, για την ξυλεία κατά 97%, για το αλουμίνιο κατά 72% και για τον κατρά ασφάλτου 53%. Πλέον, το κόστος κατασκευής

Μέσα σε ένα τρίμηνο ο κατασκευαστικός οπλισμός αυξήθηκε κατά 19%, ο δομικός χάλυβας κατά 14%, τα αλουμίνια κατά 6%, η λευκή ξυλεία κατά 9% και ο κατράς ασφάλτου 12,7%.

για μια μεσαίου τύπου κατασκευή, μια κατοικία 250 τ.μ. σύμικτη κατασκευή (μπετόν, κατασκευαστικός οπλισμός, καλούπι), το κόστος είναι αυξημένο κατά 25% αυτή την στιγμή σε σχέση με τον Γενάρη του 2021. Αν πρόκειται δε για μεταλλική κατασκευή, το κόστος έχει αυξηθεί πέραν του 30%. Αυτό το κόστος θα το επωμιστεί ο αγοραστής στην περίπτωση ενός νέου συμβολαίου, ενώ απορροφάται

Η πορεία των τιμών

ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑ ΥΛΙΚΑ	1/2021	12/2021	1/2022	3/2022	ΑΥΞΗΣΗ
Δομικός χάλυβας ΙΡΕ	500	1,100	1,150	1,320	164%
Δομικός χάλυβας ΗΕΒ	520	1,120	1,180	1,350	160%
Κατασκευαστικός οπλισμός	450	770	815	970	116%
Αλουμίνιο	460	670	735	790	72%
Ξυλεία	360	550	650	710	97%
Κατράς-άσφαλτος	1178	140,1	160,1	180,5	53%

από τον εργολάβο και τον ντιβέλοπερ σε περίπτωση υφιστάμενου συμβολαίου.

Στασιμότητα στην αγορά

Αυτή την στιγμή υπάρχει έντονη ανησυχία και για το αγοραστικό ενδιαφέρον και για την δυνατότητα αποπληρωμής των έργων λόγω των αυξητικών πληθωριστικών τάσεων, επισήμανε ο κ. Γαβριήλ. Μεγάλα αναπτυξιακά έργα θα αρχίσουν να χάνουν νέα συμβόλαια, ενώ εκείνα που δεν έχουν πωληθεί θα μείνουν στον πάγο. Γενικότερα υπάρχει μια στασιμότητα και μια στάση αναμονής στην αγορά, ως πρόεκταση της αστάθειας στην παγκόσμια οικονομία, συνεπεία του Ουκρανικού. Πάντως οι πραγματικές διαστάσεις του προβλήματος δεν έχουν ακόμη φανεί στην αγορά ακινήτων, αλλά θα γίνουν αισθητές τους επόμενους 6-9 μήνες.

Στο ίδιο μήκος κύματος οι εκτιμήσεις του CEO του ομίλου Cyfield Γιώργου Χρυσοκού, ο οποίος μετέφερε την αβεβαιότητα που επικρατεί αυτή την στιγμή στην αγορά ακινήτων η οποία βιώνει συνθήκες πολέμου. Τώρα, πώς αυτό το εισπράττει ο τελικός αποδέκτης, ο κ. Χρυσοκός ανέφερε ότι για έργα που έχουν ήδη πωληθεί και για συμβάσεις για τις οποίες δεν υπάρχει η δυνατότητα αναπροσαρμογής των τιμών, το κόστος μεταφέρεται στους εργολάβους. Επισήμανε δε, ότι θα πρέπει να βρεθεί μια λύση ειδικότερα στα έργα του δημοσίου ώστε να καλυφθεί το κόστος στην βάση των προνοιών του συμβολαίου και τόνισε την ανάγκη επανεξέτασης της συγκεκριμένης φόρμουλας.

ΤΖΑΪΛΣ ΜΙΑΤΟΝ

ΧΑΜΕΝΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ

ΣΜΥΡΝΗ 1922

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ ΤΩΤ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΤΟΜΟΣ Α'

1922

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΝΗΜΗΣ

2022

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΖΑΪΛΣ ΜΙΑΤΟΝ

ΧΑΜΕΝΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ

ΤΟΜΟΣ Α'

Μια συλλεκτική έκδοση από τη «ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΝΗΜΗΣ 1922 – 2022» της «Καθημερινής»

ΚΤΡΙΑΚΗ 20/3

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Σαρωτικό κύμα ανατιμήσεων σε όλη την αγορά τον Φεβρουάριο

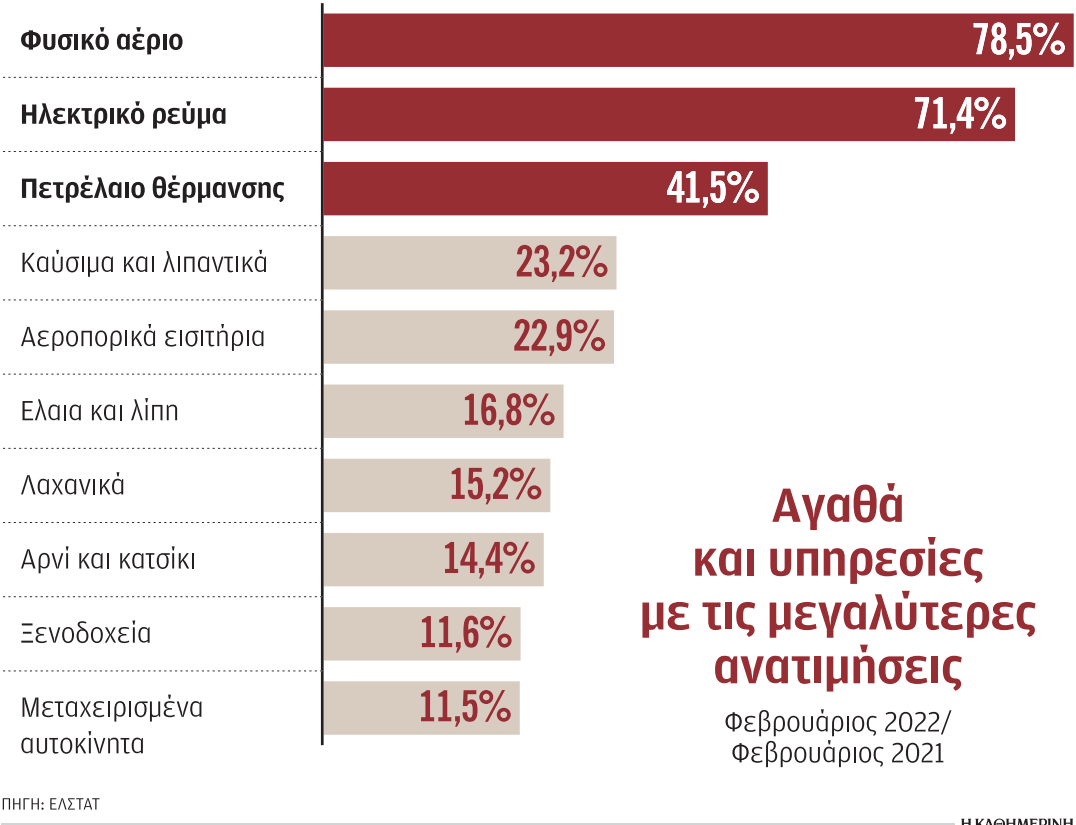
Από την ενέργεια και τα είδη διατροφής μέχρι τα αυτοκίνητα και τα ρούχα

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Νέο όλαμ σημείωσε ο πληθωρισμός τον Φεβρουάριο, «σκαρφαλώνοντας» στο 7,2%, απόρροια της συνέχισης της αύξησης των τιμών στα ενεργειακά προϊόντα καθώς και σε πληθώρα βασικών ειδών διατροφής, αλλά πλέον και υπηρεσιών. Το χειρότερο ίσως είναι ότι τα δύσκολα δεν τελείωσαν τον Φεβρουάριο, καθώς τις δύο τελευταίες εβδομάδες, μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, κάθε άλλο παρά αποκλιμακώνονται οι τιμές. Ήδη οι καταναλωτές πληρώνουν πάνω από 2 ευρώ/λίτρο τη βενζίνη, τις προηγούμενες ημέρες σημειώθηκαν πολύ μεγάλες αυξήσεις στις τιμές του φυσικού αερίου και του πετρελαίου, ενώ στα ράφια των σουπερ μάρκετ εμφανίστηκαν νέες ανατιμήσεις που σε κάποιες περιπτώσεις ξεπερνούν ακόμη και το 10%.

Σύμφωνα με όσα ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), οι μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών σε ετήσια βάση καταγράφονται στο φυσικό αέριο (78,5%), στο ηλεκτρικό ρεύμα (71,4%), στο πετρέλαιο θέρμανσης (41,5%), στα καύσιμα και λιπαντικά (23,2%) και στα αεροπορικά εισιτήρια (22,9%). Σημαντικές ανατιμήσεις σημειώθηκαν και σε σειρά βασικών ειδών διατροφής, όπως στο ελαιόλαδο (16,8%), στα λαχανικά (15,2%), στο αρνί και κατσίκι (14,4%), στα φρούτα (9,8%), στα παρασκευάσματα με βάση το κρέας (8,1%), στα πουλερικά (6,8%), στα γαλακτοκομικά και αυγά (6%), στο ψωμί (5,9%), στο μοσχάρι (4,1%), στον καφέ (4%). Επιπλέον, αυξήσεις τιμών σε ετήσια βάση καταγράφηκαν στα είδη ένδυσης και υποδήσης (5,6%), στα έπιπλα (5,7%), ενώ πλέον είναι πολύ σημαντικές οι αυξήσεις τιμών στα καινούργια αυτοκίνητα (7,6%) και στα μεταχειρισμένα (11,5%).

Ακόμη και σε μηνιαία βάση καταγράφηκαν πολύ σημαντικές αυξήσεις σε σειρά βασικών αγα-

Ο πληθωρισμός εκτινάχθηκε στο 7,2% και οι ενδείξεις για το μέλλον είναι δυσοίωνες στη σκιά του πολέμου στην Ουκρανία.

θών, όπως στα λαχανικά (16%), κάτι που σχετίζεται και με την κακοκαιρία στα τέλη Ιανουαρίου, στις πατάτες (4,5%) και φυσικά στο πετρέλαιο θέρμανσης (8,5%), στο ηλεκτρικό ρεύμα (9,4%) και στα καύσιμα (4,8%).

Φόβοι για ελλείψεις

Μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία πριν από δύο εβδομάδες, οι προβλέψεις για αποκλιμάκωση των τιμών μετά το πρώτο εξάμηνο του 2022 μάλλον αναθεωρούνται, δεδο-

μένου ότι πλέον υπάρχουν φόβοι για ελλείψεις στην αγορά βασικών πρώτων υλών. Οι καταναλωτές ήδη πληρώνουν τη βενζίνη πάνω από 2 ευρώ/λίτρο (σύμφωνα με το παρατηρητήριο τιμών καυσίμων, στις 9 Μαρτίου η τιμή πανελλαδικά ήταν 1,913 ευρώ/λίτρο και του πετρελαίου θέρμανσης πάνω από 1,50 ευρώ/λίτρο (1,555 η μέση τιμή πανελλαδικά στις 9 Μαρτίου). Την 1η Μαρτίου η μέση τιμή της αμόλυβδης πανελλαδικά ήταν 1,28 ευρώ/λίτρο και του πετρελαίου θέρμανσης 1,293 ευρώ/λίτρο, αυξήθηκαν δηλαδή μέσα σε μία εβδομάδα κατά 7,3% και 19,8%, αντιστοίχως.

Ακριβότερα βρίσκουν πολλοί καταναλωτές αρκετά προϊόντα στα ράφια των σουπερ μάρκετ, τόσο διότι εστάλησαν το προηγούμενο διάστημα νέοι τιμοκατάλογοι από τους προμητά το πρώτο εξάμηνο του 2022

στοιχεία της πλατφόρμας e-Καταναλωτής που έχει αναπτύξει το υπουργείο Ανάπτυξης προκύπτουν ενδεικτικά τα εξής:

- Η μέση τιμή σε αλεύρι για όλες τις χρήσεις (συσσκευασία ενός κιλού) ήταν 1,34 ευρώ στις 9/3 από 1,28 ευρώ την 1η Μαρτίου (αύξηση 4,68%).
- Η μέση τιμή σε μαργαρίνη (συσσκευασία 250 γρ.) ήταν 1,22 ευρώ στις 9/3 από 1,21 ευρώ την 1η Μαρτίου (αύξηση 0,82%).
- Η μέση τιμή για στραγγιστό γιαούρτι (1 κιλό) ήταν την 1η Μαρτίου 3,25 ευρώ και στις 9 Μαρτίου 3,34 ευρώ (2,77%).
- Η μέση τιμή για μακαρόνια Νο 6 (συσσκευασία 500 γρ.) ήταν στις 9 Μαρτίου 0,94 ευρώ από 0,84 ευρώ στις 7 Μαρτίου (αύξηση 12%).
- Η μέση τιμή για χαρτί υγείας (συσσκευασία 12 τεμαχίων) ήταν στις 9 Μαρτίου 8,10 ευρώ από 7,41 ευρώ μία εβδομάδα πριν (αύξηση 9,3%).

Πληθωριστικό σοκ, αλλά όχι ύφεση «βλέπει» το ΥΠΟΙΚ

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Ο πληθωρισμός τους επόμενους μήνες δεν αποκλείεται να φτάσει και στο 8%, είπε ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας στο ραδιοφωνό των «Παραπολιτικών».

Πριν από μόλις δέκα ημέρες ο ίδιος εκτιμούσε ότι ο μέσος πληθωρισμός φέτος θα ήταν 3%-4%, ενώ ένα μήνα νωρίτερα η Κομισιόν προέβλεπε 3,1% (εναρμονισμένους δείκτες). Ωστόσο είναι πιθανή μια αναθεώρηση προς τα πάνω, καθώς το υπουργείο Οικονομικών δεν «βλέπει» πλέον μια πρόσκαιρη αύξηση, αλλά μια παρατεταμένη διατήρηση των τιμών σε υψηλά επίπεδα.

Στο υπουργείο Οικονομικών μιλούν πλέον για ένα «πληθωριστικό σοκ», το οποίο θα επιρρέασει και τον ρυθμό ανάπτυξης, αν και οι εκτιμήσεις επιμένουν ότι δεν θα περάσουμε σε ύφεση. Το πόσο σημαντικό θα είναι αυτό το σοκ αλλά και πόσο μεγάλη θα είναι η υποχώρηση του ΑΕΠ δεν είναι βέβαιο, σημειώνουν οι πηγές, καθώς το τοπίο για την εξέλιξη του πολέμου παραμένει θολό. Τονίζουν, επίσης, ότι η Ελλάδα έχει ως θετικό αντίβαρο τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης αλλά και

την πιθανή ανάκαμψη από την κρίση χρέους που προηγήθηκε της πανδημίας.

Στο τέλος της ερχόμενης εβδομάδας, είπε εξάλλου ο κ. Σταϊκούρας, θα είναι έτοιμο το πακέτο των παρεμβάσεων για την ανακούφιση των νοικοκυριών και επιχειρήσεων. Περιέγραψε δύο βασικές παρεμβάσεις:

1. Τη συνέχιση της στήριξης των λογαριασμών ενέργειας για νοικοκυριά, επιχειρήσεις και αγρότες για όσο χρειαστεί.
2. Την παροχή βοήθειας στα πιο ευάλωτα νοικοκυριά. Σημειώνεται ότι ο πρωθυπουργός έχει μιλήσει για μια «επιταγή ακρίβειας». Όπως τόνισε ο κ. Σταϊκούρας, καμία χώρα από μόνη της δεν μπορεί να καλύψει τις ζημιές των νοικοκυριών, γι' αυτό και μιλάμε για μέτρα ανακούφισης.

Σχετικά με τα δημοσιονομικά περιθώρια που υπάρχουν είπε ότι η μείωση του ΕΝΦΙΑ και η στήριξη των αγροτών εξάντλησαν τον χώρο που δημιουργήσε ο υψηλότερος από την πρόβλεψη του προϋπολογισμού ρυθμός ανάπτυξης το 2021 (8,3%). Οποιοσ χώρος επιπλέον βρίσκεται, θα αξιοποιείται, είπε. Διευκρίνισε ότι για φέτος υπάρχει ακόμη ευελιξία, καθώς εφαρμόζεται η ρήτρα γε-

Το **υπουργείο Οικονομικών** δεν «βλέπει» πλέον μια πρόσκαιρη αύξηση, αλλά μια παρατεταμένη διατήρηση των τιμών σε υψηλά επίπεδα.

Στο τέλος της ερχόμενης εβδομάδας θα είναι έτοιμο το πακέτο των παρεμβάσεων για την ανακούφιση νοικοκυριών και επιχειρήσεων.

νικής διαφυγής, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να δείξουμε ανευθυνότητα, γιατί υπάρχουν και οι αγορές. Εξήγησε ότι το πλήγμα στο κόστος δανεισμού είναι αναλογικά μεγαλύτερο για την Ελλάδα, επειδή δεν διαθέτει επενδυτική βαθμίδα, κάτι που αποτρέπει τους επενδυτές από το να αγορά-

σουν ελληνικούς τίτλους σε μια τέτοια περίοδο, κατά την οποία στρέφονται σε ασφαλείς προορισμούς, όπως οι γερμανικοί τίτλοι.

Πάντως τόνισε ότι τα ταμειακά διαθέσιμα είναι σε ικανοποιητικό ύψος, στα 41 δισ. ευρώ, από τα υψηλότερα στην Ευρώπη, ως ποσοστό του ΑΕΠ.

«Το σημαντικό για εμάς είναι να βρεθεί ο δημοσιονομικός χώρος», τόνισε, παραπέμποντας στο μοντέλο του Ταμείου Ενεργειακής Μετάβασης, που επιδοτεί σήμερα τους λογαριασμούς ρεύματος, χωρίς να επιβαρύνεται το έλλειμμα του προϋπολογισμού.

Επιβεβαίωσε, εξάλλου, ότι στο τέλος Μαρτίου θα εξοφληθεί το υπόλοιπο του δανείου του ΔΝΤ, ύψους 1,9 δισ. ευρώ.

Μείωση των εξόδων σχεδιάζει το 45,3% των νοικοκυριών

Με βελτιωμένο εισόδημα σε σύγκριση με το 2020 αλλά και με πολύ αρνητικές προσδοκίες για το 2022 βρίσκει το κύμα ακρίβειας τα ελληνικά νοικοκυριά. Βεβαίως, αν και αυξήθηκαν τα νοικοκυριά εκείνα με μεσαίο εισόδημα, οι «φουσκωμένοι» πλέον λογαριασμοί φαίνεται ότι εξανεμίζουν τα επιπλέον χρήματα. Έτσι, για πάνω από τέσσερα στα δέκα νοικοκυριά το μηνιαίο εισόδημα επαρκεί για... 19 ημέρες. Και κάθε άλλο παρά τυχαίο είναι ότι το 45,3% δηλώνει ότι θα αναγκαστεί να μειώσει τα έξοδά του, κάτι που ήδη έχει αρχίσει να αποτυπώνεται και στην αγορά. Τα παραπάνω ευρήματα περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, στην ετήσια έρευνα για το εισόδημα και τις δαπάνες διαβίωσης των νοικοκυριών που πραγματοποιήσε το Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας (ΓΣΕΒΕΕ) σε συνεργασία με την εταιρεία MARC. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μεν υπό συνθήκες υψηλού πληθωρισμού, αλλά πριν από τις πρόσφατες γεωπολιτικές εξελίξεις.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την έρευνα, μειώθηκαν σημαντικά τα νοικοκυριά που ανήκουν στη χαμηλότερη εισοδηματική κατηγορία (με ετήσιο εισόδημα έως 10.000 ευρώ) κατά 7,5 ποσοστιαίες μονάδες, από 25,1% που ήταν το 2020 σε 17,5% το 2021. Στον αντίποδα, αυξήθηκε το ποσοστό των νοικοκυριών με εισόδημα από 18.001 έως 25.000 ευρώ, από 15% το 2020 σε 18% το 2021, με εισόδημα από 25.001 έως 30.000 ευρώ σε 10,5% το 2021 από 9,4% το 2020 και σε 8,6% το ποσοστό των νοικοκυριών με εισόδημα άνω των 30.000 ευρώ από 6,7% το 2020. Σταθερό παρέμεινε το ποσοστό των νοικοκυριών με ετήσιο εισόδημα από 10.001 έως 18.000 ευρώ.

Το 43,6% των νοικοκυριών δήλωσε ότι το μηνιαίο εισόδημά του δεν επαρκεί για ολόκληρο τον μήνα, αλλά μεσοσταθμικά για 19 ημέρες. Το πρόβλημα είναι πολύ

Για **11,5%** των νοικοκυριών το εισόδημα δεν καλύπτει ούτε τις βασικές ανάγκες.

Το 43,6% δηλώνει ότι το μηνιαίο εισόδημα δεν επαρκεί για ολόκληρο τον μήνα.

μεγαλύτερο για τις πολύτεκνες οικογένειες και τα νοικοκυριά με χαμηλό ετήσιο εισόδημα. Σε αυτή τη δυσμενή κατάσταση βρίσκεται το 49,8% των πολυμελών νοικοκυριών (με 5 άτομα και πάνω), το 49% των νοικοκυριών με 4 άτομα, το 54,8% των νοικοκυριών με τουλάχιστον έναν άνεργο, το 65% των νοικοκυριών με εισόδημα έως 10.000 ευρώ και το 51,4% των νοικοκυριών με εισόδημα από 10.001 έως 18.000 ευρώ. Το 11,5% των νοικοκυριών δήλωσε ότι το εισόδημά του δεν επαρκεί για να καλύψει ούτε τις βασικές του ανάγκες.

Οι επιπτώσεις της ακρίβειας αποτυπώνονται στην αύξηση των δαπανών. Το 65,1% των νοικοκυριών αύξησε τις δαπάνες του για 11 λογαριασμούς σπιτιού, το 52,8% για είδη διατροφής, το 51,9% για θέρμανση και το 34,7% για υγεία και φάρμακα.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

«Καμπανάκι» ΣΕΒ για την εφαρμογή του μηχανισμού CBAM

Της ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

Τους κινδύνους που εγκυμονεί για την ελληνική βιομηχανία ο μηχανισμός συνοριακής προσαρμογής άνθρακα (CBAM) ανέδειξε σε διαδικτυακή εκδήλωση το Συμβούλιο του ΣΕΒ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, ενόψει της ολοκλήρωσης των διαβουλεύσεων στην Ε.Ε. το επόμενο διάστημα και της οριστικοποίησης του πλαισίου εφαρμογής του, όπως και του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών. Στην εκδήλωση, στην οποία εκτός από τον υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας Κώστα Σκρβά συμμετείχαν και Έλληνες ευρωβουλευτές που έχουν αναδείξει το ζήτημα στην Ευρωβουλή, παρουσιάστηκε μελέτη του IOBE που ποσοτικοποιεί τις επιπτώσεις από την εφαρμογή αυτού του νέου μηχανισμού. Στόχος από την εφαρμογή του CBAM είναι η επιβολή ισοδυναμίου με την Ε.Ε. κόστους εκπομπών στις εισαγωγές περιορισμένου αριθμού προϊόντων υψηλής έντασης εκπομπών με βάση την περιεκτικότητά τους σε άνθρακα (τσιμέντο, αλουμίνιο, σίδηρος-χάλυβας, λιπάσματα, διύλιση πετρελαίου). Πρόκειται για κλάδους που στην Ελλάδα παράγουν το 27% της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας της μεταποίησης και απασχολούν περίπου 57.000 εργαζομένους, δηλαδή το 16% των συνολικών απασχολησών στην μεταποίηση.

Με βάση την ισχύουσα πρόταση της Ε.Ε., η επιβάρυνση, μόνο

για την αγορά δικαιωμάτων εκπομπών που χάνονται λόγω της εφαρμογής του, ξεκινάει από 197 εκατ. το 2023 και κλιμακώνεται σε 1,1-1,3 δισ. το 2035. Η αρνητική επίδραση στο ΑΕΠ λόγω των αναμενόμενων επιπτώσεων στα μερίδια αγοράς από τη επιπλέον κόστος κλιματικής μετάβασης φθάνει το 2035 στο 1,7 δισ. ευρώ, με την απόλεια στην απασχόληση σε όλο το φάσμα επιχειρηματικής δραστηριότητας να ξεπερνάει τις 25.400 θέσεις εργασίας.

Το Συμβούλιο του ΣΕΒ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη προτείνει εφαρμογή του CBAM ως συμπληρωματικού και όχι ως εναλλακτικού μέτρου της δωρεάν κατανομής δικαιωμάτων και ακόμη τέσσερις προϋποθέσεις για τη διασφάλιση της μετάβασης στην κλιματική ουδετερότητα, με ταυτόχρονη προστασία της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. «Η έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης απαιτεί να υπάρχει ισορροπία και ρεαλισμός στις πολιτικές που ακολουθούνται από την Ευρώπη. Είναι σαφές ότι η προτεραιότητα καθορίζεται από την κλιματική αλλαγή, αλλά η μη σωστά μελετημένη και εφαρμοσμένη πολιτική θα οδηγήσει όχι μόνο σε μεταφορά της βιομηχανικής βάσης και οικονομικής ανάπτυξης σε χώρες εκτός Ε.Ε., αλλά πολύ πιθανόν και σε ταυτόχρονη αύξηση των εκπομπών ρύπων για το ίδιο προϊόν σε παγκόσμια κλίμακα» τόνισε ο πρόεδρος του Συμβουλίου κ. Ανδρέας Σιάμσινης.

Διπλή αβεβαιότητα επισκιάζει φέτος τον ελληνικό τουρισμό

«Πάγωμα» κρατήσεων λόγω πολέμου, προβληματισμός για τη μείωση εισοδημάτων

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Με την ανάσα κοιμένη εδώ και δύο εβδομάδες, Έλληνες ξενοδόχοι και τουριστικοί φορείς περιμένουν να διαπιστώσουν κατά πόσον η ανακοπή του κύματος των κρατήσεων για διακοπές στην Ελλάδα, που ξεκίνησαν δυναμικά νωρίτερα φέτος, θα τερματιστεί και η κίνηση θα ανακάμψει.

Τόσο οι μεγάλοι ξένοι ταξιδιωτικοί οργανισμοί όσο και οι ελληνικοί φορείς του τουρισμού που έχουν απευθείας επαφή με τις αγορές από τις οποίες ξεκινούν οι επισκέπτες της χώρας διαπιστώνουν «πάγωμα» των κρατήσεων. Η μεγάλη ανησυχία δεν έχει να κάνει τόσο με την κατάσταση στην Ουκρανία αυτή καθαυτή, η οποία εκτιμάται πως τις επόμενες εβδομάδες θα αρχίσει να εκτονώνεται, όσο με τη διολίσθηση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης. Τη διάθεση δηλαδή των νοικοκυριών να ξοδέψουν για τις διακοπές τους και ακόμα περισσότερο την πραγματική δυνατότητα να το κάνουν με δεδομένο ότι το διαθέσιμο εισόδημά τους διαβρώνεται δραστικά από τον πληθωρισμό και τα υψηλότερα ενεργειακά κόστη.

«Βρισκόμαστε ξανά στο σημείο όπου ήμασταν την ίδια εποχή το 2020, όταν η πανδημία έφτανε στην Ιταλία και γιγνόταν σαφές πως ο τουρισμός δεν μπορεί να παραμείνει ανεπηρέαστος», αναφέρει μεγάλος Έλληνας ξενοδόχος στην «Κ», συμπληρώνοντας πως μέχρι πριν από λίγες μέρες δεν πίστευε στο πλήθος των κρατήσεων που είχε ήδη για φέτος. Άλλος ξενοδόχος, με δύο μονάδες στην πρωτεύουσα, αναφέρει στην «Κ» πως η πληρότητα του για την περίοδο μέχρι και τον Μάιο είναι ήδη, με βάση τις κρατήσεις που έχει, στο 60%. Και ναι μεν δεν έχει ακυρώσεις, πλην όμως αυτό δεν τον καθησυχάζει, αφού πλέον οι κρατήσεις γίνονται με ιδιαίτερα

Προβληματισμός επικρατεί στις μεγάλες αμερικανικές αεροπορικές εταιρείες οι οποίες έχουν προγραμματίσει για φέτος αριθμό δρομολογίων ρεκόρ για απευθείας πτήσεις προς την Ελλάδα. Η αμερικανική αγορά μπορεί να κάνει τη διαφορά για τα ξενοδοχεία δωδεκάμηνης λειτουργίας, τα οποία εξακολουθούν να υστερούν σε σχέση με τα θερινά resort στον δρόμο προς την ανάκαμψη.

Ανησυχία ότι χάνεται η δυνατότητα της χώρας να ξεκινήσει δυναμικά τη σεζόν και να ανακτήσει το σύνολο της τουριστικής δραστηριότητας του 2019.

ευέλικτο τρόπο και συχνά χωρίς καν προκαταβολές.

Στάση αναμονής διατηρεί και ο υπουργός Τουρισμού Βασίλης Κικίλιας, ο οποίος εξήγησε πρόσφατα ότι «περιμένουμε να δούμε ψύχραϊμα ποια είναι τα στοιχεία, πώς θα επηρεάσουν τα τουριστικά ρεύματα και φυσικά αν η ενεργειακή κρίση, που επιτείνεται τώρα με τον πόλεμο, θα επηρεάσει το κομμάτι της μετακίνησης των ταξιδιωτών».

Προβληματισμός επικρατεί

και στις μεγάλες αμερικανικές αεροπορικές εταιρείες, οι οποίες έχουν προγραμματίσει για φέτος αριθμό δρομολογίων ρεκόρ για απευθείας πτήσεις προς την Ελλάδα. Από σήμερα έως και τον Μάιο αναμένεται να έχουν δρομολογηθεί τουλάχιστον εννέα διαφορετικές απευθείας πτήσεις εβδομαδιαίως, με κάποιες εταιρείες μάλιστα να έχουν προγραμματίσει να τις αυξήσουν σε δύο πτήσεις την ημέρα καθώς πλησιάζουμε στο Πάσχα. Η αμερικανική αγορά είναι αυτή που μπορεί να κάνει διαφορά για τα ξενοδοχεία δωδεκάμηνης λειτουργίας, τα οποία εξακολουθούν να υστερούν σε σχέση με τα θερινά resorts στον δρόμο προς την ανάκαμψη.

Η αβεβαιότητα στον τουρισμό είναι έκδηλη και ευρεία, αν και οι ψυχραιμότεροι αισιόδοξουν πως το «πάγωμα» των κρατήσεων δεν θα διαρκέσει περισσότερο από ένα-δύο μήνες.

Ακόμα και έτσι όμως, χάνεται η δυνατότητα της χώρας να ξεκινήσει δυναμικά τη σεζόν και να ανακτήσει το σύνολο της τουριστικής δραστηριότητας του 2019.

Υπενθυμίζεται πως το 2021 οι τουριστικές εισπράξεις από το εξωτερικό διαμορφώθηκαν στα 10,653 δισ., σύμφωνα με την ΤτΕ, ενώ οι αφίξεις μη κατοίκων ταξιδιωτών το 2021 αυξήθηκαν κατά 99,4% και οι σχετικές εισπράξεις κατά 146,7% σε σχέση με το 2020, αντιπροσωπεύοντας το 46,9% και το 58,6% των αντίστοιχων επιπέδων του 2019.

Το ποσό αυτό των 10,65 δισ. είναι υπερδιπλάσιο των 4,318 δισ. του 2020, αλλά απέχει σημαντικά των εισπράξεων 18,178 δισ. από τον τουρισμό του 2019. Για φέτος ο άτυπος στόχος είχε τεθεί στο 80% της δραστηριότητας του 2019, ωστόσο στην τρέχουσα συγκυρία μοιάζει δύσκολα επιτεύξιμος.

Προβληματισμός για βραχυχρόνιες μισθώσεις

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Ερωτήματα για τις προοπτικές πλήρους ανάκαμψης της αγοράς των βραχυχρόνιων μισθώσεων το 2022 έχουν προκύψει μετά τις εξελίξεις στην Ουκρανία, αλλά και την αποχώρηση ψηφιακών πλατφορμών, όπως η Airbnb, από την αγορά της Ρωσίας. Σε σχετική ανάλυσή της, η εταιρεία AirDNA αναφέρει ότι οι εξελίξεις αυτές αναμένεται να επαναφέρουν τις συνθήκες αβεβαιότητας συνολικά στον τομέα των βραχυχρόνιων μισθώσεων στην Ευρώπη. Προς το παρόν, βέβαια, θεωρείται πρόωρο να εξαχθεί το οποιοδήποτε συμπέρασμα. Μέχρι και τον φετινό Ιανουάριο, πάντως, η εικόνα ταχείας ανάπτυξης της αγοράς είναι δεδομένη, καθώς στις 14 από τις 20 χώρες που παρακολουθεί η σχετική έρευνα της AirDNA καταγράφεται άνοδος σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2019, δηλαδή πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας. Στην Ελλάδα, η άνοδος της ζήτησης (με βάση τον αριθμό των κρατήσεων) άγγιξε το 36,6%, επίδοση που είναι η τέταρτη καλύτερη στη Γηραιά Ηπειρο. Στην πρώτη θέση βρίσκεται η Ρωσία με άνοδο κατά 45,1%, ενώ ακολουθούν η Κροατία με άνοδο κατά 43,7% και η Αυστρία με άνοδο κατά 43,4%. Σημαντική άνοδος της ζήτησης κατά 30,5% σημείωσε τον φετινό Ιανουάριο και η αγορά της Γαλλίας.

Σημειωτέον ότι εξακολουθεί να διατηρείται η μεγάλη απόκλιση μεταξύ των παραθεριστικών περιοχών και των μεγάλων αστι-

Αν και επικρατεί ανησυχία, για το δίμηνο Μαρτίου - Απριλίου οι κρατήσεις κινούνται σε επίπεδο υψηλότερο κατά 4,3% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019.

Οσο περισσότερο διαρκέσει ο πόλεμος στην Ουκρανία, τόσο μεγαλύτερες θα είναι οι συνέπειες για τον κλάδο.

κών κέντρων. Πανευρωπαϊκά, η αύξηση της ζήτησης σε περιοχές υψηλού τουριστικού ενδιαφέροντος ξεπερνά το 70%. Στον αντίποδα, στα μεγάλα αστικά κέντρα της Ευρώπης η μέση πτώση της ζήτησης άγγιξε το 42,7% σε σχέ-

ση με τον Ιανουάριο του 2019. Τη μεγαλύτερη πτώση καταγράφει το Άμστερνταμ με 78%, ενώ μεγάλη πτώση παρατηρείται επίσης σε Δουβλίνο (-72%), Μόναχο (-69%), Πράγα (-69%) και Φρανκφούρτη (-68%). Στην Αθήνα η πτώση περιορίστηκε σε επίπεδο χαμηλότερο του 20% έναντι του Ιανουαρίου του 2019, δείγμα της ταχύτερης ανάκαμψης της ελληνικής αγοράς στο σύνολό της.

Σε κάθε περίπτωση, είναι σαφές ότι μια παρατεταμένη πολεμική σύρραξη στην Ουκρανία θα επιφέρει διατάραξη των παγκόσμιων ταξιδιών και θα μπορούσε να οδηγήσει αρκετούς

επισκέπτες στο να αποφύγουν να ταξιδέψουν σε μια σειρά χωρών περίξ της Ουκρανίας και της Ρωσίας ή ακόμα και συνολικά στην Ευρώπη. Ταυτόχρονα, οι κρατήσεις για τους επόμενους μήνες είναι πιθανόν να εμφανίσουν έντονες διακυμάνσεις και αστάθεια, μια τάση που είχε παρατηρηθεί και κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Σύμφωνα με την AirDNA, τόσο η Ρωσία όσο και η Ουκρανία είναι μικρές αγορές βραχυχρόνιων μισθώσεων. Για παράδειγμα, η ρωσική αγορά αφορά μόλις το 2,9% της πανευρωπαϊκής ζήτησης και το 1% με βάση τα έσοδα, ενώ η αντίστοιχη της Ουκρανίας αποτελεί μόλις το 0,6% της ζήτησης στην Ευρώπη. Παρόλα αυτά, η έρευνα της εταιρείας σημειώνει ότι η εν εξελίξει πολεμική σύρραξη θα μπορούσε να δημιουργήσει σημαντική ανατάραξη των διασυνοριακών μετακινήσεων, σε μια συγκυρία που είχε ξεκινήσει η ανάκαμψη τους σε επίπεδο εφάμιλλο ή και υψηλότερο σε σχέση με πριν από την πανδημία.

Μέχρι στιγμής, πάντως, για το δίμηνο Μαρτίου - Απριλίου οι κρατήσεις κινούνται σε επίπεδο υψηλότερο κατά 4,3% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019. Είναι μάλιστα σαφές ότι ο κλάδος θα ανακάμψει πλήρως φέτος, ξεπερνώντας ακόμα και το 2019, εκτός κι αν υπάρξουν σημαντικές ανατροπές, όπως π.χ. μια παρατεταμένη σύρραξη στην Ουκρανία ή η επιστροφή των απαγορεύσεων των ταξιδιών λόγω μιας νέας έξαρσης της πανδημίας.

Ψηφιακά έργα ύψους 123 εκατ. ευρώ στο Ταμείο Ανάκαμψης

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Την ένταξη στο Ταμείο Ανάκαμψης πέντε έργων, ύψους 123 εκατ. ευρώ, για τον ψηφιακό μετασχηματισμό του Δημοσίου επικύρωσε τις τελευταίες ημέρες το υπουργείο Οικονομικών. Παρά τους γεωπολιτικούς κλυδωνισμούς λόγω της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία, η φετινή χρονιά είναι ιδιαίτερα σημαντική για την προώθηση μεγάλων ψηφιακών έργων, δεδομένου ότι μέχρι το τέλος του 2022 θα πρέπει να έχει δημοπρατηθεί η συντριπτική πλειονότητα από τα συνολικά 52 έργα προϋπολογισμού 1,9 δισ. ευρώ που πρόκειται να χρηματοδοτήσει το Ταμείο Ανάκαμψης. Όπως προκύπτει από τις αποφάσεις του αναπληρωτή υπουργού Οικονομικών Θ. Σκυλακάκη, το μεγαλύτερο από αυτά έχει συνολικό προϋπολογισμό 70 εκατ. ευρώ, αφορά την αναβάθμιση και επέκταση των πληροφοριακών συστημάτων της Δικαιοσύνης και πρόκειται να δημοπρατηθεί τις επόμενες ημέρες. Μέσω αυτού προβλέπεται η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος για τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η ενίσχυση του πληροφοριακού συστήματος του Εθνικού Ποινικού Μητρώου και η αναβάθμιση και επέκταση του πληροφοριακού συστήματος διαχείρισης δικαστικών υποθέσεων πολιτικής και ποινικής Δικαιοσύνης. Μέχρι και τον Ιούνιο το υπουργείο Δικαιοσύνης θα πρέπει να έχει εγκρίνει τον χάρτη πορείας του έργου, το οποίο θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2025.

Επίσης, στο Ταμείο Ανάκαμψης εντάχθηκε ο Ενιαίος Ψηφιακός Χάρτης, που είναι προϋπολογισμού 51 εκατ. ευρώ. Όπως

έχει αναφέρει ο πρόεδρος του ΤΕΕ Γιώργος Στασινός (αποτελεί τον φορέα υλοποίησης του έργου) «κάθε διοικητική πληροφορία που χρειάζεται για την αδειοδότηση οποιουδήποτε έργου, οποιασδήποτε δραστηριότητας, οποιουδήποτε κτιρίου σε όλη τη χώρα» θα είναι διαθέσιμη μέσω του Ενιαίου Ψηφιακού Χάρτη, που θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι και το τέταρτο τρίμηνο του 2025.

Το τρίτο από τα έργα του Ταμείου Ανάκαμψης περιλαμβάνει τη δημιουργία, με ορίζοντα ολοκλήρωσης το 2023, νέου ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος και πλατφόρ-

Τα μεγαλύτερα αφορούν την ψηφιοποίηση της Δικαιοσύνης και τον Ενιαίο Ψηφιακό Χάρτη.

μας ηλεκτρονικών υπηρεσιών του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ). Μέσω του έργου, ύψους 1,2 εκατ. ευρώ, θα καταστεί εφικτή η δημιουργία νέων ηλεκτρονικών υπηρεσιών και η ανάπτυξη υπηρεσιών διαλειτουργικότητας με άλλα συστήματα. Δύο ακόμη έργα του ΟΑΕΔ, που θα πρέπει να ολοκληρωθούν μέχρι το τέλος του 2023, εντάχθηκαν στο Ταμείο Ανάκαμψης. Αφορούν την ψηφιοποίηση και αποθήκευση-αρχειοθέτηση αρχειών (992.000 ευρώ) και την αναβάθμιση της εφαρμογής για κινητά (112.000 ευρώ) με στόχο την παροχή καινοτόμων υπηρεσιών σύζευξης προσφοράς και ζήτησης εργασίας.

Η χρήση βίντεο φέρνει πολλαπλάσιους πελάτες στο e-commerce

Μπορεί μια εικόνα να αξίζει όσο χίλιες λέξεις, ένα βίντεο, όμως, φαίνεται να φέρνει πολλαπλάσιους πελάτες και κατ' επέκταση πωλήσεις. Αυτό φαίνεται να το έχουν ήδη αντιληφθεί τα καταστήματα μόδας και αθλητικών ειδών και κυρίως οι ξένες μάρκες. Σε αυτό το συμπέρασμα καταλήγει έρευνα που πραγματοποιήσε το Εργαστήριο Ηλεκτρονικού Εμπορίου και Επιχειρείν - ELTRUN του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και η Gaming Brotherhood για να αποτυπώσουν τη χρήση περιεχομένου από τα ελληνικά ηλεκτρονικά καταστήματα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ειδικότερα στο facebook και τον βαθμό με τον οποίο το περιεχόμενο προσελκύει τους χρήστες Internet.

Στο πλαίσιο της έρευνας αναλύθηκαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα στοιχεία από 4.320 ηλεκτρονικά καταστήματα και 847.043 αναρτήσεις των καταστημάτων (οργανικά posts) μαζί με τα χαρακτηριστικά τους. Πιο συγκεκριμένα, συγκεντρώθηκαν τα οργανικά posts τα οποία έχει αναρτήσει το κάθε ηλεκτρονικό κατάστημα στη σελίδα του στο facebook, σε διάστημα ενός έτους (Οκτώβριος 2020 - Οκτώβριος 2021).

Το 67% των αναρτήσεων περιείχε εικόνα, το 28% συνδέσμους (links) και μόλις το 5% βίντεο. Ωστόσο, στις αναρτήσεις που περιείχαν βίντεο παρατηρήθηκε η μεγαλύτερη προσέλωση των χρηστών Internet, όπως επίσης και οι περισσότερες αλληλεπιδράσεις, με την έννοια ότι προχώρησαν σε σχόλιο, αντέδρασαν ή ακόμη και προχώρησαν σε κοινοποίηση του βίντεο.

Η κάθε ανάρτηση που ανε-

βαίνει από τα καταστήματα στο Facebook έχει κατά μέσο όρο 44 αλληλεπιδράσεις. Ωστόσο, στην περίπτωση του βίντεο καταγράφθηκαν κατά μέσο όρο 66 αλληλεπιδράσεις, μέγεθος που δείχνει μεγαλύτερη εμπλοκή - αφοσίωση κατά 51% σε σχέση με τον συνολικό μέσο όρο και 38% σε σχέση με την απλή εικόνα. Στην περίπτωση του βίντεο οι χρήστες Internet τα κοινοποιούν κατά 59% περισσότερες φορές σε σύγκριση με την κοινοποίηση εικόνας, γεγονός που στην ουσία λειτουργεί ως διαφήμιση του σπήματος. Από την έρευνα προκύπτει επίσης ότι η ημέρα που κυρίως οι καταναλωτές ασχολούνται με τις αναρτήσεις των καταστημάτων είναι η Κυριακή, προφανώς διότι έχουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο στη διάθεσή τους.

Τα καταστήματα πώλησης ειδών μόδας (ρούχα, παπούτσια κ.λπ.), καθώς και τα καταστήματα αθλητικών ειδών είναι αυτά που χρησιμοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό τα βίντεο στις αναρτήσεις τους στο facebook σε σύγκριση με τις υπόλοιπες κατηγορίες ηλεκτρονικών καταστημάτων με ποσοστό 20% και 10% αντίστοιχως. Βεβαίως και σε αυτές τις δύο κατηγορίες καταστημάτων η πλειονότητα των αναρτήσεων περιέχει εικόνα. Τέλος, στο πλαίσιο της έρευνας παρατηρήθηκε ότι πιο αποτελεσματικά –σε ό, τι αφορά τη δημιουργία μεγαλύτερης σχέσης με τους καταναλωτές– αποδείχθηκαν τα ηλεκτρονικά καταστήματα τα οποία προχωρούν σε μία ανάρτηση κάθε ημέρα, αναρτήσεις που περιέχουν συχνά βίντεο. Πρόκειται μόλις για το 3% των ηλεκτρονικών καταστημάτων.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Στην τελική ευθεία οι τράπεζες για τα κλιματικά stress tests

Μέχρι τα τέλη του μηνός θα υποβάλουν στοιχεία για ακίνητα και επιχειρήσεις

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Αντίστροφα μετράει ο χρόνος για τα κλιματικά stress tests στον τραπεζικό κλάδο με την υποβολή αυτή την εβδομάδα των στοιχείων για την κατηγοριοποίηση όλου του χαρτοφυλακίου των ακινήτων τους ανά ενεργειακή κλάση, καθώς και την αξιολόγηση των εκπομπών ρύπων για το top 15 των πελατών τους ανά τομέα χρηματοδότησης, που αναμένεται στα τέλη Μαρτίου. Πρόκειται για 250 μεγάλους πελάτες ανά τράπεζα από τους βασικότερους τομείς της επιχειρηματικής δραστηριότητας, μεταξύ των οποίων ο τομέας της ενέργειας, οι μεταφορές, ο αγροτικός τομέας, η βιομηχανία, ο τομέας των κατασκευών και του εμπορίου. Οι τομείς αυτοί, σε αντίθεση με αυτόν των τηλεπικοινωνιών και του τουρισμού που εξαιρούνται από την άσκηση, θεωρείται ότι επιβαρύνουν περισσότερο το περιβάλλον και γι' αυτό οι τράπεζες καλούνται να υποβάλουν στοιχεία ως προς τους ρύπους που εκπέμπουν οι μεγαλύτεροι πελάτες τους από τις παραπάνω κατηγορίες.

Εκτός από τις εκπομπές ρύπων για το top 15 των μεγαλύτερων πελατών τους, οι τράπεζες καλούνται να καταγράψουν επίσης τα χιλιάδες ακίνητα που είναι υποθήκες για τα δάνεια είτε κατοικίας είτε για εμπορική ή βιομηχανική χρήση (εξάρεση αποτελούν τα αγροτεμάχια και τα βιομηχανοστάσια), αλλά και για όλα τα ακίνητα που είναι στην κατοχή τους για επενδυτικό ή άλλο σκοπό. Τα ακίνητα αυτά θα πρέπει ταξινομηθούν ανά ενεργειακή κλάση, προκειμένου να «μετρηθεί» η επιβάρυνση που έχουν στο περιβάλλον.

Ελλείψει στοιχείων πρωτογενώς για τις εκπομπές ρύπων των επιχειρήσεων πλην συγκεκριμένων εξαίρεσεων, οι τράπεζες θα βασιστούν σε εξωτερικούς data providers, ενώ σε ό,τι αφορά την καταγραφή της ενεργειακής κλάσης, θα βασιστούν στους υπολογισμούς του υπουργείου Ενέργειας

Από την πλευρά του SSM έχει ξεκαθαριστεί ότι σε αυτή τουλάχιστον τη φάση οι τράπεζες δεν θα κληθούν να αυξήσουν τα κεφαλαιακά τους αποθέματα, προκειμένου να αντισταθμίσουν τυχόν απώλειες που θα μπορούσε να έχει η εκδήλωση ενός ακραίου καιρικού φαινομένου στα δανειακά τους χαρτοφυλάκια, όπως η πλημμύρα ή η ξηρασία που μπορεί να οδηγήσει σε εκτεταμένες πυρκαγιές τους καλοκαιρινούς μήνες.

Τα αποτελέσματα της άσκησης αναμένεται να ανακοινωθούν τον Ιούνιο.

και Κλιματικής Αλλαγής για την εκτιμώμενη ενεργειακή κλάση κάθε κτιρίου. Να σημειωθεί ότι το ενεργειακό πιστοποιητικό είναι σήμερα απαραίτητο προκειμένου ένα ακίνητο να μεταβιβαστεί, αλλά όπως εξηγούν αρμόδια στελέχη, «επί ενός μεγάλου αριθμού ακινήτων δεν έχει υπάρξει συναλλαγή τα τελευταία χρόνια, με συνέπεια η εκτίμηση να βασιστεί σε στοιχεία όπως το έτος κατασκευής, η περιοχή στην οποία

βρίσκεται», στοιχεία που θα «μοντελοποιηθούν» προκειμένου να εκτιμηθεί η ενεργειακή κλάση κάθε κτιρίου. Θετικό στοιχείο –αν και δεν είναι υποχρεωτικό– συνιστά το γεγονός ότι τα ακίνητα που αποτελούν εξασφαλίσεις για δάνεια, συνοδεύονται με ασφαλιστική κάλυψη –όχι μόνο για σεισμό που δεν αποτελεί κλιματικό κίνδυνο– αλλά και για φωτιά ή πλημμύρα. Αυτό διευκολύνει την άσκηση για τον περιορισμό των επιπτώσεων από ακραία καιρικά φαινόμενα, χωρίς ωστόσο να εκμηδενίζει τους κινδύνους για τα χαρτοφυλάκια των τραπεζών.

Στα επιτελεία των τραπεζών δουλεύουν πυρετωδώς προκειμένου να ανταποκριθούν στο τεράστιο εγχείρημα που επιχει-

ρείται για πρώτη φορά όχι μόνο από τις ελληνικές, αλλά και από τις ευρωπαϊκές τράπεζες. Με βάση το χρονοδιάγραμμα μετά την υποβολή των στοιχείων και τις παρατηρήσεις που θα υποβληθούν τον Απρίλιο, τα αποτελέσματα της άσκησης θα ανακοινωθούν τον Ιούνιο.

Από την πλευρά του SSM έχει ξεκαθαριστεί ότι σε αυτήν τουλάχιστον τη φάση οι τράπεζες δεν θα κληθούν να αυξήσουν τα κεφαλαιακά τους αποθέματα, προκειμένου να αντισταθμίσουν τυχόν απώλειες που θα είχε η εκδήλωση ενός ακραίου καιρικού φαινομένου στα δανειακά τους χαρτοφυλάκια, όπως η πλημμύρα ή η ξηρασία που μπορεί να οδηγήσει σε εκτεταμένες πυρκαγιές τους καλοκαιρινούς μήνες. Όπως εξηγούν στελέχη που εμπλέκονται στην άσκηση, στόχος από την πλευρά του εποπτή είναι να διαπιστώσει την ετοιμότητα των τραπεζών να διαχειρίζονται τα θέματα που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και γι' αυτό σημαντικό μέρος της άσκησης αποσκοπεί στο να αποκρυσταλλωθεί το κατά πόσον οι τράπεζες είναι οργανωμένες, διαθέτουν συστήματα διακυβέρνησης και μπορούν να συλλέγουν δεδομένα για την κλιματική αλλαγή.

Η προοπτική ωστόσο το κλιματικό stress test να χρησιμοποιηθεί στο μέλλον, προκειμένου ο εποπτής να επιβάλει υψηλότερες απαιτήσεις και να υιοθετήσει αυστηρότερη προσέγγιση το 2024, αποτελεί ένα ενδεχόμενο που κάθε άλλο μπορεί να αποκλειστεί, ενώ την προοπτική αυτή ενισχύουν και δηλώσεις υψηλόβαθμων στελεχών της ΕΚΤ για το θέμα. Σε συνέντευξή του στη Revue Banque, ο Εντουάρ Φερνάντες Μπόλο, μέλος του εποπτικού συμβουλίου της ΕΚΤ, τόνισε πως «η ιστορία δεν τελειώνει με τα test» και διευκρίνισε πως «θα θεθεί θέμα κεφαλαιακής επάρκειας αν, για παράδειγμα, έχουμε αδιάκριτα στοιχεία που καταδεικνύουν πως οι τράπεζες πρέπει να αυξήσουν τα κεφάλαια που θα κρατούν».

Μικρή κάμψη στη μεταποίηση λόγω πληθωρισμού

Ελαφρά υποχώρηση σημείωσε ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών στη μεταποίηση (δείκτης PMI) τον Φεβρουάριο και διαμορφώθηκε στις 57,8 μονάδες από 57,9 μονάδες τον Ιανουάριο. Η μείωση αυτή οφείλεται στην επιβράδυνση της αύξησης των νέων παραγγελιών τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό, κάτι που συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις πληθωριστικές πιέσεις. Η IHS Markit, η οποία καταρτίζει τον δείκτη PMI, εκτιμά ότι οι τιμές καταναλωτή αναμένεται να παραμείνουν σε υψηλά επίπεδα κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2022 και οι πιέσεις να εξασθενήσουν στη συνέχεια. Καθοριστικό ρόλο στη λειτουργία της μεταποίησης διαδραματίζουν και οι καθυστερήσεις στις παραδόσεις των πρώτων υλών και άλλων προμηθειών στις μεταποιητικές μονάδες, οι οποίες επιμκύνθηκαν σε μεγαλύτερο βαθμό τον Φεβρουάριο σε σύγκριση με τον Ιανουάριο.

Ελαφρά μείωση κατέγραψε τον Φεβρουάριο και ο δείκτης οικονομικού κλίματος που καταρτίζει το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), στις 114 μονάδες από τις 114,2 τον Ιανουάριο. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η έρευνα δεν έχει επηρεαστεί από τα πρόσφατα γεγονότα στην Ουκρανία, καθώς πραγματοποιήθηκε νωρίτερα μέσα στον Φεβρουάριο. Οι επιχειρηματικές προσδοκίες βελτιώθηκαν στους τομείς των κατασκευών και των υπηρεσιών, επιδεινώθηκαν όμως στους τομείς του λιανεμπορίου και της βιομηχανίας. Το IOBE πάντως επισημαίνει ότι «οι συνθήκες

στην ελληνική, αλλά και την παγκόσμια οικονομία την επόμενη περίοδο θα εξαρτηθούν από τις εξελίξεις γύρω από την εισβολή και τον πόλεμο στην Ουκρανία, με τις τελικές επιπτώσεις να είναι πρόωρο να εκτιμηθούν», ενώ προσθέτει ότι «κρίσιμος παράγοντας για τις οικονομίες θα είναι και οι αντιδράσεις πολιτικές σε επίπεδο διεθνών οργανισμών και από τις κεντρικές τράπεζες, ενώ τα δημοσιονομικά περιθώρια αντιδράσης

Ο PMI υποχώρησε τον Φεβρουάριο στις 57,8 μονάδες από 57,9 τον Ιανουάριο. Αιτία, η επιβράδυνση της αύξησης των νέων παραγγελιών.

των κυβερνήσεων είναι σχετικά περιορισμένα ύστερα από μια διετία εντός πανδημίας».

Σε ό,τι αφορά τους επιμέρους δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών, αυτοί διαμορφώθηκαν ως εξής τον Φεβρουάριο: στις 116,7 μονάδες στη βιομηχανία από 116,8 μονάδες τον Ιανουάριο, στις 140 μονάδες στις κατασκευές (από 127,4), στις 96,5 στο λιανεμπόριο (από 110,3 μονάδες), στις 122 μονάδες στις υπηρεσίες (από 113,9 τον Ιανουάριο). Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης βελτιώθηκε και διαμορφώθηκε τον Φεβρουάριο στις -39,5 μονάδες από -42,3 τον Ιανουάριο.

Εκτίναξη κόστους πρώτων υλών σε καλλυντικά και φαρμακοβιομηχανία

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

«Πονοκέφαλο» στις φαρμακοβιομηχανίες αλλά και στις επιχειρήσεις καλλυντικών έχουν προκαλέσει οι ανατιμήσεις σε πρώτες ύλες, σε υλικά συσκευασίας, στην ενέργεια, αλλά και στο μεταφορικό κόστος, γεγονός που συμπιέζει το περιθώριο κέρδους αλλά και την ανταγωνιστικότητά τους. «Κάποιοι προμηθευτές μας πρώτων υλών ζητούν αυξήσεις –σε μονοψήφια ακόμη νούμερα– ενώ την ίδια στιγμή επιβαρυνόμαστε με το κόστος της ενέργειας. Εμείς που έχουμε και 4 εργοστάσια, υπολογίζουμε ότι το κόστος ενέργειας με τις αυξήσεις, πριν από την ουκρανική κρίση, έχει τριπλασιαστεί», αναφέρει στέλεχος ελληνικής φαρμακοβιομηχανίας, υπενθυμίζοντας πως ο κλάδος δεν μπορεί να κάνει αυξήσεις στις τιμές των φαρμάκων, καθώς πρόκειται για ένα διατιμημένο προϊόν. Παράγοντες του κλάδου της φαρμακοβιομηχανίας αναφέρουν επίσης και το κόστος για τη δημιουργία του NMVO (National Medicines Verification Organization), οργανισμού που φτιάχνουν οι φαρμακοβιομηχανίες για την κωδικοποίηση των φαρμάκων, ο οποίος, για την υλοποίησή του,

απαιτεί αναπροσαρμογή των μηχανών παραγωγής αλλά και ενσωμάτωση λογισμικού. Παράλληλα, προβλέπουν πως το clawback του ΕΟΠΥΥ, το οποίο αποδίδουν οι φαρμακευτικές εταιρείες στο κράτος, ενδέχεται να είναι αδιεξόμη κατά 60 εκατομμύρια το 2021 σε σύγκριση με το 2020. Αντιμέτωπες με υψηλές ανατιμήσεις βρίσκονται και οι εταιρείες καλλυντικών. «Ενα μπουκάλι που μας стоίχιζε 0,15 λεπτά τώρα έχει πάει 0,18 λεπτά. Έχουμε παρατηρήσει και αυξήσεις σε πρώτες ύλες άνω του 30%», αναφέρει η διοίκηση της ελληνικής εταιρείας καλλυντικών TommyG Cosmetics, προσθέτοντας πως η βαζελίνη που χρησιμοποιείται για διάφορα καλλυντικά προϊόντα όπως τα αντλιακά από 1 ευρώ έχει φθάσει στα 2,60».

Ουκρανία

Στο μεταξύ, σε προσωρινή αναστολή λειτουργίας βρίσκεται η θυγατρική του ομίλου Σαράντ στην Ουκρανία. Όπως αναφέρουν πηγές του ομίλου, έχουν ανασταλεί οι δραστηριότητες της Ergorack, η οποία απασχολεί περίπου 500 εργαζομένους και αντιπροσωπεύει το 6,7% του ενοποιημένου τζίρου του ομίλου και το 2,7% των κερδών.

«Έχουμε παρατηρήσει αυξήσεις σε πρώτες ύλες άνω του 30%», αναφέρει η διοίκηση της ελληνικής εταιρείας καλλυντικών TommyG Cosmetics.

Στο ραντάρ των funds της ΝΑ Ευρώπης ελληνικές startups

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

Σε αναδυόμενο τεχνολογικό hub εντός του οποίου αναζητούν επενδυτικές ευκαιρίες τοπικά venture capitals μετατρέπεται η περιοχή των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, με την Ελλάδα να βρίσκεται στο επίκεντρο ενδιαφέροντος τους. Επενδυτικά κεφάλαια από τη Βουλγαρία, όπως το Eleven Ventures και το LAUNCHHub Ventures, έχουν ήδη επενδύσει σε ελληνικές νεοφυείς εταιρείες, ανακοινώνοντας και τη δημιουργία νέων επενδυτικών σχημάτων, πρόθυμων να επενδύσουν σε ελληνικές startups.

Εκτός από τα funds, τελευταία, αρκετές νεοφυείς εταιρείες υψηλής τεχνολογίας από χώρες όπως Ελλάδα, Βουλγαρία, Κροατία, Ρουμανία, Βόρεια Μακεδονία, Σερβία κ.ά. έχουν «σηκώσει» αξιοσημείωτα ποσά επένδυσης, δείχνοντας έτσι τις προοπτικές ανάπτυξης που δημιουργούνται στην περιοχή της ΝΑ Ευρώπης. Σύμφωνα με στοιχεία που συνέλεξε το site The Recursive, το 2021 καταγράφηκαν στην περιοχή 210 deals αξίας άνω των 2,5 δισ. δολ., με τη ρουμανική UiPath, εταιρεία-unicorn (με αξία άνω του 1 δισ. δολ.) να βρίσκεται πρώτη στη λίστα, αντλώντας πέρυσι 750 εκατ. δολ. Ακολουθεί η εταιρεία Infobip από την Κροατία που άντλησε

500 εκατ. δολ., ενώ στην τρίτη θέση βρίσκεται η ελληνική εταιρεία εκμετάλλευσης ακινήτων Blueground, η οποία πέρυσι «σηκώσε» 180 εκατ. δολάρια. Το Eleven Ventures, που έχει έδρα στη Σόφια της Βουλγαρίας, επένδυσε πέρυσι στην ελληνική Biopix-T. Η εταιρεία ιδρύθηκε από ερευνητές του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Ερευνας στην Κρήτη και διαθέτει εμπορικά τη φορητή μοριακή διαγνωστική συσκευή «pebble» καθώς και το συμβατό με αυτήν διαγνωστικό test για την ανίχνευση του κορωνοϊού κ.ά. Προσφάτως το Eleven Ventures ανακοίνωσε την άντληση νέων κεφαλαίων για το fund Eleven III (final closing), φθάνοντας τα 60 εκατ. ευρώ σε υπό διαχείριση κεφάλαια. Το fund –που έχει επενδύσει σε unicorn επιχειρήσεις όπως η βουλγαρική fintech εταιρεία Payhawk– αναζητάει ευκαιρίες σε startups που βρίσκονται σε πρώιμα στάδια ανάπτυξης (seed, pre-seed) και δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, με την Ελλάδα να συνεχίζει να βρίσκεται στο ραντάρ του. Το LAUNCHHub Ventures, που τον Δεκέμβριο του 2021 ανακοίνωσε τη δημιουργία του δεύτερου επενδυτικού σχήματος ύψους 74 εκατ. ευρώ, έχει γνωστοποιήσει πως εξετάζει ευκαιρίες στην Ελλάδα, κάτι που ενδέχεται να ενταθεί έπειτα και από τις εξαγορές που ανακοινώ-

Εκπρόσωποι του South Central Ventures, με γραφεία στη Λιουμπλιάνα, στο Ζάγκρεμπ, στο Βελιγράδι αλλά και στη Βόρεια Μακεδονία, εκφράζουν ενδιαφέρον να επενδύσουν σε ελληνικές startups, προτιμώντας ιδανικά να συνεπενδύσουν με κάποιο τοπικό ελληνικό venture capital.

Αυξημένο ενδιαφέρον για επενδύσεις – Το 2021 καταγράφηκαν στην περιοχή 210 deals αξίας άνω των 2,5 δισ. δολ.

θηκαν στις αρχές του 2022. Είχε μάλιστα προηγηθεί η επένδυση του LAUNCHHub Ventures στην ελληνική Ferryhopper το 2020, εταιρεία που έχει αναπτύξει πλατφόρμα για την κράτηση ακτοπλοϊκών εισιτηρίων. Στο ίδιο μήκος κύματος φαίνεται πως κινείται και το South Central Ventures (SCV),

το οποίο, σύμφωνα με το The Recursive, πριν από περίπου μία εβδομάδα ανακοίνωσε τη δημιουργία νέου fund ύψους 70 εκατ. ευρώ με στόχο να επενδύσει σε startups που δραστηριοποιούνται στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων. Εκπρόσωποι του fund εκφράζουν ενδιαφέρον να επενδύσουν σε ελληνικές startups, προτιμώντας ιδανικά να συνεπενδύσουν με κάποιο τοπικό ελληνικό venture capital. Το SCV έχει γραφεία στη Λιουμπλιάνα, στο Ζάγκρεμπ, στο Βελιγράδι αλλά και στη Βόρεια Μακεδονία, ενώ έχει επενδύσει μέχρι στιγμής σε περίπου 30 εταιρείες που βρίσκονται σε πρώιμα στάδια ανάπτυξης (seed and early stage companies).

Προσωρινά λουκέτα λόγω ενεργειακής κρίσης

Ελληνικές επιχειρήσεις σταμάτησαν τη λειτουργία τους, καθώς δεν μπόρεσαν να αντέξουν την εκτίναξη των τιμών ρεύματος και αερίου

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Τα πρώτα προσωρινά λουκέτα σε ελληνικές επιχειρήσεις φέρνει το συνεχιζόμενο ράλι των τιμών ρεύματος και φυσικού αερίου. Βιομηχανία τροφίμων στη Βόρεια Ελλάδα και μάλιστα 100% εξαγωγική, ύστερα από μια αναποτελεσματική διαπραγμάτευση με μεγάλο πελάτη της για την αναπροσαρμογή του συμβολαίου πώλησης ώστε να συμπεριλάβει και μέρος του αυξημένου ενεργειακού κόστους, υποχρεώθηκε να επικαλεστεί λόγους ανωτέρας βίας και να σταματήσει τη λειτουργία της για μία εβδομάδα με την προσδοκία ότι στο μεταξύ διάστημα μπορεί και να υπάρξει αποκλιμάκωση των τιμών ή να ληφθούν μέτρα σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο για τη στήριξη των επιχειρήσεων. Προ δεκαμήρου εξάλλου, επίσης στη Βόρεια Ελλάδα σταμάτησαν τη λειτουργία τους τα βαφεία που δουλεύουν με νήματα και υφάσματα καθώς δεν μπόρεσαν να αντέξουν το κόστος φυσικού αερίου για τη λειτουργία τους στα 130 ευρώ η μεγαβατώρα.

Κύκλοι της βιομηχανίας εκτιμούν ότι η μείωση της παραγωγής και τα προσωρινά λουκέτα θα είναι μονόδρομος για τις ελληνικές επιχειρήσεις το επόμενο διάστημα, λόγω της δραματικής αύξησης του ενεργειακού κόστους από το νέο ράλι των τιμών φυσικού αερίου και ρεύματος που πυροδότησαν οι πολεμικές συγκρούσεις στην Ουκρανία και οι κυρώσεις της Δύσης στη Μόσχα. Η εξέλιξη είναι ιδιαίτερα ανησυχητική για την ελληνική οικονομία, λόγω του προφανούς κινδύνου απώλειας σημαντικών

αγορών του εξωτερικού και των συνεπειών στη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και τη διατήρηση των υφιστάμενων θέσεων εργασίας. Πριν οι τιμές φτάσουν στα αστρονομικά επίπεδα των τελευταίων ημερών, το ενεργειακό κόστος των μεταποιητικών επιχειρήσεων, σύμφωνα με έρευνα του Συνδέσμου Βιομηχανιών Ελλάδος (ΣΒΕ), είχε αυξηθεί σε ποσοστό μεγαλύτερο του 40% και το κόστος παραγωγής για περισσότερες από μία στις πέντε επιχειρήσεις κατά 22%.

Ισχυρές πιέσεις δέχονται καθ’

Μονόδρομος η μείωση της παραγωγής και το κλείσιμο μονάδων, εκτιμούν κύκλοι της βιομηχανίας.

όλη τη διάρκεια της ενεργειακής κρίσης οι επιχειρήσεις στον κλάδο της μεταποίησης σε ολόκληρη την Ευρώπη. Στον κλάδο του αλουμινίου, για παράδειγμα, από το φθινόπωρο περισσότεροι από 700.000 τόνοι παραγωγής (περίπου το 35% της ευρωπαϊκής παραγωγής) έχουν χαθεί, μετά το ολοκληρωτικό κλείσιμο δύο εργοστασίων και τον περιορισμό της παραγωγής σε πολλά άλλα. Σε μείωση παραγωγής έχουν προχωρήσει και ευρωπαϊκές βιομηχανίες στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας και των τσιμέντων.

«Τις τιμές αυτές δεν μπορεί να τις σηκώσει καμία βιομηχανία και τα προσωρινά λουκέτα

Λογαριασμοί ρεύματος κατανάλωσης...

	Χρέωση ηλεκτρικής ενέργειας και ρυθμιζόμενες χρεώσεις	Δήμοι και ΕΡΤ	Λοιπά	Σύνολο λογαριασμού	Επιδότηση	ΦΠΑ	ΤΕΛΙΚΟ ΠΟΣΟ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ
...για 300kWh/μήνα							
Μάρτιος	41,00	35,00	1,00	77,00		2,46	79,46
Απρίλιος	42,00	35,00	1,00	78,00		2,52	80,52
Μάιος	42,00	35,00	1,00	78,00		2,52	80,52
Ιούνιος	50,00	35,00	1,00	86,00		3,00	89,00
Ιούλιος	55,00	35,00	1,00	91,00		3,30	94,30
Αύγουστος	66,00	35,00	1,00	102,00		3,96	105,96
Σεπτέμβριος	67,00	35,00	1,00	103,00	6,00	4,02	101,02
Οκτώβριος	91,00	35,00	1,00	127,00	18,00	5,46	114,46
Νοέμβριος	105,00	35,00	1,00	141,00	39,00	6,30	108,30
Δεκέμβριος	110,00	35,00	1,00	146,00	49,00	6,60	103,60
Ιανουάριος	106,00	35,00	1,00	142,00	42,00	6,36	106,36
Φεβρουάριος	98,00	35,00	1,00	134,00	39,00	5,88	100,88
...για 500kWh/μήνα							
Μάρτιος	68,16	35,00	1,00	104,16		4,09	108,25
Απρίλιος	70,78	35,00	1,00	106,78		4,25	111,03
Μάιος	70,41	35,00	1,00	106,41		4,22	110,63
Ιούνιος	83,16	35,00	1,00	119,16		4,99	124,15
Ιούλιος	90,66	35,00	1,00	126,66		5,44	132,10
Αύγουστος	104,16	35,00	1,00	140,16		6,25	146,41
Σεπτέμβριος	110,54	35,00	1,00	146,54	6,00	6,63	147,17
Οκτώβριος	143,00	35,00	1,00	179,00	18,00	8,58	169,58
Νοέμβριος	173,48	35,00	1,00	209,48	39,00	10,41	180,89
Δεκέμβριος	183,57	35,00	1,00	219,57	49,00	11,01	181,58
Ιανουάριος	167,38	35,00	1,00	203,38	42,00	10,04	171,42
Φεβρουάριος	162,66	35,00	1,00	198,66	39,00	9,76	169,42

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

θα είναι αναπόφευκτα», δηλώνει στην «Κ» ο πρόεδρος της Ένωσης Βιομηχανικών Καταναλωτών (ΕΒΙΚΕΝ) Αντώνιος Κοντολέων. Σύμφωνα με τον ίδιο, οι τιμές που διαμορφώνονται τις

τελευταίες ημέρες είναι πενταπλάσιες από τις ήδη υψηλές του προηγούμενου διαστήματος και αδικαιολόγητες, και θα πρέπει, όπως τονίζει, η κυβέρνηση να υιοθετήσει τις προτάσεις της

Ευρωπαϊκής Ένωσης, «για φορολόγηση των απροσδόκητων κερδών σε όλες τις τεχνολογίες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας για να ενισχύσει νοικοκυριά και επιχειρήσεις».

ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΔΙΑΦΩΤΙΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΚΩΦΩΣΗ 14 - 20 Μαρτίου 2022

στη Μνήμη Γεωργίου Μάρκου

Έκθεση Φωτογραφίας «Εφφαθά»

Τρίτη 15 Μαρτίου 2022, εγκαίνια στις 19:00 στην Παλαιά Αγορά της Παλουριώτισσας

Η έκθεση θα παραμείνει ανοιχτή μέχρι και την Πέμπτη, 17 Μαρτίου 2022
Ώρες λειτουργίας:
10:00 - 13:00 και 16:00 - 19:00

Φιλολογικό Μνημόσυνο

Τετάρτη 16 Μαρτίου 2022 στις 18:30 στη Σχολή Κωφών - Γεώργιος Μάρκου

Θα ακολουθήσει Δεξίωση

«Ελάτε να Διασκεδάσουμε Μαθαίνοντας για την Κώφωση»

Σάββατο 19 Μαρτίου 2022 από τις 11:00 π.μ. μέχρι τις 16:00 στη Σχολή Κωφών - Γεώργιος Μάρκου

Η εκδήλωση θα περιλαμβάνει φαγητό, ποτό, παιχνίδια, ψυχαγωγικές και ενημερωτικές δραστηριότητες για όλες τις ηλικίες

Οργανωτές: Ταμείο Ευημερίας Σχολής Κωφών Παιδών (ΤΕΣΚΠ) και Σχολή Κωφών - Γεώργιος Μάρκου

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΡΙΚ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ: ΦΙΛΑΘΕΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΛΗΘΗ

Χορευτικός Όμιλος Χρυσοσπηλιάτισσας

QUALITY

ΜΑΝΟΣ ΛΟΪΖΟΣ
ΜΕ ΦΑΡΟ
ΤΟ ΦΕΤΤΑΡΙ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ
ΖΟΡΜΠΑΛΑ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
ΡΙΖΟΣ

ΠΙΑΝΟ - ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΝΕΟΚΛΗΣ ΝΕΟΦΥΤΙΔΗΣ

ΠΑΙΖΟΥΝ ΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟΙ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΘΕΟΧΑΡΟΥΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΚΑΡΙΤΗΣ ΚΩΣΤΑΣ ΧΑΛΛΟΥΜΑΣ

21 ΜΑΡΤΙΟΥ 2022
Δημοτικό Θέατρο Στροβόλου

ΩΡΑ 20:30

23 ΜΑΡΤΙΟΥ 2022
Πατίτσειο Θέατρο Λεμεσού

ΣΤΗΡΙΖΕΙ Ο ΔΗΜΟΣ ΣΤΡΟΒΟΛΟΥ

ΕΙΣΗΓΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Tickethour 7777 7040

BA THPHΘEYH ΓΙΑ ΤΑ ΥΠΕΚΟΜΕΝΑ ΠΡΟΤΟΚΟΛΛΑ

ΧΟΡΗΓΟΣ
MR. BROWN

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

Σε ταχύτερη μείωση των αγορών ομολόγων προχωράει η ΕΚΤ

Αιφνιδίασε τις αγορές, επιβεβαίωσε τη στήριξη προς την Ελλάδα

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

«**Επιθετική** στάση, με όλες τις επιλογές ανοιχτές». Αυτό είναι το μήνυμα των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας κατά τη συνεδρίαση της Πέμπτης, την οποία η Κριστίν Λαγκάρντ είχε χαρακτηρίσει κρίσιμη τον Φεβρουάριο και πριν από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία λόγω της εκτόξευσης του πληθωρισμού. Η ΕΚΤ αιφνιδίασε τις αγορές καθώς διατήρησε την πρόθεση ομαλοποίησης της πολιτικής της, μία στάση που ικανοποιεί τα «γεράκια» του Δ.Σ., άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο να τερματιστούν οι αγορές ομολόγων στο τρίτο τρίμηνο, ενώ σε ό,τι αφορά τις αυξήσεις επιτοκίων αποφάσισε ότι θα ακολουθήσουν «κάποια στιγμή μετά» το τέλος της ποσοτικής χαλάρωσης, που σημαίνει ότι μπορεί να πραγματοποιηθούν αμέσως μετά ή και μήνες αργότερα, όπως εξήγησε χαρακτηριστικά η κ. Λαγκάρντ, δηλαδή το δεύτερο εξάμηνο του έτους ή και αργότερα, το 2023.

Στην απόφαση νομοιατικές πολιτικές, η ΕΚΤ έδειξε ότι ανησυχεί περισσότερο για περαιτέρω απότομη άνοδο του πληθωρισμού, παρά για το αρνητικό σοκ στη ζήτηση που θα προκύψει από τον πόλεμο στην Ουκρανία, όπως σχολιάζουν οι αναλυτές, ενώ εντοπίζονται δύο σημαντικές αλλαγές σε σύγκριση με τις αποφάσεις της συνεδρίασης του Φεβρουαρίου.

Η πρώτη είναι ότι η κεντρική τράπεζα επιταχύνει τα σχέδιά της για μείωση των αγορών περιουσιακών στοιχείων. Η ΕΚΤ θα επιταχύνει τη μείωση των αγορών ομολόγων (tapering) καθώς θα πραγματοποιήσει καθαρές αγορές υπό το πρόγραμμα APP ύψους 40 δισ. ευρώ τον Απρίλιο, 30 δισ. ευρώ τον Μάιο και 20 δισ. ευρώ τον Ιούνιο, ενώ το προηγούμενο σχέδιό της ήταν

Οι αυξήσεις επιτοκίων θα ακολουθήσουν «κάποια στιγμή μετά» το τέλος της ποσοτικής χαλάρωσης, που σημαίνει ότι μπορεί να πραγματοποιηθούν αμέσως μετά ή και μήνες αργότερα, όπως εξήγησε χαρακτηριστικά η κ. Λαγκάρντ, δηλαδή το δεύτερο εξάμηνο του έτους ή και αργότερα, το 2023.

Η ΕΚΤ διατήρησε τη φράση του Δεκεμβρίου περί στήριξης της Ελλάδας μέσω του πιο ευέλικτου προγράμματος επανεπενδύσεων του REPP.

να μειωθεί σταδιακά στα 20 δισ. ευρώ τον Οκτώβριο. Παράλληλα, επιβεβαίωσε τη λήξη του έκτακτου προγράμματος REPP στα τέλη Μαρτίου. «Εάν τα εισερχόμενα στοιχεία υποστηρίζουν την προσδοκία ότι οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές για τον πληθωρισμό δεν θα εξασθενήσουν», η ΕΚΤ θα ολοκληρώσει τις καθαρές αγορές στο πλαίσιο του APP το τρίτο τρίμηνο, όπως τόνισε. Η κ. Λαγκάρντ πάντως απέρρι-

ψε τον χαρακτηρισμό «επιτάχυνση της ομαλοποίησης της πολιτικής». «Δεν ήταν αυτή η απόφαση που ελήφθη. Η απόφαση είναι να προχωρήσουμε βήμα βήμα, να αναγνωρίσουμε την πρόσθετη αβεβαιότητα που αντιμετωπίζουμε και, συνεπώς, να έχουμε πρόσθετες επιλογές, ώστε να μπορούμε, σε κάθε περίπτωση, να ανταποκρινόμαστε με ευέλικτο τρόπο», όπως τόνισε, συμπληρώνοντας πως «το να προσθέσουμε αβεβαιότητα σε μια ήδη αβέβαιη κατάσταση, δεν είναι καλή ιδέα», αν και κάποια μέλη του Δ.Σ. ήταν υπέρ του να τηρηθεί στάση αναμονής.

Η δεύτερη αλλαγή αφορά την κατεύθυνση της πολιτικής (guidance) για τα επιτόκια, τα οποία πλέον η ΕΚΤ σχεδιάζει να αυξήσει «κάποιο χρονικό διάστημα» μετά το τέλος των κατωρίων τριμήνων, όπως τόνισε η κ. Λαγκάρντ.

όπως είχε διατυπωθεί στην απόφαση του Φεβρουαρίου. Αυτό υποδηλώνει ότι μπορεί να υπάρχει μεγαλύτερο χάσμα μεταξύ του τερματισμού του QE και της πρώτης αύξησης των επιτοκίων.

Οι αποφάσεις και οι δηλώσεις της ΕΚΤ ήταν πιο επιθετικές από ό,τι περίμενε η αγορά, η οποία «πόνταρε» σε μία πιο προσεκτική στάση πολιτικής και σε καθυστέρηση της ομαλοποίησής της, λόγω και των κινδύνων που προσθέτει η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, γεγονός που εξηγεί γιατί οι αποδόσεις των ομολόγων της Ευρωζώνης αυξήθηκαν μετά τις ανακοινώσεις. Η απόδοση του γερμανικού 10ετούς εκτοξεύθηκε κατά 40% και στο 0,267%, άνοδο κατά 13% σημείωσε η απόδοση του 10ετούς της Ιταλίας στο 1,89%, ενώ 2,52% με άνοδο κατά 6% κινήθηκε η απόδοση του ελληνικού 10ετούς. Η ΕΚΤ διατήρησε τη φράση του Δεκεμβρίου περί στήριξης της Ελλάδας μέσω του πιο ευέλικτου προγράμματος επανεπενδύσεων του REPP, χωρίς ωστόσο να δίνει περισσότερες λεπτομέρειες, εν αναμονή και της ανακοίνωσης λίγο πριν από τα τέλη Μαρτίου της παράτασης του ναϊντ της Ελλάδας έως το 2024. Όπως τόνισε η επικεφαλής της ΕΚΤ, όλα θα εξαρτηθούν από τα επίσημα στοιχεία για τον πληθωρισμό και εάν αυτά επιβεβαιώσουν ότι οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές του πληθωρισμού είναι εντός του στόχου του 2%. Εάν οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές για τον πληθωρισμό αλλάξουν και εάν οι συνθήκες χρηματοδότησης γίνουν ασυνεπείς με την περαιτέρω πρόοδο προς τον στόχο, η ΕΚΤ θα αναθεωρήσει το χρονοδιάγραμμα για τις καθαρές αγορές περιουσιακών στοιχείων ως προς το μέγεθος ή/και τη διάρκεια, συμπλήρωσε. «Θέλουμε να έχουμε όσο περισσότερες επιλογές μπορούμε», τόνισε η κ. Λαγκάρντ.

Σε υψηλό 40 ετών ο πληθωρισμός στις ΗΠΑ

Σε νέο υψηλό 40 ετών σκαρφάλωσε ο πληθωρισμός στις ΗΠΑ τον Φεβρουάριο του τρέχοντος έτους και διαμορφώθηκε στο 7,9%, μια ανάσα πριν αγγίξει το 8%. Η άνοδος του πληθωρισμού οφείλεται σε αυξήσεις που σημειώθηκαν στις τιμές ενέργειας αλλά και σε σειρά προϊόντων και υπηρεσιών, όπως τα τρόφιμα αλλά και τα ενοίκια. Σύμφωνα με δημοσίευμα των New York Times, ο καλπάζων πληθωρισμός πλήττει τους καταναλωτές, μειώνει την καταναλωτική εμπιστοσύνη, ενώ επιδρά αρνητικά στον προϋπολογισμό των νοικοκυριών. Η αύξηση των μισθών και των αποταμιεύσεων κατά τη διάρκεια της πανδημίας βοήθησε τους καταναλωτές να αντεπεξέλθουν οικονομικά παρά την άνοδο των τιμών.

Ωστόσο, το βάρος πέφτει περισσότερο πάνω στις πλάτες των ευάλωτων νοικοκυριών, που βλέπουν τα είδη καθημερινής ανάγκης να γίνονται όλο και πιο ακριβά. Τα επίπεδα του πληθωρισμού αποτελούν στην παρούσα φάση πρόκληση για τον Λευκό Οίκο. Οι ενδιάμεσες εκλογές του Νοεμβρίου αλλά και οι κυρώσεις που έχει επιβάλει στη Ρωσία λόγω της εισβολής της στην Ουκρανία είναι πιθανόν να αυξήσουν ακόμη περισσότερο τις τιμές ενέργειας, τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα. Η ταχεία άνοδος του πληθωρισμού προκαλεί πονοκέφαλο και στη Fed,

η οποία έχει ήδη προειδοποιήσει πως θα προχωρήσει σε αύξηση επιτοκίων κατά 25 μονάδες βάσης μέσα στον μήνα. Έτσι, με την κίνηση αυτή θα αυξήσει το κόστος δανεισμού, ασκώντας πίεση στον διαρκώς αυξανόμενο πληθωρισμό. «Τα επιτόκια των στεγαστικών θα αυξηθούν,

Σκαρφάλωσε τον Φεβρουάριο στο 7,9% λόγω των αυξήσεων στις τιμές ενέργειας και σε σειρά προϊόντων και υπηρεσιών.

καθώς και τα επιτόκια δόσεων αγοράς αυτοκινήτων. Όλα αυτά τα επιτόκια που επηρεάζουν τις αποφάσεις των καταναλωτών», επισήμανε την προηγούμενη εβδομάδα ο πρόεδρος της Fed, Τζερόμι Πάουελ. «Οι τιμές των ακινήτων δεν θα αυξηθούν σε τέτοιο βαθμό, το ίδιο και αυτές των μετοχών, οπότε ο κόσμος θα ξοδέψει λιγότερα». Παρά τα μέτρα που προετοιμάζεται να λάβει η ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ, το κόστος από τις αυξήσεις των τιμών στην ενέργεια σε συνδυασμό με τον πόλεμο στην Ουκρανία απειλούν να διατηρήσουν τον πληθωρισμό σε υψηλά επίπεδα.

Υπενθυμίζεται πως η άνο-

Η ταχεία άνοδος του πληθωρισμού προκαλεί πονοκέφαλο και στη Fed, η οποία έχει ήδη προειδοποιήσει πως θα προχωρήσει σε αύξηση επιτοκίων κατά 25 μονάδες βάσης μέσα στον μήνα.

δος του πληθωρισμού ξεκίνησε νωρίτερα πέρυσι, με τους οικονομολόγους να προβλέπουν αρχικά πως αυτός θα άρχιζε να αποκλιμακώνεται έως το τέλος του 2021, με το άνοιγμα δηλαδή της οικονομίας και την επιστροφή σε συνθήκες κανονικότητας. Αντιθέτως όμως, οι αναταράξεις στην εφοδιαστική αλυσίδα σε συνδυασμό με την εκρηκτική ζήτηση των καταναλωτών για την αγορά προϊόντων επιτάχυναν την άνοδο του πληθωρισμού. Όπως σχολιάζουν σε δημοσίευσή τους οι New York Times, είναι εξαιρετικά αβέβαιο να προβλέψει κανείς πόσο γρήγορα και σε τι βαθμό θα περιοριστούν οι αυξήσεις στις τιμές, καθώς η σύρρα-

ξη στην Ουκρανία δυσχεραίνει τη διαδικασία μεταφοράς προϊόντων. Ενδεικτικά, η Ουκρανία αποτελεί σημαντικό παραγωγό του αερίου νέου, που είναι απαραίτητο για την παραγωγή των μικροτσιπ, γεγονός που καταδεικνύει πως το πρόβλημα των ελλείψεων αυτών των εξαρτημάτων θα συνεχιστεί. Την ίδια στιγμή, οι υψηλές τιμές ενέργειας έρχονται να μετακυλιστούν στη δραστηριότητα της βιομηχανίας. Υπάρχουν λόγοι για να πιστεύει κανείς πως οι αυξήσεις στις τιμές μπορεί κάπως να περιοριστούν. Ωστόσο, παραμένει ασαφές εάν θα υποχωρήσουν κοντά στον στόχο του 2% που έχει θέσει η Fed.

Χαμηλότερη ανάπτυξη φέτος λόγω πολέμου στην Ουκρανία

Ο πόλεμος Ρωσίας - Ουκρανίας θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομική δραστηριότητα και στον πληθωρισμό μέσω των υψηλότερων τιμών της ενέργειας και των εμπορευμάτων, της διαταραχής του διεθνούς εμπορίου και της ασθενέστερης εμπιστοσύνης, επισήμανε ο πρόεδρος της ΕΚΤ Κριστίν Λαγκάρντ. Η έκταση αυτών των επιπτώσεων θα εξαρτηθεί από τον τρόπο με τον οποίο εξελισσεται η σύγκρουση, από τη διάρκεια της, από τον αντίκτυπο των τρεχουσών κυρώσεων και από πιθανά περαιτέρω μέτρα. Αναγνωρίζοντας το εξαιρετικά αβέβαιο περιβάλλον, το διοικητικό συμβούλιο εξέτασε μια σειρά από σενάρια, όπως είπε η κ. Λαγκάρντ.

Στο βασικό σενάριο των νέων προβλέψεων της ΕΚΤ, οι οποίες ενσωματώνουν μια πρώτη εκτίμηση των επιπτώσεων του πολέμου, η αύξηση του ΑΕΠ αναθεωρείται προς τα κάτω. Οι προβλέψεις τοποθετούν την ανάπτυξη της οικονομίας της ευρωζώνης στο 3,7% το 2022 από

4,2% πριν, στο 2,8% το 2023 από 2,9% πριν και στο 1,6% το 2024 (αμετάβλητο).

Ο πληθωρισμός συνέχισε να εκπλήσσει ανοδικά λόγω του απροσδόκητου υψηλού ενεργειακού κόστους, με την ΕΚΤ να

Η ΕΚΤ χαρακτήρισε απροσδόκητα υψηλό το ενεργειακό κόστος, το οποίο αποτελεί τη βασική αιτία αύξησης του πληθωρισμού, που για φέτος εκτιμάται στο 5,1%.

προβλέπει ότι θα κινηθεί στο 5,1% από 3,2% που προέβλεπε τον Δεκέμβριο, στο 2,1% το 2023 από 1,8% πριν και στο 1,9% το 2024 από 1,8% πριν. Το Διοικητικό Συμβούλιο θεωρεί πολύ πιθανό ότι ο πληθωρισμός θα σταθεροποιηθεί στο στόχο του 2% μεσοπρόθεσμα.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Ασπίδα στην ενεργειακή κρίση οι αποταμιεύσεις

Του **HOWARD SCHNEIDER / REUTERS**

Ο πακτωλός των χρημάτων που διοχέτευσε η αμερικανική κυβέρνηση στους τραπεζικούς λογαριασμούς των αμερικανικών οικογενειών κατά τη διάρκεια της πανδημίας συνέβαλε στην επιτάχυνση της ανάκαμψης. Σήμερα ενδεχομένως να συμβάλει όλη αυτή η οικονομική στήριξη και στον μετριασμό της ζημίας από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Κι ενώ οι αναλυτές έχουν αρχίσει σιγά σιγά να διαπιστώνουν τι μπορεί να σημάνουν η εκτίναξη σε δυσθεώρητα ύψη των τιμών του πετρελαίου και η νέα αβεβαιότητα, προκύπτει ακόμη ένα ζήτημα. Οι καταναλωτές στις Ηνωμένες Πολιτείες μπορεί να αποθαρρύνονται όταν επισκεπτόνται τα πρατήρια βενζίνης, αλλά μάλλον θα

λάρια τα τελευταία χρόνια σε συσχετισμό με την τάση της πανδημίας. Αυτή και μόνη η αποταμίευση, εάν δεν είχε τίποτε άλλο, θα επαρκούσε να καλύψει μια διαρκούσα άνοδο 50% στην τιμή του «μαύρου χρυσού» και του φυσικού αερίου για πολλά χρόνια ακόμη, όπως υπογραμμίζει ο κ. Σίλβερ. Τα δεδομένα του πληθωρισμού στις ΗΠΑ τον μήνα Φεβρουάριο καταγράφουν άνοδο 7,9%, νέο ρεκόρ 40ετίας από το 7,5% του Ιανουαρίου. Ακόμη και αυτός ο δείκτης, όμως, δεν αποτυπώνει το πλήγμα από τις αυξήσεις στις τιμές των εμπορευμάτων τις δύο τελευταίες εβδομάδες μετά την εισβολή της Ρωσίας στη γείτονά της.

Ο πλήρης αντίκτυπος θα εξαρτηθεί από τη διάρκεια της σύρραξης, το πόσο βαθιά θα ταραξεί τις αγορές εμπορευμάτων και πόσο βίαια θα αντιδράσει η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ στον πληθωρισμό, ο οποίος επιταχύνεται και ανεξαρτήτως του πετρελαίου. Η μέση τιμή της βενζίνης, πάντως, έχει φθάσει το ρεκόρ των 4,25 δολαρίων το γαλόνι, αν και παραμένει 1 δολάριο φθηνότερη από τα προσαρμοσμένα στον πληθωρισμό ανώτατα επίπεδά της.

Ορισμένες προηγούμενες πετρελαϊκές κρίσεις, όπως εκείνη της δεκαετίας του 1970, είχαν συνδεθεί με περισσότερο επίμονο πληθωρισμό, ο οποίος και υποχρέωσε τη Fed να αντιδράσει με επιθετικές αυξήσεις επιτοκίων. Σήμερα η αμερικανική οικονομία έχει κάποια περιθώρια κινήσεων. Η ανάπτυξη ξεκίνησε τη χρονιά δυναμικά και ακόμη κι αν οι υψηλές τιμές του πετρελαίου επιβραδύνουν τα πράγματα, η φετινή πορεία θα είναι σταθερή, δηλαδή δεν θα δούμε ασθενική ανάπτυξη και αυξανόμενες τιμές όπως στον πραγματικό στασιμοληθωρισμό. «Οι ΗΠΑ έχουν καταστεί ευάλωτες στα πετρελαϊκά σοκ με το μερίδιο των εισοδημάτων, που δίδεται στην ενέργεια, να βαίνει σταθερά μειούμενο», επισημαίνουν οικονομολόγοι της BoA. «Καθώς υποχωρούν τα κρούσματα της “Ομικρον”, οι υπηρεσίες επανεκκινούν και οι πλεονάζουσες οικονομίες των ανθρώπων θα χρηματοδοτήσουν την ανάκαμψη».

Τα αμερικανικά νοικοκυριά έχουν σωρεύσει σε πλεονάζουσα αποταμίευση περί τα 2,6 τρις. δολ. τα τελευταία χρόνια.

μπορέσουν να διατηρήσουν μεγάλο μέρος των αναμενόμενων δαπανών τους για άλλες υπηρεσίες και αγαθά. Και ο λόγος είναι ότι οι αποταμιεύσεις τους τα τελευταία δύο χρόνια της πανδημίας χάρις στο επείγον πρόγραμμα οικονομικής στήριξης ανέρχονται συνολικά σε σχεδόν 5 τρις. δολ. από την άνοιξη του 2020. Ο πόλεμος στην Ουκρανία αποτελεί σοκ, όπως επισημαίνουν οι αναλυτές, αλλά ένα σοκ, έναντι του οποίου, χωρίς να το επιδιώκουν, οι ΗΠΑ έχουν θωρακιστεί. «Οι αποταμιεύσεις των νοικοκυριών θα μπορούσαν να συνδράμουν τους καταναλωτές να διατηρήσουν τον όγκο των δαπανών τους, όντας αντιμέτωποι με μια σχετική αύξηση τιμών», παρατηρεί ο οικονομολόγος της JPMorgan Ντάνιελ Σίλβερ, προσθέτοντας πως μια αύξηση 10% στις τιμές του πετρελαίου θα κοστίσει στους καταναλωτές 23 δισ. δολάρια επιπλέον κάθε χρόνο. Τα νοικοκυριά έχουν σωρεύσει σε πλεονάζουσα αποταμίευση περί τα 2,6 τρις. δο-

Τορπίλη στην αύξηση παραγωγής πετρελαίου από Σαουδική Αραβία

Η Aramco αγοράζει μεγάλο όγκο ντίζελ παρά τις πρωτοβουλίες στον ΟΠΕΚ

Ντε φάκτο δύναμη του ΟΠΕΚ που καθορίζει την πολιτική του, άλλοτε αντίπαλος της Ρωσίας και τα τελευταία χρόνια σύμμαχός της, η Σαουδική Αραβία φαίνεται να τορπιλίζει κάθε προσπάθεια για εξομάλυνση της παγκόσμιας αγοράς πετρελαίου. Μία ημέρα μετά την υποχώρηση των τιμών του πετρελαίου έως και 15% και την πρωτοβουλία των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων να ζητήσουν αύξηση παραγωγής του ΟΠΕΚ, η ναυαρχίδα του πετρελαϊκού κλάδου του βασιλείου των Σαούδ, η Aramco, αγοράζει μεγάλο όγκο ντίζελ.

Στην παραγγελία της σαουδαβικής εταιρείας αναφέρεται σχετικό ρεπορτάζ του Bloomberg, που δεν παραλείπει να εκφράσει την έκπληξη του για την «αιφνιδιαστική» κίνηση της εταιρείας καθώς η Aramco συνήθως εξάγει πετρέλαιο. Εδώσε παραγγελίες που κυμαίνονται από 1,2 έως 4,6 εκατ. βαρέλια ντίζελ για παράδοση τον Απρίλιο σε διάφορα λιμάνια του βασιλείου. Οπως τονίζει το Bloomberg, η ογκώδης παραγγελία αυξάνει τις πιέσεις στην παγκόσμια αγορά που ήδη πάσχει από έλλειμμα προσφοράς. Παράγοντες της αγοράς έχουν ήδη επισημάνει πως είναι πολύ δύσκολο να βρεθεί τόσο μεγάλος όγκος του καυσίμου σε τόσο σύντομο χρονικό

διάστημα. Εταιρείες και χώρες που αγοράζουν το καύσιμο αντιμετωπίζουν την προοπτική να αποκλειστεί πλήρως από την παγκόσμια αγορά το ρωσικό ντίζελ με μεγάλες επιπτώσεις στις ευρωπαϊκές αγορές που είναι και οι σημαντικότεροι πελάτες των ρωσικών υδρογονανθράκων. Ως εκ τούτου πολλές ευρωπαϊκές εταιρείες έχουν στραφεί στις εξαγωγές πετρελαιοπαραγωγών χωρών από την Ασία και τη Μέ-

Τα Εμιράτα τάχθηκαν υπέρ της αύξησης της παραγωγής και κάλεσαν τις συμμάχους χώρες από τον ΟΠΕΚ να συμφωνήσουν.

ση Ανατολή, με αποτέλεσμα να έχουν μειωθεί τα αποθέματα σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η κίνηση της Aramco έπεται της πρωτοβουλίας που έλαβαν την Τετάρτη τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα όταν διά στόματος του πρέσβη τους στην Ουάσιγκτον τάχθηκαν υπέρ της αύξησης της παραγωγής και κάλεσαν τις συμμάχους χώρες από τον

ΟΠΕΚ να συμφωνήσουν σε περαιτέρω αύξησή της. Είχε προηγηθεί νέα έκκληση της Ουάσιγκτον προς το διεθνές καρτέλ πετρελαίου, με την Αμερικανίδα υπουργό Ενέργειας Τζένιφερ Γκράνχολμ να τονίζει πως «σε αυτήν τη συγκυρία της κρίσης χρειαζόμαστε πολύ περισσότερη προσφορά πετρελαίου». Ανακοινώνοντας την πρωτοβουλία των Εμιράτων, το Bloomberg μίλησε για «στροφή 180 μοιρών που θέτει τα Εμιράτα απέναντι στη Σαουδική Αραβία και τη Ρωσία». Το σχόλιο περί «στροφής 180 μοιρών» αφορούσε τη στάση που τήρησε ο ΟΠΕΚ την περασμένη εβδομάδα όταν, παρά τους ισχυρότατους κραδασμούς στην παγκόσμια αγορά πετρελαίου, κώφευσε στις εκκλήσεις για αύξηση της παραγωγής. Εν ολίγοις ανακοίνωσε ότι εμμένει στα προ του πολέμου σχέδιά του για οριακή μόνον αύξηση της παραγωγής του κατά 400.000 βαρέλια την ημέρα από τον Απρίλιο.

Οπως, πάντως, επισημαίνει το Reuters, αυτήν την εβδομάδα ο ΟΠΕΚ φαίνεται να επανεξετάζει τη στάση του. Ο γραμματέας του διεθνούς καρτέλ Μοχαμέντ Μπαρκίντο δήλωσε στην αρχή της εβδομάδας πως η παγκόσμια προσφορά πετρελαίου είναι όλο και λιγότερη σε σύ-

Η σαουδαβική Aramco, που συνήθως εξάγει πετρέλαιο, έδωσε παραγγελίες που κυμαίνονται από 1,2 έως 4,6 εκατ. βαρέλια ντίζελ για παράδοση τον Απρίλιο σε διάφορα λιμάνια του βασιλείου.

γκριση με τη ζήτηση. Μια αύξηση της παραγωγής από πλευράς των χωρών-μελών του ΟΠΕΚ θα μπορούσε να αναπληρώσει σημαντικά τις ελλείψεις που προκαλεί το εμπάργκο των ΗΠΑ στον πετρελαϊκό κλάδο της Ρωσίας. Τα Αραβικά Εμιράτα και η Σαουδική Αραβία είναι, πάντως, από τις ελάχιστες χώρες-μέλη του ΟΠΕΚ που έχουν πλεόνα-

σμα παραγωγικής δυνατότητας και θα μπορούσαν να αυξήσουν άμεσα την παραγωγή τους.

Σύμφωνα με τον Μπομ Γιόγκερ, υπεύθυνο συμβολαίων ενέργειας στην Mizuho, ειδικότερα τα Εμιράτα «έχουν τη δυνατότητα να φέρουν στην παγκόσμια αγορά άλλα 800.000 βαρέλια πετρελαίου την ημέρα και να το κάνουν ταχύτατα,

ακόμη και άμεσα». Στην περίπτωση αυτή θα αναπληρώναν το 1/7 του ρωσικού πετρελαίου που αποκλείστηκε από την αγορά».

Η Ρωσία παραμένει, πάντως, πρώτη δύναμη σε εξαγωγές πετρελαίου παγκοσμίως, εξάγοντας περίπου 7 εκατ. βαρέλια την ημέρα.

BLOOMBERG, REUTERS

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ

Ανακοίνωση Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας για προσφορές για την πώληση εργοστασιακού κτιρίου στα βιομηχανικά οικόπεδα με αρ. 40-45 στην Κυβερνητική Βιομηχανική Περιοχή Λάρνακας

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΑΡ. ΥΕΕΒ/ΥΒΤ/02/2022

Το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας ζητά προσφορές από οικονομικούς φορείς για την πώληση εργοστασιακού κτιρίου στα βιομηχανικά οικόπεδα με αρ. 40-45 στην Κυβερνητική Βιομηχανική Περιοχή Λάρνακας, με σκοπό την εγκατάσταση δραστηριοτήτων όπως αυτές καθορίζονται στους περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας της Δημοκρατίας (Μίσθωση Ιδιοκτησίας μέσα σε Κυβερνητικές Βιομηχανικές Περιοχές) Κανονισμούς (Κ.Δ.Π 164/90) και τις τροποποιήσεις τους.

Η εκτιμώμενη αξία του κτιρίου με εμβαδόν 12.700 τ.μ. είναι €4.000.000. Η γη έκτασης 16.760 τ.μ., πάνω στην οποία έχει ανεγερθεί το προς πώληση εργοστασιακό κτίριο, θα εκμισθωθεί από την Υπουργό Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας/ Διευθυντή Υπηρεσίας Βιομηχανίας και Τεχνολογίας στη βάση Σύμβασης Μίσθωσης διάρκειας 33 ετών με δικαίωμα ανανέωσης για ακόμη δύο περιόδους των 33 ετών έκαστη.

2. Οι προσφορές θα πρέπει να κατατεθούν στο κιβώτιο προσφορών του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, Ανδρέα Αραούζου 6, 1421, Λευκωσία, το αργότερο μέχρι τις 10:00 το πρωί της 6ης Μαΐου, 2022.

3. Οι όροι με τις οδηγίες/ λεπτομέρειες και τα έντυπα θα παραχωρούνται δωρεάν σε όλους τους ενδιαφερόμενους, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, κατόπιν υποβολής αιτήματος στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις mgeorgiades@meci.gov.cy και itheodotou@meci.gov.cy, από τη Δευτέρα 14 Μαρτίου, 2022.

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ

Η εταιρεία Family Restaurants Andreou Co Ltd με αριθμό μητρώου εργοδότη (ΑΜΕ) 697030-4-5610 ζητά να προσλάβει Προσωπικό Εστιατορίου (Crew) με αρκετά καλούς όρους εργοδότησης, όχι χαμηλότερους από τη σχετική συλλογική σύμβαση.

Οι ενδιαφερόμενοι να αποτείνονται στα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας σε όλες τις πόλεις στα τηλέφωνα 22403000 / 25827350 24805312 / 26821658.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

**Η Νο1
ενημερωτική
εφαρμογή
στην Κύπρο**

Μείντετε ενημερωμένοι!

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

**K. TREPPIDES
& CO LTD**

Εταιρείες Forex που διαπραγματεύονται σε κρυπτονομίσματα με υποκείμενα στοιχεία ενεργητικού. Πώς εφαρμόζεται.

Αγορά συναλλάγματος, κρυπτονομίσματα και κανονισμοί

Τα παράγωγα σε εικονικά νομίσματα/κρυπτονομίσματα, όπως χρηματοοικονομικές συμβάσεις επί διαφορών (contracts for differences/CFDs), συμβόλαιο δικαιωμάτων προαίρεσης και συμβόλαιο μελλοντικής εκπλήρωσης, μπορούν να χαρακτηριστούν ως χρηματοοικονομικά μέσα στο πλαίσιο της οδηγίας για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (MiFID II). Ως εκ τούτου, η παροχή επενδυτικών υπηρεσιών σε σχέση με χρηματοοικονομικά μέσα με κρυπτονομίσματα ως υποκείμενα στοιχεία ενεργητικού εντός και/ή από την Κύπρο, απαιτεί ειδική αδειοδότηση από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου (ΕΚΚ/ΚΥSEC).

Μια τέτοια εξέλιξη έλαβε χώρα μετά την ανανέωση των CFD σε κρυπτονομίσματα ως χρηματοοικονομικά μέσα στο πλαίσιο της οδηγίας MiFID II από την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA) το 2018 και στη συνέχεια την αδειοδότηση και την εποπτεία των παρόχων τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η παροχή τέτοιων χρηματοοικονομικών μέσων από ιδιώτες πελάτες διέπονται από τα εθνικά μέτρα παρέμβασης προϊόντων που επιβάλλονται από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών της ΕΕ, με στόχο να ενισχύσει την προστασία των επενδυτών. Τα εθνικά μέτρα συνήθως περιλαμβάνουν περιορισμούς στη μόχλευση, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις, οι αρμόδιες εθνικές αρχές αποφάσισαν να απαγορεύσουν τέτοιου είδους προϊόντα για ιδιώτες πελάτες (π.χ. γενικευμένη απαγόρευση των CFD στο Βέλγιο, CFDs με κρυπτονομίσματα ως υποκείμενα στοιχεία ενεργητικού στο στο Ηνωμένο Βασίλειο).

Όταν πρόκειται για παράγωγα σε κρυπτονομίσματα, οι εταιρείες Forex στην Κύπρο υπόκεινται στους κανόνες και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον περί Επενδυτικών Υπηρεσιών και Δραστηριοτήτων και Ρυθμιζόμενων Αγορών Νόμο, συμπεριλαμβανομένης της ειλικρίνειας, δίκαιης και επαγγελματικής συμπεριφοράς σύμφωνα με το βέλτιστο συμφέρον των πελατών, την παροχή δίκαιων, σαφών και μη παραπλανητικών πληροφοριών, την παροχή πληροφοριών και προειδοποιήσεων κινδύνου, καθώς και την ύπαρξη

Της Χριστίνας Παναγιώτου
Senior Manager
K. Treppides & Co Ltd

επαρκών ρυθμίσεων διακυβέρνησης προϊόντων.

Τέτοια προϊόντα, δεδομένου ότι υπόκεινται σε διακυμάνσεις των υποκείμενων κρυπτονομισμάτων, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ρύθμισης που συσχευασμένα επενδυτικά προϊόντα για ιδιώτες επενδυτές και επενδυτικά προϊόντα βασισμένα σε ασφάλιση (PRIIPs). Ως εκ τούτου, το Έγγραφο Βασικών Πληροφοριών (KID) πρέπει να παρέχεται στους ιδιώτες πελάτες, το οποίο περιλαμβάνει πληροφορίες που τους επιτρέπουν να λαμβάνουν ενήμερες επενδυτικές αποφάσεις και να συγκρίνουν διαφορετικά PRIIPs.

Αξιοσημείωτο στοιχείο της παροχής εξωχρηματιστηριακών (OTC) παραγών σε κρυπτονομίσματα είναι ο καθορισμός της τιμής, ενώ οι Κυπριακές Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΚΕΠΕΥ/ CIFs) θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι τιμές αναφοράς που χρησιμοποιούν συλλέγονται από δημοσίως διαθέσιμες πηγές καλής φήμης. Οι πηγές τιμολόγησης πρέπει να υπόκεινται σε συνεχή αξιολόγηση και επανεξέταση προκειμένου να συμμορφώνονται με την πρωταρχική απαίτηση βέλτιστης εκτέλεσης. Καθώς οι κανονισμοί για τα κρυπτονομίσματα εξελίσσονται συνεχώς, συμπεριλαμβανομένης της πρόσφατης εισαγωγής του μητρώου Παρόχων Υπηρεσιών σε Κρυπτο-περιουσιακά Στοιχεία (ΠΥΚΣ/ CASPs), οι εταιρείες Forex θα είναι σε θέση να ενισχύσουν περαιτέρω τις πηγές που χρησιμοποιούν για των

καθορισμό τιμών και, στη συνέχεια, το επίπεδο συμμόρφωσής τους με την πρωταρχική απαίτηση βέλτιστης εκτέλεσης.

Οι κίνδυνοι που σχετίζονται με τα παράγωγα σε κρυπτονομίσματα ως υποκείμενα στοιχεία ενεργητικού πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας της επιχείρησης και στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αξιολόγησης Κεφαλαίων και Κινδύνων (ICARA). Επίσης, αναμένεται να διατηρηθεί ένα πρόσθετο κεφαλαιουχικό απόθεμα, προκειμένου οι επιχειρήσεις αυτές να ενισχύσουν την ανθεκτικότητά τους υπό το πρίσμα της ασαφούς φύσης των κρυπτονομισμάτων.

Η K. Treppides & Co Ltd, είναι η μεγαλύτερη ανεξάρτητη συμβουλευτική εταιρεία στην Κύπρο, με εδραιωμένη διεθνή παρουσία και γραφεία στη Μεγάλη Βρετανία και τη Μάλτα. Σήμερα το εργατικό δυναμικό της K.Treppides & Co Ltd, ανέρχεται στους 200 επαγγελματίες. Προσφέρει ένα πλήρες φάσμα συμβουλευτικών, φορολογικών, λογιστικών υπηρεσιών σε ομίλους, εταιρείες και επενδυτές που δραστηριοποιούνται σε διεθνή βάση σε διάφορους οικονομικούς και επιχειρηματικούς τομείς. Η Εταιρεία η οποία ξεκίνησε τις εργασίες της το 1985, διαθέτει 36 χρόνια εμπειρίας και μια επίλεκτη ομάδα εμπειρών στελεχών οι οποίοι μπορούν να καθοδηγούν και να βοηθήσουν επενδυτές και επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εδραίωσης και μετέπειτα επενδυτικής δραστηριότητας στην Κύπρο και διε-

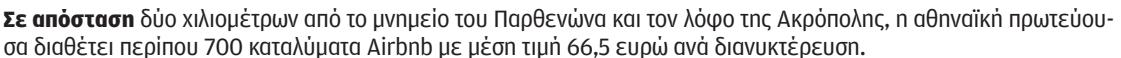
Στοιχεία Επικοινωνίας:
cpanayiotou@treppides.com
www.treppides.com
Nicosia:
Treppides Tower, Kafkasou 9, Aglantzia, CY 2112, Nicosia, Cyprus
Limassol:
Andrea Kariolou 38, Ayios Athanasios, CY 4102, Limassol Cyprus
London
7 Milner Street, London SW3 2QA
Malta:
Level 1, Somnium, Tower Road, Swatar, Birkirkara BKR 4012

Καταλαμβάνει τη 2η θέση με κριτήριο την εγγύτητα σε αρχαιολογικά αξιοθέατα

Τη δεύτερη φθηνότερη πόλη στην Ευρώπη αποτελεί η Αθήνα ως προσ-
τιν τιμή μίσθωσης τών καταλυ-
μάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης
αναλογικά με την εγγύτητα σε κο-
ρυσία αρχαιολογικά αξιοθέατα ή
άλλου είδους τοποθέση και αξιο-
θέατα, σύμφωνα με την έρευνα
της βρετανικής εταιρείας σύγκρι-
σης τιμών προϊόντων και υπηρε-
σιών Swutch. Σε απόσταση δύο
χιλιομέτρων από το μνημείο του
Παρθενώνα και τον λόφο της Ακρό-
πολης, η αθηναϊκή πρωτεύουσα
διαθέτει περίπου 700 καταλύματα
Airbnb με μέση τιμή 66,5 ευρώ ανά
διανυκτέρευση. Η εταιρεία έχει
στηρίξει την έρευνά της στην αξιο-
λόγηση περισσότερων από 45.000

καταχωρίσεων στην ιστοσελίδα
βραχυπρόθεσμων μισθώσεων
Airbnb και στην επεξεργασία 2,5
εκατ. αξιολογήσεων, με την Αθήνα
να κατατάσσεται στη δεύτερη θέση
βάσει και της υψηλής αξιολόγησης
(4,82/5) που συγκεντρώνουν τα
προσφερόμενα καταλύματα.

Λόγω της μακροχρόνιας κρίσης, τις αγορές ακινήτων, αρκετές περιοχές, παρότι απέχουν μόλις δύο χιλιόμετρα από την Ακρόπολη, δεν έχουν αναπτυχθεί ακόμη ή βρίσκονται σε στάδιο αναμόρφωσης, με αποτέλεσμα να διαθέτουν σχετικά χαμηλές τιμές μίσθωσης. Ενδεικτικά, σε αυτές ανήκουν οι περισσότερες συνοικίες του δεύτερου διαμερίσματος της Αθήνας, όπως οι Βοτανικός, ο Κεραμικός, το Μεταξουργείο και η περιοχή του Ρουφ, που διαθέτουν σημαντικές προοπτικές για άντληση υπεραξιών. Ως εκ τούτου, την τελευταία τριετία

Έχει υλοποιηθεί ή βρίσκεται σε εξέλιξη σημαντικούς αριθμούς νέων οικιστικών έργων, όπως συγκρότημα επιπλωμένων διαμερισμάτων της ιερστανλής Zoia στην οδό Παγγαίου στον Βοτανικό-Γκάζι και σειρά νέων κτιρίων κατοικιών στη Λεωφόρο Κωνσταντινουπόλεως και στην οδό Ορφέως στην ίδια περιοχή. Πρόκειται για τάση που εμφανίστηκε, πρώτα, σε ανατολικές συνοικίες της Αθήνας, που απέχουν 2 χλμ. από την Ακρόπολη, όπως το Μετς, τα Πετράλωνα και ο Νέος Κόσμος, και εμφανίζονται σημαντικά άνοδο αξιών τα τελευταία χρόνια.

Την πρώτη θέση στην κατάταξη της Uswitch καταλαμβάνει η Πομπηία στη νότια Ιταλία, όπου σε απόσταση 30 λεπτών με τα πόδια από το ομώνυμο αξιοθέατο υπάρχουν 325 καταλύματα με μέση τιμή 56,60 ευρώ, αλλά ελαφρώς χαμηλότερη αξιολόγηση (4,77/5) συν-

κριτικά με την Αθήνα. Την πεντάδα με τα φθηνότερα διαμερίσματα ή κατοικίες Airbnb, με κριτήριο πάντα την εγγύτητα σε σημείο τουριστικού ενδιαφέροντος, συμπληρώνουν η Αλάμπρα στη Γρανάδα της Ισπανίας (68 ευρώ), το Κολοσσαίο στην Ιταλία (82,5 ευρώ) και η Καπέλα Σιζτίνα (82,4 ευρώ).

Παγκοσμίως, τα φθηνότερα καταλύματα Airbnb με τιμή ανά διανυκτέρευση 30 ευρώ τα συναντάμε στην Αγκρα της Ινδίας, όπου βρίσκεται το Ταζ Μαχάλ.

Ωστόσο υπάρχουν μόλις 53 τα οποία με βάση τις αξιολογήσεις των χρηστών (4,6/5) καταλαμβάνουν την έκτη θέση από τα τέλως. Στην παγκόσμια κατάταξη με τους πιο προσιτούς χώρους Airbnb η Αθήνα κατατάσσεται έκτη. Προηγούνται, εκτός από την Αγκρα, που βρίσκεται στην πρώτη θέση, η Γκίζα με τον ομώνυμο πυργο (40

ευρώ), η Κουάλα Λουμπούρ με τους Δίδυμους Πύργους Πετρόνας (47 ευρώ), η Πομπηία και η Σαγκάη με το Παγκόσμιο Οικονομικό Κέντρο και τον ουρανοξύστη 492 μέτρων που κατασκευάστηκε το 2008.

Όπως αναφέρει η έρευνα της Uswitch, οι αναζητήσεις στο Google (βάσει στοιχείων μέχρι και τη χθεσινή ημέρα) σχετικά με ευρωπαϊκούς προορισμούς που ενδεικνύονται για σύνομη αποδράσεις (city break) αυξήθηκαν κατά 100% (την καθιέρωση της Αθήνας αλλά και της Θεσσαλονίκης ως προορισμών city break επιδίωξαν ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, ο οποίος λάνσαρε, πριν από μερικές ημέρες, τη νέα του διαφημιστική καμπάνια με σύνθημα «Greckend: End your week like a Greek», που αναφέρεται στο τέλος μιας εβδομάδας και στη διαμονή για ένα Σαββατοκύριακο στην Ελλάδα.

Στο στόχαστρο των επενδυτών της αγοράς ακινήτων, επιχείρησαν αλλά και ξενοδοχειακών ομίλων βρίσκεται πλέον η αγορά ακινήτων της Θεσσαλονίκης. Στο συμπεράσμα αυτό κατέληξαν οι συμμετέχοντες στο συνέδριο Prodexpro North για τις εξελίξεις και προοπτικές της αγοράς ακινήτων στην Βόρεια Ελλάδα.

Χαρακτηριστική ήταν η αναφορά του διευθύνοντος συμβούλου του ομίλου Alamil, Γιώργου Μυλωνά, ότι «χώροι γραφείων που θα συνδυάζουν και χρήση κατοικιών θα έχουν πολύ μεγάλη ζήτηση στο μέλλον στη Θεσσαλονίκη». Μια τέτοια ανάπτυξη – η μεγαλύτερη που γίνεται αυτή την περίοδο στην πόλη – προωθείται από το σχήμα των εταιρειών Dimand Real Estate και Prodea Investments στη δυτική είσοδο της Θεσσαλονίκης, στην οδό 26ης Οκτωβρίου. Το Hub26 Thessaloniki Office Complex, που κατασκευάζεται ήδη από την ΤΕΡΝΑ, θα προσφέρει 20.000 τ.μ. γραφείων, που θα συνδυάζουν όμως και χρήση κατοικίας για τους εργαζομένους στο νέο αυτό «πράσινο» συγκρότημα. Στόχος των επενδύσεων είναι να προσελκύσουν νέες εταιρείες στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Το ύψος της επένδυσης αναμένεται να προσεγγίσει τα 35 εκατ. ευρώ.

Τις πολύ σημαντικές προοπτικές της Θεσσαλονίκης και ως τουριστικού προορισμού επιβεβαίωσαν και στελέχη του κλάδου της φιλοξενίας, όπως ο Ρόνι Αλόνι, γεν. διευθυντής του ομίλου Leonardo Hotels & Resorts Mediterranean (μέλος του ομίλου Fattal από το Ισραήλ), αλλά και ο Λέων Αβιγαντ, ιδρυτικό στέλεχος της επίσης ισραηλινής Brown Hotels. Σύμφωνα με τον κ. Αλόνι, οι προοπτικές ανάπτυξης του τομέα της φιλοξενίας στη Θεσσαλονίκη είναι πολύ σημαντικές.

καθώς διαθέτει ένα αναπτυσσόμενο αεροδρόμιο, ενώ παράλληλα αποτελεί και έναν εξαγωγικό συγκοινωνιακό κόμβο για όλη την ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων. Ο όμιλος Leonardo σχεδιάζει να λειτουργήσει ένα νέο ξενοδοχείο, δυναμικότητας 140 δωματίων, σε ακίνητο που έχει αποκτήσει στην οδό Τσιμχίτ 1. Δύο νέα ξενοδοχεία στην Θεσσαλονίκη ετοιμάζει και η Brown Hotels, το ιστορικό ξενοδοχείο «Βιέννη» στο κέντρο της πόλης και το «Πυθαγόρειον», που θα λειτουργήσει μέχρι το τέλος του 2023, στο κτίριο της πρώην κανηποθήκης Μιχανλίδη.

Από την πλευρά του, ο Γεώργιος Κορμιάς, ανώτερος γενικός διευθυντής της Τρ. Πετρελαίων, σημείωσε ότι αν η κρίση από τον πόλεμο στην Ουκρανία καταλαγιάσει στους επόμενους 8-10 μήνες, τότε η ελληνική αγορά ακινήτων δεν πρόκειται να επηρεαστεί αρνητικά (καθώς υπάρχει χρονοκαθυστερήση στην στην αντίδραση στις κρίσεις).

Οι επενδύσεις στην αγορά ακινήτων της Θεσσαλονίκης υποστηρίζονται και από σειρά έργων υποδομής και αναπλάσεων, όπως το μετρό, η κατασκευή του οποίου έχει προχωρήσει σε ποσοστό άνω του 80%, η ανάπλαση της Διεθνούς Εκθεσης Θεσσαλονίκης, η επέκταση της Προβλάτας ΣΤ' στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης και το έργο δημιουργίας μητροπολιτικού πάρκου πολιτισμού και αναψυχής στο πρώην στρατόπεδο Παύλου Μελά.

Το εκατοστάρι του κουτσοφλέβαρου

Όπως θα δείτε σήμερα, το 2022 είχε μπει για τα καλά με θετικό-τατος ρεκόρ. Ένα σερί απο-σώματος ρεκόρ που ξεκίνησε από τον Δεκέμβριο του 2021 μας έκανε όλο και πιο αισιόδοξους για το μέ-λλον, εφόσον μεγαλύτερη δραστη-ριότητα στον τομέα των ακινήτων σημαίνει μεγαλύτερη οικονομική δραστηριότητα σε μια οικονομία που βγαίνει τραυματισμένη από την πανδημία και αυτό είναι πολύ σημαντικό.

Ο τομέας των ακινήτων και ο τουρισμός ήταν οι δύο ακρογωνιαίοι λίθοι της νέας ανάπτυξης της οικονομίας που θα έκτιζε το νέο αναγκαίο μωμέντο.

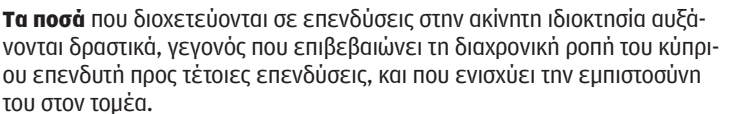
Τα τρέχοντα γεγονότα με την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και τον πόλεμο που βρίσκεται σε εξέλιξη, όπως είπαμε και την προηγούμενη Κυριακή, βαρύνουν μεταξύ άλλων το οικονομικό κλίμα παγκοσμίως.

Με την αβεβαιότητα να κορυφώνεται και τις τιμές να καλπάζουν, υπάρχει πραγματικό αλλά και επιστημονικό ενδιαφέρον να δούμε πώς τα πράγματα θα εξελιχθούν από εδώ και πέρα – τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο, όσο και σε τοπικό εδώ σε εμάς. Μήπως ο τουρισμός θα πάει καλά παρά τις επικρατούσες συνθήκες επειδή η Ευρώπη βγαίνει από έναν βαρύ χειμώνα. Μήπως οι επενδύσεις θα συνεχιστούν να επενδύουν σε ακί-

Συγκρινόμενος με τις
πλείστες άλλες χρονιές,
φέτος έχουμε κατά μέ-
σο όρο υπερδιπλασια-
σμό επιδόσεων ΦΕ-
βρουαρίου, ενώ σε σχέ-
ση με τον περσινό, φέ-
τος είμαστε 32% πάνω.

ντα επειδή πιστεύουν πως έτσι
αμύνονται έναντι του πληθωρι-
σμού ή και θωρακίζονται καλύτερα
για το μέλλον. Το μέλλον θα δει-
ξει.

Τον Φεβρουάριο του 2022 σημειώθηκαν συνολικά 1.524 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Η μόνη χρονιά κατά τα τελευταία 16 χρόνια όπου ο Φλεβάρης υπερέσχεσε του φετινού, ήταν αυτός του 2008 όπου είχαν σημειωθεί 1.543 πωλήσεις. Το 2008 υπενθυμίζω ήταν η ιστορική κορυφή της αγοράς των ακινήτων στην χώρα μας και το τέλος ενός κόσμου τόσο ξέδω όσο και διεθνώς όπως τον ξέραμε μέχρι τότε. Συγκρινόμενος με τις πλείστες άλλες χρονιές, φέτος έχουμε κατά μέσο όρο υπερδιπλασιασμό επιδόσεων Φεβρουαρίου, ενώ σε σχέση με τον περσινό, φέτος είμαστε 32% πάνω.

Κάτι αντίστοιχο θα μπορούσε να ειπωθεί και για τις αξίες συναλλαγών. Ο φετινός Φεβρουάριος ήταν ο δεύτερος καλύτερος Φεβρουάριος των τελευταίων 16 χρόνων.

Αντάλλαξαν χέρια ακίνητα συνολικής αξίας της τάξης των €308,7εκ., ενώ ο καλύτερος Φε-

βρουάριος ήταν το 2008 όπου είχαν ανταλλάξει χέρια ακίνητα συνολικά αξίας της τάξης των €361,6εκ. Εδώ χρειάζεται να υποδείξουμε πως οι αριθμοί είναι ονομαστικοί καθώς δεν σταθμιστήκαν με βάση τον πληθωρισμό, οπότε η πραγματική διαφορά είναι μεγαλύτερη. Σε σχέση με πέροι, τα κεφάλαια

που επενδύθηκαν φέτος είναι κατά
€124εκ. αυξημένα.

Πώς διανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 463 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περί τα €91,7εκ. Είχε μερίδιο συνολικής αγοράς Φεβρουαρίου 30,4% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 29,7% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Φεβρουάριο πέρσι είχε καταγράψει 426 συναλλαγές συνολικής αξίας περί τα €62,7εκ.

Η Λεμεσός κατέγραψε 469 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €112,7εκ. Είχε μερίδιο συνολικής αγοράς Φεβρουαρίου 30,8% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 36,5% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Φεβρουάριο πέραν είχε καταγράψει 255 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €49,5εκ.

Η Λάρνακα κατέγραψε 253 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €38,8εκ. Είχε μερίδιο συνολικής αγοράς Φεβρουαρίου 16,6% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 12,6% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Φεβρουάριο πέρσι είχε καταγράψει 205 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €24,7εκ.

Η Πάφος κατέγραψε 267 πω-
λήσεις με συνολικό όγκο συναλ-
λαγών περίξ των €54,6εκ. Είχε

μερίδιο συνολικής αγοράς Φεβρουαρίου 17,5% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 17,7% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Φεβρουάριο πέρασι είχε καταγράψει 200 συναλλαγές συνολικής αξίας περίε των €39,7εκ.

Τέλος, η Αμμόχωστος κατέγραψε 72 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €11εκ. Είχε μερίδιο συνολικής αγοράς Φεβρουαρίου 4,7% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 3,5% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Φεβρουάριο πέρσι είχε καταγράψει 69 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €8εκ.

Οι αριθμοί μιλάνε από μόνοι τους. Από τη στιγμή που ο φετινός φλεβάρης ήταν ένας από τους καλύτερους στην ιστορία μας, δεν αποτελεί έκπληξη πως όλες οι επαρχίες είναι σοβάρη ανεπαρκείς σε σχέση με τον περσινό φλεβάρη. Εκείνο όμως που έχει μεγάλη σημασία είναι πως τα ποσά που διοχετεύονται σε επενδύσεις στην ακίνητη ιδιοκτησία αυξάνονται δραστικά, γεγονός που αφενός επιβεβαιώνει τη διαχρονική ροπή του κύριου επενδυτή προς τέτοιες επενδύσεις, και που αφετέρου ενισχύει την εμπιστοσύνη του στον τομέα.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι
CEO της APS Andreou Property Strategy
- Chartered Surveyors.

Ο θρίαμβος της εικόνας

Ο Πάβελ Γιόνκα, δημιουργός της «Ρωσικής Αρκούδας» που σχολιάζει ευφυώς την εισβολή στην Ουκρανία, μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟ

Στις αρχές Μαρτίου, από το μυαλό και την πένα του γεννήθηκε μια εικόνα που μάλλον θα μείνει αξέχαστη σε όποιον την κοιτάξει: μια γιγάντια κόκκινη αρκούδα, περπατώντας αλαζονικά, είναι έτοιμη να πατήσει ένα μικρό αντικείμενο. Κοιτώντας προσεκτικά, συνειδητοποιούμε πως πρόκειται για ένα τουβλάκι Lego που έχει τα χρώματα της ουκρανικής σημαίας. Ο δημιουργός, ο Πολωνός εικονογράφος Πάβελ Γιόνκα, αποφάσισε να πουλήσει το έργο αυτό σε μορφή αφίσας και να διαθέσει τα έσοδα για ανθρωπιστική βοήθεια υπέρ της Ουκρανίας. Η απόκριση του κοινού ήταν αναπάντεχα τεράστια. Η «Ρωσική Αρκούδα» του Πάβελ Γιόνκα αποτελεί ήδη –μόνο δέκα μέρες μετά τη δημιουργία της– ένα κλασικό έργο της σύγχρονης pop κουλτούρας και ένας θρίαμβος της δύναμης του graphic design, αλλά κι ένα σύμβολο του πως ο καθένας μας και, κυρίως,

Με την εικονογράφηση αυτή ήθελα να δείξω την αντίθεση ανάμεσα σε ένα τεράστιο, ατσούμπαλο σώμα και ένα μικρό, αλλά σκληρό και άφθαρτο τουβλάκι Lego.

οι καλλιτέχνες μπορούν να βοηθήσουν την κοινωνία σε στιγμές κρίσης σαν αυτές που περνάμε. Ο Γιόνκα δημιουργεί εικόνες για τον Τύπο και τον απασχολούν θέματα που έχουν να κάνουν με την κοινωνία ή τις νέες τεχνολογίες, όμως είναι η χιουμοριστική και διορατική του ματιά πάνω στην ανθρώπινη κατάσταση που διατρέχει το έργο του. Είναι ένας σιωπηλός παρατηρητής του ανθρώπινου δράματος, που μέσα στις πανέμορφες γραμμές του καταλήγει να γίνεται ένα πολύχρωμο, αυτοσαρκαστικό αστείο. Και οι γραμμές αυτές μάς γυρνούν πίσω στην Αμερική του περασμένου αιώνα, και συγκεκριμένα στη Νέα Υόρκη και στον σπουδαίο καρτούνιστα Πίτερ Αρνο, που οι γελοιογραφίες του –και τα διάσημα εξώφυλλά του– θεμελίωσαν την εικόνα του περιοδικού New Yorker από τη δεκαετία του '20 έως του '60. Και όμως, ο Πάβελ Γιόνκα βρίσκεται στη Βαρσοβία του σήμερα, και η δουλειά του συχνά

πραγματεύεται δύσκολα τρέχοντα θέματα, όπως η πανδημία ή ο πόλεμος στην Ουκρανία.

– Πώς εμπνεύστηκες την ιδέα για την εικονογράφηση της «Ρωσικής Αρκούδας»;
– Πρόκειται για μια δουλειά που έκανα για το τελευταίο τεύχος πολωνικού περιοδικού που είναι αφιερωμένο στην κρίση στην Ουκρανία. Όταν πας να σχεδιάσεις κάτι σχετικό με τον πόλεμο αμέσως θα σκεφτείς ένα περιστέρι, μια βόμβα ή ένα ταנקς. Στις εικόνες που δημιουργώ, όμως, προσπαθώ να αποφεύγω τέτοιους αναμενόμενους συνειρμούς και να χρησιμοποιώ μεταφορές. Με την εικονογράφηση αυτή ήθελα να μιλήσω στις νεότερες γενιές για την ατσαλοσύνη της Ρωσίας και να δείξω την αντίθεση ανάμεσα σε ένα τεράστιο, ατσούμπαλο σώμα και ένα μικρό, αλλά σκληρό και άφθαρτο τουβλάκι Lego. Κοιτώντας αυτή τη σκηνή καταλαβαίνουμε πως η αρκούδα θα πατήσει σε ένα δευτερόλεπτο το τουβλάκι – και όλοι ξέρουμε καλά πόσο πονάει αυτό.

– Ταυτόχρονα όμως σκέφτηκες και να κάνεις κάτι στην πράξη για να βοηθήσεις την Ουκρανία, και τα κατάφερες περίφημα. Πώς νιώθεις γι' αυτό;
– Ολοκληρώνοντας την εικονογράφηση φαντάστηκα πως θα αρέσει στο κοινό, και έτσι αποφάσισα να τη μετατρέψω σε κάτι χρήσιμο. Την έβαλα προς πώληση στο Ίντερνετ έναντι δέκα πολωνικών ζλότι –την αξία ενός καφέ– ποσού που όλοι μπορούν να δώσουν. Σκέφτηκα ότι έτσι όλοι θα ένοιωθαν καλά ξέροντας πως κάπως βοήθησαν αλλά, συγχρόνως, θα αποκτούσαν και μια ωραία αφίσα για τον τοίχο τους. Αυτή τη στιγμή, έπειτα από τρεις μόνο μέρες, έχουν πωληθεί 3.000 αφίσες, έχω δηλαδή συγκεντρώσει κάτι παραπάνω από 6.000 ευρώ που θα δοθούν για βοήθεια στην Ουκρανία. Το συναίσθημα είναι απίστευτο. Αμέτρητοι άνθρωποι μοιράστηκαν την εικόνα αυτή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Κάθε λεπτό λαμβάνω και από μια ειδοποίηση στο κινη-

Η «Ρωσική Αρκούδα» λίγο πριν πατήσει το τουβλάκι με τα χρώματα της Ουκρανίας. Η αφίσα έχει γίνει viral στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ενώ χιλιάδες άνθρωποι σπεύδουν να την αποκτήσουν έναντι συμβολικού τιμήματος, αφού τα έσοδα προορίζονται για την ενίσχυση του δοκιμαζόμενου ουκρανικού λαού.

τό μου. Το να νιώθεις δημιουργική ικανοποίηση και πληρότητα είναι κάτι υπέροχο, αυτή τη στιγμή όμως η χαρά μου δεν είναι αυτή, αλλά το ότι έχω βοηθήσει κάποιους που το έχουν τόσο ανάγκη.

– Ποιο είναι το γενικό συναίσθημα στην Πολωνία για την κρίση αυτή;
– Περίπου μισό εκατομμύριο άνθρωποι έχουν περάσει τα σύνορα από την Ουκρανία στη

χώρα μου και το ξέρουν πολύ καλά πως εδώ είναι ευπρόσδεκτοι. Οι συμπολίτες μου έχουν οργανώσει τη μεταφορά τους από τα σύνορα και έχουν φροντίσει για την προσφορά φαγητού και στέγης. Οι γιατροί και

Ο Πολωνός εικονογράφος Πάβελ Γιόνκα.

οι δικηγόροι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους δωρεάν. Την ίδια στιγμή, υπάρχουν συνεχείς διαιδικτυακές καμπάνιες συλλογής χρημάτων προς βοήθεια της Ουκρανίας.

– Κοιτώντας τη δουλειά σου, δεν μπορείς κανείς να μην προσέξει πως οι άνθρωποι και οι καταστάσεις τους βρίσκονται στο κέντρο της προσοχής σου. Ένα παράδειγμα είναι και οι εικονογραφήσεις που έκανες τον καιρό της καραντίνας.

– Πράγματι, είναι λες και κάπως πάντα τραβάω πάνω μου ψυχολογικές και κοινωνικές καταστάσεις που μιλούν για τα ανθρώπινα συναισθήματα. Π.χ. κατά τη διάρκεια της καραντίνας στη χώρα μου, ζωγράφιζα ένα αστείο καρτούν κάθε μέρα. Έτσι γεννήθηκε μια μεγάλη σειρά από 112 εικόνες με τίτλο «Η ζωή στην καραντίνα», που μπορεί κανείς να βρει στον λογαριασμό μου στο Behance (www.behance.net/gallery/94054123/Life-in-quarantine).

Η αφίσα

Την 1η Μαρτίου, ημέρα που ξεκίνησε η πώληση της αφίσας της «Ρωσικής Αρκούδας» του Πάβελ Γιόνκα μέσα από τον ιστότοπό του, πωλήθηκαν 391 κομμάτια. Δύο μέρες μετά, είχαν πωληθεί 1.100. Την επομένη, το νούμερο είχε τριπλασιαστεί. Η αφίσα πωλείται μέσα από την ιστοσελίδα του οργανισμού ανθρωπιστικής βοήθειας Sieromaga (www.sieromaga.pl/russian-bear). Μέχρι στιγμής (Δευτέρα 7 Μαρτίου) έχουν συγκεντρωθεί από αυτή την πλατφόρμα άλλες 6.000 ευρώ, και οι παραγγελίες μοιάζουν να μη σταματούν.

@paweljonca.com

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

13.3-19.3.22

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

«Αμερικανική Δραματουργία και Ελληνική Σκηνή»

Ο Όμιλος Λογοτεχνίας και Κριτικής παρουσιάζει το μελέτημα της Μαρίας Χαράλη «Αμερικανική Δραματουργία και Ελληνική Σκηνή: Eugene O'Neill, Tennessee Williams, Arthur Miller (1931-1965)» (εκδ. Σοκόλη, 2021). Για το βιβλίο θα μιλήσουν ο Σάββας Πατσαλίδης, πρόεδρος Καθηγητής ΑΠΘ και πρόεδρος Ελληνικής Ένωσης Κριτικών Θεάτρου και Παραστατικών Τεχνών και ο Σάββας Κυριακίδης, καλλιτεχνικός διευθυντής ΘΟΚ. Παρουσίαση και συντονισμός από τη θεατρολόγο του ΘΟΚ Κυριακή Αργυρού. Χαιρετισμό θα απευθύνει ο Λεωνίδας Γαλάζης, πρόεδρος Ο.Λ.Κ. Παρασκευή, 18 Μαρτίου, ώρα 7:00 μ.μ. **Χώρος: Κέντρο Τέχνης και Πολιτισμού - Θέατρο Χώρα, Κοραή 1, Πλατεία Αρχιεπισκοπής, Λευκωσία.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

The New Reality Show

Μετά τη θερμή υποδοχή, η ομάδα Γιασεμίν επιστρέφει στο Υφαντουργείο για δεύτερη φορά με την παράσταση «The New Reality Show». Οι αλήθειες που μας παρουσιάζονται σήμερα θα μπορούσαν να ήταν βγαλμένες από σενάριο επιστημονικής φαντασίας. Τα δύο μέτρα φυσικής απόστασης είναι η τέλεια φόρμουλα για ένδειξη αγάπης και στοργής προς τον συνάνθρωπο. Η κανονικοποίηση των νέων «κανόνων επαφής» εμπνέει μια παράσταση με πρωταγωνίστριες δύο γυναίκες κλόουν, που προσπαθούν να κατανοήσουν μια

νέα πραγματικότητα σ' ένα κόσμο που δεν τους μοιάζει και τόσο οικείος. Το κοινό γίνεται μάρτυρας στα όσα συμβαίνουν στις συνεδρίες... μεταξύ ειδικού και πάσχοντα. Απώτερος σκοπός η κοινωνική αποδοχή, κάτι που αποδεικνύεται πολύ πιο δύσκολο απ' όσο φαίνεται. Δημιουργία και ερμηνεία Άννη Σοφοκλέους & Ναταλία Παναγιώτου. Σάββατο 19 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ. Υφαντουργείο, Λεύκωνος 67-71, Φανερωμένη, Λευκωσία. **Πληροφορίες 96269637. Η παράσταση απευθύνεται σε ενήλικες. Κατάλληλο για όλους ανεξαρτήτως γλώσσας.**

ΒΙΒΛΙΟ

Παρουσίαση βιβλίου «Τι είναι ένας κάμπος»

Στο πλαίσιο εκδηλώσεων για τον αντισημιτισμό, ο Δήμος Στροβόλου, σε συνεργασία με την Πρεσβεία του Ισραήλ και την Πρεσβεία της Ελλάδας στην Κύπρο, διοργανώνει παρουσίαση του βιβλίου «Τι είναι ένας κάμπος» (εκδόσεις Πόλις) της Νάσιας Διονυσίου. Κύριος ομιλητής στην εκδήλωση θα είναι ο δήμαρχος Ιωαννίνων, δρ Μωυσής Ελισάφ. Με τη συγγραφέα και τον κύριο ομιλητή θα συνομιλήσει ο ιστορικός και δημοσιογράφος στην «Καθημερινή», Απόστολος Κουρουπάκης. Χαιρετισμούς θα απευθύνουν ο Γενικός διευθυντής του Υπουργείου Εξωτερικών, κ. Κορνήλιος Κορνηλίου, και ο δήμαρχος Στροβόλου, κ. Ανδρέας Παπαχαράλαμπος. Δημοτικό Μέγαρο Στροβόλου (Φουαγιέ) Δευτέρα, 14 Μαρτίου, ώρα 7:00 μ.μ. **Η εκδήλωση θα είναι ανοιχτή στο κοινό, με προκράτηση θέσης στο τηλέφωνο 22470341.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Dozhd σημαίνει βροχή

Οταν η Νατάσα Σιντέγιεβα ανακοίωσε στην αρχή της εβδομάδας, σε ζωντανή σύνδεση από το ρωσικό τηλεοπτικό κανάλι Dozhd, ότι διακόπτουν τη ροή, διαμαρτυρόμενοι για τον πόλεμο, και ότι αυτή ήταν η τελευταία αναμετάδοση, δεν αιφνιδιάστηκα με την τόλημ της. Ούτε τη δική της, ως επικεφαλής και ιδιοκτήτριας του καναλιού, ούτε των στενών συνεργατών της. Είχε φροντίσει γι' αυτό το ντοκιμαντέρ «F@ck this Job» της Βέρα Κριτσέφσκαγια, που παρακολουθεί, για περισσότερο από μία δεκαετία, την πορεία της συναρπαστικής αυτής γυναίκας, τόσο απρόβλεπτης, γοπευτικής και δεσμευμένης στον σκοπό της. Προβάλλεται αυτές τις ημέρες στο 24ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης (10-20 Μαρτίου), στο τμήμα των Ανοιχτών Οριζώντων. Αξίζει να το δει κανείς (μπορεί και online). Οχι γιατί καταγράφει το λίγο-πολύ γνωστό, ότι τα ΜΜΕ στη Ρωσία του Πούτιν προπαγανδίζουν, εξαφανίζοντας τα δυσάρεστα για το Κρεμλίνο, αντιδράσεις του κόσμου, πορείες, διαμαρτυρίες, συγκεντρώσεις. Οτι διαβάλλουν όσους αντιτίθενται ή ασκούν κριτική στο καθεστώς, χαρακτηρίζοντάς τους «ξένους πράκτορες». Αλλά γιατί η 50χρονη σήμερα Νατάσα ταύτισε τη ζωή της με αυτό το κανάλι, συντηρώντας, με μεγάλο κόστος, μια φωνή διαμαρτυρίας και ανεξαρτησίας σε ένα ασφυκτικό τοπίο ενημέρωσης.

Πώς αυτή η γυναίκα που το 2008 ήταν η «βασιλίτσα του χορού» και των πάρτι, κυκλοφορούσε με ροζ σπορ αυτοκίνητο, έμενε σε πολυτελή έπαυλη, παντρευόταν «πρίγκιπες» σε γάμους υπερπαραγωγές και, όπως λέει η ίδια, «δεν ήξερε καν τα ονόματα των πολιτικών γιατί δεν υπήρχε χώρος για την πολιτική στη ζωή της», αποφάσισε να αποκτήσει έναν τηλεοπτικό σταθμό;

Η ίδια είχε πάντα μια προτίμηση στο ροζ χρώμα. Εμμονή. «Εβαψε» το Dozhd (optimistic channel, το συνοδευτικό του), αν και η λέξη σημαίνει «βροχή». Κάτι άχρωμο και διάφανο. «Για μένα η βροχή είναι περιπέτεια», λέει η Νατάσα, χορεύοντας ξυπόλυτη σε μια ταράτσα. Και όμως. Η ανέμελη «μπάρμπα» της πρώτης δεκαετίας του 2000, τότε που η «ρωσική οικονομία εξερράγη σαν να έπαιρνε στεροειδή» κι εκείνη αποτελούσε ξέγνοιαστο και ξέφρενο μέρος της, βγήκε στα χαράκωματα εναντίον της φήμωσης του Τύπου. Μέσα από τη «βροχή» καθάρισε και το δικό της βλέμμα. «Είδε» τη ρωσική κοινωνία, την αδικία, την επικίνδυνη λογοκρισία, τον εκφοβισμό σε όποιον τολμούσε να ταχθεί με την πλευρά της αντιπολίτευσης, σε όποιον ήταν διαφορετικός, είτε επρόκειτο για το συγκρότημα Pussy Riot είτε για τον πολιτικό ακτιβιστή Αλεξέι Ναβάλνι. Αγκάλιασε τη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα και προσέλαβε νέους και μαχητικούς δημοσιογράφους. Το Dozhd λειτουργούσε σαν μια όαση ελευθερίας. Επί 10 χρόνια η Κριτσέφσκαγια κατέγραφε μια σχέση απόλυτης συμπίρευσης. Και οι δύο, το κανάλι και η Νατάσα, περνούν μέσα από εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες. Χάνει χρήματα, η τηλεθέαση εκτινάσσεται σε εκατομμύρια και καταβαρβαρώνεται σε μερικές χιλιάδες, το μεγάλο κτίριό τους «χάνεται», καταλήγουν σε ένα μικρό διαμέρισμα για εργένκδες, αναγκάζονται να εκπέμπουν στο YouTube γιατί εκδιώκονται από τις συνθήκες, δέχονται ανοικτά αιτείλες ότι «θα τους καταστρέψουν», η Νατάσα αρρυσταίνει με καρκίνο, παλεύει γενναία, συνεχίζει να χορεύει, κάνει μαθήματα τάνγκο και πιστεύει με πάθος στο Dozhd: «Έπρεπε να σώσουμε τον σκοπό μας, όχι το κανάλι», δηλώνει μαζί με τους δημοσιογράφους. Στη διαδρομή αυτών των χρόνων, καταλαβαίνει τι είναι σημαντικό και τι όχι, αλλάζει και η ίδια μαζί με τα γεγονότα. Η κάμερα της σκηνοθέτιδος λειτουργεί και σαν ημερολόγιο: 2010 το Dozhd εκπέμπει για πρώτη φορά, 2011 διαδηλώσεις με σύνθημα «Ρωσία χωρίς τον Πούτιν», 2013 νόμος ποινικοποιεί την γκέι προπαγάνδα, 2014 εξέγερση στο Κίεβο, η κάλυψη από τον σταθμό πλήρως και αυτό τους στοιχίζει: πέφτει «μαύρο» για το Dozhd, χάνουν το 80% των τηλεθεατών τους...

Τον Μάρτιο του 2022 είναι και πάλι μπροστά στην κάμερα φορώντας ένα φωτεινό πράσινο σακάκι. Είναι εκεί για να ανακονώσει μία ακόμη παύση. Με δική της πρωτοβουλία αυτήν τη φορά. Θα επανέλθει. Είναι βέβαιο. Ούτως ή άλλως, έχει παραδεχθεί ότι «κερδίζουμε μικρές μάχες, αλλά ο πόλεμος χάθηκε».

ΘΕΑΤΡΟ

Θάβοντας τον αδερφό μου στο πεζοδρόμιο του Τζακ Θορν

Η παραγωγή των Δράσεων 2021-2022: «Νέ@ σε έρημο νησί» θάβοντας τον αδερφό μου στο πεζοδρόμιο του Τζακ Θορν, σε σκηνοθεσία Γιάννη Καραούλη και μετάφραση-δραματουργία Ελένης Μολέσκη, δίνει τις τελευταίες εβδομάδες παραστάσεων της στο Θέατρο Αποθήκες. Ένα δυνατό, απόλυτα σύγχρονο έργο, μια ηλεκτρισμένη παράσταση-εμπειρία που θα ενθουσιάζει το απαιτητικό και ανήσυχο εφηβικό κοινό. Πρόκειται για την ιστορία ενός αγοριού στην πρώιμη εφηβεία του, του Τομ, που πενθεί το χαμό του Λουκ, του μεγάλου του αδερφού, με έναν τρόπο διαφορετικό απ' ό,τι συνήθίζεται: αποφασίζει να κατασκήνωσει σε μια κακόφημη γειτονιά και επιμένει να τον θάψει στο σημείο όπου έχασε τη ζωή του. Η πόλη

παίρνει σουρεαλιστικές διαστάσεις στο μυαλό του Τομ, ενώ ο ίδιος κάνει, σχεδόν ακίνητος, ένα ταξίδι αυτογνωσίας. Τι θα ανακαλύψει για τον εαυτό του, τους άλλους και τη ζωή όσο βρίσκεται εκεί; Παίζουν: Στέλιος Καλλιστράτης, Γιάννης Μουστάκας, Άντονι Παπαμιχαήλ, Αντρέας Πατσίας, Αλέξανδρος Παυλίδης, Μαρία Χατζηκριστοδούλου. Η παράσταση συνοδεύεται από εκπαιδευτικό υλικό και έκθεση. Παραστάσεις: Τετάρτη 16 Μαρτίου, Παρασκευή, 18 Μαρτίου, Σάββατο 19 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ. Κυριακή 13 και 20 Μαρτίου, ώρα 6:00 μ.μ. Συστήνεται για άτομα άνω των 14 ετών. **Πληροφορίες στη σελίδα www.thoc.org.cy. Ταμείο Θεάτρου ΘΟΚ, τηλ. 77772717 (Τρίτη-Κυριακή 10:00-13:30 & 16:00-18:00)**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Reconfiguring motions από τον Λ. Τουμπουρή

Το korai παρουσιάζει την ατομική έκθεση του Λεόντιου Τουμπουρή με τίτλο Reconfiguring motions, μια εγκατάσταση στον χώρο που αποτελείται από βίντεο και γλυπτική. Τα έργα στην έκθεση είναι το αποτέλεσμα ενός ερευνητικού πρότζεκτ που περιλαμβάνει συνδεδεμένη μεταξύ περπατήματος και παραγωγής, αποδημίας και γης. Η παραμόρφωση στις μεθόδους παραγωγής χειρονομιών και σωματικής δράσης του Τουμπουρή, μεταφέρονται στη νέα του δουλειά με τρόπους που οι θεατές καλούνται να προσλάβουν μέσω της κίνησης. Τα τελευ-

ταία χρόνια, ο Τουμπουρή έχει δημιουργήσει συσχετισμούς, συχνά μέσω εγχαράξεων, με μια ποικιλία υλικών όπως πηλό, δέρμα, ασφάλι, γυαλί και ψηφιακή εκτύπωση σε χαρτί. Οι διαδικασίες παραγωγής που χρησιμοποιεί σε αυτή την έκθεση επεκτείνονται, διευρύνοντας τα όρια του εργαστηρίου του και του φυσικού χώρου ώστε να συναντηθούν στην εγκατάσταση που παρουσιάζεται στο Κοραή. Κοραή, Κοραή 6-8, Λευκωσία. Εγκαίνια έκθεσης Παρασκευή 18 Μαρτίου στις 5:00 μ.μ. Διάρκεια έκθεσης έως 3 Απριλίου. **Πληροφορίες 99090773.**

ΕΚΘΕΣΗ

Εργα τριών δεκαετιών του εικαστικού Γλαύκου Κουμίδη

Η Alpha C.K. Art Gallery παρουσιάζει έκθεση του Κύπριου εικαστικού Γλαύκου Κουμίδη. Πρόκειται για αναδρομική παρουσίαση έργων ζωγραφικής και γλυπτικής, επιλεγμένα από το πολυοχιδές έργο του καλλιτέχνη των τελευταίων τριών δεκαετιών. Ο Γλαύκος Κουμίδης είναι ένας από τους πιο σημαντικούς πολιτιστικούς παραγωγούς της Κύπρου. Σπούδασε αρχιτεκτονική στο AA School of Architecture στο Λονδίνο και ψυχολογία στο Πανεπιστήμιο της Κολωνίας. Το εικαστικό έργο του έχει παρουσιαστεί σε πολλές προσωπικές και ομαδικές εκθέσεις χαρακτηρισ, ζωγραφικής, κατασκευ-

ών και εικαστικών εγκαταστάσεων, στην Κύπρο και το εξωτερικό. Για το έργο του καλλιτέχνη έχει γράψει ο Γιάννης Τουμαζής, διευθυντής του Δημοτικού Κέντρου Τεχνών Λευκωσίας, «Η περίπτωση του Κουμίδη αποτελεί μια ιδιόμορφη και συνάμα ευτυχή περίπτωση στην κυπριακή πραγματικότητα των καλλιτεχνικών. [...] Ο Κουμίδης είναι, θα έλεγα, ένας αυθεντικά Κύπριος καλλιτέχνης». Εγκαίνια έκθεσης Πέμπτη, 17 Μαρτίου, ώρα 7:00 μ.μ. Ο κατάλογος έργων της έκθεσης είναι αναρτημένος στην ιστοσελίδα www.ackgallery.com. **Πληροφορίες τηλεφωνο 22751325, info@ackgallery.com.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Μια συγγνώμη, αν όχι παραίτηση

Τα παιδιά στο κέντρο φιλοξενίας Πουρνάρα θα πρέπει να είναι η εικόνα που θα μας υπενθυμίζει ότι ζούμε σε καιρούς βαρβαρότητας και συναισθηματικής πτώσης. Δεν θα έπρεπε να είχαμε αυτές τις εικόνες, δεν θα έπρεπε να συμβαίνει αυτό που εκτυλίσσεται εκεί. Οι λόγοι νομίζω δεν χρειάζεται να εξηγηθούν, διότι καταντάμε γραφικοί και μετά δεν μας παίρνει σοβαρά κανείς. Ο υπουργός λέει και ξαναλέει ότι τα πράγματα είναι δύσκολα και ότι οι ευθύνες δεν βαραινούν το ΥΠΕΣ και πετάει την μπάλα στην εξέδρα και ξετυλίγει το γαϊτανάκι των ευθυνών, και φταίει ο ένας, και φταίει ο άλλος, και φταίει η τάδε υπηρεσία, και όλα γίνονται με τις πενιχρές μας δυνάμεις και στο τέλος δεν φταίει κανείς και είναι όλοι ευχαριστημένοι.

Δεν πάει όμως έτσι το πράγμα και πρέπει κάποια στιγμή ο κ. Νουρής να το καταλάβει, είναι υπουργός Εσωτερικών, κάθεται σε μια καρέκλα που είναι πολύ σημαντική για την καλή λειτουργία του κράτους, της Πολιτείας. Ακόμα και αν φταίει στον μικρότερο βαθμό, ακόμα και αν είναι αθώα περυστέρα, ακόμα και αν όλοι τα έχουν βάλει μαζί του... δεν καταλαβαίνω γιατί να τα βάλει κάποιος μαζί του, όταν κά-

νει τη δουλειά του σωστά, θα έπρεπε να βγει και να πει ευθαρσώς, θα δω τι συμβαίνει, θα συγκαλέσω όλους τους αρμόδιους φορείς, θα πάω στον πρόεδρο της Δημοκρατίας, θα κινησω γη και ουρανό για να δω πώς μπορώ να διορθώσω τα πράγματα.

Αντί αυτών τα βάζει με την Επίτροπο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, και με τον καθένα που λέει κάτι που τον εκθέτει. Η Επίτροπος Διοικήσεως Μαρία Στυλιανού Λοττίδου στην έκθεσή της αναφέρει ότι οι συνθήκες είναι άθλιες. Συνάδελφοι δημοσιογράφοι το έχουν καταγράψει στα ρεπορτάζ τους επανειλημμένα ότι στο Πουρνάρα τα πράγματα δεν είναι καλά, οργανώσεις και ακτιβιστές επισ, αλλά ατού ο Γαβρίλης, ο κ. Νουρής. Κλίνει το ρήμα φταίω σε όλους τους χρόνους και τις εγκλίσεις, μόνο στο δεύτερο και τρίτο πρόσωπο, ενικού και πληθυντικού. Βγάζει ανακρινώσεις και λέει πόσο δύσκολα είναι τα πράγματα, αλλά δεν φταίει... μάλλον γιατί τον πρόλαβε ο Χατζηπετρής, που φταίει σε αυτόν τον τόπο για όλα. Και πού είναι και ο πρόεδρος της Δημοκρατίας να πει δυο κουβέντες;

Δεν υπάρχουν εύκολες λύσεις για το μεταναστευτικό και το προσφυγι-

κό, κανείς ποτέ δεν είπε ότι καταστάσεις όπως αυτές λύνονται εύκολα, αλλά πέντε βασικά πράγματα μπορούν να γίνουν. Βασικά, χρειάζονται ενσυναίσθηση, μνήμη, οργάνωση, θέληση και αποφασιστικότητα. Ενσυναίσθηση για να καταλάβεις ότι δεν γίνεται να κοιμάται ένα παιδί στα χωράφια, να μην έχει σωστούς και ανθρώπινους χώρους προσωρινής διαβίωσης. Μνήμη για να θυμηθείς τα τσαντρία στα οποία χιλιάδες συμπατριώτες σου έζησαν για χρόνια ακόμα, μετά το καλοκαίρι του 1974, και να θυμηθείς πώς ζουν στους συνοικισμούς ακόμα χιλιάδες άνθρωποι, σχεδόν ξεχασμένοι, απολιθώματα εκείνου του τραγικού καλοκαιριού. Οργάνωση για να βάλεις κάτω ένα σχέδιο, να φωνάξεις τις υπηρεσίες του υπουργείου σου, τις συναρμόδιες υπηρεσίες άλλων υπουργείων, οργανώσεις και ανθρώπους που έχουν γνώση των πραγμάτων και να το αξιολογήσεις, να το διαμορφώσεις, να δεις πώς μπορεί να λειτουργήσει. Θέληση για να αποφασίσεις ότι η ανθρώπινη ζωή έχει αξία, τη δική της αξία, ότι έστω και ένα παιδί δεν γίνεται να νιώθει ανασφάλεια, θέληση για να κάνεις πράγματα που θα αλλάξουν τη δαιδαλωμένη ζωή του. Και μετά από όλα αυτά και αποφασιστικότητα

για να τα κάνεις πράξη, να μπορείς να πεις θα γίνει αυτό και αυτό. Κυρίες και κύριοι, πού είναι οι προτάσεις σας; Τι με συμβουλευέστε, πιο το δέον γενέσθαι; Ορίστε, κύριε υπουργέ, να σας πούνε και να προχωρήσετε με πλάνο και ορίζοντα υλοποίησης και όταν δεν βγαίνει αυτό το πλάνο, να μπορείτε να το εξηγήσετε σε όλους και σε εμάς που δημοσιογραφούμε. Ο συνάδελφος Απόστολος Τομαράς στο πλαίσιο του ρεπορτάζ του στο σημερινό φύλλο της «Καθημερινής», σελ. 8, προσπάθησε να επικοινωνήσει μαζί του, αλλά δεν κατέστη δυνατόν. Και ο γράφων παλαιότερα προσπάθησε, για πολύ μικρότερης σημασίας πράγματα το προσπάθησε, καθώς και με συνεργάτες του και αν απάντησε σε κάποιον ή σε κάποια από εσάς άλλο τόσο απάντησε και σ' εμάς. Και ξέρετε γιατί δεν απάντησε; Γιατί μπορεί. Τόσο απλά.

Αλλά, κ. Νουρή, επειδή στο μεταναστευτικό και στο προσφυγικό δεν τα έχετε πιάει καθόλου καλά, μάλλον χάλια τα έχετε πιάει, δεν είναι άσχημη η ιδέα να παραιτηθείτε, και όχι επειδή το λέει το ΑΚΕΛ, αλλά για να δείξετε ότι αυτό το κράτος έχει λίγη τσίπα!

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Όταν οι παρέες αγνώστων βγάζουν δίσκους

Η συλλογή «On A Red Thursday» του πρότζεκτ Eurotoire, της Louvana Records, είναι η απόδειξη ότι η μουσική δεν έχει όρια

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗ

Τι πιο δημιουργικό και ωραίο οι παρέες να φτιάχνουν ιστορίες, αλλά όχι φανταστικές, αν και αυτές έχουν την ομορφιά τους, ιστορίες που συνέβησαν, να «αιχμαλωτίζουν» τη στιγμή και να τη μετουσιώνουν σε μουσική; Αυτό σκέφτηκα όταν άκουσα τα κομμάτια του Eurotoire – «On A Red Thursday» από τη Louvana Records και περισσότερο ενθουσιάστηκα όταν συνειδητοποίησα ότι τα δεκαπέντε κομμάτια του δίσκου είναι ομαδική εργασία δεκαοκτώ καλλιτεχνών, από δέκα χώρες, με τους συντελεστές να συναντιούνται στην Κύπρο, σε τρεις διαφορετικές συναντήσεις το καλοκαίρι του 2021 για να δημιουργήσουν μαζί ένα άλμπουμ. Δεν είναι λίγο πράγμα, και μάλιστα εν καιρώ πανδημίας, να καταφέρνει κάποιος να συγκεντρώσει μουσικούς σ’ έναν τόπο, και τελικά το αποτέλεσμα να σε κάνει να ταξιδεύεις σε πολλούς τόπους, να βυθίζεσαι σε διαφορετικά ηχοτοπία και τελικά να μη σε ενδιαφέρει από πού ξεκίνησες, αλλά ούτε και πού θα φτάσεις. Ακούγοντας τον δίσκο, σε νοιάζει μόνο το ταξίδι.

Εξχώρισα μερικά από τα κομμάτια, αυτά που με πήραν από το χέρι, που με έκαναν να κοιτάξω έξω από το παράθυρο του γραφείου μου... Ακούγοντας το «If you wanna go» αμέσως πήγε το μυαλό μου σε ρυθμούς που κρύβουν μια περίεργη μυσταγωγία... και μετά είδα ότι ο Maris Pihlap δήλωσε ότι αυτό το κομμάτι ήταν μια μαγική εμπειρία... διονυσιακό... ίσως... εγώ φαντάστηκα έναν δρυϊδη να δίνει τον τόνο σε άλλους μύστες.

Δεν είναι λίγο πράγμα, και μάλιστα εν καιρώ πανδημίας να καταφέρνει κάποιος να συγκεντρώσει μουσικούς σ’ έναν τόπο, και τελικά το αποτέλεσμα να σε κάνει να ταξιδεύεις σε πολλούς τόπους.

Ο Άθως Χριστοφόρου είπε πως αυτό το κομμάτι δείχνει το συμμετοχικό πνεύμα που υπήρχε σε ολόκληρο το πρότζεκτ και δεν θα μπορούσα να συμφωνήσω περισσότερο. Και στην τυχαία σειρά που άφησα τον δίσκο να παίζει... πήγα στο «Promise Land» και πάλι αισθάνθηκα τι σημαίνει συνταίριασμα, φωνών και ίσως και ήχων, ένα κομμάτι με ονειρική διάθεση, και κοντά στο δικό μου μουσικό σύμπαν. Ο Panayi (Μάριος Παναγή) μου έδωσε την απάντηση, λέγοντας πως κύρια τους ιδέα ήταν να τραγουδήσουν με τα χαρακτηριστικά μιας παραδοσιακής βαλκανικής χορωδίας. Η Laura Overbeeke από την Ολλαν

Ο δίσκος «On A Red Thursday» είναι το αποτέλεσμα της συνεργασίας 18 αγνώστων μεταξύ τους μουσικών από 10 χώρες, οι οποίοι συγκεντρώθηκαν στην Κύπρο σε τρεις διαφορετικές συναντήσεις το καλοκαίρι του 2021 για να δημιουργήσουν μαζί ένα άλμπουμ.

δία για το συγκεκριμένο τραγούδι είπε πόσο πολύ χάρηκε για αυτό το κομμάτι, δουλεύοντας με τις φωνές της Αναστασίας Δημητριάδου (Nama Dama) και του Βασίλη Παπαδόπουλου από την Ελλάδα. Ο δίσκος «On A Red Thursday» ακούγεται, στα δικά μου αφτιά, άλλοτε μελαγχολικά και αμέσως μετά με κατακλύζει μια αισιοδοξία για τα πράγματα, και αυτά τα συναισθήματα πάνε πέρα από τους στίχους. Για παράδειγμα το κομμάτι «Garden» με ταξίδεψε τόσο πίσω, που μου ξύπνησε μνήμες, από κάτι ανοιξιάτικες εκδρομές, όπου όλα ήταν ήσυχια μέσα μου, τότε που απολάμβανα χρώματα και αρώματα. και να για μένα η

μελαγχολία στον στίχο... «κάθε Κυριακή απόγευμα, περπατώντας ξυπόλητος στο γρασίδι, δεν φοβόσουν να χάσεις...», με τη Jutta Daems (Alison Jutta) να λέει πόσο προσωπική υπόθεση ήταν το κομμάτι για τους συντελεστές (Eva Sajanova, Alison Jutta Daems, Tamara van Esch)... Πόση σημασία έχει να θυμόμαστε ότι κάποτε ήμασταν παιδιά. Και έρχεται να με προσγειώσει ηχητικά και στιχουργικά το «Lost Birthdays», που άκουσα λίγες μέρες μετά τα γενέθλιά μου, με τον Στέφανο Αρέστη να δηλώνει πως είναι ερωτευμένος με την αντίθεση που έχει το κομμάτι. Εξχώρισα και το «The Boughs», τόσο μελωδικό, ταξι-

διάρικο, που θυμίζει κυριακάτικο πρωινό καφέ και θρόισμα φύλλων ή παφλασμό κυμάτων. Το «Find New Hope», το οποίο έχει μια πολύ ιδιαίτερη δυναμική, και μάλλον αυτή βγαίνει από τις δυσκολίες της ομάδας να το φέρει στα μέτρα της... Ο Βασίλης Παπαδόπουλος λέει για το κομμάτι: «Το Find new hope είναι ένα κομμάτι για το οποίο είμαι πολύ χαρούμενος που συμμετείχα στη δημιουργία του. Στους στίχους και στη μουσική μαζί με τον Αλέξη και την Ταμάρα προσπάθησαμε να αποτυπώσουμε αυτές τις στιγμές κατάνυξης ύστερα από μαύρες περιόδους. Τις στιγμές που σίγουρα θα έρθουν,

και νομίζω ότι το καταφέραμε». Κλείνω αυτό μου το σημείωμα με το κομμάτι «Until We Meet Again», γιατί με γέμισε ελπίδα και μου άφησε μια τόσο όμορφη αίσθηση μελαγχολίας... και ευτυχώς που συμπεριλήφθηκε στον δίσκο, γιατί όπως διαβάζω στις δηλώσεις των συντελεστών, παραλίγο να μην μπει στον δίσκο... αλλά καμιά φορά γίνεται αυτό που πρέπει, no matter what, διότι μιλάει για αλήθειες: «Tell me the words of truth».

- Οι συμμετέχοντες στο Eurotoire**
- Alexis Sunder (Κύπρος)
  - Alison Jutta (Βέλγιο/Ολλανδία)
  - COLIBRI (Γαλλία)
  - Grathian Grow (Κύπρος)
  - holé baby (Σλοβακία)
  - Intueri (Κύπρος)
  - Jolien (Βέλγιο)
  - Jonas Kaarnamets (Εσθονία)
  - Josh Island (Λουξεμβούργο)
  - Judith Beckedorf (Γερμανία)
  - Laura Overbeeke (Ολλανδία)
  - Maris Pihlap (Εσθονία)
  - Nama Dama (Κύπρος)
  - Nikolas Tsangaris (Κύπρος)
  - Panayi (Κύπρος)
  - Raveloe (Ηνωμένο Βασίλειο)
  - Tamara van Esch (Ολλανδία)
  - Vasilis Papadopoulos (Ελλάδα)

Πληροφορίες: Το Eurotoire συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και υποστηρίζεται από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας της Κύπρου, την Πρεσβεία της Σλοβακικής Δημοκρατίας στη Λευκωσία, την Πρεσβεία της Γαλλίας στην Κύπρο και το Γαλλικό Ινστιτούτο Κύπρου. <https://eurotoire.com/>

“
Τα Σπίτικό
και υγιεινό
φαγητό
είναι ευθύνη
και όχι
Επιδηγή
”

Εύκολα & Υγιεινά

ΜΕ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΛΟΪΖΙΔΟΥ

ΝΕΕΣ ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΚΑΘΕ Σ/Κ

ΜΟΝΟ ΣΤΟ [ATHENARECIPES.COM](https://athenarecipes.com)

& [YOUTUBE](#)

Ρωσικό μεταγωγικό άρμα φλέγεται, χτυπημένο από ουκρανική ρουκέτα. Η σορός Ρώσου στρατιώτη διακρίνεται μπροστά. Τέτοιες εικόνες δύσκολα θα δουν Ρώσοι πολίτες.

Χρονικό λογοκρισίας και φόνων

Τα μέσα ενημέρωσης στη Ρωσία και το κυνήγι των ανεξάρτητων φωνών με νόμους, σφαίρες και «σπάνιες» ασθένειες

Της **ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ**

Ο λόγος για τον οποίο δεν μπορεί κάποιος να εμπιστευτεί τα επισήμως κρατικά ρωσικά ΜΜΕ έχει όνομα ή, μάλλον, έχει πολλά ονόματα ξεκινώντας από το 2000, όταν ο Βλαντιμίρ Πούτιν ανέλαβε την τύχη της Ρωσίας: Σεργκέι Ιβάνοφ (Sergei Ivanov), Γκεόργκι Γκαρίμπιαν (Georgy Garibyan), Ολεγκ Γκοριάνσκι (Oleg Goryansky), Σβετλάνα Μακαρένκο (Svetlana Makarenko), Κονσταντίν Πογκόντιν (Konstantin Pogodin), Νατάλια Σκρίλ (Natalya Skryl), Βαλέρι Μπατούιεφ (Valery Batuyev), Ολεγκ Σεντίνκο (Oleg Sedinko), Μαρία Λιστσκίνα (Maria Lisichkina), Γιελένα Ποπόβα (Yelena Popova), Βλαντιμίρ Σουκόμλιν (Vladimir Sukhomlin), Σεργκέι Βερμπίτσκι (Sergei Verbitsky), Ντμίτρι Σβετς (Dmitry Shvets), Γιούρι Σεκοτσίκιν (Yuri Shchekochikhin), Μαξιμ Μαξιμόφ (Maxim Maximov), Άννα Πολιτόφσκαγια (Anna Politkovskaya), Αναστασία Μπαμπουρόβα (Anastasia Baburova), Νατάλια Εστεμίροβα (Natalia Estemirova), Νικολάι Αντρούσιενκο (Nikolay Andrushchenko)... είναι μόνον μερικοί από τους 165 δημοσιογράφους και εκδότες ανεξάρτητων μέσων που έχουν δολοφονηθεί στη διάρκεια της προεδρικής εικοσαετίας Πούτιν και των οποίων οι δολοφονίες παρέμειναν ανεξιχνίαστες. Οι περισσότεροι από αυτούς πυροβολήθηκαν ή κυριολεκτικά εκτελέστηκαν με σφαίρες στο κεφάλι.

Ο Νικολάι Αντρούσιενκο, ιδρυτής της εφημερίδας «Τα Νέα της Πετρούπολης», πέθανε αφού είχε δεχτεί επίθεση αγνώστων μπροστά στο σπίτι του, οι οποίοι τον ξυλοκόπησαν ανελέητα. Ο Ντενίς Γιούσοφ, διευθυντής σύνταξης των «Νέων της Πετρούπολης», είχε δηλώσει το 2017 πως, παρά το γεγονός ότι οι δράστες της επίθεσης παραμένουν άγνωστοι, εντούτοις η επίθεση και η δολο-

φονία του Αντρούσιενκο σχετίζονται με τις έρευνες και τα ρεπορτάζ του σχετικά με τη διαφθορά στον δήμο και την περιοχή της Αγίας Πετρούπολης.

Όσο για τον Γιούρι Σεκοτσίκιν της εφημερίδας Novaya Gazeta, που μετράει έξι νεκρούς δημοσιογράφων μέχρι τώρα, αφού ολοκλήρωσε την έρευνά του για διαφθορά υψηλόβαθμων στελεχών της FSB, της Υπηρεσίας Ασφαλείας της Ρωσικής Ομοσπονδίας - διαδόχου της KGB, αρρώστησε ξαφνικά από «σπάνια» ασθένεια. Η οικογένειά και οι συνάδελφοι του δημοσιογράφου υποπτεύθηκαν ότι μπορεί να είχε δηλητηριαστεί, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις πολυάριθμες ανώνυμες απειλές που είχε δεχθεί σε σχέση με τις ανεξάρτητες έρευνές του όσο και τον τρόπο του θανάτου.

Όπως γράφει ο Δημήτρης Τριανταφυλλίδης στο jaj.gr, που από το 2015 ικνύλατει την κατάσταση στα ρωσικά ΜΜΕ: Μέσα σε δύο εβδομάδες, ένας υγιέστατος άνθρωπος, λίγο μετά τα πεντηκοστά του γενέθλια, μετατράπηκε σε γέροντα με εκφυλιστικά φαινόμενα σε όλο του τον οργανισμό. Σταδιακά έπαυαν να λειτουργούν τα όργανά του, κομμάτια ολόκληρα έπεφταν από το δέρμα του, έπασαν τελείως τα μαλλιά του, ψηνόταν στον υψηλό πυρετό, αδυνατούσε να αναπνεύσει. Κανείς δεν μπόρεσε να πλησιάσει το κρέβετο με το πτώμα, ενώ τα σχετικά ιατρικά έγγραφα δεν χορηγήθηκαν ούτε καν στη μητέρα του εκλιπόντος με το πρόσχημα του ιατρικού απορρήτου. Ζήτησαν επανειλημμένως να κινηθεί ποινική διαδικασία για να διερευνηθούν οι πραγματικές συνθήκες του θανάτου, αλλά η Διαπεριφερειακή Εισαγγελία στη Μόσχα αρνήθηκε δύο φορές, μη βρίσκοντας τίποτα το ποινικά κολάσιμο στον θάνατο του δημοσιογράφου. Η υπόθεση έκλεισε καθώς δεν είχε σημειωθεί καμία πρόοδος στη διερεύνηση του εγκλήματος.

Τηλεοπτικό στούντιο στον σταθμό Russia Today, πιο γνωστό ως RT.

Εκατόν εξήντα πέντε δημοσιογράφοι και εκδότες ανεξάρτητων μέσων έχουν δολοφονηθεί στη διάρκεια της προεδρικής εικοσαετίας Πούτιν, δολοφονίες που παρέμειναν ανεξιχνίαστες.

«Αυτή η απόφαση της Επιτροπής Ερευνών δεν μας εξέπληξε, καθώς έχει περάσει πάρα πολύς χρόνος από τον θάνατο του Γιούρι. Συνεχίζουμε να επιμένουμε ότι δηλητηριάστηκε, αλλά έχει χαθεί πάρα πολύς χρόνος για να βρουν οι ειδικοί τα ίχνη της ουσίας που πρέπει να τον σκότωσε», δήλωσε το 2008 στον ραδιοφωνικό σταθμό Ekho Moskvy ο τότε εκδότης της Novaya Gazeta. «Η ατιμωρησία γίνεται κανόνας της ζωής στη

Ρωσία», είχαν δηλώσει οι Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα σχολιάζοντας το κλείσιμο της υπόθεσης Shchekochikhin.

Εάν αναζητήσει κάποιος στον ελληνικό ιστό αναφορές σε αυτά τα ονόματα –πριν από την εισβολή στην Ουκρανία– αλλά και στις σχετικές με την «ελευθερία» των ρωσικών ΜΜΕ, θα βρει από καμία έως απειροελάχιστες. Γεγονός που έρχεται σε εκκωφαντική αντίθεση με τις επίσημες από συλλογικά όργανα δημοσιογράφων της ΕΣΗΕΑ συμπεριλαμβανομένης, έντονες διαμαρτυρίες για την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποκλεισμού των RT και Sputnik. Διαμαρτυρίες υπό το πρίσμα της αναμφισβήτητης, φυσικά, αρχής που πρέπει να συνοδεύει τη λειτουργία των ΜΜΕ απανταχού της γης: την απουσία (του κρατικού φορέα ελέγχου για τον τομέα των μέσων ενημέρωσης) Αλεξάντρ Ζαρόφ (Alexandr Zharov) στη θέση του γενικού δι-

Η υπεράσπιση των θέσεων εργασίας –επιχείρημα που δια-

τυπώθηκε επισήμως– στην καλύτερη περίπτωση δεν αποτελεί σοβαρό επιχείρημα. Στη χειρότερη συνιστά την πιο δουλοπρεπή, αναξιοπρεπή στάση συλλογικών οργάνων. Διότι όταν η ατομική αποφασιστικότητα υποχωρεί για ευνόμτους και κατανοητούς λόγους, είναι τότε που η συλλογική έκφραση της παρότρυνσης προς την υποστήριξη αρχών γίνεται καθοριστικά σημαντική. Εξάλλου, με κάποια σκέψη και υπό το φως πληροφοριών μπορεί κάποιος να επιχειρηματολογήσει ότι το RT και το Sputnik δεν είναι καν δημοσιογραφικές οντότητες.

As ριζούμε μια ματιά στην –δυστυχώς– κορυφή του παγόβουνου. Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, ένας μεγάλος αριθμός δομών μέσων ενημέρωσης ανταγωνίζονταν στη ρωσική αγορά πληροφοριών. Μέχρι τις αρχές του 2020, μόνο τρεις εταιρείες παρήγαγαν σχεδόν το 90% του ενημερωτικού περιεχομένου της Ρωσίας.

Οι «ξένοι πράκτορες»

Την περίοδο 2018-2020 ψηφίστηκαν οι νόμοι που ρυθμίζουν τις δραστηριότητες των ΜΜΕ στη Ρωσία. Τον Νοέμβριο του 2019, η ρωσική Κρατική Δούμα ενέκρινε νόμο που αυστηροποιεί τους κανόνες για τα ξένα μέσα ενημέρωσης που εργάζονται στη Ρωσία, απαιτώντας να αναγνωρίζονται ως «ξένοι πράκτορες». Τα άτομα που διαδίδουν ύποπτες πληροφορίες ή συμμετέχουν στη δημιουργία τους θεωρούνται επίσης ξένοι πράκτορες βάσει του νέου νόμου. Ετσι, όλοι οι Ρώσοι δημοσιογράφοι που συνεργάζονται με δυτικά μέσα ενημέρωσης βρίσκονται υπό την παρακολούθηση των ρωσικών ειδικών υπηρεσιών. Ο νόμος στρέφεται επίσης κατά των δραστηριοτήτων των μπλόγκερ με μεγάλο ακροατήριο, εξισώνοντάς τους με τα μέσα ενημέρωσης.

Η χρηματοδότηση των ΜΜΕ

αποτελεί βασική στρατηγική και πραγματοποιείται στο πλαίσιο του τμήματος προϋπολογισμού του κρατικού προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας».

Η SVR (η υπηρεσία πληροφοριών για το εξωτερικό) θεσπίζει εντολές για το κανάλι RTR-Planet που εκπέμπει στη ρωσική γλώσσα, καθώς και για τα RT και Sputnik, τα οποία εκπέμπουν για το ξένο κοινό σε περισσότερες από 30 γλώσσες. Επικεφαλής του RT, του πρακτορείου Rossiya Segodnya και του πρακτορείου Sputnik είναι η παρασημοφορημένη από τον πρόεδρο Πούτιν για τις υπηρεσίες της στο κροσς Margarita Simonyan, την οποία ο Αλεξέι Ναβάλνι (navalni.com) σε μία από τις σχετικές έρευνες που έχει πραγματοποιήσει, αποκαλεί τη «μεγαλύτερη τηλεοπτική ψεύτρα όλων των εποχών».

Περισσότερα από 90 δισεκατομμύρια ρούβλια (1 δισεκατομμύριο ευρώ) του ρωσικού ομοσπονδιακού προϋπολογισμού του 2020, διατέθηκαν για τη στήριξη των ΜΜΕ – κατά 30% περισσότερα από το προηγούμενο έτος. Φαίνεται ότι τα μέσα ενημέρωσης έλαβαν 1,275 δισ. ευρώ από τον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό το 2021.

Το 2019, η πλατφόρμα ανεξάρτητων δημοσιογράφων Proekt δημοσίευσε έρευνα με τις ακόλουθες πληροφορίες: Στις εβδομαδιαίες συνεδριάσεις στην Προεδρική Διοίκηση υπό τον Αλεξέι Γκρομόφ (Alexei Gromov), ο οποίος το 2005 είχε δημιουργήσει το κανάλι RT, συγκεντρώνονται οι επικεφαλής όλων των μεγάλων τηλεοπτικών καναλιών. Ο Γκρομόφ μπορεί να δώσει άμεση εντολή για το πώς θα καλυφθεί ένα γεγονός και τι ακριβώς πρέπει να προβληθεί ή να ειπωθεί στα ρεπορτάζ. Μπορεί να ασκήσει βέτο σε μια είδηση. Εκτός από τα τηλεοπτικά κανάλια και τα πρακτορεία ειδήσεων, εποπτεύει τις μεγαλύτερες εφημερίδες.

Τα «ιδιωτικά» ΜΜΕ, οι δύο μεγάλες εταιρείες και το κράτος

Στα «ιδιωτικά» ΜΜΕ συμπεριλαμβάνονται τα Channel One, VGTRK, NTV, TVC, REN TV και Channel Five. Το Channel One είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός ενημερωτικού περιεχομένου στη Ρωσία. Το 38,9% των μετοχών του Channel One ανήκει στο κράτος, το 9,1% στο κρατικό πρακτορείο ειδήσεων ITAR-TASS. Όλα τα «ιδιωτικά» ΜΜΕ ανήκουν κυρίως σε δύο μεγάλες εταιρείες: την Gazprom-Media, θυγατρική της Gazprom Media Holdings (της οποίας το 100% των μετοχών ανήκει στην

Gazprombank όπου το κράτος είναι ο μεγαλύτερος μέτοχος), και τη National Media Group (NMG), η οποία δημιουργήθηκε το 2008 με τη συνένωση των περιουσιακών στοιχείων των μέσων ενημέρωσης της AB Russia, της Severstal (μεγαλύτερη εταιρεία χάλυβα στη Ρωσία), της Surgutneftegas (μία από τις μεγαλύτερες ρωσικές εταιρείες παραγωγής πρώτων υλών υδρογονανθράκων) και του ασφαλιστικού ομίλου Sogaz.

Τον Δεκέμβριο του 2018, η NMG δημιούργησε κοινοπραξία

με τη VTB. Ο κύριος μέτοχος της VTB είναι η ρωσική κυβέρνηση, η οποία, μέσω της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Διαχείρισης Κρατικής Περιουσίας, κατέχει το 60,9% του μετοχικού κεφαλαίου του ομίλου. Τον Ιούνιο του 2018, η NMG δημιούργησε κοινοπραξία με τη Rostelecom για την παραγωγή και διανομή ενημερωτικού περιεχομένου. Η Rostelecom είναι ανώνυμη εταιρεία και το κράτος, εκπροσωπούμενο από τον ομοσπονδιακό οργανισμό Rosimushchetno, κατέχει το 45% των μετοχών.

Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της Rostelecom είναι ο Σεργκέι Ιβάνοφ (Sergey Ivanov), πρώην αναπληρωτής διευθυντής της FSB, πρώην υπουργός Άμυνας της Ρωσίας και πρώην επικεφαλής της προεδρικής διοίκησης. Σημειωτέον, τον Μάρτιο του 2020, το διοικητικό συμβούλιο της Gazprom Media διόρισε τον πρώην επικεφαλής της Roskomnadzor (του κρατικού φορέα ελέγχου για τον τομέα των μέσων ενημέρωσης) Αλεξάντρ Ζαρόφ (Alexandr Zharov) στη θέση του γενικού δι-

ευθυντή της εκμετάλλευσης μέσων ενημέρωσης.

Όσοι φοβούνται ότι το αποτέλεσμα του αποκλεισμού των RT και Sputnik θα φέρει την αποδυνάμωση της πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης στη Ρωσία και οι πολίτες θα χάσουν το δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες που μεταδίδουν δυτικά ΜΜΕ... ανησυχούν όψιμα. Πράγματι, ο πρόσφατος νόμος που υπέγραψε ο Βλαντιμίρ Πούτιν και προβλέπει βαριές ποινές για όποιο ΜΜΕ ή δημοσιογράφος ή απλό πολίτη δεν ευθυ-

γραμμίζεται με την επίσημη αντιληψή περί ειδήσεων υποχρέωσε δυτικά μέσα να αναστείλουν τις δραστηριότητες των δημοσιογράφων τους στη Ρωσία. Υποχρέωσε επίσης ανεξάρτητα ρωσικά μέσα, όπως το διαδικτυακό τηλεοπτικό δίκτυο Dojd, να αναστείλουν τις δραστηριότητές τους. Μόνο που δεν είναι καινούργιος νόμος. Είναι μια μακρά πορεία σχεδιασμένη βήμα βήμα για να μετατρέψει τους ανεξάρτητους δημοσιογράφους σε εγκληματίες και τις ειδήσεις σε παραπληροφόρηση.

Οι καλλιτέχνες είναι σαν τα παιδιά μου

Η Γκαλερί Γκλόρια έκλεισε 45 χρόνια ζωής, στην «Κ» μίλησε η ιδιοκτήτρια Γκλόρια Κασσιανίδου, κάνοντας μια ανάδρομη ζωής

Συνέντευξη ΣΤΗ ΛΟΥΖΙΑ ΛΟΥΗ

Με αφορμή τα 45 χρόνια ζωής της Γκαλερί Γκλόρια, η «Κ» μίλησε με την καρδιά και την ψυχή του χώρου αυτού, την ιδιοκτήτρια κα Γκλόρια Κασσιανίδου. 45 χρόνια λειτουργίας, αρχικά ως Γκαλερί Ζυγός και στη συνέχεια ως Γκαλερί Γκλόρια, σε όλα αυτά τα χρόνια φιλοξένησε σημαντικές εκθέσεις Κύπριων ζωγράφων όλων των γενιών από τον Διαμαντή και τον Κάνθο μέχρι νέους ζωγράφους που τέλειωσαν τις σπουδές τους μόλις πριν από μερικά χρόνια. Η κα Κασσιανίδου μοιράστηκε μαζί μας κάποια κομμάτια της ζωής της, από τους πολέμους που έζησε, έως το σήμερα, με το να νιώθει τους καλλιτέχνες της ως δικά της παιδιά, όπως λέει και η ίδια. Έζησε μια ζωή που δεν ήταν εύκολη, όμως με το γερό και δυνατό της μυαλό κατάφερε να μπει και να κατακτήσει έναν κόσμο ανδροκρατούμενο, τονίζοντας στην «Κ»: «Παρόλο που πέρασα πολέμους ή κακουχίες τίποτε δεν με άγγιξε κακά, είναι η δύναμη του μυαλού που έχω, ότι δεν με φοβίζει τίποτα».

–Με ποια αφορμή άνοιξε η Γκαλερί;

–Το 1977 άνοιξε η Γκλόρια Γκαλερί, αποφασίσαμε με τη Μαίρη Δωρίτου να κάνουμε μια γκαλερί μαζί. Η πρώτη μας έκθεση ήταν μαζί με τον Λαδόμματο, με τα πρώτα του έργα από τη σειρά με τα «Παράθυρα», ήταν σημαδιακή αυτή η έκθεση, διότι χρειαζόμασταν ένα παράθυρο απόδρασης, μετά την εισβολή. Είχε πάθει όλος ο κόσμος κατάθλιψη, δεν μπορούσες να ξεφύγεις από αυτόν τον πόνο που σου δημιουργούσε αυτή η κατάσταση και έτσι νιώθω πολύ έντονα για τον κόσμο της Ουκρανίας. Ο

«Η γκαλερί μου έδωσε το δικαίωμα να συναναστρέφομαι με ανθρώπους που μπορούσαμε να μιλήσουμε την ίδια γλώσσα, να συνδεθούμε πνευματικά» σημειώνει η κα Κασσιανίδου.

Τηλέμαχος Κάνθος το διατύπωσε πολύ καλά σ' ένα χαρακτηριστικό του, που το ονομάζει η «Πέτρα της Υπομονής» και έχει έναν γέρο βρακά που κάθεται σκυφτός και σκέφτεται, αυτή την εικόνα δεν την φαντάστηκε ο Κάνθος, την είδε. Δηλαδή έβλεπες τότε όλους του γέρους, τους πρόσφυγες βρακάδες να είναι σε αυτή τη θέση, με πολύ λύπη και ανασφάλεια μέσα τους. Εκείνη την εποχή υπήρχε το αίσθημα της ανασφάλειας, δεν ήξερες τι θα γίνει με το παρόν και το μέλλον σου.

–Πώς ήταν αυτή η περίοδος για εσάς;

–Εμείς τότε μέναμε Λευκωσία, στην περιοχή Λυκαβηττού, φαινόταν ότι τα πράγματα δεν ήταν καλά, έτσι αποφασίσαμε με τον άντρα μου να σηκωθούμε και

«Η λογική αυτό λέει ότι σε αυτή την ηλικία που είμαι πρέπει να σταματήσω. Όμως αισθάνομαι υποχρέωση προς τους καλλιτέχνες μου. Έχω υποχρέωση προς αυτούς εγώ. Έχω το αίσθημα ευθύνης πάντα, μου είναι έμφυτο» λέει στην «Κ» η Γκλόρια Κασσιανίδου.

να πάμε στα Λατσία που ήταν το σπίτι του πεθερού μου και από εκεί βλέπαμε τους αλεξίπτωτες να πέφτουν στη Μια Μπλιά. Αυτό που θυμάμαι είναι ότι έπρεπε να δούμε πού θα πάμε μετά. Αποφασίσαμε να πάμε στον Λυθροδόνα, το πρώτο πράγμα που πιάσαμε μαζί μας ήταν μαξιλάρια για να έχουμε για να κοιμηθούμε. Είχα επιφύλακτες συνεχώς ότι έχανα τα παιδιά μου, για πολύ καιρό το αίσθημα της ανασφάλειας με κατέλυε. Ο πατέρας μου επέμενε

να στείλουμε τα παιδιά μου στην Ελλάδα. Και έτσι έκανε, ήλθε με κάτι παλιοκάραβα που υπήρχαν τότε και πήρε τα παιδιά μου στην Αθήνα, όμως ευτυχώς δεν μείναμε για πολύ καιρό χωρίς και τα Χριστούγεννα ήρθαν πάλι πίσω σε εμάς.

–Μιλήστε μου λίγο για τη ζωή σας πριν να έλθετε στην Κύπρο;

–Εγώ είμαι από την Ελλάδα, γεννήθηκα λίγο πριν από τον

πόλεμο του 1940 και πέρασα τα παιδικά μου χρόνια σε γερμανική κατοχή. Ο πατέρας μου ήταν αξιωματικός, όταν ήλθαν οι Γερμανοί έφυγε αντάρτης στα βουνά και γεννήθηκα στα Γιάννενα. Δεν θυμάμαι πολλά από εκείνα τα χρόνια. Στη συνέχεια γνώρισα τον άντρα μου που ήταν από την Κύπρο, εγκατέλειψα τα πάντα και ήλθα τον Δεκέμβριο του 1961 στην Κύπρο. Με τον άντρα μου δημιουργήσαμε συλλογή από έργα τέχνης και έτσι αποφασίσαμε με τη Μαίρη να κάνουμε αυτό το βήμα και να ανοίξουμε την γκαλερί. Είμαι ευγνώμων στην γκαλερί, διότι πέρασα τη ζωή μου με όλους τους ανθρώπους του πνεύματος της Κύπρου. Φίλος μου ήταν ο Διαμαντής, ο Κάνθος, ο Μόντης, ο Πασιαρδής, κ.ά. Η γκαλερί μου έδωσε το δικαίωμα να συναναστρέφομαι με ανθρώπους που μπορούσαμε να μιλήσουμε την ίδια γλώσσα, να συνδεθούμε πνευματικά.

Μια ψυχική σύνδεση

–Μιλήστε μου για τους καλλιτέχνες σας...

–Έχω πολλούς, τον πρώτο που γνώρισα ήταν ο Διαμαντής κατά τύχη, διότι ήταν παντρεμένος με την Antoinette Κοσκινά, της οποίας ο πατέρας ήταν από την Κέρκυρα, όπως και ο δικός μου και ο πατέρας της σκοτώθηκε στην απελευθέρωση των Ιωαννίνων το 1912, είχαμε με κάποιο τρόπο μια ψυχική σύνδεση. Από τον Διαμαντή γνώρισα τον Κάνθο και μετά όλους τους άλλους. Με τον Λεωτέρη Οικονόμου πηγαίναμε μαζί κυνήγι. Με τον Γιώργο Ερωτοκρίτου πηγαίναμε στα χωριά και βρίσκαμε πράγματα, παλιά κυπριακά, μερέxες, ποτήρια, κεντήματα, χάλκινα. Σε αυτό διερωτήθηκα γιατί έχω αυτό το μεράκι, μήπως προσπαθούσα

να κάνω ρίζες; Δεν ξέρω. Με τον Βότση κάναμε παρέα, με τον Παράσκο το ίδιο, μου έγραφε γράμματα από την Αγγλία συνέχεια, ο Κώστας Αργυρού ο γλύπτης ήταν πολύ φίλος μου. Με τον Λεωτέρη Ολύμπιο μιλάμε κάθε μέρα παρόλο που είναι στο Άμστερνταμ.

–Μέσα σε όλους αυτούς ξεχωρίζετε κάποιον;

–Κανένα δεν ξεχωρίζω, όλα είναι αναμνήσεις... σαν τώρα σκέφτηκα τον Terry Frost, ένας μεγάλος Άγγλος ζωγράφος που η βασίλισσα τον έκανε sir αλλά ήταν τόσο ωραίος ως χαρακτήρας, ήταν τιμή μου που τον γνώρισα, γυρίσαμε την Κύπρο μαζί. Έχω από όλους πολύ καλές αναμνήσεις. Αγαπώ πολύ τον Λεωνίδα και την Όλγα Σπανού, τον Δώρο Ηρακλέους, την Ελένη Νικοδήμου, δεν θα σου πω αλλά ονόματα, διότι μπορεί να ξεχάσω κάποιον και δεν θέλω.

–Και ποτέ δεν σταματάτε να δουλεύετε...

–Αυτό είναι ακόμη ένα ερώτημα που κάνω στον εαυτό μου, θεωρώ ότι κανονικά στην ηλικία μου πρέπει να σταματήσω. Η λογική αυτό λέει, ότι σε αυτή την ηλικία που είμαι πρέπει να σταματήσω. Όμως αισθάνομαι υποχρέωση προς τους καλλιτέχνες μου. Έχω υποχρέωση προς αυτούς εγώ. Έχω το αίσθημα ευθύνης πάντα, μου είναι έμφυτο. Οι καλλιτέχνες μου είναι σαν τα παιδιά μου.

–Θα ήθελα να ολοκληρώσουμε τη συνέντευξη μας με μια ευχή από εσάς.

–Η μεγάλη μου ευχή είναι για τον τόπο μας. Ο τόπος, η πατρίδα μας να πάει καλά, από όλες τις μεριές. Αυτό μόνο με ενδιαφέρει... (συγκίνηση)

Η θέση της γυναίκας σε μια πατριαρχική κοινωνία

–Ποια είναι η θέση σας σε ό,τι αφορά τα θέματα των γυναικών;

–Ένα πράγμα με προβληματίζει στη ζωή μου από τότε που ήμουν μικρή είναι, γιατί όλα αυτά η παγκόσμια κοινωνία παρέλειψε τις γυναίκες τελείως μέχρι προσφάτως αλλά ακόμη υπάρχει διαφορά αντιμετώπισης μεταξύ άντρα και γυναίκας. Γιατί συμβαίνει αυτό...;

–Βρήκατε κάποιες απαντήσεις σε αυτό;

–Από τα αρχαία χρόνια, ο άντρας χρειαζόταν να νιώθει το αίσθημα της ιδιοκτησίας, όπως θεωρεί το σπίτι του, τον αγρό του, τα ζώα του, τα παιδιά του, τα οποία όλα αυτά θέλει να τα προστατεύσει. Και επειδή ο άντρας στο μόνο που διαφέρει από τις γυναίκες είναι στη ρωμαλεότητα, από τη στιγμή που νιώθουν ότι πρέπει να υποστηρίξουν την «περιουσία» τους, δηλαδή τα παιδιά του και ακολουθώς και τη γυναίκα τους, ξεκινά και η διαχώριση και όλα τα υπόλοιπα προβλήματα. Αυτή είναι μια δική μου θεωρία, γιατί τα πράγματα εξελίχτηκαν με αυτό τον τρόπο στον κόσμο.

–Εσείς μπήκατε σε ένα ανδροκρατούμενο χώρο και τα καταφέρατε.

–Εγώ από πάντα είχα αυτή την ιδεολογία, ότι οι γυναίκες με τους άντρες δεν έχουν καμία διαφορά, είμαστε όλοι ίσοι, αρκεί να αγωνιστεί ο καθένας με τις δυνάμεις του. Ποτέ δεν πίστευα ότι εγώ είμαι γυναίκα, αρά θέλω έναν άντρα για να με προστατεύει. Για να καταλάβεις εγώ πήγαινα κυνήγι, δεν δέχτηκα να μου κουβαλήσουν τίποτα, ποτέ. Η κάθε γυναίκα, όταν αποφασίσει και το

«Η κάθε γυναίκα όταν αποφασίσει και το δει ότι έχει απίστευτες δυνάμεις μέσα της μπορεί να κάνει οτιδήποτε», τόνισε η κα. Κασσιανίδου.

δει ότι έχει απίστευτες δυνάμεις μέσα της μπορεί να κάνει οτιδήποτε. Παρόλο που πέρασα πολέμους ή κακουχίες τίποτε δεν με άγγιξε κακά, είναι η δύναμη του μυαλού που έχω ότι δεν με φοβίζει τίποτα.

–Σημαίνει ότι κάνατε και πο-

λύ δουλειά με τον εαυτό σας.

–Είμαι μανιακή με το διάβασμα από μικρή, είμαι και ένας χαρακτήρας παράτολμος, δεν φοβάμαι. Γεννιέσαι ή γίνεσαι έτσι; Δεν ξέρω ακόμα, δεν βρήκα απάντηση σε αυτό. Από πολύ νεαρή ηλικία συμβιβάστηκα με το θέμα του θανάτου. Αντιλήφθηκα ότι το μόνο σίγουρο στην ζωή είναι ο θάνατος, ότι κάποια στιγμή όλοι μας θα πεθάνουμε. Τα ταξίδια, ο γάμος, τα παιδιά όλα αυτά είναι στον αέρα, το μόνο σίγουρο είναι ο θάνατος, απλώς δεν ξέρεις ποτέ. Όταν κάτι είναι σίγουρο δεν έχει λόγο και να σε φοβίζει. Δύο αρετές της ζωής είναι, η ελπίδα και ότι ο άνθρωπος ξεχνάει και γι' αυτό δεν μένει στάσιμος.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΑΟ ΠΑΟΛΟ
Υπέρ της Ουκρανίας
Στη Βραζιλία, παρά την «ουδετερότητα» της κυβέρνησης Μπολσονάρου, η Φιλαρμονική Ορχήστρα του Σάο Πάολο και ο εικαστικός καλλιτέχνης, ειδικευμένος σε τοιχογραφίες, Εντουάρντο Κόμπρα οργάνωσαν συναυλία με παράλληλη εικαστική δράση, για να διατρανώσουν την υποστήριξη τους στη δοκιμαζόμενη Ουκρανία. Ο Κόμπρα παρενέβη σε γνωστά έργα του με τα χρώματα της Ουκρανίας και της ειρήνης, δηλώνοντας την αντίθεσή του στο καθεστώς Πούτιν.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
Αποσύρονται από τη Ρωσία
Ορισμένα από τα μεγαλύτερα αρχιτεκτονικά γραφεία του κόσμου, με εκατοντάδες εργαζομένους το καθένα, κλείνουν τα εργοτάξιά τους στη Ρωσία ή ανακαλούν τα σχέδια συνεργασίας στην τοπική αγορά, ως ένδειξη διαμαρτυρίας για τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Ανάμεσά τους τα γραφεία Ζάχα Χαντίντ, Herzog & Meuron, και πολλά ακόμη «παγώνουν» κάθε συνεργασία με τη Ρωσία, εκφράζοντας εμπράκτως και με κόστος την ηθική στάση τους.

ΜΑΔΡΙΤΗ
Στο Πράδο
Οι τοιχογραφίες του Ανιμπάλε Καράτσι (1560-1609) σε ιδιωτικό παρεκκλήσι έξω από τη Ρώμη είχαν άδοξο τέλος, καθώς σταδιακά αποτοιχίστηκαν και αποσπάστηκαν. Ένα μέρος αυτών των έργων, γνωστών ως οι τοιχογραφίες στο παρεκκλήσι Ερέρα, συμβιώνει και πάλι σε μια νέα έκθεση στο Πράδο, που δοξάζει την υψηλή τέχνη στους ναούς του 1600 και φωτίζει εκ νέου τον διαυλο επικοινωνίας ανάμεσα στην Ιταλική και στην Ιβηρική Χερσόνησο.

ΛΟΝΔΙΝΟ
Μεταπολεμική Βρετανία
Η νέα έκθεση στο Μπάρμπικαν του Λονδίνου επικεντρώνεται στην εικαστική σκηνή τα πρώτα είκοσι χρόνια μετά τον πόλεμο (1945-1965). Με τίτλο «Μεταπολεμικός μοντερνισμός: η νέα τέχνη στη Βρετανία», η έκθεση παρουσιάζει περισσότερα από 200 έργα ζωγραφικής, γλυπτικής, φωτογραφίας, κολλάζ και εγκαταστάσεις από 48 καλλιτέχνες. Ανάμεσά τους και μετανάστες των αποικιών ή όσοι είχαν καταφύγει στην Αγγλία για να γλιτώσουν από τους ναζί.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
Τα γλυπτά του Χουάν Μουνιόθ
Στην γκαλερί David Zwirner της Νέας Υόρκης παρουσιάζεται μια μουσειακών διαστάσεων έκθεση των γλυπτών του κορυφαίου Ισπανού δημιουργού Χουάν Μουνιόθ (1953-2001). Η έκθεση με τίτλο «Επτά δωμάτια» είναι από μόνη της μια επινοημένη εγκατάσταση με επιλογή έργων του Μουνιόθ από διάφορες ενότητες και περιόδους, δημιουργώντας έτσι ένα μικροσύμπαν της καλλιτεχνικής του σύλληψης και των ανθρωποκεντρικών αναζητήσεών του.

Ζακ-Λουί Νταβίντ, «Ο θάνατος του Σωκράτη» (1787).

Ο «πολιτικός» καλλιτέχνης Ζακ-Λουί Νταβίντ

Η νέα έκθεση στο Μπτροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης μάς οδηγεί στην καρδιά ενός μεγάλου θέματος: στην εσωτερική πορεία ενός ζωγράφου, από εκπρόσωπο του νεοκλασικού αισθητισμού σε πολιτικό ακτιβιστή ενός νέου καθεστώτος. Ο Ζακ-Λουί Νταβίντ είναι ακριβώς αυτή η περίπτωση, και η έκθεση στη Νέα Υόρκη μάς ανοίγει ένα παράθυρο στον «πολιτικό» και ριζοσπάστη Νταβίντ μετά τη Γαλλική Επανάσταση. Είναι μια έκθεση σχεδίων, όλα σε σχέση με τη μεγάλη ανατροπή του παλαιού καθεστώτος, σχέδια

πυκνά και πολυπρόσωπα, τοιχογραφίες και ψηφίδες αναπτυγμάτων, όλα σε αντίθεση με τον κρυστάλλινο, νεοκλασικό κόσμο του Νταβίντ πριν από το 1789. Είναι η πρώτη έκθεση που παρουσιάζει αυτήν την πτυχή ζωής του Νταβίντ. Είναι όλα έργα σε χαρτί (περισσότερα από 80), εντυπωσιακής λεπτομέρειας, μια πλήρης αποτύπωση των χρόνων που ακολούθησαν την Επανάσταση, την Τρομοκρατία, το περιβάλλον του Ροβεσπιέρου. Από τη γέννησή του στο Παρίσι το 1748, σε περιβάλλον αστικής ευ-

μάρειας, έως τον θάνατό του, σε εξορία στις Βρυξέλλες το 1825, ο Ζακ-Λουί Νταβίντ υπήρξε ο κατεξοχήν καλλιτέχνης αυτού του διμετρήματος, που περνούσε από τον έναν κόσμο στον άλλον, που απέκτιψε πολιτικό βλέμμα σταδιακά και που μπόρεσε να κάνει το πέρασμα από την ασφάλεια του παλαιού καθεστώτος στην πρόκληση, αλλά και στη διάφευση της νέας εποχής.

Σε μια περίοδο ρεπουμπλικανισμού και ακραίων πολιτικών φαινομένων, ανθρωποφαγίας και ρήξης, ο Νταβίντ παρουσιάζεται

ως ιδιόζουσα περίπτωση καλλιτέχνη που κινήθηκε από τον ιδεαλισμό του 18ου αιώνα (πριν από το 1789) στον απόλυτο πολιτικό και ψυχικό κυνισμό, καθώς ήταν μέλος της επαναστατικής επιτροπής που έκρινε την τύχη των αιμαλώτων του νέου καθεστώτος. Ο Νταβίντ ψήφισε υπέρ της θανατικής καταδίκης του βασιλιά Λουβουδίκου ΙΣΤ΄ και τον έστειλε στην γκιλοτίνα. Με τους κλυδωνισμούς του νέου καθεστώτος, ήρθε και η δική του σειρά της απαξίωσης και του εγκλεισμού. Ο Νταβίντ ωριμάζει και αλλάζει,

χωρίς ιδεολογική συνέπεια. Ζωγραφίζει τα μεγαλόπνοα έργα του, τη στέψη του Ναπολέοντα, την αρπαγή των Σαβίνων, υπηρετεί στη νέα αυλή, εφευρίσκει κατά μία έννοια και διαδίδει το στυλ Αμπέρ, το αυτοκρατορικό, νεοκλασικό ύφος της νέας αυλής. Η έκθεση στο Μπτροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης, καθώς επικεντρώνεται στην επαναστατική περίοδο του Νταβίντ, μας προκαλεί να αναλογιστούμε όχι μόνο την περίπτωση Νταβίντ αλλά και τη σχέση της τέχνης με την εξουσία.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ένας άλλος Βλαντιμίρ από το Κίεβο

Ο κύριος Γκρι ανατρέχει σε ηχογραφήσεις που έχει με τον Βλαντιμίρ Χόροβιτς στο πιάνο. Ξεχωρίζει τις αγαπημένες του: τις έξι σονάτες του Ντομένικο Σκαρλάτι. Τις «Παιδικές σκηνές» του Σούμαν. Τα πρελούδια του Σκριάμπιν. Το 23ο Κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα του Μότσαρτ. Το Νυχτερινό σε σι ελάσσονα του Φορέ.

Τον ρωτώ γιατί τώρα ο Χόροβιτς. Έχει έτοιμη την απάντηση: είχε γεννηθεί στο Κίεβο το 1904. Τότε η Ουκρανία αποτελούσε τμήμα της τσαρικής Ρωσίας. Στο ωδείο του Κιέβου έκανε τα πρώτα του βήματα. Στα δέκα του έπαιξε ιδιωτικά για τον Ρώσο συνθέτη Αλεξάντρ Σκριάμπιν. Τον εντυπωσίασε.

Στα δεκατέσσερά του, το 1920, ο Χόροβιτς έδωσε την πρώτη του συναυλία. Πού; Στο –μαρτυρικό σήμερα– Χάρκοβο. Ακολούθησαν πολλές συναυλίες σε όλη τη Ρω-

Έδωσε πολλές συναυλίες σε όλη τη Ρωσία. Δεν πληρωνόταν. Η αμοιβή του ήταν σε ψωμί, βούτυρο και σοκολάτες.

σία. Δεν πληρωνόταν. Η αμοιβή του ήταν σε ψωμί, βούτυρο και σοκολάτες. Ο ίδιος ήθελε να γίνει συνθέτης, αλλά ακολούθησε καριέρα πιανίστα για να βοηθήσει την οικογένειά του, η οποία «είχε χάσει όλη της την περιουσία εξαιτίας της Ρωσικής Επανάστασης».

Το 1925 πάει στη Γερμανία και στο Βερολίνο για να μελετήσει πάλι στον μεγάλο Αρτούρ Σνάμπελ. Είναι ένας αποχαιρετισμός: αυτό που θέλει είναι να φύγει μακριά από τη

Οι «Παιδικές σκηνές» του Σούμαν διά χειρός Βλαντιμίρ Χόροβιτς. Έδωσε το πρώτο του κοντσέρτο στο Χάρκοβο το 1920...

Σοβιετική Ένωση. Παίζει στο Λονδίνο, στη Ρώμη, στη Νέα Υόρκη, κυρίως στο Παρίσι όπου εγκαθίσταται αρχικά. Οι πολλές μετακινήσεις και οι συναυλίες αποδυναμώνουν την υγεία του και αποφασίζει να απέχει από τις αίθουσες. Πέρα από το ότι θα ερωτευτεί και θα παντρευτεί την κόρη του Τοσκανίνι, επιλέγει να ζήσει μια αποτραβηγμένη, ήσυχη ζωή κλεισμένος σπίτι του. Αυτό είναι το πρώτο από τα διαλείμματα χρόνων που θα έχει ως προς τις συναυλίες. Παίζει ιδιωτικά, για φίλους, παίζει για τον εαυτό του, παρότι θα είναι εξαιρετικά δημοφιλής στη Νέα Υόρκη, όπου θα εγκατασταθεί οριστικά το 1939 (θα λάβει την αμερικανική υπηκοότητα το 1944). Το Κάρνεγκι Χολ γίνεται συχνά το δεύτερο σπίτι του – έως το 1953, οπότε εξαφανίζεται και πάλι. Η δισκογραφική εταιρεία CBS εγκαθιστά πλήρες στούντιο

στο σπίτι του και από εκεί κάνει μεγάλες σειρές ηχογραφήσεων. Το κοινό θα τον δει ξανά από κοντά το 1965 στο Κάρνεγκι Χολ και πάλι.

Όλες αυτές τις δεκαετίες δεν πατάει το πόδι του στην πατρίδα γη ούτε στη Ρωσία. Θα το κάνει τέσσερα χρόνια προτού πεθάνει. Το 1985, και αυτό επειδή έχει ξεκινήσει η περεστρόικα και βλέπει ότι η Σοβιετική Ένωση καταρρέει, ο Χόροβιτς κάνει δύο περιοδείες στα παλιά του μέρη. Τη χρονιά-ορόσημο, 1989, θα αφήσει την τελευταία του πνοή. Ο κύριος Γκρι βάζει να ακούσουμε τις «Παιδικές σκηνές» του Σούμαν. Το μαγικό πρώτο μέρος τους (Von fremden Ländern und Menschen - Περί ξένων χωρών και λαών) και μετά τη ναουριστική «Ονειροπόληση». Ο Χόροβιτς παίζει και από την τηλεόραση οι πολεμικοί ανταποκριτές μας μιλούν από το Κίεβο.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΔΙΟΝΥΣΗ Π. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ*

Η επίδραση μιας εκπομπής

Στις αρχές του επόμενου μή-να συμπληρώνονται τρία χρόνια από την καταπληκτική φωτογράφιση της «σκι-άς» μιας μαύρης τρύπας στον πυρήνα του γιγάντιου ελλειπτι-κού γαλαξία M87 σε απόσταση 50 εκατομμυρίων ετών φωτός. Η φωτογράφιση έγινε πραγμα-τικότητα από τη συνδυασμένη λειτουργία ραδιοτηλεσκοπίων σε διαφορετικές περιοχές της Γης: την Ανταρκτική, τη Χιλή, το Μεξικό, τη Χαβάν, την Αρι-ζόνα και την Ισπανία, τα οποία είχαν συνδεθεί συμβολομετρικά μεταξύ τους δημιουργώντας έτσι ένα τηλεσκόπιο με το μέγεθος του πλανήτη μας. Με αυτόν τον τρόπο έγινε πραγματικότητα το αδιανόητο, η φωτογράφιση των οριών του «ορίζοντα γεγονότων» μιας μαύρης τρύπας, ενός αντι-κειμένου από το οποίο τίποτα δεν μπορεί να δραπετεύσει, ού-τε και αυτό ακόμη το φως. Ο,τι ήταν κάποτε άστρα, πλανήτες και νεφελώματα, βρίσκονται τώ-ρα συμπεσμένα σ’ έναν απερι-όριστα μικροσκοπικό και υπέρ-πυκνο χώρο, στο εσωτερικό του οποίου οι νόμοι της φυσικής κα-ταρρέουν.

Επικεφαλής των 347 ερευνη-τών της κοινοπραξίας των 60 πανεπιστημίων και ερευνητι-κών κέντρων από 20 διαφορετι-κές χώρες ήταν ένας δικός μας άνθρωπος. Αναφέρομαι φυσικά στον καθηγητή Αστροφυσικής του Πανεπιστημίου της Αριζό-νας Δημήτρη Ψάλτη, που ίσως σ’ ένα από τα επόμενα μερικά χρό-νια να είναι αυτός που θα παρα-λάβει το τρίτο βραβείο Νομπέλ της χώρας μας, μετά τους Γιώρ-γο Σεφέρη (1939) και Οδυσσέα Ελύτη (1979), μόνο που αυτή τη φορά δεν θα είναι βραβείο Λογο-τεχνίας αλλά Φυσικής. Γι’ αυτό, άλλωστε, διάβασα με ιδιαίτερη χαρά πως κατά κάποιο τρόπο μία από τις δραστηριότητες του Ευγενιδείου Πλανηταρίου τη δε-καετία του 1980 τον βοήθησε στη μετέπειτα κατεύθυνση της επιστημονικής του καριέρας. Σε πρόσφατη επικοινωνία μας, μου είχε γράψει και τα εξής:

«Ο δρόμος που χαράζει στη ζωή ο καθένας μας είναι συνή-θως το αποτέλεσμα πολλών συ-γκυριών και συμπτώσεων. Υπάρ-χουν, όμως, πάντα κι αυτές οι

Ο καθηγητής Αστροφυσικής του Πανεπιστημίου της Αριζόνας Δημήτρης Ψάλτης. Ίσως σ’ ένα από τα επόμενα χρό-νια να είναι αυτός που θα παραλάβει το τρίτο βραβείο Νομπέλ της χώρας μας – όχι Λογοτεχνίας, αλλά Φυσικής.

«Μπορώ να ανατρέξω το ξεκίνημα του υπέ-ροχου αυτού ταξιδιού, ανάμεσα σ’ άλλα, και στην εκπομπή “Κόκκι-νοι γίγαντες, άσπροι νά-νοι” της ΕΡΤ, που πριν από τέσσερις δεκαετίες μου έδειξε τον δρόμο».

λίγες στιγμές που δεν ήταν τυ-χαίες, αλλά το αποτέλεσμα της συγκεκριμένης προσπάθειας κά-ποιων ανθρώπων να δημιουρ-γήσουν κάτι διαφορετικό, που άγγιξαν τη ζωή μας και μας οδή-γησαν σε κάποιες αποφάσεις που πιθανόν να μην τις είχαμε πάρει διαφορετικά. Για μένα, μία από αυτές τις στιγμές ήταν η εκπο-μπή “Κόκκινοι γίγαντες, άσπροι νάνοι” της κρατικής τηλεόρα-σης των παιδικών μου χρόνων. Γεννήθηκαν και μεγάλωσα πριν από μισόν αιώνα στην όμορφη επαρχιακή πόλη των Σερρών, που ήταν πάντα ένα από τα κέ-ντρα των γραμμάτων της Μα-κεδονίας. Υπήρχαν όμως πολύ λίγες ευκαιρίες για να βρεθεί κα-νείς εκείνη την εποχή (δεκαετίες του ’70 και ’80) σε επαφή με την

αστροφυσική και το Διάστημα. Μέχρι που το 1982 μπήκε στα σπίτια όλων μας αυτή η εκπομπή της (τότε) ΕΡΤ. Θυμάμαι ακόμ-η σαν να ήταν σήμερα όλα όσα μου έφερναν στο μυαλό αυτές οι περιέργες λέξεις που για πρώτη φορά άκουγα σ’ αυτή την εκπο-μπή. Τα pulsars, τα quasar, και οι μαύρες τρύπες. Ήταν κι αυτός ο υπολογιστής που μιλούσε, που μ’ έκανε να νομίζω ότι ζούσα σε μία από αυτές τις ιστορίες επιστημονικής φαντασίας που διάβαζα τα βραδιά πριν αποκοι-μηθώ. Μετά από κάθε εκπομπή, έτρεχα στη δημόσια βιβλιοθήκη των Σερρών, στο τότε επαγγελ-ματικό επιμελητήριο, να ψάξω να βρω βιβλία για να διαβάσω περισσότερα γι’ αυτά τα απίθα-να κοσμικά φαινόμενα. Βλέπεις, δεν είχαμε Internet και Google νια. Τα μαλλιά ασπίσανε, όμως είχα την καλή τύχη όχι μόνο να βρεθώ σε μερικά από τα καλύτε-ρα πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα αστροφυσικής στον κό-σμο, αλλά και να διευθύνω την προσπάθεια πάνω από 300 επι-στημόνων από όλο τον κόσμο να πάρουν την πρώτη φωτογραφία μιας μαύρης τρύπας. Μακρύ το ταξίδι με πολλές δοκιμασίες, πολ-λές απογοητεύσεις, αλλά και πο-λύ ενθουσιασμό. Και όμως μπο-

ρώ να ανατρέξω το ξεκίνημα του υπέροχου αυτού ταξιδιού, ανά-μεσα σ’ άλλα, και σ’ αυτήν την εκπομπή που πριν από τέσσερις δεκαετίες μου έδειξε τον δρόμο. Εύχομαι και σήμερα όλα τα Ελ-ληνόπουλα, γεμάτα με όνειρα και προσδοκίες, να έχουν την ίδια καλή τύχη».

Το κύριο αντικείμενο του ερευνητικού έργου του Δημή-τρη Ψάλη επικεντρώνεται στη δοκιμή της θεωρίας της σχετικό-τητας σε κοσμική κλίμακα, και η εξέταση της εικόνας της μαύ-ρης τρύπας επαληθεύει για μιαν ακόμη φορά τη θεωρία του Αλ-μπερτ Αϊνστάιν, αφού η εικόνα που καταγράφηκε ταιριάζει πολύ με τις προσομοιώσεις και τους αλγορίθμους που είχε αναπτύ-ξει ο Δημήτρης προηγουμένως με βάση τη θεωρία. Σε παλιότε-ρη αναφορά του είχε πει και τα εξής: «Η απεικόνιση μιας μαύ-ρης τρύπας είναι μόνον η αρχή της προσπάθειάς μας να αναπτύ-ξουμε νέα εργαλεία, που θα μας επιτρέψουν να ερμηνεύσουμε τα άκρως πολύπλοκα δεδομένα της φύσης». Και ο Σερραίος επιστή-μονας βρίσκεται ήδη στην πρω-τοπορία αυτής της προσπάθειας.

* Ο κ. Διονύσης Π. Σιμόπουλος είναι επίτιμος διευθυντής του Ευγενιδείου Πλανηταρίου.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Σαν ανοιχτό βιβλίο; Οχι. Σαν ανοιχτό τετράδιο

ΦΟΙΒΗ ΓΙΑΝΝΙΣΗ
Θέτις και Ανδών. Χιμαιρικό ποίημα εκδ. Καστανιώτη, σελ. 136

Η Φοίβη Γιαννίση (γενν. 1964) διαγράφει μία από τις πιο ενδιαφέρουσες τροχιές στην καινούργια ελληνική ποί-ηση. Κορυφαία στιγμή της είναι μέχρι τώρα ασφαλώς τα «Ομπρι-κά» (2009) που, όταν μεταφρά-στηκαν στα αγγλικά, διακρίθη-καν δίκαια από την Αν Κάρσον ως ένα από τα καλύτερα βιβλία του 2017, αν και στην Ελλάδα μονάχα οι συνοδοιπόρες κριτι-κές φωνές της γενιάς της ασχο-λήθηκαν μαζί του. Η Γιαννίση έδωσε ερεθιστικά δείγματα γρα-φής και ως περφόρμερ. Την εν-διαφέρουν με τρόπο πρόδηλο ζητήματα φύλου, ενώ αθροίζε-ται στις ποιητικές φωνές που τις απασχολεί το ζήτημα της μητρό-τητας υπό μια χειραφετημένη γυναικεία οπτική. Εξίσου στα-θερές «γραμμές» στην ποιητική της ενασχόληση αποτελούν η ελ-ληνική μυθολογία και η αρχαία ποίηση, καθώς και η ζωολογία. Το υπό συζήτηση βιβλίο εί-ναι μια μεικτή κατασκευή που περιλαμβάνει κείμενα ποικίλης μορφής, φωτογραφίες κειμένων, φωτογραφίες αρχαιολογικών ευ-

ρημάτων και άλλων αντικειμέ-νων τέχνης, αλλά και καθημερι-νών αντικειμένων. Το «σπήσιμο» των ελίδων παραπέμπει λιγό-τερο σε βιβλίο και περισσότερο σε ένα χώρο όπου όλα τούτα συνεκτιθενται και μας καλούν να τη περιηγηθούμε, δηλαδή να

σεργιανήσουμε ελεύθερα και με πολλούς τρόπους ανάμεσά τους. Η ύλη χωρίζεται σε επτά ενότητες: Προοίμιο, Θέτις, Ανδών, Αμήχα-νος Μηνχανικός, Χελιδών, Επίλο-γος, Παράρτημα.

Δεν πρόκει-ται για ένα πυκνό ποιητικό κατα-στάλαγμα, μολο-νόντι δεν λείπουν, κατά σημεία, στί-χοι που δεν φτεροκοπούν αλ-λά καρφώνονται «σαν πρόκες», όπως τις θέλησε ο Αναγνώστά-κης. Παραθέτω το ποίημα υπ’ αρ. 92 (μετά το προοίμιο όλα τα ποιήματα είναι αριθμημένα και άτιτλα ή με τον τίτλο σε αγκύλη): [θρήνος και θρήνος, Ανδών και Πηνελόπη]/ πιο δύσκολο είναι για την Ανδώνα να μιλήσω/ η Θέ-

τις μετά τον έρωτα και τη φωτιά/ μεγάλωσε τον Αχιλλέα./ κανείς δεν ξέρει πώς./ ήταν εκεί/ ή έλει-πε;/ βουτούσε πάντα στις θά-λασσας/ τα βάθη και επέστρεφε; πού ήταν ο Πηλέας;/ πώς μεγα-λώνει ένα παιδί/ με βάσανα και κόπο έκπληξη και χαρά/ κι έπει-τα τίποτα δεν θυ-μάμαι./ εγώ η μάνα. // ίσως οι πατεράδες όταν δεν ζουν μαζί/ με τα παιδιά τους/ να έχουν περισ-σότερα να θυ-μηθούν./ και τα παιδιά τους απ’ αυτούς./ υπάρ-χει μία μνήμη των στιγμών, των γεγονότων,/ μνή-μη της ιστορίας/ την κέρδισαν οι πατεράδες./ κι υπάρχει η άλλη της διάρκειας/ της πλεύσης στη φροντίδα/ μνή-μη στο σώμα κι όχι στο μυαλό/ την κέρδισαν οι μάνες.

Σε αυτό το ποίημα όπως και σε άλλα κείμενα της συλλογής που έχουν περισσότερη τη μορ-φή σημειώσης, φαίνεται καθα-ρά ο τρόπος που η Γιαννίση ερ-γάστηκε στο βιβλίο αυτό. Δεν

μεταπλάθει τον μύθο. Τον ξα-ναλέει με δικά της λόγια, τον εφαρμόζει απλά και φυσικά σε ένα καθημερινό παρόν. Αν και άνισο ποιητικά, το αποτέλεσμα έχει την αναζωογονητική χάρη του επίμονου λόγου και του σι-γανού τραγουδιού, που γνωρί-ζουν καλά πώς να αντλήσουν τα περιεχόμενα τους από άφθαρ-τες πηγές.

Ο εκθεσιακός τρόπος της έκ-δοσης και η κατά σημεία αραιή γραφή δίνουν την εντύπωση ότι η ποιήτρια δεν μας προσφέρει ένα τελειωμένο βιβλίο, αλλά μας ανοίγει το τετράδιο των σημει-ώσεων της. Φυσικά, είναι ένα τετράδιο στην εντέλεια σκπνο-θετημένο. Το ποιητικό εγώ βρί-σκεται από τον πρώτο μέχρι τον τελευταίο στίχο αντιμέτωπο με τη μητρότητα, που πολλαπλώς προσεγγίζεται με τη βοήθεια του μύθου αλλά και σύγχρονων, κα-θημερινών βιογραφιών. Τα με-γάλα δράματα που και σήμερα εγκυμονεί ο ανταγωνισμός της γυναικείας ανάγκης για αυθύ-παρκτη υπόσταση με τη μητρι-κή ιδιότητα εξυφαίνονται και κρανώνονται από τη Γιαννίση μα-στόρικά, μαγικά, ανεπαίσθητα. Με κάθε νέα ανάγνωση, το βι-βλίο κερδίζει.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΕΞΙΑ ΣΧΟΡΤΣΙΑΝΙΤΗ

Η Αλεξία Σχορτσιανίτη γεννήθη-κε και μεγάλωσε στη Λάρισα. Εκεί είχε την ευκαιρία να ζήσει την πο-λυτέλεια της παιδικής ξεγνοια-σίας. Συνοδοιπόροι της υπήρξαν από νωρίς οι ήρωες βιβλίων. Το γοπευτικό κυνήγι της ανάγνω-σης την οδήγησε σε δημιουργι-κές ατραπούς. Με την ενηλικίωσή της μετοίκησε στην Αθήνα, όπου και σπούδασε Αγγλική Γλώσσα και Λογοτεχνία. Εκτοτε εξασκεί το επάγγελμα του εκπαιδευτικού. Παράλληλα συνεχίζει να ασχολεί-ται με τη συγγραφή ποιημάτων. Η «Χοάνη» (ΑΩ Εκδόσεις) αποτελεί το πρώτο της ποιητικό πόνημα.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Τη «Δίκη» του Κάφκα, τα «Απαντα» του Καρυωτάκη και τα «41 ποιήμα-τα» της Εμίλι Μπροντέ.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνί-ας θα θέλατε να είστε και γιατί; Η Ελίζαμπεθ Μπένετ του μυθιστο-ρήματος «Υπερηφάνεια και προ-κατάληψη» της Τζέιν Οστεν. Ένα πλάσμα ανεξάρτητο κι ασυμβίβα-στο, με την αναίδεια της νιότης να την οδηγεί στην προκατάληψη, κι αυτή η ανθρώπινη πλευρά της την ωθεί στο να βρει την αγάπη μέσα από τα ίδια της τα λάθη, καθιστώ-ντας τη προσήτη και ρεαλιστική στα μάτια μου, κι έτσι άφοβα μπορώ να ταυτιστώ.

Διοργανώνετε ένα δείννο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες; Κωνσταντίνο Καβάφη, Τάσο Λει-βαδίτη, Ζυράννα Ζατέλη, Σίλβια Πλαθ, Φράνσις Σκอต Φιτζέραλντ.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθετε πρόσφα-τα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Το ότι μου συστήνεται εκ νέου η ίδια η ζωή, επιζητώντας την παρουσία μου εκεί που κά-ποτε ήμουν αθέλητα ή μη απύουσα.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφα-τα για πρώτη φορά; «Αδελφοί Καραμά-

ζοφ» του Φίοντορ Ντοστογιέφσκι.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές; «Η μεγάλη χίμαιρα» του Μ. Καρ-γάτσου.

Τι μπορεί ο αναγνώστης να βρει μέσα στη χοάνη της ποίησης; Τη συνδρομή στο μετερίζι του πό-νου με τη λύτρωση άλλοτε να πλη-σιάζει κι άλλοτε να ξεμακραίνει.

Πρώτο βιβλίο: τυχόν επιρροές, επι-δράσεις – και όχι μόνον από βιβλία; Ασυνείδητα τις περισσότερες φο-ρές ξεπετάγονται οι λέξεις, μασκα-ρεμένες, ενίοτε γυμνές, φτωχές και πλούσιες την άλλη. Οι επιρροές ως εκ τούτου εμπεδώνονται σε ύστερο χρόνο κι από απόσταση, πολλαπλές και μονοσήμαντες συνάμα. Κάποιες φορές περικλείονται στον ήχο μιας μουσικής νότας, στην εύγλωττη άλ-λοτε σιωπή, στους μεγάλους δημι-ουργούς της λογοτεχνίας, όπως ο Καβάφης, η Δημουλά κ.ά., και τέλος στον αδέξια βιωμένο κι αβίωτο βίο.

Η ποίηση σε καιρό πολέμου: όσση ή καταφύγιο; Η ποίηση μνημονεύει την ανθρωπιά που ο πόλεμος μάταια προσπαθεί να καταργήσει. Κάποιες φορές φα-ντάζει ως όσση αυτή, στην ερημιά που αυτός καταστρέφοντας δημι-ουργεί, ως καταφύγιο άλλοτε, στο άγρυπνο μάτι του κοινού θνητού που αγωνιά ηρωικά στις ιαχές του.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
από τη Read LIBRARY

ΓΙΟΛΑ ΔΑΜΙΑΝΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
«Έτσι θέλω να θυμάμαι»
σελ. 605

«[...] Η Αφρική είναι μια χώρα γεμάτη μα-γεία, αλλά και έπαρση. Αν δεν την αγαπήσει κάποιος γι’ αυτό που είναι, είναι αδύνατο να ζήσει κάτω από το λαμπερό ουρανό της, γι-ατί η δύναμη της φλόγας της του σουρουφι-ζει την καρδιά. Η αγκαλιά της μοιάζει με ένα απέραντο κταπόδι που, αν σε κλείσει σφιχτά στα πλοκάμια της, μπορεί να σε συνθλίψει.[...].» (Απόσπασμα από τον πρόλογο της συγγραφέως). Ανοίγοντας πάντα ένα νέο βιβλίο αυτό που αναζητάς είναι το ταξίδι. Και η Γ. Δαμιανού Παπαδοπούλου πάντα τα καταφέρνει. Κάθε φορά καταφέρνει να μας μπάζει σε μια αποκαλυπτική οδόυσεια. Καταφέ-ρνει περίτεχνα και με τρόπο απλό να μας χαρίζει ταξίδια σε ένα εσωτε-ρικό ψυχικό κόσμο αλλά και σε ταξίδια άλλα, σε μυρωδιές, σε ήχους ξένους και σε εικόνες μακρινές. Κάθε ταξίδι, μια επιβεβαίωση πως η ζωή δεν μπορεί... και δεν πρέπει να είναι μόνο χαμόγελο ή μόνο δά-κρυ. Η αληθινή ζωή πρέπει να είναι και τα δύο. Θεωρώ πως στο «Έτσι θέλω να θυμάμαι» παραθέτει και στοικεία από τις προσωπικές της μνήμες, μιας και έχει ζήσει στο Κόνγκο και στη Νιγηρία μεγάλο μέρος της ζωής της. Μνήμες... Έτσι όπως θέλει να θυμάται! Πρόκειται για ένα βιβλίο από αυτά που πάντα θυμάται κανείς, όσα χρόνια κι αν περά-σουν, όχι μόνο γιατί το χαρακτηρίζει η γλαφυρότητα της γραφής του αλλά και γιατί η συγγραφέας μάς άνοιξε την πόρτα της ψυχής της. Ο ήρωας της ιστορίας της, ο Μάικλ, γεννήθηκε στη Νιγηρία από Έλλη-να πατέρα και Αφρικανή μητέρα. Τα παιδιά στο σχολείο τον φώναζαν παλιομιά, αυτό όμως δεν τον πολυείραζε όσο είχε δίπλα τον πατέρα του, που με την αγάπη του τού έδινε δύναμη και σιγουριά.

Το βιβλίο επανακυκλοφορεί μόνο σε ψηφιακή μορφή και διανέμεται ψηφιακά αποκλειστικά από την εφαρμογή Read Library. Βρείτε πληροφορίες για το βιβλίο και τη συγγραφέα του στην ιστοσε-λίδα <https://www.read-library.com>

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Καλλιτέχνες και κοινωνία σε συνομιλία

Η Οπτική Επικοινωνία, λέει η διοργανώτρια του Graphic Stories, μας αφορά όλους, όχι μόνο τους επαγγελματίες του χώρου

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Το 8ο Διεθνές Συνέδριο Οπτικής Επικοινωνίας, Graphic Stories (18-20 Μαρτίου), έχει θέμα την Ανεκτικότητα – Tolerance και όπως λέει στην «Κ» η Αγγελική Αθανασιάδου, η ψυχή του συνεδρίου, η ανεκτικότητα αφορά την προθυμία μας να επιτρέπουμε στους ανθρώπους να σκέφτονται, να εκφράζονται και να δρουν ακόμη και με τρόπους οι οποίοι δεν μας βρίσκουν σύμφωνους. Για όγδοι λοιπόν χρονιά ο κόσμος της οπτικής επικοινωνίας, αλλά και το ευρύτερο κοινό θα έχει τη δυνατότητα να δει πώς ένα έργο τέχνης μπορεί να δημιουργήσει ένα κοινωνικό πλαίσιο και να αποτελέσει την αφετηρία για την συμμετοχή των ανθρώπων σε μια κοινή δραστηριότητα, όπως λέει η Αγγελική, αφού μέσα από την τέχνη ο δημιουργός έχει τη δυνατότητα να επικοινωνήσει κάτι που δεν θα μπορούσε να το κάνει με διαφορετικό τρόπο. «Υπό αυτό το πρίσμα, η οπτική επικοινωνία μάς αφορά όλους».

–Ανεκτικότητα-Tolerance στο 8ο Graphic Stories, γιατί επελέγη αυτό το θέμα;

–Ζούμε σε καιρούς τρικυμιώδεις. Ανέκαθεν θεωρούσα την ανεκτικότητα ως αναγκαίο χαρακτηριστικό για την ομαλή συνύπαρξη των ανθρώπων και ταυτόχρονα απόρροια των ανθρωποκεντρικών ιδεών της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, της ισονομίας και των διαχρονικών αγώνων για εξάλειψη κάθε είδους διακρίσεων, κοινωνικών, φυλετικών, εθνικιστι-

Η ανεκτικότητα αποτελεί το εφαλτήριο για μια κοινωνία απαλλαγμένη από τον φανατισμό, τη μισαλλοδοξία, τον ρατσισμό, τον εθνικισμό και τις κάθε είδους διακρίσεις και κοινωνικές ανισότητες.

κών, για την ελευθερία του λόγου και της σκέψης. Η ανεκτικότητα αφορά την προθυμία μας να επιτρέπουμε στους ανθρώπους να σκέφτονται, να εκφράζονται και να δρουν ακόμη και με τρόπους οι οποίοι δεν μας βρίσκουν σύμφωνους. Η ανεκτικότητα αποτελεί το εφαλτήριο για μια κοινωνία απαλλαγμένη από τον φανατισμό, τη μισαλλοδοξία, τον ρατσισμό, τον εθνικισμό και τις κάθε είδους διακρίσεις και κοινωνικές ανισότητες. Είναι ταυτόχρονα ο θεμέλιος λίθος για την καλλιέργεια του αλληλοσεβασμού και της αλληλεγγύης, της συνεργασίας και της συναίνεσης και το αντίδοτο στην περιθωριοποίηση και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Θεωρώ ότι σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη εποχή η ανεκτικότητα θα πρέπει να αποτελεί μια σημαντική ηθική αρετή που να εμπνέει όχι μόνο τον σεβασμό της διαφορετικότητας και την αποδοχή της, αλλά ταυτόχρονα και μια στάση ζωής που μπορεί να συμβάλει τόσο στην ατομική ευτυχία και ευημερία, όσο και στην αρμονική και ειρηνική συνύπαρξη των λαών της Γης.

ΜΙΚΑΛΗΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

–Πόσο εξωστρεφές είναι το 8ο Διεθνές Συνέδριο, Graphic Stories;

–Θεωρώ ότι η εξωστρέφεια είναι ο μόνος ενδεδειγμένος δρόμος που θα πρέπει να ακολουθήσουμε για να μπορέσουμε κάποια στιγμή όχι απλώς να μιλάμε για την άνοιξη του design στο νησί μας, αλλά και να τη ζούμε παράλληλα. Για τον σκοπό αυτό έχουμε αναπτύξει ένα ευρύ δίκτυο συνεργαζόμενων φορέων τόσο στην Κύπρο, όσο και στο εξωτερικό. Χαρακτηριστικά να αναφέρω την Επίσημη Ένωση Σχεδιαστών Καταλονίας, στη Βαρκελώνη, Col·legi Oficial de Disseny Grafic de Catalunya, που όχι μόνο στηρίζει το 8ο Συνέδριο Graphic Stories, αλλά παράλληλα θα φιλοξενήσει και την 6η Διεθνή έκθεση αφισών του Συνεδρίου με τίτλο «Tolerance» που συγκεντρώνει 1420 συμμετοχές από 45 χώρες, νέος αριθμός ρεκόρ για τη διοργάνωση, γεγονός που καθιστά τον διαγωνισμό παγκόσμιο

σημείο αναφοράς για την οπτική επικοινωνία. Η έκθεση επίσης θα ταξιδέψει στη Θεσσαλονίκη και θα φιλοξενηθεί στο πλαίσιο του 8ου Παγκόσμιου Συνεδρίου Τυπογραφίας ICTVC, τον επόμενο Ιούλιο.

–Το Graphic Stories είναι ο σύνδεσμος μεταξύ των δημιουργικών και του εμπορικού και επιχειρηματικού κόσμου... η τέχνη πού βρίσκεται; Είναι μια εμπορική δραστηριότητα;

–Η τέχνη βρίσκεται παντού, σε κάθε τι που είναι γύρω μας. Το συνέδριο μέσα από τις δράσεις του έχει ως στόχο να επιδράσει στον τελικό αποδέκτη με τέτοιο τρόπο που να τον καλεί ως συνοδοιπόρο σε μια δημιουργική διαδρομή. Η δύναμη της οπτικής επικοινωνίας δεν έχει να κάνει μόνο με το μήνυμα, αυτό είναι μόνο το τέλος της διαδρομής. Η οπτική επικοινωνία και το design έχουν να κάνουν και με τα μέσα, τα εργαλεία, πρακτικά και θεωρητικά και εντέ-

«Το Graphic Stories είναι ένα συνέδριο που απευθύνεται στο ευρύ κοινό και δεν περιορίζεται θεματικά στα τετριμμένα του επαγγελματικού κλάδου της οπτικής επικοινωνίας λέει η Αγγελική Αθανασιάδου, διοργανώτρια του συνεδρίου.

λει με τον τρόπο που μπορούν όχι απλώς να μεταδώσουν μηνύματα σε έναν παθητικό δέκτη, αλλά να δημιουργήσουν έναν ακόμα πομπό για τον σκοπό τους. Για τον λόγο αυτό το Graphic Stories είναι ένα συνέδριο που απευθύνεται στο ευρύ κοινό και δεν περιορίζεται θεματικά στα τετριμμένα του επαγγελματικού κλάδου της οπτικής επικοινωνίας, αλλά έχει άμεση συνάφεια με τη σύγχρονη πραγματικότητα και προβληματισμούς. Επίσης, ο χώρος δράσης και ανάπτυξης του συνεδρίου ξεφεύγει από το στενό πλαίσιο ενός αποστειρωμένου συνεδριακού κέντρου και ενθαρρύνει την ενεργό συμμετοχή του κοινού σε αυτό. Αφορά συνεπώς τις εφαρμοσμένες κατά κύριο λόγο τέχνες και φυσικά απευθύνεται σε ένα ευρύτερο κοινό.

–Γιατί η Οπτική Επικοινωνία μάς αφορά όλους;

–Η Οπτική Επικοινωνία εν-

σωματώνει ένα σύνολο καλλιτεχνικών πρακτικών που έχουν ως θεωρητικό και πρακτικό σημείο εκκίνησης το σύνολο των ανθρώπινων σχέσεων και το κοινωνικό τους πλαίσιο, παρά έναν ανεξάρτητο και ατομικό χώρο. Ο ρόλος των δραστηριοτήτων του συνεδρίου δεν είναι το να διαμορφώσουν φανταστικές και ουτοπικές πραγματικότητες, αλλά να αντιπροσωπεύουν αληθινούς τρόπους ζωής και μοντέλα δράσης εντός της υπάρχουσας πραγματικότητας. Οι εικαστικοί δημιουργοί και συμμετέχοντες σχεδιαστές είναι οι καταλύτες για τον σκοπό αυτό αντί να είναι το κέντρο του. Το αποτέλεσμα αυτής της θεώρησης είναι ότι ένα έργο τέχνης μπορεί να δημιουργήσει ένα κοινωνικό πλαίσιο και να αποτελέσει την αφετηρία για την συμμετοχή των ανθρώπων σε μια κοινή δραστηριότητα. Το ζητούμενο δεν είναι απλά το μήνυμα που θέλει να περάσει κάποιος σχεδιαστής ή καλλιτέχνης. Μέσα από την τέχνη, σε κάθε της μορφή, ο δημιουργός έχει τη δυνατότητα να εκφράσει, να περιγράψει και να επικοινωνήσει κάτι που δεν θα μπορούσε να το κάνει με διαφορετικό τρόπο. Υπό αυτό το πρίσμα, η οπτική επικοινωνία μάς αφορά όλους.

Πληροφορίες: Το φετινό Graphic Stories περιλαμβάνει οκτώ διαλέξεις, τρία δημιουργικά εργαστήρια, μια διεθνή έκθεση αφισών με συμμετοχή σχεδιαστών από την Κύπρο και το εξωτερικό και ένα διαδραστικό installation. Για το πρόγραμμα και περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε τη σελίδα του συνεδρίου στο www.graphicstories.org

Για τον άνθρωπο
και τον γοργιτισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Ramos Katsanis

PRESSING

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
13:00 - 15:00

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Αντρέας Βιοηάρης
& Λούις Νικοηάου

Μαγειρεύοντας έναν... εφιάλτη στην κουζίνα

Ευρηματικό θρίλερ σε σκηνοθεσία του πρώην σεφ Φίλιπ Μπαραντίνι

Σημείο βρασμού ★★ ★

ΔΡΑΜΑ (2021)

Σκηνοθεσία: Φίλιπ Μπαραντίνι
Ερμηνείες: Στίβεν Γκράχαμ, Τζέισον Φλέμινγκ, Ρέι Πάνθακι

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Καλά τα ριάλιτι μαγειρικής που είναι ιδιαίτερα δημοφιλή και στη χώρα μας, ωστόσο ο κινηματογράφος αποδεικνύει για άλλη μια φορά την αξία του, ακόμα και μέσα στις κουζίνες. Πρώην σεφ επί 12 χρόνια και νυν σκηνοθέτης, ο Φίλιπ Μπαραντίνι ενορκποστρώνει ένα εντυπωσιακό μονοπλόανο μιάμισης ώρας, στη διάρκεια της οποίας η κάμερά του καταγράφει τους πυρετώδεις ρυθμούς μιας επαγγελματικής κουζίνας και του αντίστοιχου εστιατορίου που αυτή τροφοδοτεί. Εδώ ωστόσο δεν πρόκειται για ντοκιμαντέρ, αν και μοιάζει αρκετά με τέτοιο, αλλά για μυθοπλασία με βασικό πρωταγωνιστή τον Αντι (Στίβεν Γκράχαμ), σεφ ενός διακεκριμένου ρεστοράν το οποίο ετοιμάζεται να υποδεχθεί τους πελάτες μιας βραδιάς με πάρα πολλά δουλειά. Εξ αρχής ωστόσο τα πράγματα θα πάνε στραβά, με τον Αντι και το υπόλοιπο προσωπικό του μαγαζιού να αγωνίζονται να τα βγάλουν πέρα, ενώ οι αποκαλύψεις «τρέχουν» μαζί με τις παραγγελίες.

Αυτό που παρακολουθούμε επί της ουσίας εδώ είναι ένα γεμάτο ένταση θρίλερ, ικανό να αγχώσει τον θεατή περίπου στα επίπεδα που το κάνει και για τους πρωταγωνιστές του. Το επίτευγμα του μονοπλόανου, που ακολουθεί έναν έναν τους χαρακτήρες καθώς η δράση ξεδιπλώνεται, είναι φυσικά καταλυτικό, ωστόσο δεν φτάνει από μόνο του. Εχοντας προφανώς ίδια εμπειρία από τις κουζίνες, ο Μπαραντίνι «πυροβολεί» τους ήρωες με ό,τι μπορεί κανείς να φανταστεί:

υγειονομικός έλεγχος, ατυχήματα, παραλείψεις, αγενείς πελάτες αλλά και ανοικτοί λογαριασμοί του παρελθόντος είναι μερικά μόνο από όσα συμβαίνουν με ταχύτατους ρυθμούς. Όσο για τις δυσκολίες ενός τόσο ιδιαίτερου γυρίσματος, ο σκηνοθέτης αποκαλύπτει τη θαυμαστή πραγματικότητα: «Αποφασίσαμε να προγραμματίσουμε τέσσερα βράδια για το γύρισμα. Θα το γυρίζαμε δύο φορές κάθε βράδυ. Διαδραματίζεται Μάρτιο, οπότε έχει ακόμα λίγο φως έξω. Θα ξεκινούσαμε γύρω στις 6 το απόγευμα. Αλλά μετά άρχισε να γίνεται χαμός

Αξιοποιώντας την τεχνική του μονοπλόανου, ο σκηνοθέτης ακολουθεί έναν έναν τους χαρακτήρες σε ένα γεμάτο ένταση θρίλερ, ικανό να αγχώσει τον θεατή.

με τον κορωνοϊό. Το δεύτερη μέρα μαζεύτηκαν όλοι και είπαν ότι έχει αρχίσει να γίνεται πολύ κλειστοφοβικό και πολύ επικίνδυνο. Ήμασταν πάνω από 150 άτομα εκεί ταυτόχρονα. Οπότε τελικά είχαμε μόνο δύο μέρες γυρισμάτων». Συνολικά η ταινία του Μπαραντίνι είναι από αυτές που βλέπονται με μια ανάσα. Φυσικά δεν είναι όλα άψογα εδώ: οι φρενήρεις ρυθμοί, για παράδειγμα, δεν μας αφήνουν να δώσουμε προσοχή σε ενδιαφέροντα θέματα που φέρνουν στο προσκήνιο οι χαρακτήρες – ούτε καν στους ίδιους τους χαρακτήρες κάποιες στιγμές. Από την άλλη, το τελικό αποτέλεσμα είναι τόσο συναρπαστικό και αγωνιώδες ώστε αυτές οι ελλείψεις να μην κοστίζουν πολύ στην εμπειρία της θέασης.

Ο Αντι (Στίβεν Γκράχαμ) είναι σεφ ενός διακεκριμένου ρεστοράν, το οποίο ετοιμάζεται για μια βραδιά με πάρα πολλή δουλειά. Εξ αρχής, όμως, όλα πάνε στραβά...

HOME CINEMA

Ταξίδι στην απειλητική απεραντοσύνη της Αρκτικής

Επάνω, ο Νικολάι Κόστερ-Βαλντάου πρωταγωνιστεί στην ταινία του Netflix «Κόντρα στον πάγο». Κάτω, ο Φαμπρίτσιο Ροτζίονε στο φιλμ «Αζόρ», ο κώδικας του τραπεζίτη, που είναι διαθέσιμο στο Cínobó.

Κόντρα στον πάγο ★★ ★

ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ (2022)

Σκηνοθεσία: Πίτερ Φλινθ
Ερμηνείες: Νικολάι Κόστερ-Βαλντάου, Τζο Κούλυ, Τσαρλς Ντανς

Στον παγωμένο αρκτικό κύκλο της εποχής των εξερευνητών μάς στέλνει αυτή την εβδομάδα το Netflix, με μια βασισμένη σε πραγματικά γεγονότα περιπέτεια, στην οποία πρωταγωνιστεί ο γνωστός μας από το «Game of Thrones», Νικολάι Κόστερ-Βαλντάου. Ο Δανός πθοποιός υποδύεται τον συμπατριώτη του καπετάνιο Αϊνάρ Μίκελσεν, ο οποίος το 1909 οδήγησε μια αποστολή στη βορειοδυτική Γροιλανδία, με σκοπό να φέρει πίσω αποδείξεις που να πιστοποιούν την κυριαρχία της χώρας του στην περιοχή έναντι των Ηνωμένων Πολιτειών. Μαζί με έναν νεαρό μηχανικό, ο Μίκελσεν θα αποκοπεί τελικά από τους υπόλοιπους συντρόφους και θα αναγκαστεί να περάσει πάνω από δύο χρόνια μέσα στο αφιλόξενο παγωμένο τοπίο. Εχοντας ως παραγωγό τον δημιουργό του παρόμοιου υφής «Everest», Μπαλτάσαρ Κορμακούρ, το φιλμ του Πίτερ Φλινθ

επιτυγχάνει πράγματι να ταξιδέψει τον θεατή στην πανέμορφη αλλά και απειλητική απεραντοσύνη της Αρκτικής, εκεί όπου γενναιοφύχοι, στα όρια της απεισκευσίας, εξερευνητές εξορμούν με ελάχιστα μέσα κόντρα στα στοιχεία της φύσης. Η ταινία επιβίωσης του Netflix έχει βέβαια και κάποια αδύναμα στοιχεία, όπως π.χ. η μερική έλλειψη ρυθμού σε κάποια κομμάτια, ωστόσο σε γενικές γραμμές βλέπεται ευχάριστα, με τον Κόστερ-Βαλντάου να στέκεται στο ύψος του και τον (πάντα «ψαρωτικό») Τσαρλς Ντανς να κάνει μερικά σύντομα περάσματα.

Αζόρ, ο κώδικας του τραπεζίτη ★★ ★ 1/2

ΘΡΙΛΕΡ (2021)

Σκηνοθεσία: Αντρέας Φοντάνα
Ερμηνείες: Φαμπρίτσιο Ροτζίονε, Στεφάνι Κλέο, Κάρμεν Ιριόντο

Από την πλατφόρμα του Cínobó επιλέγουμε ένα διαμαντάκι από την Αργεντινή, το οποίο είδαμε σχετικά πρόσφατα και στις κινηματογραφικές αίθουσες. Στις αρχές της δεκαετίας του 1980, όταν η

χώρα της Λατινικής Αμερικής βρίσκεται ακόμη υπό δικτατορικό καθεστώς, ένας Ελβετός τραπεζίτης φτάνει εκεί. Συμμέτοχος μιας ιδιωτικής τράπεζας, η οποία ειδικεύεται στις «ευέλικτες» συμφωνίες με τους εκλεκτούς πελάτες της, ο Ιβάν προσπαθεί να αποκαταστήσει σχέσεις τις οποίες έβαλε σε κίνδυνο ο συνταίρος του. Εκεί θα διαπιστώσει πως ο τελευταίος έχει στην πραγματικότητα εξαφανιστεί αναζητώντας τα ίχνη του, θα βρεθεί και ο ίδιος μπλεγμένος στα δίκτυα μιας χώρας όπου η σήψη και η αυθαιρεσία έχουν γίνει κανόνας. Το φιλμ του Αντρέας Φοντάνα εκτυλίσσεται μέσα σε λαμπερά μέγαρα, βίλες με κήπους, πλάι σε πισίνες ή πίσω από τις κλειστές πόρτες λεσχών για λίγους, ωστόσο μπορεί να διαβαστεί όπως ένα οποιοδήποτε θρίλερ, όπου ο θεατής αγωνιά για την τύχη του πρωταγωνιστή. Εκείνος δεν είναι φυσικά κανένας άγιος, αλλά ένας μάλλον τυπικός, συντηρητικός Ελβετός, ο οποίος θα διαπιστώσει πως στην Αργεντινή δεν ισχύουν πια οι νόμοι –ούτε καν αυτοί οι τραβηγμένοι– που διέπουν τις υπόλοιπες συναλλαγές του.

PIK1 THΛ.: 22862000	PIK2 THΛ.: 22862000	ALPHA THΛ.: 22212400	ANT1 THΛ.: 22200200	OMEGA THΛ.: 22477777	ΣΙΓΜΑ THΛ.: 22580100	CAPITAL THΛ.: 25577577	MOVIES BEST
21.30 Παραδοσιακή βραδιά 07.30 Θεία Λειτουργία 10.30 Σπίτι στη φύση - (Ε) Περιβαλλοντική εκπομπή. 11.00 Κοίτα με στα μάτια, III Εκπομπή για τα ζώα. 11.30 Χρυσές συνταγές Με τη Μαρίλენα Ιωαννίδου. 12.00 Brand News 14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή. 15.00 Μουσικό ραντεβού - (Ε) 15.30 Προσωπογραφίες Ντοκιμαντέρ. 16.30 Χρονογράφημα, IV Ντοκιμαντέρ. 17.00 Εκείνη & εκείνοι Ψυχαγωγική εκπομπή. 18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική) 18.20 Τα καλύτερά μας χρόνια Σειρά εποχής. 19.20 Ειρήνη Πάσι Κωμωδία εποχής. 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 21.00 Αθλητική Κυριακή Αθλητική εκπομπή. 21.30 Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντρη Καραντινών. 23.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 23.05 Suburbicon Αστυνομική ταινία, με τους Μπλ Ντέμον, Τζου- λιάν Μουρ, κ.ά. 01.15 Προσωπογραφίες (Ε) 02.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 03.00 Χρυσές συνταγές Weekend Edition - (Ε) 03.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)	21.05 Accidental husband 07.30 Γέλα χαμογέλα - (Ε) 08.00 Παιδική ζώνη α. Ο μικρός Χνουδωτός β. Μπόμπι και Μπιλ γ. Το Θαυμαστό ταξίδι του Νίλς Χόλγκερσον δ. Σπίριτ το άγριο άλογο ε. Γκάρφιλντ στ. Τα στρουμφάρκια 11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα. 11.30 Παιδική ζώνη 16.00 Μανώλης και Κατίνα-(Ε) Κωμική σειρά. 16.25 Ιστορίες του χωρκού-(Ε) Κωμική σειρά. 16.50 Κοίτα με στα μάτια Baywatch, VI - (Ε) 17.00 Περιπετειώδης σειρά. 17.45 Μαζί / Birlikte, II - (Ε) 18.30 Σε προσκυνώ γλώσσα 19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική) 19.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική) 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική) 21.05 Accidental husband Ρομαντική κωμωδία με τους Ούμα Θέρμαν, Τζέ- φρι Ντιν Μόργκαν. 22.30 The nineties - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ. 23.15 Εκείνη & εκείνοι - (Ε) Μια αλλιώτικη, σε βάθος συζήτηση. 00.05 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε) 00.20 Brand News - (Ε) 02.20 Μαζί / Birlikte, II - (Ε) 03.05 Μανώλης και Κατίνα - (Ε) 03.30 Ιστορίες του χωρκού-(Ε) 04.45 ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ	21.00 Η γη της Ελιάς 06.00 60 ´ Ελλάδα - (Ε) Οδοπορικό. 07.00 Roomies Ψυχαγωγική εκπομπή με τις Κατερίνα Ζαρίφη, Ντορέττα Παπαδημητρί- ου και Μαρία Σολωμού. 07.50 My Greece Γαστρονομικό οδοπορικό. 08.45 24 ώρες - (Ε) Ντοκιμαντέρ. 09.50 Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή με τον Νίκο Μάνεση. 13.00 Το όσι σου - (Ε) Κωμική σειρά. 13.50 Οικονομικές ιστορίες Κοινωνική σειρά. 14.50 Άσε μας ρε μαμά Κωμική σειρά, με τους Παναγιώτα Βλαντί, Ιεροκλή Μικονίδη, κ.ά. 15.40 The Ladies Night Show Σατιρική εκπομπή. 18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική) 18.10 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα, IX Κωμική σειρά. 18.45 ΤΕΤ-Α-ΤΕΤ στον Alpha Ψυχαγωγική εκπομπή. 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 21.00 Η γη της Ελιάς Κοινωνική σειρά, με τους Πασχάλη Τσαρούχα, Αντι- γόνη Κουλουκάκου, κ.ά. 23.30 Συμπεθέροι απ' τα Τίρανα Κωμική σειρά. 00.30 ΤΕΤ-Α-ΤΕΤ (Ε) 01.30 10η εντολή - (Ε)	21.20 Ελλάδα έχεις ταλέντο 06.30 Πλάκα μου κάνεις - (Ε) Κωμική σειρά. 08.00 Mamma Mia - (Ε) Κωμική σειρά. 08.30 Το πιο γλυκό μου ψέμα Κωμική σειρά. 09.00 Δείξε μου τον φίλο σου Κωμική σειρά. 09.30 La Pasta Pomiliwri - (Ε) Κωμική σειρά. 11.10 Daddy cool - (Ε) Κωμική σειρά. 12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φωτεινή Γεωργίου. 12.50 Θα βρεις τον δάσκαλό σου - (Ε) Κωμική σειρά. 14.30 Casa De Mikel, III - (Ε) Σατιρική εκπομπή. 16.00 Φρέντο Καπουτσίνο - (Ε) Κωμική σειρά 16.50 5 Χ 5 - (Ε) Τηλεπαιχνίδι. 17.40 ROUK ZOUK Special-(Ε) Τηλεπαιχνίδι. 18.00 Τα νέα του ANT1 σε 10´ 18.15 ROUK ZOUK Special-(Ε) (Συνέχεια) 19.20 Φρέντο Καπουτσίνο Κωμική σειρά. 20.15 Τα νέα του ANT1 21.20 Ελλάδα έχεις ταλέντο Talent show. 23.00 Η φόρμα Reality περιπέτειας. 01.10 Τρίτες - (Ε) 02.00 Αντίστροφη μέτρηση 02.50 Έρωτας κλέφτης - (Ε)	21.15 Horrible bosses 05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει Ενημερωτική εκπομπή με τη Φαίη Μαυραγάνη. 09.50 OPEN Weekend Ψυχαγωγική εκπομπή. 13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι. 15.15 Green Kitchen by Madame Ginger - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με τη Μαριλού Παντάκη. 16.15 Σ' αγαπώ μεν... αλλά Κωμική σειρά. 17.15 Επιπλοκουρμεδιές, II Εκπομπή μαγειρικής με τον Σταυρό Γεωργίου 18.00 OMEGA NEWS 18.15 MasterChef 2022 - MasterClass Εκπομπή μαγειρικής. 20.10 OMEGA NEWS 21.15 Horrible bosses Κωμωδία, με τους Τζέισον Μπέμπαν, Τζένιφερ Άνιστον, κ.ά. 00.00 Ένα τραγούδι ακόμα Ένα μουσικό ταλέντο συναντάει ένα από τα μεγαλύτερα ονόματα της ελληνικής μουσικής. Ενορκποστρωτής ο συνθέ- της Γιώργος Θεοφάνους. 02.00 TAXI Τηλεπαιχνίδι, με τον Διονύση Ατζάρακη. 03.30 OPEN Weekend - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή. 05.00 Απλές κουβέντες - (Ε) 06.00 Εικόνες - (Ε)	21.00 Survivor 06.30 Love It - (Ε) 07.30 Θεία Λειτουργία Απευθείας μετάδοση από τον Ιερό Ναό Αγίου Προκοπίου Μετόχιον Ιεράς Μονής Κύκκου. 09.50 Όρα για φαγητό - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής με την Αργυρία Μπαρμπαρίγου. 10.40 Dot., V Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Νάντια Μπουλέ και τον Μίνωα Θεοχάρη. 11.40 Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Ενημερωτική εκπομπή, με τον Γιάννη Καρακλά. 13.30 Όλα Γκουντ Κωμική σειρά. 14.50 Μόλις χθες - (Ε) Δραματική σειρά. 16.30 Οι θαλασσόλυκοι Ταξιδιωτική εκπομπή. 17.20 Όλα Γκουντ Ψυχαγωγική εκπομπή. 18.00 Γεγονότα σε συντομία 18.15 Όλα Γκουντ (Συνέχεια) 19.10 Η πεθερά Κωμική σειρά. 20.00 Τομές στα γεγονότα 21.00 Survivor Παιχνίδι επιβίωσης, με τον Γιώργο Λιανό. 00.30 Γεγονότα σε τίτλους 00.40 Η πεθερά - (Ε) 01.30 Happy Traveller - (Ε) 02.30 Όλα Γκουντ - (Ε) 04.30 Ήρθε κι έδεσε - (Ε)	07.40 Τηλεαγορά 08.00 Φουσκοθαλασσιές 09.35 Η πρώτη επέτειος 11.15 Τηλεαγορά 12.00 Made in Cyprus - (Ε) 13.00 Ο ξεροκέφαλος 14.30 Τηλεαγορά 15.25 Ξύπνα κορόδο 17.00 Τηλεαγορά 19.00 Ξένη ταινία 21.00 Ξένη ταινία 23.00 Ξένη ταινία 01.30 Ξένη ταινία PLUS THΛ.: 22259000 08.20 Παιδικό παραμύθι. 09.00 Cook Eat - (Ε) 11.00 Τηλεαγορά 14.00 Αυτό είναι Σ/Κ Τηλεαγορά 16.35 Τηλεαγορά 18.30 Αόρατος φακός 19.00 Ταξίδι γεύσεων, III - (Ε) 19.55 Αόρατος φακός 20.15 Ο καιρός 20.20 Για πάντα νέοι - (Ε) 21.30 Το ταξίδι της ζωής, V 22.25 Ξένη ταινία 00.05 Ξένη ταινία 01.40 Ξένες σειρές EXTRA THΛ.: 25715111 10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης 12.30 Ελιές Θρούμπες 13.00 Έξιπνες αγορές 14.00 Ασπένια φεγγάρια 15.35 Έξιπνες αγορές 16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες 16.10 Έξιπνες αγορές 16.40 Δελτίο Ειδήσεων 17.15 Αόρατος φακός 18.05 Ελληνική ταινία 19.45 EXTRA News 20.20 Ελληνική ταινία 22.00 Η προδοσία 23.45 Ξένη ταινία	21.00 The Big Short 06.45 Faraway Eyes 08.50 8 1/2 (Otto E Mezzo) 11.15 Under Siege 13.15 Waiting For The Barbarians 15.15 Le Virgen De Agosto (The August Virgin) 17.30 Allagash 19.15 Riverfront Romance 21.00 The Big Short 23.15 Dead Reckoning 00.50 La Dolce Vita 04.00 Hammer GREEK CINEMA 21.30 Ο τελευταίος πειρασμός 07.15 Αιχμάλωτοι του μίσους 09.00 Κολωνάκι διαγωνιά μηδέν 10.25 Το ξύλο βγήκε απ' τον παράδεισο 12.00 Ο φαντασμένος 13.40 Ορατότης μηδέν 15.40 Ο σκληρός άνδρας 17.00 Φτωχός εκατομμυριούχος 18.25 Νύχτα γάμου 20.00 Ο ατσίδας 21.30 Ο τελευταίος πειρασμός 23.15 Ξερίζωμένη γενιά 02.05 Οργή 04.00 Φωνάζει ο κλέφτης 05.30 Οι κυρίες της αυλής

Στα παιδιά πρέπει να απευθύνεσαι σαν ίσος προς ίσον

Ο... μπαμπάς του «Τεμπέλη Δράκου» Γιώργος Χατζηπιερής μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στη **ΛΙΝΑ ΓΙΑΝΝΑΡΟΥ**

Ενα βουνό πάει μια μέρα για μπάνιο στον γιαλό και κολλάει στον βυθό. Ένας ποντικός ανοίγει μια πιτσαρία στου Ψυρρή. Μια αλεπού αφήνει τα κουνέλια και πιάνει τα τσιφτετέλια. Μια παράκοτες αράζουν στις ξαπλώστρες της πισίνας και ένας ασπροδόντης καρχαρίας σπάει πλάκα τρομάζοντας τα υποβρύχια! Μα ποιος μπορεί να αντισταθεί στο σύμπαν του Γιώργου Χατζηπιερή; Η απάντηση είναι κανείς, ούτε μικρός ούτε μεγάλος, και όποιος ισχυρίζεται το αντίθετο θα νιώσει το αγριεμένο βλέμμα όλων των μπαμπάδων, μαμάδων, πισιρικών, παππούδων και γιαγιάδων και ίσως —ήπιως— ξεσκώσει από τη σκέψη του μέχρι και τον ίδιο τον Τεμπέλη Δράκο.

Στα σοβαρά τώρα, η ιστορία έχει κάτι από το υλικό που φτιάχνονται τα παραμύθια. Ένας Κύπριος δικηγόρος σκαρώνει τραγούδια για να τραγουδά στην κόρη του, αυτά γίνονται αδιανόητες επιτυχίες, τραγουδιού-

νται σε χιλιάδες σπιτικά, σαν μυστικό που περνάει από γονιό σε γονιό, και ο ίδιος γίνεται κάτι σαν ήρωας στο πιο ετερόκλητο και απαιτητικό κοινό, αυτό των σύγχρονων ελληνικών οικογενειών. Γιατί τι άλλο από ήρωας είναι αυτός που με μια του νότα διακόπτει κάθε σματά; Να νουρίζει τα πιο ανήσυχά μωρά; Ταΐζει τα πιο ανόρεχτα παιδιά; Φέρνει τα πιο γλυκά χαμόγελα στα χείλη;

Με τη συστολή, λοιπόν, κάποιος που επικοινωνεί με έναν ήρωά της, απνύθυνα την πρώτη ερώτηση στον κ. Χατζηπιερή, για τι άλλο; Μα φυσικά για το «Ελεφαντάκι», το super hit του πρώτου δίσκου («Ο Τεμπέλης Δράκος. Και άλλες ιστορίες», 2005), που πίνει επτά κουβάδες λεμονάδες κι όλο κάνει τούμπες και γελάει και μετράει πάνω από 57 εκατ. views στο YouTube (χωρίς να υπολογίζονται τα views που είχε καταγράψει προτού βγει το βίντεο κλιπ του — τουλάχιστον άλλα 30 εκατ.). Με ποια μαγική σκόνη το πασπάλισε και αγγί-

ζει όλα τα παιδιά (κι εμάς μαζι); «Όταν ήμουν παιδί, το αγαπημένο μου παραμύθι ήταν το “Λόπο το ελεφαντάκι”», ξεκινά ο κ. Χατζηπιερής μια ιστορία. «Περιέγραφε τη σχέση ενός παιδιού με το μικρό του ελεφαντάκι και είχα ταυτιστεί με τον μικρό ήρωα του παραμυθιού. Στα 14 μου έγινε η τουρκική εισβολή

Νιώθω περήφανος και ευγνώμων που τα τραγούδια μου έχουν τόση αποδοχή και δίνουν χαρά σε τόσο πολύ κόσμο.

στην Κύπρο και εγκαταλείψαμε ξαφνικά το χωριό όπου γεννήθηκα και μεγάλωσα. Όταν το 2003 μάς επέτρεψαν να επισκεφθούμε τα μέρη μας, πήγα στο σπίτι, όπου στο μεταξύ έμεναν έποικοι από την Τουρκία, κι έψαξα να βρω το αγαπημένο μου παραμύθι. Ματαίως. Δεν έμεινε τίποτα.

Αντί να θρηνήσω την απώλεια, έβαλα πείσμα να ξαναδημιουργήσω αυτό το συναίσθημα χαράς, πληρότητας, φιλίας και λαχτάρας που μου δημιουργούσε ο Λόπο. Κι έφτιαξα το “Ελεφαντάκι”. Το δουλέψαμε με τον Μάριο Τακούσιπ ενορχηστρωτικά για να βγάλει αυτή τη χάρη. Και βεβαίως ο Φοίβος Δελνβοριάς, που παραμένει ένας υπερφυσικός μπέμπης, και τα παιδιά της χορωδίας το απογειώσαν. Αυτή η βαθιά προσωπική στιγμή, η αλήθεια που μεταφέρει, του δίνει πιστεύω ένα συναισθηματικό βάρος, μεταφέρει έναν μυστικό κώδικα που οι ευαίσθητες και τρυφερές ψυχές μπορούν να τον αποκρυπτογραφήσουν». Αν περίμενε, ξεπροβοδίζοντας το «Ελεφαντάκι», ότι θα χάρασε τέτοια πορεία; Οχι. «Εγώ δίνω στα τραγούδια μου όλα τα εφόδια για να διαγράψουν τη δική τους πορεία με αξιοπρέπεια. Αν τώρα κάποια τραγούδια βρίσκουν μεγαλύτερη απήχηση από κάποια άλλα, αυτό αφορά τα ίδια τα τραγούδια, δεν έχει να κάνει με μένα. Εγώ

απλά στέκομαι σε απόσταση και χαίρομαι και καμαρώνω για την επιτυχία τους».

Τα «10 καβουράκια»

Και να φανταστεί κανείς ότι όλα είχαν ξεκινήσει μια μέρα όπως όλες τις άλλες στο σπίτι. «Ελεεινε η μαμά και έκανα ένα παρτάκι με τη μικρή Κατερίνα. Πήρα την κιθάρα και άρχισα να παίζω έναν αυτοσχέδιο ρυθμό. Είχαμε μια αδυναμία με τα καβουράκια αλλά και με τα γλυκά, κι έτσι άρχισα να τραγουδώ για 10 καβουράκια που βρήκαν 10 καραμέλες και χωρίς πολλά πολλά φτιάχτηκε το πρώτο τραγούδι», θυμάται. Ο λόγος για τα «10 καβουράκια», ακόμη μία επιτυχία του πρώτου άλμπουμ, με τη φωνή του Δώρου Δημοσθένους, ένα μικρό παραμύθι με ήρωες δέκα λικοϋδρικά καβουράκια. Ο Χατζηπιερής δεν σκαρώνει στ’ αλήθεια τραγούδια, επινοεί αστεία, παράλογα, ανατρεπτικά παραμύθια. «Οντως προσπαθώ το κάθε τραγούδι να είναι ένα ξεχωριστό σύμπαν, αυτοτελές και αυτόνο-

μο. Να έχει λόγο ύπαρξης, αρμονία, αλληλουχία στα νοήματα, απλότητα στον λόγο και στη μελωδία. Όμως το κύριο συστατικό είναι ότι αφουγκράζομαι το ίδιο το τραγούδι, που ξεκινά σαν μια βασική ιδέα και προσπαθώ να του δώσω ό,τι αυτό μου ζητάει. Αυτό δεν είναι εύκολο, αλλά είναι μια διαδικασία που την ευχαριστιέμαι και στην οποία δίνω από την αρχή μέχρι το τέλος», λέει στην «Κ». Με τον στίχο και τη μουσική, αλλά και το επίπεδο της παραγωγής, όπως την εμμονή στη χρήση φυσικών οργάνων, φαίνεται ότι αντιμετωπίζει τα παιδιά με σεβασμό, ως ισότιμους ακροατές. «Η δική μου θεώρηση είναι πως τα παιδιά έχουν έναν πολύ πλούσιο συστημικό κόσμο, τον οποίο μπορείς να κεντρίσεις από διάφορες κατευθύνσεις. Φτάνει να απευθύνεσαι σε αυτά σαν ίσος προς ίσον, χωρίς διδακτισμούς και με μια διάθεση να επικοινωνήσεις κατευθείαν με τον κόσμο τους όντας κι εσύ μέρος αυτού του κόσμου».

Τον Ιανουάριο κυκλοφόρησε ο τελευταίος δίσκος της σειράς «Τα όνειρα του Τεμπέλη Δράκου». Ο Κώστας Μακεδόνας τραγουδά τον «Κάμπο μας», όπου αντί για μανιτάρια κυκλοφορούν ψάρια.

Η Ελευθερία Αρβανιτάκη βαρέθηκε να συζητάει για τούτο και για κείνο και αποφάσισε να φύγει για «Πεκίνο». Στους δίσκους του Γιώργου Χατζηπιερή συμμετέχουν τα μεγαλύτερα ονόματα του έντεχνου τραγουδιού.

Η «Λιλιπούπολη» άνοιξε πόρτες και παράθυρα σε νέα τοπία

Εκεί γραφτεί ξανά, ο «Τεμπέλης Δράκος» είναι η «Λιλιπούπολη» της γενιάς μας. «Η “Λιλιπούπολη” υπήρξε μια πολύ σημαντική στιγμή για το ελληνικό τραγούδι. Άνοιξε πόρτες και παράθυρα σε νέα τοπία και γέμισε η ζωή μας φαντασία, χρώμα και μελωδία. Κυρίως απενοχοποίησε το παιδικό τραγούδι και έθεσε το μέτρο με το οποίο είναι καλά να αντιμετωπίζουμε τα παιδιά. Εξακολουθεί να είναι ένα σύγχρονο, αξεπέραστο έργο και διατηρεί μιαν απίστευτη φρεσκάδα. Όταν μας έφυγε πρόσφατα η Μαριανίνα Κριεζή είδα με έκπληξη την ηλικία της στα ΜΜΕ, 75 ετών. Την

Ο Ελύτης είπε στη «Μαρία Νεφέλη» πως «για να πατάς στέρεα στη γη, πρέπει το ένα πόδι σου να είναι έξω από τη γη».

είχα ακόμη για μικρό κορίτσι που εξακολουθούσε να γράφει για ροδοζαχαρένιες παραλίες, για ουρτοπόταμους και κολυμβήτρες Κινέζες. Επειδή ο χρόνος δεν άγγιξε τα ίδια τα τραγούδια, είχα την ψευδαίσθηση πως και οι δη-

μιουργοί είχαν ασπίδα προστασίας. Όταν ξεκίνησα να γράφω παιδικά τραγούδια, δεν μπήκα στη διαδικασία να αναμετρηθώ με τα τραγούδια της “Λιλιπούπολης”. Η πρωτοτυπία και αυθυπαρξία είναι για μένα θέμα ζωτικής ανάγκης. Όμως, λόγω της “Λιλιπούπολης” και μερικών άλλων σημαντικών έργων που ακολούθησαν, βρήκε ο “Τεμπέλης Δράκος” εύφορο έδαφος».

Τελικά, τι κάνει ένα τραγούδι «παιδικό»; «Αθωότητα, απλότητα, αυθορμητισμός, αφοπλιστική ειλικρίνεια, διάθεση για παιχνίδι, περιπέτεια, δημιουργικότητα, φαντασία, έκπληξη,

θαυμασμός, απορία, θετικότητα, χαρά. Αυτά είναι μερικά από τα υλικά της συνταγής. Οι αναλογίες και ο τρόπος μαγειρέματος είναι θέμα του κάθε δημιουργού. Με αυτή τη λογική, πολλά τραγούδια από το “ενήλικο” ρεπερτόριο μπορεί να λειτουργήσουν ως παιδικά. Όπως για παράδειγμα τα περισσότερα τραγούδια των Beatles, τα τραγούδια του Χατζιδάκι για τον κινηματογράφο, τραγούδια του Θέμη Ανδρεάδη, του Γιοκαρίνη, των Kings. Αλλά κι από την αντίθετη πλευρά, πολλά τραγούδια που περιέχονται σε παιδικούς δίσκους και καταδικάζονται στην ανυπαρξία

από τα “ενήλικα” μέσα, θα μπορούσαν να λειτουργούν ισότιμα με όλα τα άλλα τραγούδια και να δίνουν μια νότα χαράς και αισιοδοξίας σε αυτούς τους δυστοπικούς καιρούς».

Δίκαιο το ανεπαίσθητο παράπονο. Με εξαίρεση τα παιδικά ραδιόφωνα, ο «Τεμπέλης Δράκος» ζει και αναπνέει αποκλειστικά στο YouTube και στις φάλτσες φωνές μας. Μπορεί στους δίσκους να συμμετέχουν τα μεγαλύτερα ονόματα του έντεχνου τραγουδιού και οι πωλήσεις τους να αντιστοιχούν σε πλατινένιους, το όνομα του Γιώργου Χατζηπιερή όμως παραμένει άγνωστο στο

ευρύ κοινό, ενώ ο ίδιος έχει διατηρήσει την... πρωινή δουλειά του. Παραμένει μάχιμος δικηγόρος. «Ο Ελύτης είπε στη “Μαρία Νεφέλη” πως “για να πατάς στέρεα στη γη, πρέπει το ένα πόδι σου να είναι έξω από τη γη”. Οπότε ναι, η ενασχόλησή μου με το τραγούδι και τον κόσμο του λόγου και της τέχνης μου δίνει μια πληρότητα. Προσωπικά δεν έχω φιλοδοξία να γίνω γνωστός και δεν με έλκει η οποιαδήποτε αναγνωρισιμότητα. Νιώθω πολύ περήφανος και ευγνώμων που τα τραγούδια μου έχουν τόση αποδοχή και δίνουν χαρά σε τόσο πολύ κόσμο», καταλήγει.

ΜΑΡΤΙΟΣ 2022

γαστρονόμος

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΜΥΣΤΙΚΑ

ΤΩΡΑ ΚΑΙ ONLINE
WWW.GASTRONOMOS.COM.CY

ΜΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΤΑ ΒΑΘΗ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ, ΣΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ,
ΕΚΕΙ ΟΠΟΥ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΑΚΟΥΓΕΤΑΙ ΕΔΩ ΚΑΙ 15 ΑΙΩΝΕΣ.
ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΚΑΤΣΑΡΟΛΕΣ ΚΑΙ ΠΑΜΠΑΛΙΟΥΣ ΦΟΥΡΝΟΥΣ, ΠΑΡΕΑ ΜΕ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΚΑΙ ΒΕΔΟΥΙΝΟΥΣ,
ΑΝΟΙΓΟΥΜΕ ΕΝΑ ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΜΑΣ.

ΚΥΡΙΑΚΗ

20/3

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εμπειρία